

ΠΛΑΤΩΝ
σοφιστής

ΚΕΙΜΕΝΟ – ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

εἰσαγωγή
μετάφραση – σχόλια
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΛΗΝΟΣ

ΣΟΦΙΣΤΗΣ

[ἢ περὶ τοῦ ὄντος, λογικός]

Τὰ τοῦ διαλόγου πρόσωπα
ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ,
ΞΕΝΟΣ ΕΛΕΑΤΗΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ

Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Κατὰ τὴν χθὲς ὁμολογίαν, ὦ Σώκρατες, ἤκομεν αὐτοὶ τε κοσμίως καὶ τὸνδε τινὰ ξένον ἄγομεν, τὸ μὲν γένος ἐξ Ἑλέας, ἐταῖρον δὲ τῶν ἀμφὶ Παρμενίδην καὶ Ζήνωνα, μάλα δὲ ἄνδρα φιλόσοφον.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Ἄρ' οὖν, ὦ Θεόδωρε, οὗ ξένον ἀλλὰ τινα θεὸν ἄγων κατὰ τὸν Ὀμήρου λόγον λέληθας; Ὅς
Β φησὶν ἄλλους τε θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις, | ὅπόσοι μετέχουσιν αἰδοῦς δικαίας, καὶ δὴ καὶ τὸν ξένον οὐχ ἥκιστα θεὸν συνοπαδὸν γιγνόμενον ὕβρεις τε καὶ εὐνοίας τῶν ἀνθρώπων καθορᾶν. Τάχ' οὖν ἂν καὶ σοὶ τις οὗτος τῶν κρειττό-

1. Γιὰ τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου βλ. τὴν «Εἰσαγωγή» κεφ. Δ' 1.
2. Ἡ συμφωνία εἶχε γίνει τὴν περασμένη μέρα, ὅταν τέλειωσαν τὴ συζήτηση στοῦ διαλόγου «Θεαίτητος» (210d) «ἔωθεν δέ, ὦ Θεόδωρε, δεῦρον πάλιν ἀπαντῶμεν».

3. Ἡ Ἑλέα εἶταν ἐλληνικὴ ἀποικία τῶν Φωκαέων στὴ δυτικὴ Κἀτω Ἰταλία, στὰ νότια τοῦ κόλπου τοῦ Σαλέρνο. Τὰ ἐρεῖπια τῆς βρίσκονται κοντὰ στοῦ σημερινῆ Καστελλαμάρε Ντελλαμπρούκο. Ἐγίνε περίφημη τὴν ἀρχαιότητα ἀπὸ τὴν ἐλεατικὴ φιλοσοφικὴ σχολή.

4. Ὁ Παρμενίδης γεννήθηκε στὴν Ἑλέα κατὰ τὰ 540 π.Χ. Ἐῖτα μαθητὴς τοῦ Ξενοφάνη. Ἐγράψε ἕνα φιλοσοφικὸ ποίημα («Περὶ φύσεως»). Ἐχομε μόνον ἀποσπάσματα ἀπ' αὐτό. Εἶναι ὁ καθαυτοῦ ἱδρυτῆς τῆς ἐλεατικῆς σχολῆς, καὶ ὁ σημαντικότερος ἐκπρόσωπός τῆς. Ὁ Πλάτωνας εἶχε βαθιὰ ἐπηρεαστεῖ ἀπὸ τὴ φιλοσοφία του καὶ πάντα τὸν ἐσεβάσθηκε.

5. Ὁ Ζήνωνας ἀπὸ τὴν Ἑλέα, εἰκοσιπέντε χρόνια νωτὲρος ἀπὸ τὸν Παρμενίδη, μαθητὴς καὶ φίλος του. Ἐβράσε σὺν πολιτικοῦ καὶ φιλόσοφου. Ὁ Ἀριστοτέλης λέει, πῶς αὐτὸς βρῆκε τὴ δια-

ΣΟΦΙΣΤΗΣ

(ἢ γιὰ τὸ «ὄν», λογικός)

Τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου
ΘΕΟΔΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ
ΞΕΝΟΣ ΕΛΕΑΤΗΣ, ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ

Ι. Πρόλογος. Ὁ Σωκράτης παρακαλεῖ τὸν Ἑλεάτη ξένον ν' ἀνακοινώσει, πῶς ὀρίζουν οἱ ἐλεαστικοὶ τὸ σοφιστὴ, τὸ πολιτικὸ, τὸ φιλόσοφο.

Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΣ. Καθὼς εἶχαμε μείνει σύμφωνα χτές*, καὶ ἐμεῖς ἤρθαμε στὴν ὥρα μας καὶ φέρνουμε μαζί μας καὶ τοῦτον ἐδῶ τὸν ξένο. Εἰν' ἀπὸ τὴν Ἑλέα* καὶ ἀπὸ τῆς συντροφιάς τῶν ὁπαδῶν τοῦ Παρμενίδη* καὶ τοῦ Ζήνωνα*, σπουδαῖος φιλόσοφος.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ. Μήπως, ἀγαπητὲ Θεόδωρε, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβεις ἔφερες μαζί σου, ὅχι κάποιον ξένο, παρὰ κάποιον θεόν, ὅπως εἶπε καὶ ὁ Ὀμηρος; Θυμᾶσαι, ποῦ λέει, πῶς καὶ ἄλλοι θεοὶ, προσπνέων ὅμοις ἡ θεὸς τῶν ξένων συνοδεύει τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ σέβονται τὸ δίκιο, γιὰ νὰ παρατηρεῖ, «ποιοὶ ἄνθρωποι φέρνουν» ἄνομα καὶ ποιοὶ ἔχουν δίκιους νόμους». Μὴ τάχα λοιπὸν καὶ τῶρ' αὐτὸς, ποῦ σ' ἀκολουθεῖ,

λεχτικῇ, ἀποδεικνόντας, πῶς ὅλες οἱ ἀντίθετες πρὸς τὴν παρμενιδικὴν ἐντίληψη γιὰ τὸ «ὄν» ἐκδοχῆς δὲ στέκονται στοῦ λογικὸν ἔλεγχον. Περιφῆμα εἶναι τὰ τέσσερα ἐπιχειρήματά του γιὰ τὴν ἀνυπαρξία τῆς κίνησης.

6. Ὁ Πλάτωνας ἀναθυμᾶται ἐδῶ τοὺς ἐμνηρικούς στίχους ἀπὸ τὴν Ὀδύσσεια (P. 485).

«Καὶ τε θεοὶ ξείνοισιν εὐκίστες ἀλλοδαποῖσι παντοῖοι τελέθοντες, ἐπιστροφῶσι πόληας ἀνθρώπων ὕβριν τε καὶ εὐνομίην ἐφορῶντες».

(Συχνὰ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ μ' ἀνθρώπους ξένους μοιάζουν, καὶ ἀλλάζουσιν ἀπειρὲς μορφὰς καὶ τριγυρνῶν τὴς χώρας καὶ βλέπουν ὅλα τ' ἄδικο καὶ τοὺς καλοὺς τοὺς νόμους)

(Μετάφρ. Ζ. Σιδερεῖ)

νων συνέπιπτο, φαύλους ἡμᾶς ὄντας ἐν τοῖς λόγοις ἐποψόμενός τε καὶ ἐλέγξων, θεὸς ὢν τις ἐλεγκτικός.

ΘΕΟ. Οὐχ οὗτος ὁ τρόπος, ὦ Σώκρατες, τοῦ ξένου, ἀλλὰ μειριώτερος τῶν περὶ τὰς ἑριδας ἐποπυδακτικός. Καί μοι δοκεῖ θεὸς μὲν ἀνὴρ οὐδαμῶς εἶναι, θεῖος μὴν· πάντας γὰρ | ἐγὼ τοὺς φιλοσόφους τοιοῦτους προσαγορεύω.

ΣΩ. Καλῶς γε, ὦ φίλε. Τοῦτο μέντοι κινδυνεύει τὸ γένος οὐ πολὺ τι ῥῆσιν, ὥς ἔπος εἰπεῖν, εἶναι διακρίνειν ἢ τὸ τοῦ θεοῦ· πάνυ γὰρ ἄνδρες οὗτοι παντοῖοι φανταζόμενοι διὰ τὴν τῶν ἄλλων ἄγνοian ἐπιστροφῶσι πόλῃας, οἱ μὴ πλασιῶς ἀλλ' ὄντως φιλόσοφοι, καθορώμετες ὑπόθεν τὸν τῶν κάτω βίον, καὶ τοῖς μὲν δοκοῦντι εἶναι τοῦ μηδενὸς τίμιοι, τοῖς δ' ἄξιοι τοῦ παντός· καὶ τοτὲ μὲν πολιτικοὶ φαντάζονται, | τοτὲ δὲ σοφισταί, τοτὲ δ' ἐσιν οἱς δόξαν παρὰ δόχοντο ἂν ὡς παντάπασιν ἔχοντες μανικῶς. Τοῦ μέντοι ξένου ἡμῖν ἡδέως ἂν πυνθανοίμην, εἰ φίλον αὐτῷ, τί ταῦθ' οἱ περὶ τὸν ἐκεῖ | τόπον ἡγούνην καὶ ὠνόμαζον.

ΘΕΟ. Τὰ ποῖα δὴ;

ΣΩ. Σοφιστὴν, πολιτικόν, φιλόσοφον.

ΘΕΟ. Τί δὲ μάλιστα καὶ τὸ ποῖόν τι περὶ αὐτῶν διαπορηθεὶς ἐρέσθαι διανοήθης;

ΣΩ. Τόδε· πότερον ἐν πάντα ταῦτα ἐνόμιζον ἢ δύο, ἢ καθάπερ τὰ ὀνόματα τρία, τρία καὶ γένη διαιρούμενοι καθ' ἓν ὄνομα γένος ἐκάστω προσῆπτον;

ΘΕΟ. Ἄλλ' οὐδεὶς, ὥς ἐγὼμαι, φθόνος αὐτῷ διελθεῖν αὐτὰ ἢ πῶς, ὦ ξένη, λέγωμεν;

B | ΞΕΝΟΣ. Οὕτως, ὦ Θεόδωρε· φθόνος μὲν γὰρ οὐδεὶς οὐδὲ χαλεπὸν εἰπεῖν ὅτι γε τριῖ ἡγούνητο καθ' ἕκα-

7. Οἱ «πλασιῶς φιλόσοφοι» εἶναι οἱ ψευτοφιλόσοφοι, ὅσοι κἀνουν τὸ φιλόσοφο χωρὶς πραγματικὰ νὰ εἶναι. Πρβλ. καὶ «Πολιτεία» (485d) «εἰ μὴ πεπλασμένως, ἀλλ' ἀληθῶς φιλόσοφος τις εἴη».

8. Τὸ «ἐπιστροφῶσι πόλῃας» εἶναι κατὰ λέξιν παρμένο ἀπὸ τὸν Ὀμηρο (Ὀδ. P, 486).

9. «Οἱ περὶ τὸν ἐκεῖ τόπον», οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἐλλάδας.

10. Σοφιστὴν, πολιτικόν, φιλόσοφον. Τρία λοιπὸν εἶναι τὰ θέ-

εἶναι κανένας ἀπὸ τοὺς μεγαλοδύναμους καὶ ἦρθεν ἐδῶ γιὰ νὰ μᾶς ξεσκεπάσει, πῶς εἴμαστε ἀδύνατοι στὴ συζήτηση καὶ νὰ μᾶς ξενιτάξει, ὄντας αὐτὸς θεὸς τῆς κριτικῆς;

ΘΕΟ. Ὁχι, Σωκράτη, δὲν εἶναι τέτιος. πού λές, ὁ τρόπος τοῦ ξένου μας. Αὐτὸς εἶναι πολὺ πιὸ συγκρατημένος ἀπὸ κείνους, πού ζητᾶνε σώνει καὶ καλὰ συζήτηση καὶ φιλονικίαν. Ὅσο γιὰ νὰ ἔναι θεὸς ὁ ἀντρας ἐτοῦτος, δὲ μοῦ φαίνεται καθόλου. εἰν' ὅμως αἰγούρα θεϊκός. Γιατὶ ὅλους ἐγὼ τοὺς φιλόσοφους εἶπα τοὺς ὀνομάζω.

ΣΩ. Καὶ πολὺ καλὰ κάνεις, φίλε μου. Καὶ ὅμως, γιὰ νὰ ποῦμε τὸ σωστό, δὲν εἶναι καὶ πολὺ εὐκολότερο νὰ ξεχωρίσει κανεὶς ἐτοῦτο τὸ εἶδος τοὺς ἀνθρώπους, ἀπ' ὅτι τὸ γένος τῶν θεῶν. Γιατὶ ἐτοῦτου τοῦ εἶδους οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι δὲν εἶναι πλαστοί ἢ, παρ' ἀληθινὰ φιλόσοφοι, παρουσιάζουνται λογιῶ λογιῶ ἐπειδὴς ὁ πολὺς κόσμος δὲ νιώθει ἀπ' αὐτὰ, καὶ «τριγυρνῶν στὶς χώρες» * κοιτάζοντας ἀπὸ ψηλὰ τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων, πού ζοῦνε χαμηλὰ. Κι ἄλλοι τοὺς παύρουνε, πῶς δὲν ἀξίζουνε τίποτα, καὶ γι' ἄλλους πάλι ἀξίζουνε τὰ πάντα. Καὶ τότε φαντάζονται σὰ νὰ ἔναι πολιτικοί, ἄλλοτε πάλι σὰ σοφιστὲς καὶ κάποτε σὲ μερικὸς φαίνονται σὰν ὀλότελα τρελλοί. Γι' αὐτὸ μὲ μεγάλην ἐυχαιρίστησιν θὰ ἤθελα νὰ μάθω ἀπὸ τὸν ξένο μας, ἂν θὰ ἔχε τὴν καλὸσύνην νὰ μᾶς πεί, τί ἰδέα εἶχαν ἐκεῖνοι 'κεῖ κάτω * γιὰ ὅλ' αὐτὰ τὰ εἶδη τῶν ἀνθρώπων καὶ πῶς τὰ ὀνομάζανε.

ΘΕΟ. Ποιὰ εἶδη, καλέ;

ΣΩ. Νά, τὸ σοφιστὴ, τὸν πολιτικόν, τὸ φιλόσοφο¹⁰.

ΘΕΟ. Καὶ τί ἔναι κείνω δά, πού προπάντων σοῦ γέννησεν ἀπορία καὶ στοχαστήκες νὰ τὸ ρωτήσεις;

ΣΩ. Ἐτοῦτο δῶ. Ἀραγεὶς ὅλ' αὐτὰ τὰ νόμιζαν ἓνα πρόμα ἢ δύο; Ἡ καθὼς εἶναι τρία τὰ ὀνόματα, διαιρούσανε καὶ τὰ γένη σὲ τρία καὶ σὲ κάθε γένος ἐβαζαν καὶ ἀπὸ ἓνα ὄνομα;

ΘΕΟ. Μὰ μοῦ φαίνεται, πῶς δὲ θὰ ἔχε καμιὰν ἀντίρρηση νὰ μᾶς τὰ ξηγήσει ὅλ' αὐτὰ. Δὲ λέω καλὰ, ξένη;

ΞΕΝΟΣ. Πολὺ καλὰ λές, Θεόδωρε. Οὔτε καμιὰν ἀντίρρηση ἔχω, οὔτε καμιὰ δυσκολία νὰ σὰς πῶ, πῶς τὰ λογάριαν-

ματι τῆς ἐρευνας. Ἡ ἀναζήτηση γιὰ τὴν ὑπόστασιν τοῦ σοφιστῆ, τοῦ πολιτικοῦ, τοῦ φιλόσοφου. Τὸ πρῶτο θέμα τὸ διερευνᾷ ὁ διάλογος «Σοφιστής», τὸ δεύτερο ὁ «Πολιτικός», τὸ τρίτο ἐπερόκειται νὰ τὸ ἐξετάσει ὁ διάλογος «Φιλόσοφος», πού δὲν τὸν ἔγραψε ποτὲ ὁ Πλάτωνας. Πρβλ. καὶ Εἰσαγωγὴ κεφ. Γ'.

στον μὴν διορίσασθαι σαφῶς, τί ποτ' ἔστιν, οὐ σμικρὸν οὐδὲ ῥῥάδιον ἔργον.

ΘΕΟ. Καὶ μὲν δὴ κατὰ τύχην γε, ὦ Σώκρατες, λόγων ἐπελάβου παραπλησίον ὧν καὶ πρὶν ἡμᾶς δεῦρ' ἐλθεῖν διερωτῶντες αὐτὸν ἐτυγχάνομεν· ὁ δὲ ταῦτα, ἅπερ πρὸς σὲ νῦν, καὶ τότε ἐσκήπτετο πρὸς ἡμᾶς· ἐπεὶ διακηκοῦναι γέ φησιν ἱκανῶς καὶ οὐκ ἀνυμνοεῖν.

Π. ΣΩ. | Μὴ τοίνυν, ὦ ξέने, ἡμῶν τήν γε πρώτην αἰτησιῶν χάριν ἀπαρνηθεὶς γένηι, τοσόνδε δ' ἡμῖν φράζε· πότερον εἰσθας ἥδιον αὐτὸς ἐπὶ σαντιοῦ μακρῷ λόγῳ διεξιέναι λέγων τοῦτο, ὃ ἂν ἐνδείξασθαι τῷ βουλευθῆς, ἢ δι' ἐρωτήσεων, οἷόν ποτε καὶ Παρμενίδῃ χρωμένῳ καὶ διεξιόντι λόγους παγκάλους παρεγενόμην ἐγὼ νέος ὢν, ἐκείνου μάλα δὴ τότε ὄντος προεβύτου;

ΕΞ. Τῷ μὲν, ὦ Σώκρατες, ἀλύπως τε καὶ εὐνείως προσδιαλεγόμενῳ ὅζον οὖτω, τὸ | πρὸς ἄλλον· εἰ δὲ μὴ, τὸ καθ' αὐτόν.

ΣΩ. Ἐξεσσι τοίνυν τῶν παρόντων ὃν ἂν βουλευθῆς ἐκλέξασθαι· πάντες γὰρ ὑπακούουσιν αἱ σοφίαι· συμβούλῳ μὴ ἐμοὶ χρώμενος τῶν νέων τινὰ οἰρήσει. Θεαίτητον τόνδε, ἢ καὶ τῶν ἄλλων εἰ τίς σοι κατὰ νοῦν.

ΕΞ. Ὡ Σώκρατες, αἰδῶς τίς μ' ἔχει τὸ νῦν πρῶτον συγγενόμενον ὑμῖν μὴ κατὰ σμικρὸν ἔπος πρὸς ἔπος ποιεῖσθαι τήν συνουσίαν, ἀλλ' ἐκτείναντα ἀποιμῆναι λόγον

11. Ὁ Πλάτωνας καὶ στὸν «Παρμενίδην» (135d) καὶ στὸ «Θεαίτητο» (147c/d) συνηθίζει νὰ παρουσιάζει τὴ συζήτηση σὰ συνέχεια ἀπὸ ἑρευνῶν, πού ἔκαμαν πρὶν μερικὸι ἀπὸ τοὺς συνομιλητὰς μόνου τοῦς. Εἰν' ἕνας τρόπος, πού ἀναπαράσταται νὸ τί γινότανε μέσα στὴν Ἀκαδημία.

12. «Ταῦτά... ἐσκήπτετο». Οἱ κώδικες ἔχουνε «ταῦτα», ὁ Heindorf διόρθωσε «ταῦτά». Καὶ στὶς δύο γραφεῖς ἀνταποκρίνεται ἡ μετάφρασή μας «τίς τις ἐπιφύλαξες».

13. Ἐπὶ τοιοῦτο ἀντικείμενο τῆς ἐλεγκτικῆς θεωρίας.

14. Ἐννοεῖται ἐπὶ τὴ σκηνοθετημένη συνάντηση τοῦ Σωκράτη σὲ πολὺ νεαρὴν ηλικία μὲ τὸν Παρμενίδην καὶ τὸν Ζήνωνα, πού ἤρθαν

ζαν γιὰ τρία. Ὅσον ὅμως γιὰ νὰ ξεδιαλύνει κανεὶς καθαρὰ καὶ χωριστὰ, τί ναι τὸ καθένα, τοῦτο δὲν εἶν' οὔτε μικρὴ, οὔτ' εὐκόλῃ δουλεῖα.

ΘΕΟ. Ἰσα ἰσα δά, πού ἔτυχε, Σωκράτη, νὰ τότερωτήσεις πράγματα παρόμοια μὲ κείνα, πού τότε ρωτούσαμε καὶ μεῖς, πρὶν νὰ ῥθουμ' ἐδῶ. Καὶ νὰ ἴδεις, πού ἔκανε καὶ σ' ἐμᾶς τίς ἴδιες ἐπιφύλαξες, πού κάνει καὶ τώρα σὲ σένα. Κι ὅμως γιὰ ἐλ' αὐτὰ λέει, πῶς ἔχει ἀκούσει ἀρκετὰ μαθήματα καὶ δὲν τὰ ἔχει λησμονημένα. "

Π. Ἡ συζήτηση θὰ γίνεῖ μ' ἐρωταπόκριση καὶ μὲ συνομιλητὴ τὸ Θεαίτητο.

ΣΩ. Λοιπόν, ἀφού εἶν' ἔτσι, μὴ μᾶς ἀρνήθεις. Ξέने μου, τὴν πρώτην δὲ χάριν πού σοῦ ζητήσαμε, μόνο πές μας· τί προτιμᾷς καλύτερα, νὰ μιλάς συνέχεια μόνος σου καὶ νὰ ἐξετάζεις σ' ἓνα μακρὸν λόγῳ τὸ θέμα, πού θέλεις νὰ ἐξηγήσεις σὲ κάποιον ἢ προτιμᾷς καὶ συζητεῖς μ' ἐρωταπόκρισεις, ὅπως κι ἐγὼ ἀκουσα κάποι' ὁ ἴδιος τὸν Παρμενίδην· νὰ μιλάει καὶ νὰ κάνει ὠραιότατες συζητήσεις, ὅταν εἴμουναι νέος, ἐνῶ ἐκεῖνος εἶτανε τότες πολὺ γέρος;

ΕΞ. Ἄν ἔχει κανεὶς, Σωκράτη, ἀπέναντί του ἓνα συζητητὴν εὐχάριστο καὶ καλόβολο, εὐκολότερο εἶν' ἔτσι, νὰ συζητάει μ' ἄλλον. Εἰδεμὴ καλύτερα εἶναι νὰ μιλάει κανεὶς συνέχεια μόνος του.

ΣΩ. Μπορεῖς λοιπόν νὰ διαλέξεις ὅποιον θέλεις ἀπὸ τοὺτους ἐδῶ γιὰ συζητητὴ. Γιατί εἶλοι θὰ συζητήσουνε μαζί σου μὲ ἡρεμία. Κι ἂν θέλεις τὴ συμβουλὴ μου, νὰ διαλέξεις κάποιον ἀπὸ τοὺς νέους. Νά, τὸ Θεαίτητο λογουχάρη ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους κανέναν, ὅποιον προτιμᾷς.

ΕΞ. Ὡ Σωκράτη, νιώθω κάποια ντροπὴ γιὰ πρώτη φορά, πού βρέθηκα στὴ συντροφιά σας· νὰ μὴ συζητήσω μαζί σας μὲ σύντομες ἐρωτοπόκριτες, παρὰ νὰ τραβήξω ἓνα

τάχα στὴν Ἀθήνα μαζί στὰ Μεγάλα Παναθήναια κατὰ τὸ 450 π.Χ. Καὶ τότες ἔγινε ἡ συζήτηση, πού μᾶς ἐκθέτει ὁ διάλογος «Παρμενίδης». Ὁ Πλάτωνας λέει ἐκεῖ, πῶς ὁ Παρμενίδης εἶτανε τότες ἐξηγιστὴν χρόνῳ καὶ ὁ Ζήνωνας κάποιον σοφῆρα καὶ ὁ Σωκράτης σοφῶτα νέος. Οἱ χρονολογικὲς ἀνδείξεις δὲ συμβιβάζονται μὲ τίς ἄλλες πληροφορίες, πού ἔχουμεν γιὰ τὸν Παρμενίδην καὶ τὸν Ζήνωνα. Γι' αὐτὸ ἡ συνάντησις αὐτὴ θεωρεῖται πλάτωνικό πλῆγμα. Ἐκεῖνο ὅμως, πού βγαίνει ἀσφαλέστατα ἀπὸ τοῦτο ὡς τὸ χωρίο, εἶναι, πῶς ὁ «Παρμενίδης» γράφτηκε πρὶν ἀπὸ τὸ «Σοφιστής».

Ε συγχὸν κατ' ἐμαυτὸν, εἴτε καὶ | πρὸς ἕτερον, οἷον ἐπίδει-
ξιν ποιούμενον· τῷ γὰρ ὄντι τὸ νῦν ῥηθὲν οὐχ ὅσον ὥδε
ἔρωτηθὲν ἐλπίζοιεν ἂν αὐτὸ εἶναι τις, ἀλλὰ τυγχάνει λόγους
παμμήκους ὄν. Τὸ δὲ αὐτοῦ μὴ χαρίζεσθαι καὶ τοιοῦδε, ἄλ-
λως τε καὶ σοῦ λέξαντος ὡς εἶπες, ἄξενόν τι καταφαίνεται
218 μοι καὶ ἄγχιον. Ἐπεὶ Θεαίτητον γε τὸν | προσδιαλεγόμε-
νον εἶναι δέχομαι παντάπασιν ἐξ ὧν αὐτὸς τε πρότερον διεί-
λεγμαὶ καὶ σὺ τὰ νῦν μοι διακελεύει.

ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ. Ἀρᾷ τοίνυν, ὦ ξέने, οὕτω καὶ καθά-
περ εἶπε Σωκράτης πᾶσι κεχαρισμένος ἔσει.

ΞΕ. Κινδυνεύει πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἔτι λεκτέον εἶναι,
Θεαίτητε· πρὸς δὲ σὲ ἤδη τὸ μετὰ τοῦτο, ὡς ἔοικε, γίγνεται
ἂν ὁ λόγος. Ἄν δ' ἄρα τι τῷ μήκει πονῶν ἀχθῇ, μὴ μὲ
αἰτιάσθαι τούτων, ἀλλὰ τούσδε τοὺς σοὺς εἰαίρους.

Β ΘΕΑΙ. Ἄλλ' οἴμαι μὲν δὴ νῦν | οὕτως οὐκ ἀπερεῖν·
ἂν δ' ἄρα τι τοιοῦτον γίγνηται. καὶ τόνδε παραληφόμεθα
Σωκράτη, τὸν Σωκράτους μὲν ὁμῶνυμον, ἐμὸν δὲ ἡλικιώ-
την καὶ συγγυμναστήν, ᾧ συνδιαπονεῖν μετ' ἐμοῦ τὰ πολ-
λὰ οὐκ ἤθελες.

III. ΞΕ. Εὖ λέγεις, καὶ ταῦτα μὲν ἰδίᾳ βουλευέσει προῖ-
όντος τοῦ λόγου· κοινῇ δὲ μετ' ἐμοῦ σοὶ συσκεπτέον ἀρχο-
μένῳ πρῶτον, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, νῦν ἀπὸ τοῦ σοφιστοῦ,
ζητοῦντι καὶ ἐμφανίζοντι λόγῳ τί ποτ' ἔστι. Νῦν γὰρ δὴ
C σὺ | κἀγὼ τούτου περὶ τοῦνομα μῶν ἔχομεν κοινῇ· τὸ δὲ
ἔργον, ἐφ' ᾧ καλοῦμεν, ἐκάτερος τὰς ἡμῶν ἰδίᾳ παρ' ἡμῶν
αὐτοῖς ἔχομεν· δεῖ δὲ αἰετὸς παντὸς περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ

15. Ἀρᾷ τοίνυν. Οἱ κώδικες ἔχουν «Ἄρα» καὶ ἐρωτηματικὸ στὸ τέλος. Διέγραψα τὴν διόρθωσιν τοῦ Badham «Ἀρᾷ» χωρὶς ἐρωτημα-
τικό, ὅπως τὴ δέχεται καὶ ὁ Diels.

16. Ὁ Σωκράτης δ' νεώτερος, συνομηλικὸς τοῦ Θεαίτητου, παρου-
σιάζεται γιὰ πρώτη φορά στὸ «Θεαίτητο» (147d) νὰ καταγίνεται
μαζὶ του σὲ μαθηματικὰς ἐρευνάς. Μένει πρόσωπο βουβὸ καὶ στὸ
«Θεαίτητο» καὶ στὸ «Σοφιστὴν», γιὰ νὰ γίνῃ στὸν «Πολιτικὸν» ὁ κύ-
ριος συζητητὴς μαζὶ μὲ τὸν Ἑλεάτη ξένο. Ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὸ χω-

μακρὸν λόγο μονολογώντας ἢ καὶ μιλώντας σ' ἕνα ἀπὸ σᾶς,
σὰ νὰ σᾶς κάμω ρητορικὴν ἐπίδειξιν. Ἀληθινὰ τὸ ζήτημα,
ποῦ καταπιαστήκαμε, δὲν εἶναι τόσο ἀπλό, ὅσο θὰ μπορούσε
νὰ ἐλπίσει κανεὶς ἀπὸ τὴν ἐρωτησούλα, ποῦ μοῦ ἔκαμες,
παρὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μακρότατην ἐξέταση. Ἀπὸ τὴν ἄλλη
μεριὰ πάλι νὰ μὴν κάνω τὴν χάρη καὶ σὲ σένα καὶ σὲ τού-
τους ἐδῶ τοὺς φίλους. Ὑστερα μάλιστα ἀπὸ τὸν τρόπο, ποῦ
μοῦ μίλησες, μοῦ φαίνεται μεγάλη χωριατιά καὶ προστυχία.
Δέχομαι λοιπὸν πολλὴ εὐχαρίστως νὰ ἴναι συνομιλητὴς μου
ὁ Θεαίτητος, κρίνοντας καὶ ἀπὸ τῆς συνομιλίας, ποῦ ἔχω κά-
μει ὁ ἴδιος πρωτότερα μαζὶ του καὶ ἀπὸ τῆ δικῆ σου τὴν τω-
ρινὴν προτροπή.

ΘΕΑΙΤΗΤΟΣ. Κάνε ¹⁶ λοιπὸν ἔτσι, ξέने, καὶ θὰ μὰς
εὐχαριστήσεις ὅλους, καθὼς εἶπε καὶ ὁ Σωκράτης.

ΞΕ. Ἀπάνω σ' αὐτὸ δὲ χρειάζονται ἄλλα λόγια, Θεαί-
τητε. Ἀπὸ δὴ καὶ πέρα θὰ ἴχω νὰ συζητήσω μὲ σένα, κα-
θὼς φαίνεται. Ἄν ὅμως κουραστῆς λιγάκι ἀπὸ τὸ μακρὸς
τῆς προσπάθειας, νὰ μὴν τὴ βάλεις μὲ μένα, παρὰ μὲ τού-
τους ἐδῶ τοὺς συντρόφους σου.

ΘΕΑΙ. Ἐχω τὴ γνώμη, πὺς δὲ θὰ κουραστῶ τόσο εὐ-
κολα. Ἄν ὅμως γίνῃ κάτι τέτιο, θὰ παραλάβουμε καὶ τοῦ-
τον ἐδῶ τὸ Σωκράτη ¹⁶, ποῦ εἶναι συνονόματος τοῦ Σωκρά-
τη, μὰ εἶναι συνομηλικὸς μου καὶ γυμνάζεται μαζὶ μου καὶ
ἔτσι δὲν εἶν' ἀσυνήθιστος νὰ κοπιᾷ πολὺ συχνὰ κοντά μου.

III. Θ' ἀναζητηθεὶ ὁρισμὸς τοῦ σοφιστῆ μὲ τὴν διχοτομικὴν
μέθοδο. Γιὰ πρόσκλησιν χρησιμεύει ὁ ὁρισμὸς τοῦ ψαρᾶ.

ΞΕ. Καλὰ λές. Αὐτὸ, ἄλλως τε, θὰ τὸ κρίνεις ἐσὺ ὁ
ἴδιος, ὅταν προχωρήσῃ ἡ συζήτησις. Τώρα ὅμως πρέπει μαζὶ
μου νὰ καταπιαστῆς μὲ τὴν ἔρευνα κάνοντας ἀρχὴ πρῶτα
πρῶτα, καθὼς μοῦ φαίνεται, ἀπὸ τὸ σ ο φ ι σ τ ῆ κ ι ἐξετά-
ζοντας καὶ προσπαθώντας νὰ ἐρίσεις καθαρὰ, τί νὰ εἴν' ἀρα-
γὲς ὁ σοφιστὴς. Γιατὶ ὡς ἐτούτῃ τῇ στιγμῇ ἐσὺ καὶ ἐγὼ μόνο
τὴν ὀνομασίαν ἔχομε κοινή. Ὡς πρὸς τὸ πρᾶμα ὅμως, ποῦ
ὀνομάζουμε μ' αὐτὴ τὴ λέξη, ἴσως ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς δύο
μας ἔχει δική του ἀντίληψη. Ἐνῶ τὸ σωστὸ εἶναι πάντα γιὰ
κάθε τι νὰ συμφωνῶμε περισσότερο γιὰ τὸ περιεχόμενον, δι-

πρὸ τοῦ «Πολιτικοῦ» (258a) ἐπρόκειτο νὰ εἴναι μαζὶ μὲ τὸ Σωκράτη
κύριον πρόσωπον τῆς συζήτησης καὶ τὸ «Φιλόσοφος». Ἐμοὶ μὲν οὖν
εἰς αὐτὴς, σοὶ δὲ νῦν ἀποκρίνεσθαι.

μᾶλλον διὰ λόγων ἢ τοῦνομα μόνον συνομολογήσασθαι χωρὶς λόγου. Τὸ δὲ φῦλον, δὲ νῦν ἐπισοοῦμεν ζητεῖν, οὐ πάντων ὁῦτον συλλαβεῖν τί ποι' ἔστιν, ὁ σοφιστής· ὅσα δ' αὖ τῶν μεγάλων δεῖ διαπονεῖσθαι καλῶς, περὶ τῶν τοιοῦτων D δέδοται πᾶσι καὶ πάλαι τὸ πρότερον ἐν σμικροῖς | καὶ ὁῦσι αὐτὰ δεῖν μελετᾶν, πρὶν ἐν αὐτοῖς τοῖς μεγίστοις. Νῦν οὖν, ὦ Θεαίτητε, ἔγωγε καὶ νῦν οὕτω συμβουλευώ, χαλεπὸν καὶ δυσθῆρευνον ἡγησαμένους εἶναι τὸ τοῦ σοφιστοῦ γένος πρότερον ἐν ἄλλῳ ὁῦσι τὴν μέθοδον αὐτοῦ προμελετᾶν, εἰ μὴ οὐ ποθεν εὐπετεσιτέραν ἔχεις εἰπεῖν ἄλλην δόδον.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' οὐκ ἔχω.

ΞΕ. Βούλει δὴτα περὶ τίνος τῶν φάσεων μεινόντες πειραθώμεν παράδειγμα αὐτὸ θέσθαι τοῦ μείζονος;

E ΘΕΑΙ. | Ναί.

ΞΕ. Τί δὴτὰ προταξαίμεθ' ἂν εἰδῶσιν μὲν καὶ σμικρόν, λόγον δὲ μηδενὸς ἐλάττωον ἔχον τῶν μείζονων; Οἷον ἀσπαλιευτής· ἀρ' οὐ πᾶσι γε γνωρίζον καὶ σπουδῆς οὐ πάντι πολλῆς τίνος ἐπάξιον;

ΘΕΑΙ. Οὐτως.

219 ΞΕ. Μεθοδὸν μὴν αὐτὴν | ἐλπίζω καὶ λόγον οὐκ ἀνεπιτήδειον ἡμῖν ἔχειν πρὸς τὸ βουλόμεθα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς ἂν ἔχοι.

IV. ΞΕ. Φέρε δὴ, τῇδε ἀρχώμεθα αὐτοῦ. Καὶ μοι λέγε· πότερον ὥς τεχνίτην αὐτὸν ἢ τίνα ἀτεχνον, ἄλλην δὲ δύναμιν ἔχοντα θήσονται;

ΘΕΑΙ. Ἦκιστά γε ἀτεχνον.

ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τῶν γε τεχνῶν πασῶν σχεδὸν εἶδη δύο.

17. Μετὰ τούτα τὰ λόγια εἰσάγει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας τὴ σωστὴ μεθοδικὴ ἀρχή, νὰ διαρυνῶμεν ἓνα εὐκολότερο θέμα μετὰ μὲθοδο γιὰ νὰ συνηθίσουμε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς καὶ σὺν δυσκολότερα. Τὴ μεταχειρίσθηκε καὶ σὺ «Μένων» (172a), ὅπου γίνεταί πρῶτα ἡ διαρυνήση, γιὰ τὸ τί εἶναι «σχήμα», γιὰ νὰ ἐφαρμοστεῖ ἡ ἴδια μέθοδος γιὰ τὸν ὁρισμὸ τῆς «ἐστῆς».

νοντας τὸ λογικὸ τοῦ ὁρισμοῦ, παρὰ νὰ ἴμαστε σύμφωνα μόνον γιὰ τ' ὄνομα χωρὶς νὰ ἐρίζουμε τὴν οὐσίαν. Αὐτὸ μάλιστα τὸ εἶδος τῶν ἀνθρώπων, ποὺ σκοπεύουμε τώρα νὰ ἐρευνήσουμε, δηλαδὴ ὁ σοφιστής, δὲν εἶναι καθόλου εὐκολο νὰ συλλάβουμε, τί εἶναι. Ὅταν λοιπὸν πρόκειται νὰ βγάλει πέρα κανεὶς ἔργα μεγάλα, ἐπικρατεῖ ἀπ' ἀνέκαθεν σ' ὅλους ἡ γνώμη γιὰ τούτα τὰ πράγματα. πὼς εἶναι ἀνάγκη νὰ σπουδάζει πρωτύτερα κανεὶς ἀπάνω σὲ μικρὰ καὶ εὐκολότερα, πρὶν νὰ καταπιαστεῖ τὰ πολὺ μέγιστα¹⁷. Γι' αὐτὸ λοιπὸν καὶ ἐγὼ τώρα, Θεαίτητε, δίνω στὸν ἑαυτὸ μας ἐτούτῃ τῇ συμβουλή. Κρίνοντας πὼς εἶναι βαρὺ καὶ δύσκολο ἔργο νὰ ξεδιαλύνουμε τὸ γένος τοῦ σοφιστῆ νὰ μελετήσουμε πρωτύτερα τὴ μέθοδο, ποῦ θ' ἀκολουθήσουμε, σ' ἓν ἄλλο θέμα εὐκολότερο, ἔχτος ἂν εὐὲς ἔχεις νὰ πείς κανέναν ἄλλο πρὸ εὐκολο δρόμο.

ΘΕΑΙ. Μὰ δὲν ἔχω.

ΞΕ. Θέλεις λοιπὸν νὰ ἐξετάσουμε κάποιο μικρὸ ζητηματάκι καὶ νὰ δοκιμάσουμε νὰ τὸ βάσουμε γιὰ παράδειγμα σὺν μεγαλύτερο;

ΘΕΑΙ. Ναί, γὰί!

ΞΕ. Τί θὰ μπορούσαμε λοιπὸν νὰ καταπιστοῦμε πρῶτα, ποῦ νὰ ἴναι μικρὸ καὶ εὐκολογνώριστο, νὰ ἔχει ὅμως καὶ αὐτὸ λογικὸν ὁρισμὸν ὅχι λιγότερο δύσκολο ἀπὸ κάθε μεγαλύτερο; Ἄς πάρουμε λογουχάρη τὸν ψαρὰ μὲ τ' ἀγκίστρι. Δὲν εἶναι πρᾶμα, ποῦ ὅλοι τὸ ξέρουν καὶ ποῦ δὲ χρειάζεται μεγάλη σπουδὴ γιὰ νὰ τὸ μελετήσῃ κανεὶς;

ΘΕΑΙ. Ἔτο' εἶναι

ΞΕ. Κι ὅμως ἐλπίζω, πὼς καὶ αὐτὸς χρειάζεται μέθοδο γιὰ νὰ ὁριστεῖ καὶ λογικὴν ἐργασία ὅχι ἀκατάλληλη καὶ γιὰ κείνο, ποῦ ἡμεῖς θέλουμε νὰ μελετήσουμε.

ΘΕΑΙ. Ἔ! Πολὺ λαμπρὰ τότε.

IV. Διαίρεση τῶν τεχνῶν σὲ παραγωγικὰ καὶ ἀποχρητικὰς.

ΞΕ. Ἐμπρὸς λοιπὸν ἄς ἀρχίσουμε νὰ τὸν ἐξετάζουμε ἀπὸ τοῦτο δῶ τὸ σημεῖο. Γιὰ πὲς μου, σὲ παρακαλῶ. Θὰ τὸν πάρουμε τὸν ψαρὰ γιὰ τεχνίτη ἢ γι' ἀτεχνον, ποῦ ἔχει κάποια ἄλλη ἐπιδεξιότητα;

ΘΕΑΙ. Σίγουρα δὲ μπορούμε νὰ τὸν πάρουμε γι' ἀτεχνον.

ΞΕ. Ὅλες ὅμως ἀπάνω κάτω οἱ τέχνες ἀνέχονται σὲ δύο εἶδη¹⁸.

18. Ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦτο ἀρχίζει νὰ ἐφαρμόζεται ἡ διχοτομικὴ διαίρεση στὴν ἐννοία τῆς τέχνης. Εἶναι ἡ νέα μεθοδικὴ ἀρχή, ποῦ

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Γεωργία μὲν καὶ δαη περὶ τὸ θνητὸν πᾶν σῶμα
θεραπεία, τὸ τε αὖ περὶ τὸ ξύνθητον καὶ πλαστόν, ὃ δὴ
B σκευὸς | ὠνομάκαμεν, ἣ τε μιμητική, ξύμπαντα ταῦτα δι-
καίματα ἐνὶ προσαγορεύουσιν* ἂν ὀνόματι.

ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ τί νι;

ΞΕ. Πᾶν ὅπερ ἂν μὴ πρότερόν τις ὄν ὕστερον εἰς οὐσίαν
ἄγῃ, τὸν μὲν ἄγοντα ποιεῖν, τὸ δὲ ἀγόμενον ποιεῖσθαι
πού φαμεν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Τὰ δὲ γε νῦν δὴ ἂ διήλθομεν ἅπαντα εἶχεν εἰς
τοῦτο τὴν αὐτῶν δύναμιν.

ΘΕΑΙ. Εἶχε γὰρ οὖν.

ΞΕ. Ποιητικὴν τοίνυν αὐτὰ συγκεφαλαιωσάμενοι προσ-
είπωμεν.

C ΘΕΑΙ. | Ἔστω.

ΞΕ. Τὸ δὲ μαθηματικὸν αὖ μετὰ τοῦτο εἶδος ὅλον καὶ
τὸ τῆς γνωρίσεως τὸ τε χρηματιστικὸν καὶ ἄγωνιστικὸν
καὶ θηρευτικόν, ἐπειδὴ δημιουργεῖ μὲν οὐδὲν τούτων, τὰ
δὲ ὄντα καὶ γεγονότα τὰ μὲν χειροῦντα λόγοις καὶ πράξει,
τὰ δὲ τοῖς χειρουμένοις οὐκ ἐπιτρέπει, μάλιστ' ἂν που διὰ
τοῦτα ξυνάπαντα τὰ μέρη τέχνην τις κτηνικὴ λεχθεῖσα ἂν
διαπρέψειεν.

ΘΕΑΙ. Ναί· πρέπει γὰρ ἂν.

D V. ΞΕ. Κτηνικῆς δὴ καὶ ποιητικῆς ξυμπασῶν | οὐδῶν
τῶν τεχνῶν ἓν ποτέρα τὴν ἀσπαλιευτικὴν, ὧ Θεαίτητε,
τιθώμεν;

ΘΕΑΙ. Ἐν κτηνικῇ που δῆλον.

ΞΕ. Κτηνικῆς δὴ ἄρ' οὐ δύο εἶδη; Τὸ μὲν ἐκόντων
πρὸς ἐκόντας μεταβλητικὸν ὄν διὰ τε δωρεῶν καὶ μισθῶ-

είσεται ἕκῃ δὲ Πλάτωνας σὰ μέρος οὐσιαστικὸ τῆς διαλεκτικῆς. Εἶναι
δὲ καλλίτερος τρόπος γὰρ νὰ ξεχωρίζουμε τὰ «εἶδη» καὶ νὰ ὀρίζουμε
κεῖνοι, πού ζητάμε.

19. Π.βλ. «Συμπόσιον» (205b/c) «ἣ γὰρ τοι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά! Ἡ γεωργία λογουχάρη καὶ κάθε τέχνη γενικά,
πού συντηρεῖ τὸ θνητὸ σῶμα, καὶ κάη* ἐνέργεια, πού κα-
ταγίνεται μὲ τὰ συναρμολογημένα καὶ φτιαχτά πράματα,
πού τὰ ὀνομάζουμε σκεύη, καὶ κάθε τέχνη, πού φτιάχνει
ὁμοιώματα, ἔλ' αὐτὰ μαζί θὰ εἶτανε πολλὸ σωστὸ νὰ πάρουν
ἓνα ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Πῶς δηλαδὴ καὶ ποῖο ὄνομα;

ΞΕ. Κάθε πράμα. πού πρωτύερα δὲν εἶτανε καὶ τὸ φέρ-
νει κανεὶς ἔπειτα στὴν ὑπαρξή, λέμε, νομίζω, πῶς ἐκείνος
πού τὸ φέρνει, τὸ παράγει καὶ κείνο πού φέρνεται, πῶς πα-
ράγεται.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Οἱ ἐνέργειες λοιπόν, πού ἐξετάσαμε τώρα δά, ὅλες
εἶχαν ἐτούτῃ τὴ δύναμιν.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ τὴν εἶχαν.

ΞΕ. Ἔ λοιπόν! ἔλ' αὐτὰ ἄς τὰ ὀνομάσουμε μὲ μιὰ λέξη
τέχνη παραγωγική*.

ΘΕΑΙ. Τὸ δέχουμαι.

ΞΕ. Ὑστερ' ἀπ' αὐτὰ ἐρχονται οἱ τέχνες τῆς μάθησης
καὶ τῆς γνώσης καὶ τῆς δοσοληψίας καὶ οἱ ἀγωνιστικές
καὶ οἱ κυνηγετικές. Ἄπ' αὐτὲς καμιά δὲ δημιουργεῖ τίποτα.
παρὰ μόνο παίρνουνε στὴν κυριαρχία τους μὲ λόγια καὶ
μ' ἔργα, πράματα, πού βρίσκονται κι εἰν' ἔτοιμα, ἣ δὲν
ἐπιτρέπουν νὰ τὰ κρατοῦν ἄλλοι στὴν κυριαρχία τους. Γιὰ
τοῦτο λοιπόν θὰ ταίριαζε πολὺ καλὰ νὰ ὀνομαστοῦν ὅλες
αὐτὲς οἱ ἐνέργειες μαζί τέχνη ἀποχρητική*.

ΘΕΑΙ. Ναί, ἔτσι θὰ ταίριαζε.

V. Ἡ διαίρεση τῶν τεχνῶν φτάνει ὥς τὴν ἀγκιστρωτικὴ.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπόν κάθε τέχνη εἶναι ἣ ἀποχρητικὴ ἣ πα-
ραγωγική, σὲ ποῖο ἀπὸ τὰ δυὸ εἶδη θὰ κατατάξουμε τὴν ψα-
ρική μὲ τ' ἀγκίστρι, Θεαίτητε;

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, νομίζω, στὴν ἀποχρητικὴ.

ΞΕ. Καὶ ἣ ἀποχρητικὴ δὲ χωρίζετ' ἄραγε σὲ δυὸ εἶδη;
Τὸ ἓνα τῆς θεληματικῆς συναλλαγῆς μὲ δωρεές,
νοικιάσματα, ἀγοραπωλησίες. Καὶ τὰ ὑπόλοιπα, ἔπου κα-

τὸ ὄν ἰόντι ὀφρῶν αἰτία πᾶσά ἐστι ποιήσις, ὥστε καὶ αἱ ἐπὶ πάσαις
ταῖς τέχναις ἐργασίαι ποιήσεις εἰσὶ καὶ οἱ τούτων δημιουργοὶ πάντες
ποιηταί».

σεων και ἀγοράσεων, τὸ δὲ λοιπὸν ἢ κατ' ἔργα ἢ κατὰ λό-
γους χειρούμενον ξύμπαν χειρωτικὸν ἂν εἴη·

ΘΕΑΙ. Φαίνεται γοῦν ἐκ τῶν εἰρημένων.

ΞΕ. Τί δέ; Τὴν χειρωτικὴν ἀρ' οὐ διχῇ τιμητέον;

ΘΕΑΙ. Πῇ;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀναφανδὸν ὅλον ἀγωνιστικὸν θέντας, τὸ δὲ
Ε κρυφαῖον | αὐτῆς πᾶν θηρευτικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὴν δέ γε μὴν θηρευτικὴν ἄλογον τὸ μὴ οὐ τέ-
μνειν διχῇ.

ΘΕΑΙ. Λέγε δπη.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀψύχον γένους διελομένους, τὸ δ' ἐμψύχου.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν; Ἐπερ ἔστον γε αἴψω.

220 ΞΕ. Πῶς δὲ οὐκ ἔστον; Καὶ δεῖ γε ἡμᾶς | τὸ μὲν τῶν
ἀψύχων, ἀνώνυμον ὃν πλὴν κατ' ἓνα τῆς κολυμβητικῆς
ἅτα μέρη καὶ ἰοιαυτ' ἄλλα βραχέα, χαίρειν εἶσαι. τὸ δέ,
τῶν ἐμψύχων ζώων οὖσαν οἴησαν, προσειπεῖν ζωοθηρικὴν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω

ΞΕ. Ζωοθηρικῆς δὲ ἀρ' οὐ διπλοῦν εἶδος ἂν λέγοιτο
ἐν δίκη, το μὲν πεζοῦ γένους, πολλοῖς εἶδαι καὶ ὀνόμασι
διηρημένον, πεζοθηρικόν, τὸ δ' ἕτερον νευστικὸν ζῶον πᾶν
ἐνυροθηρικόν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

Β ΞΕ. Νευστικὸν μὴν τὸ μὲν πτηνόν | φῶλον ὀρώμεν, τὸ
δὲ ἐνύδρον;

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Καὶ τοῦ πτηνοῦ μὴν γένους πᾶσα ἡμῖν ἡ θήρα λέ-
γεται πού τις ὀρνιθευτική.

ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τοῦ δὲ ἐνύδρου σχεδὸν τὸ σύνολον ἀλιευτική.

20. Τὰ μέρη τῆς κολυμβητικῆς, ποῦ κυνηγοῦν αἴψω, εἶναι ἡ
τέχνη τῶν σφυγγαράδων, γιατί τὸν καιρὸ τοῦ Πλάτωνα δὲν ἤξεραν
πῶς τὰ σφυγγάρια εἶναι ζῶα.

21. Ἐδῶ ἡ διαίρεση σκοινάφτει, γιατί ἀναγκάζεται νὰ παραβλε-
ψοῖ τὰ πουλιά, ποῦ δὲν κολυμποῦν. Πρβλ. καὶ Ἀριστοτ. «Περὶ ζῴων
μερῶν» 642b, 10 κ. ε. Καὶ πάρα κάτω ἡ διαίρεση, τῆς «πληκτικῆς»

νείς ἢ μ' ἔργα, ἢ μὲ λόγια παίρνει αὐτόδουλα στὴν κατοχὴ
τοῦ καί, δὲ θά ταν ἔλα μαζὶ τὸ ἀρπαχτικὸ εἶδος;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τοῦλάχιστο φαίνεται ἀπ' ὅσα εἶπαμε.

ΞΕ. Καὶ τὴν ἀρπαχτικὴν δὲν πρέπει ἀραγες νὰ τὴ χωρί-
σουμε σὲ δύο;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Κάθε ἀρπαγῇ, ποῦ γίνεται μὲ φανερόν ἀγῶνα, θά
τὴν ποῦμε ἀγωνιστικὴ τέχνη καὶ κάθε ἀρπαγῇ, ποῦ
γίνεται γενικά σὰ κρυφὰ καὶ μὲ δόλο, κυνηγετικὴ.

ΘΕΑΙ. Σύμφωνοι.

ΞΕ. Καὶ τὴν κυνηγετικὴν βέβαια δὲ θά τανε λογικὸ
νὰ μὴν τήνε χωρίσουμε σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Γιά λέγε πῶς.

ΞΕ. Νά! Ὁ ἄεχεωρίσμου' ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὸ κυνήγι
στ' ἀψυχα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὸ κυνήγι σὰ ἐμψυχα.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά, ἀφ' οὗ βέβαια καὶ τὰ δύο αὐτὰ
ὕπαρχουν.

ΞΕ. Πῶς δὲν ὑπάρχουν; Καὶ τώρα εἰμαστ' ἀναγκαζμέ-
νοι τὸ κυνήγι στ' ἀψυχα, ποῦ δὲν ἔχει ὄνομα, ἐχτός ἀπὸ
μερικὰ μέρη τῆς κολυμβητικῆς²⁰ καὶ κατὰ ἄλλα τέτια μι-
κροπράματα νὰ τ' ἀφήσουμε κατὰ μέρος. Τ' ἄλλο κυνήγι
ὅμως σὰ ἐμψυχα ζῶα πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε ζωοκυ-
νηγετικὴ.

ΘΕΑΙ. Ἄς εἶναι κι ἔτσι.

ΞΕ. Καὶ ἡ ζωοκυνηγετικὴ πάλι δὲ θά τανε σωστὸ νὰ
χωριστεῖ σὲ δύο εἶδη, τὸ ἓνα, ποῦ κυνηγᾷ ὅσα περπα-
τοῦν ἀπάνω στὴ γῆ καὶ χωρίζεται κι αὐτὸ σὲ πολλὰ εἶδη
κι ὀνόματα. τὸ πεζοκυνηγετικὸ, καὶ τ' ἄλλο, ποῦ
κυνηγᾷ τὰ ζῶα ποῦ κολυμποῦν, ἄς τὸ ποῦμε μὲ μιὰ λέξη
ἐνυροκυνηγετικὸ;

ΘΕΑΙ. Βέβαια, βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ κείνα, ποῦ κολυμποῦν βλέπουμε πάλι, πῶς
ἄλλα πετοῦν κι ἄλλα ζοῦνε μέσα στὸ νερό²¹.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΞΕ. Μὰ ὅλο γενικά τὸ κυνήγι, ποῦ γίνεται σὰ πετοῦ-
μενα, λέγεται, θαρρῶ, πουλοκυνηγετικὴ.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι λέγεται πραγματικά.

ΞΕ. Κι ὅλο πάλι σχεδὸν τὸ κυνήγι, ποῦ γίνεται σ' ὅσα
ζοῦνε μέσα στὸ νερό, λέγεται ψαρχική.

σὲ «πυρστικὴν» καὶ «ἀγκιστροτικὴν» δὲν εἶναι σωστὴ, γιατί καὶ τὴ
νύχτα μὲ τὸ πυροφάνι καμακίζουν τὰ ψάρια, ἐχτός ἀπὸ ἄλλα μέσα
ποῦ τὰ πιάνουν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; Ταύτην αὖ τὴν θήραν ἀρ' οὐκ ἂν κατὰ μέγιστα μέρη δύο διελοίμην;

ΘΕΑΙ. Κατὰ ποῖα;

ΞΕ. Καθ' ἃ τὸ μὲν ἔρκεσιν αὐτόθεν ποιεῖται τὴν θήραν, τὸ δὲ πληγῇ.

ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις, καὶ πῇ διαιρούμενος ἑκάτερον;

ΞΕ. Τὸ μὲν, ὅτι πᾶν ὅσον ἂν ἔνεκα κωλύσεως | εἴρηγ
C τι περιέχον, ἔρκος εἰκὸς ὀνομάζειν.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Κύριους δὴ καὶ δίκτυα καὶ βρόχους καὶ πόρκους καὶ τὰ τοιαῦτα μὲν ἄλλο τι πλην ἔρκη χρηρῆ προσαγορεύειν;

ΘΕΑΙ. Οὐδὲν ἄλλο.

ΞΕ. Τοῦτο μὲν ἄρα ἐρκοθηρικὸν τῆς ἄγρας τὸ μέρος φήσομεν ἥ τι τοιοῦτον.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δὲ ἀγκίστροις καὶ τριόδουσι πληγῇ γιγνόμενον
D ἕτερον μὲν ἐκείνου, πληκτικὴν δὲ τινα | θήραν ἡμᾶς προσ-
εἰπεῖν ἐνὶ λόγῳ νῦν χρεῶν ἥ τί τις ἂν, Θεαίτητε, εἴποι
κάλλιον;

ΘΕΑΙ. Ἀμελῶμεν τοῦ ὀνόματος· ἀρκεῖ γάρ καὶ τοῦτο.

ΞΕ. Τῆς τοίνυν πληκτικῆς τὸ μὲν νυκτερινόν, οἶμαι, πρὸς πυρὸς φῶς γιγνόμενον ὑπ' αὐτῶν τῶν περὶ τὴν θήραν πυρεντικὴν ὀηθῆναι συμβέβηκεν.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τὸ δὲ γε μεθήμερινόν, ὥς ἐχόντων ἐν ἄγκροις ἄγκιστρα καὶ τῶν τριόδων, πᾶν ἀγκιστρευτικόν.

E ΘΕΑΙ. Λέγεται | γὰρ οὖν.

VI. ΞΕ. Τοῦ τοίνυν ἀγκιστρευτικοῦ τῆς πληκτικῆς τὸ μὲν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω γιγνόμενον διὰ τὸ τοῖς τριόδουσι οὕτω μάλιστα χρῆσθαι τριδογονία τις, οἶμαι, κέκληται.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Γὰρ κοῖτα λοιπὸν τώρα! Καὶ τοῦτο ἀραγες τὸ κυνήγι δὲ θὰ μπορούσα πάλι νὰ τὸ διαίρῃσω σὲ δύο κύρια μέρη;

ΘΕΑΙ. Μὲ ποῖον τρόπο;

ΞΕ. Νά! Ἄν κοιτάξουμε, πῶς ἀπὸ τῆ μιᾶς μεριᾶ κυνηγοῦν τὰ ψάρια μὲ φράγματα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριᾶ μὲ χτυπήματα.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτὸ καὶ μὲ ποῖα βάση ξεχωρίζεις τὸ καθέν' ἀπὸ τὰ δύο;

ΞΕ. Ἀπὸ τῆ μιᾶς μεριᾶ τὸ κάθε τι, ποῦ κλείνει γύρω γύρω καὶ ἐμποδίζει κατὶ ποῦ εἶναι μέσα, νὰ φύγει, εὐλογοῦναι νὰ τ' ὀνομάσουμε φράχτην.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Τοὺς κιούρτους λοιπὸν καὶ τὰ δίχτια καὶ τὰ βρόχια καὶ τίς καλαμωτὲς καὶ τὰ παρόμοια· πῶς ἄλλως πρέπει νὰ τὰ ὀνομάζουμε παρὰ φράχτες;

ΘΕΑΙ. Πῶς ἄλλως;

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ μέρος τοῦ κυνηγίου θὰ τ' ὀνομάσουμε τραχὺ κυνήγι ἢ κατὶ τέτιο.

ΘΕΑΙ. Ἔ! Βέβαια.

ΞΕ. Ἀμ' ἐκεῖνο πάλι τὸ ψάρεμα, ποῦ γίνεται μὲ τ' ἀγκίστρια καὶ τὰ καμάκια, πληγώνοντας τὸ ψάρι, εἶναι διαφορετικὸ καὶ πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε τώρα ἐμεῖς μ' ἕναν ὄρο πληγωτικὸ κυνήγι. Ἢ πῶς καλύτερα θὰ μπορούσαμε νὰ τὸ ποῦμε, Θεαίτητε;

ΘΕΑΙ. Ἄς παραβλέψουμε τ' ὄνομα. Καλὸ εἶναι καὶ αὐτό.

ΞΕ. Ἀπ' αὐτὸ λοιπὸν τὸ πληγωτικὸ κυνήγι ἐκεῖνο ποῦ γίνεται τῇ νύχτῃ μὲ τὸ φῶς τῆς φωτίας, θαρρῶ πῶς οἱ ἴδιοι οἱ ψαράδες τὸ λένε πυροφάνι.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ κεῖνο ποῦ γίνεται τὴν ἡμέραν, ἐπειδὴ καὶ τὰ τριδόντια εἶν' ἀγκιστρωτὰ στίς μύτες τους, γενικὰ ὀνομάζεται ἀγκιστρωτικὴν.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τὸ λένε.

VI καὶ VII. Ὅρισμός τῆς ψαρικῆς μὲ τ' ἀγκίστρι.

ΞΕ. Ἀπὸ τὸ ἀγκιστρωτικὸν λοιπὸν μέρος τῆς πληγωτικῆς ψαρικῆς ἐκεῖνο, ποῦ γίνεται χτυπώντας ἀπὸ τὰ πάνω πρὸς τὰ κάτω, ἐπειδὴ μὲ τέτιον τρόπο μεταχειρίζονται προπάντων τὰ τριδόντια καμάκια, θαρρῶ, πῶς τὸ λένε τριδόντιασμα ἢ κατὶ τέτιο.

ΘΕΑΙ. Φασὶ γοῦν τινές.

ΞΕ. Το δέ γε λοιπὸν ἔστιν ἐν ἑτι μόνον ὡς εἰπεῖν εἶδος.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Τὸ τῆς ἐναντίας ταύτῃ πληγῆς, ἀγκίστρω τε γιγνό-
221 μνον καὶ τῶν ἰχθύων οὐχ ἥ τις ἂν τύχη | τοῦ σώματος,
ὡσπερ τοῖς τριόδουσι, ἀλλὰ περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ στόμα
τοῦ θηρευθέντος ἐκάστοτε, καὶ κάτωθεν εἰς τοῦναντίον ἄνω
θάβδους καὶ καλάμοις ἀνασπώμενον· οὐ τί φήσομεν, ὦ
Θεαίτητε, δεῖν τοῦνομα λέγεσθαι;

ΘΕΑΙ. Δοκῶ μὲν, ὅπερ ἄρι προϋθέμεθα δεῖν ἐξευ-
ρεῖν, τοῦτ' αὐτὸ νῦν ἀποτελεέσθαι.

VII. ΞΕ. Νῦν ἄρα τῆς ἀσπαλιευτικῆς πέρι σὺ τε ἀγῶν
B συναμολογήκαμεν οὐ μόνον | τοῦνομα, ἀλλὰ καὶ τὸν λόγον
περὶ αὐτὸ τοῦδρον εἰλήφαμεν ἱκανῶς. Συμπάσης γὰρ τέ-
χνης τὸ μὲν ἡμῖν μέρος κιητικὸν ἦν, κιητικὸν δὲ χειρω-
τικόν, χειρωτικὸν δὲ θηρευτικόν, τοῦ δὲ θηρευτικοῦ ζωο-
θηρικόν, ζωοθηρικὸν δὲ ἐνυγροθηρικόν, ἐνυγροθηρικὸν
δὲ τὸ κάτωθεν τμήμα ὅλον ἄλιευτικόν, ἄλιευτικῆς δὲ πλη-
C κτικόν, πληκτικῆς δὲ ἀγκιστρευτικόν· τοῦτου δὲ τὸ περὶ
τὴν κάτωθεν ἄνω πληγὴν ἀνασπώμενην, ἀπ' αὐτῆς τῆς
C πράξεως | ἀφομοιωθὲν τοῦνομα, ἣ νῦν ἀσπαλιευτικὴ ζητη-
θεῖσα ἐπὶ κλην γέγονεν.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν τοῦτο γε ἱκανῶς δεδήλω-
ται.

VIII. ΞΕ. Φέρε δῆ, κατὰ τοῦτο τὸ παράδειγμα καὶ τὸν
σοφιστὴν ἐπιχειρῶμεν εὐρεῖν, δι ποτ' ἔστιν.

ΘΕΑΙ. Κοιμῇ μὲν οὖν.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἐκεῖνο γ' ἦν τὸ ζήτημα πρῶτον, πότερον

22. Ὁ Πλάτωνας προβαίνει ἐδῶ σὲ μιά λογοπαιχτικὴν ἐτυμολο-
γίαν γιὰ τὴ λέξιν ἀσπαλιευτική. Ἐπειδὴ «ἀνασπᾶται» τὸ ψάρι, εἶναι
ἀνασπαλιευτική (ἀνασπῶ-ἀλιεύω) καὶ ἀπ' αὐτὸ ἐξίενε τάχα τὸ ἀσπαλιευ-
τική. Γιὰ ν' ἀποδώσουμε ὀπωσιήποτε τὸ ἐτυμολογικὸν αὐτὸ παρὼν
τοῦ Πλάτωνος, χρησιμοποίησαμε τὸ ἀνασπῶν-ἀνασπασματική. Γε-
νικὰ πρέπει νὰ παρατηρήσουμε, πῶς ὁ Πλάτωνας δημιουργεῖ γιὰ

ΘΕΑΙ. Τὸ λένε βέβαια μερικοί.

ΞΕ. Καὶ τώρα, σὰ νὰ λέμε, δὲ μένει παρὰ μονάχα ἓνα
εἶδος ἰσχύου.

ΘΕΑΙ. Ποῖο;

ΞΕ. Ἐκεῖνο ποῦ γίνεται μὲ τ' ἀντίθετο πλήγωμα καὶ
μὲ τ' ἀγκίστρι καὶ ποῦ δὲ χτυπάει τὸ ψάρι σ' ὅποιο μέρος
λᾶχει ἀπὸ τὸ σῶμα του, ὅπως γίνεται μὲ τὸ καμάκι, παρὰ
μόνο γύρω στὸ κεφάλι ἢ στὸ στόμα καὶ τὸ ἀνασέρνει ἀπὸ
κάτω στ' ἄπάνω μὲ ραβδί ἢ καλαμίδι. Αὐτουνοῦ τ' ὄνομα
πῶς πρέπει νὰ τὸ πούμε. Θεαίτητε;

ΘΕΑΙ. Μοῦ φαίνεται. πῶς αὐτό, ποῦ εἶχαμε βάλει σκοπὸ
μας νὰ βροῦμε, τὸ πετύχαμε.

VII. ΞΕ. Τώρα λοιπὸν μένουμε σύμφωνοι καὶ σὺ καὶ ἐγὼ
γιὰ τὴν ψαρκιὴ μὲ τ' ἀγκίστρι, ὅχι μόνο σχετικὰ μὲ τὴν
ὀνομασία, παρὰ καὶ τὸν ὁρισμὸν αὐτῆς τῆς δουλειᾶς τὸν
πετύχαμ' ἄρκετὰ καλά. Γιατὶ βρῆκαμε, πῶς ἀπὸ τὸ σύνολο τίς
τέχνες τὸ μισὸ μέρος εἶναι ἡ ἀποχτητικὴ τέχνη καὶ ἀπὸ τὴν
ἀποχτητικὴ τὸ μισὸ ἢ ἀρπαχτικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἀρπαχτικὴ
τὸ μισὸ ἢ κυνηγετικὴ καὶ ἀπὸ τὴν κυνηγετικὴ τὸ μισὸ ἢ
ζωοκυνηγετικὴ καὶ ἀπὸ τῆς ζωοκυνηγετικῆς τὸ μισὸ ἢ ἐνυγρο-
κυνηγετικὴ καὶ ἀπὸ τὴν ἐνυγροκυνηγετικὴ ὅλο τὸ κάτω μέ-
ρος εἶναι ἡ ψαρκιὴ καὶ ἀπὸ τὴν ψαρκιὴ τὸ μισὸ ἢ πληγω-
τικὴ καὶ ἀπὸ τὴν πληγωτικὴ τὸ μισὸ ἢ ἀγκιστρωτικὴ
ἢ ἀπ' αὐτὴ πάλι ἐκεῖν' ἢ τέχνην, ποῦ δίνει τὴν πληγὴ ἀπὸ
τὰ κάτω πρὸς τὰ πάνω καὶ ἀνασέρνει τὸ ψάρι μὲ τὸ κα-
λαμίδι, παίρνοντας τ' ὄνομα ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς πράξης,
ἔχει ὀνομαστῆ ἄνα συρτοψαρκική²², αὐτὴ δὲ ποῦ ζη-
τούσαμε.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ τουλάχιστο ἀποδείχτηκεν ὅλος διόλου ἱκα-
νοποιητικὰ.

VIII. Ἡ διχοτομικὴ μέθοδος ἐφαρμόζεται στὴν
ἐννοια τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἐμπρὸς λοιπὸν τώρα σύμφωνα μὲ τοῦτο τὸ παρά-
δειγμα, ἃς ἐπιχειρήσουμε νὰ βροῦμε καὶ τὸ σοφιστή, σὰν εἰ
τάχα νὰ ᾔται.

ΘΕΑΙ. Ἀλαμπά.

ΞΕ. Κι ἂν θυμᾶσαι, πρῶτα πρῶτα βάλαμε κεῖνο τὸ ζή-

τὰ διάφορα εἶδη, ποῦ βρῆκαμε μὲ τὴ διχοτομικὴ διαίρεση, πολλὰς και-
νοῦργιες λέξεις καὶ σ' αὐτὸ ἀναγκαστικὰ τὸν παρακολουθεῖ καὶ ὁ
μεταφραστής.

ιδιώτην ἢ τινα τέχνην ἔχοντα θετέον εἶναι τὸν ἀσπαλιευτήν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ νῦν δὴ τοῦτον ἰδιώτην θήσομεν, ὦ Θεαίτητε,

Δ ἢ | παντάπασιν ὡς ἀληθῶς σοφιστήν;

ΘΕΑΙ. Οὐδ' αὖτως ἰδιώτην· μανθάνω γὰρ ὃ λέγεις, ὡς παντὸς δεῖ τοιοῦτος εἶναι τὸ γε ὄνομα τοῦτο ἔχων.

ΞΕ. Ἀλλὰ τινα τέχνην αὐτὸν ἡμῖν ἔχοντα, ὡς εἴοικε, θετέον.

ΘΕΑΙ. Τίνα ποῦτ' οὖν δὴ ταύτην;

ΞΕ. Ἄρ' ὦ πρὸς θεῶν ἡγροσήκαμεν τὰνδρὸς τὸν ἄνδρα δὲνα ξυγγενῇ;

ΘΕΑΙ. Τίνα τοῦ;

ΞΕ. Τὸν ἀσπαλιευτήν τοῦ σοφιστοῦ.

ΘΕΑΙ. Πῃ;

ΞΕ. Θηρευτὰ τινα καταφαίνεσθον ἄμφω μοι.

Ε | ΘΕΑΙ. Τίνος θήρας ἄτερος; Τὸν μὲν γὰρ εἴτερον εἵπομεν.

ΞΕ. Λίχα που νῦν διείλομεν τὴν ἄγραν πᾶσαν, νευστικοῦ μέρους, τὸ δὲ πεζοῦ τέμνοντες.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τὸ μὲν διήλθομεν, ὅσον περὶ τὰ νευστικὰ τῶν ἐνύδρων· τὸ δὲ πεζὸν εἰσόκαμεν ἀσχιον, εἰπόντες οἱ πολυεἰδὲς εἶη.

222 ΘΕΑΙ. | Πάνυ γε.

ΞΕ. Μέχρι μὲν τοίνυν ἐνταῦθα ὁ σοφιστὴς τε καὶ ὁ ἀσπαλιευτὴς ἅμα ἀπὸ τῆς κτητικῆς τέχνης πορεύεσθον.

ΘΕΑΙ. Ἐοίκατον γοῦν.

ΞΕ. Ἐκτρέπεσθον δέ γε ἀπὸ τῆς ζωοθηρικῆς, ὃ μὲν ἐπὶ θάλατταν που καὶ ποταμοὺς καὶ λίμνας, τὰν τοῖσι ζῶα θηρευσόμενος.

ΘΕΑΙ. Τί μήν;

ΞΕ. Ὅ δέ γε ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποταμοὺς ἐτέρους αὐτίνους, πλούτου καὶ ἐπίτης οἶον λειμῶνας ἀφρότους, τὰν τοῖσι θρέμματα χειρῶσόμενος.

τημα, πῶς δηλαδὴ θὰ πάρουμε τὸν ψαρὰ γιὰ κανέναν ἄτεχνο ἢ θὰ ποῦμε πῶς ἔχει κάποια τέχνη;

ΘΕΑΙ. Ναί βέβαια.

ΞΕ. Καὶ τὸ σοφιστὴ πάλι τῶρα θὰ τὸν πάρουμε γιὰ κανέναν ἄτεχνο ἢ θὰ ποῦμε πῶς ἔχει μίαν εἰδικότητα, νὰ εἶναι δηλαδὴ ἀληθινὰ σοφιστής;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἄτεχνον. Ἀπεναντίας καταλαβαίνω πολλὸ καλὰ τί θέλεις νὰ πεῖς. Πῶς δὲ μπορεῖ δηλαδὴ μὲ κανέναν τρόπο νὰ ᾖ ἄτεχνος ἕνας, ποῦ ἔχει τέτια σπουδαία ὄνομασία.

ΞΕ. Πρέπει λοιπὸν νὰ τὸν πάρουμε χωρὶς ἄλλο, πῶς ἔχει κάποια τέχνη.

ΘΕΑΙ. Ποιὰν ἕως τέχνην ἄραγες;

ΞΕ. Μά, γιὰ τὸ θεῶ, δὲ βλέπουμε ὁλοφάνερα, πῶς ὁ ἄντρας ἐτοῦτος ἐδῶ εἶναι συγγενὴς ἐκείνου τοῦ ἀλλουνοῦ;

ΘΕΑΙ. Ποιὸς ποιανοῦ;

ΞΕ. Ὁ ψαρὰς τοῦ σοφιστῆ.

ΘΕΑΙ. Μὰ πῶς;

ΞΕ. Καὶ οἱ δυὸ φαίνονται ὁλοκάθαρα, πῶς εἶναι κυνηγοί. ΘΕΑΙ Μὰ τί λογῆς κυνηγὸς εἶν' ὁ σοφιστὴς; Γιατὶ γιὰ τὸν ἄλλον εἴπαμε.

ΞΕ. Ἄν δὲ γελιέμαι, χωρίσαμε ὅλο τὸ κυνήγι σὲ δυὸ μέρη, ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριᾶς ὅσα κολυμποῦν καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης ὅσα βαδίζουν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κι ἀπὸ κεῖνα ποῦ κολυμποῦν, ἐξετάσαμε τὸ κυνήγι μόνο ὅσα ζοῦνε μέσα στὸ νερό. Τὸ κυνήγι ὅμως ὅσα βαδίζουν δὲν τὸ χωρίσαμε καθόλου καὶ εἴπαμε μόνο, πῶς ἔχει πολλὰ εἶδη.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἐκινώντας λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀποχητικὴν τέχνην ὁ σοφιστὴς καὶ ὁ ψαρὰς ὡς ἐδῶ συμβαδίζουνε.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Χωρίζουν ζωὸς οἱ δρόμοι τοὺς ἀπὸ τῆς ζωοκυνηγτικῆς καὶ πέρα. Ὁ ἕνας τραβάει ἐκεῖ κατὰ τὴν θάλασσαν καὶ τὰ ποτάμια καὶ τὶς λίμνες, γιὰ νὰ κυνηγήσει τὰ ζῶα, ποῦ ζοῦν ἐκεῖ μέσα.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Ὁ ἄλλος τραβάει κατὰ τὴν στεριά καὶ ὅς ἄλλης λογῆς ποτάμια, λιβάδια καὶ νὰ ποῦμε, γεμάτα πλούτη καὶ νιάτα, γιὰ νὰ βάλει στὸ χέρι τὰ θρεφτάρια, ποῦ βόσκουν ἐκεῖ.

- B ΘΕΑΙ. Πῶς | λέγεις ;
 ΞΕ. Τῆς πεζῆς θήρας γίνεσθον δύο μεγάλοι τι ἐ μέρη.
 ΘΕΑΙ. Ποῖον ἐκάτερον ;
 ΞΕ. Τὸ μὲν τῶν ἡμέρων, τὸ δὲ τῶν ἀγρίων.

ΙΧ. ΘΕΑΙ. Εἴτ' ἔστι τις θήρα τῶν ἡμέρων ;

ΞΕ. Εἴπερ γέ ἐστιν ἄνθρωπος ἡμερον ζῶν. Θὲς δὲ ὅπη χαίρεις, εἴτε μὴδὲν τιθεῖς ἡμερον, εἴτε ἄλλο μὲν ἡμερόν τι, τὸν δὲ ἄνθρωπον ἄγριον, εἴτε ἡμερον μὲν λέγεις αὐτὸν ἄνθρωπον, ἀνθρώπων δὲ μηδεμίαν ἡγεῖ θήραν· τοῦτων ὁπό-
 τερ' ἂν ἡγῇ φίλον εἰρησθαί σοι, τοῦτο ἡμῖν διόρισον.

- C | ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἡμῖς τε ἡμερον, ὃ ξένη, ἡγοῦμαι ζῶν, θήραν τε ἀνθρώπων εἶναι λέγω.

ΞΕ. Αἰτιὴν τοίνυν καὶ τὴν ἡμεροθηρικὴν εἴπωμεν.

ΘΕΑΙ. Κατὰ τί λέγοντες ;

ΞΕ. Τὴν μὲν λησιτικὴν καὶ ἀνδραποδιστικὴν καὶ τυραννικὴν καὶ ξυμπασαν τὴν πολεμικὴν, ἐν πάντα βίαιον θήραν ὀρισάμενοι.

ΘΕΑΙ. Καλῶς.

ΞΕ. Τὴν δὲ γε δικανικὴν καὶ δημογορικὴν καὶ προσομιλητικὴν, ἐν αὐτῷ τὸ ξύνολον, πιθανουργικὴν τινα μίαν τέ-
 D χνην | προσειπόντες.

ΘΕΑΙ. Ὅρθῶς.

ΞΕ. Τῆς δὴ πιθανουργικῆς διττὰ λέγωμεν γένη.

ΘΕΑΙ. Ποῖα ;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἕτερον ἰδίᾳ, τὸ δὲ δημοσίᾳ γιγνόμενον.

ΘΕΑΙ. Γίγνεσθον γὰρ οὖν εἶδος ἐκάτερον.

ΞΕ. Οὐκοῦν αὐτῆς ἰδιοθηρευτικῆς τὸ μὲν μισθαρηγι-
 κόν ἐστι, τὸ δὲ δωροφορικόν ;

ΘΕΑΙ. Οὐ μανθάνω.

ΞΕ. Τῇ τῶν ἐρώντων θήρᾳ τὸν νοῦν, ὡς ἔοικας, οὕτω προσέσχε.

ΘΕΑΙ. Τοῦ πέρι ;

ΘΕΑΙ. Μὰ τί θέλεις νὰ πεῖς ;

ΞΕ. Νά ! Τὸ κυνήγι τῶν πεζῶν χωρίζεται σὲ δύο πολλὰ
 μεγάλα μέρη.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖο εἶναι τὸ καθένα ;

ΞΕ. Τὸ ἓνα γιὰ τὰ ἡμερα καὶ τ' ἄλλο γιὰ τ' ἄγρια ζῶα.

ΙΧ. Πρῶτος ὁρισμὸς τῆς σοφιστικῆς τέχνης.

ΘΕΑΙ. Μὰ κυνηγᾶν καὶ τὰ ἡμερα ζῶα ;

ΞΕ. Φυσικά, ἂν τολάχιστο δεχτοῦμε πῶς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἡμερο ζῶα. Ἐοὐ πάρε το, ὅπως σοὺ ἄρέσει. Εἴτε θέλεις νὰ δεχτεῖς, πῶς κανένα ζῶο δὲν εἶν' ἡμερο, εἴτε πῶς ἄλλα ζῶα εἶν' ἡμερα, ὁ ἄνθρωπος ὅμως εἶν' ἄγριος, εἴτε πάλι θέλεις νὰ πάρεις τὸν ἄνθρωπο γιὰ ἡμερο, μὰ νὰ ὑποθέσῃς, πῶς δὲν ὑπάρχει κυνήγι ἀνθρώπων, ὅτι ἀπ' αὐτὰ σοὺ ἄρέσει νὰ παραδεχτεῖς, καθόρισέ μας το.

ΘΕΑΙ. Μὰ ἐγώ, ξένη μου, παραδέχομαι καὶ πῶς ἐμεῖς εἴμαστε ἡμερα ζῶα καὶ πῶς γίνεται κυνήγι σὲ ἀνθρώπους.

ΞΕ. Ἀς ποῦμε λοιπὸν ἀκόμη πῶς καὶ τὸ ἡμεροκυ-
 νήγημα εἶναι δύο λογῶν.

ΘΕΑΙ. Καὶ σὲ τί ἀπάνω θὰ τὰ ξεχωρίσουμε ;

ΞΕ. Νά ! Τῇ ληστείᾳ, τὸ σκλάβωμα, τὴν τυραννίαν καὶ ἔλα τὰ εἶδη τῆς πολεμικῆς τέχνης, ἔλα μαζί θὰ τὰ ὀρίσουμε
 σὰ βίαιο κυνήγι.

ΘΕΑΙ. Καλὰ.

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ θὰ πάρουμε τὴ δικηγορικὴν, τὴν πολιτικὴν ρητορικὴν καὶ τὴ συζητητικὴν καὶ θὰ τὰ ὀνομάσουμε ἔλα μαζί σὺν ἓνα πρᾶμα, τὴ τέχνη παραπει-
 στικὴ.

ΘΕΑΙ. Πολλὸ σωστά.

ΞΕ. Καὶ τοῦτ' ὅμως ἡ παραπειστικὴ θὰ ποῦμε, πῶς ἔχει
 δύο γένη.

ΘΕΑΙ. Ποιὰ ;

ΞΕ. Τὸ ἓνα ἰδιωτικόν, τ' ἄλλο δημόσιον.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ καὶ τὸ ἓνα καὶ τ' ἄλλο γίνονται.

ΞΕ. Μὰ καὶ τὸ ἰδιωτικὸ κυνήγημα πάλι δὲν εἶναι
 δύο λογῶν, ἓνα μιστοκυνηγετικόν καὶ ἄλλο δωρο-
 δοτικόν ;

ΘΕΑΙ. Δὲν καταλαβαίνω.

ΞΕ. Δὲν πρόσζεες, φαίνεται, ἀκόμη τὸ κυνήγι ποῦ κά-
 νουν οἱ ἐραστῆς.

ΘΕΑΙ. Τί νὰ προσέξω δηλαδὴ ;

E ΕΕ. | "Οτι τοῖς θηρένθεϊσι δῶρα προσεπιδίδασιν.
 ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.
 ΕΕ. Τοῦτο μὲν τοῖνυν ἐρωτικῆς τέχνης ἔστω εἶδος.
 ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.
 ΕΕ. Τοῦ δέ γε μισθαρηγικοῦ τὸ μὲν προσομιλοῦν διὰ
 χάριτος καὶ παντάπασι δι' ἡδονῆς τὸ δέλεαρ πεποιημένον
 καὶ τὸν μισθὸν πρατιόμενον τροφήν· ἐαυτῷ μόνον κολακι-
 223 κήν, ὥς ἐγῴμαι, | πάντες φαῖμεν ἂν ἡ ἡδοντικὴν τινα τέ-
 χνην εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΕΕ. Τὸ δὲ ἐπαγγελλόμενον μὲν ὥς ἀρετῆς ἕνεκα ἰδὲς ὁμι-
 λίας ποιούμενον, μισθὸν δὲ νόμισμα πρατιόμενον, ἀρα οὐ
 τοῦτο τὸ γένος ἐτέρῳ προσοικεῖν ἄξιον ὀνόματι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΕΕ. Τίτι δὴ τοῦτω; Πειρῶ λέγειν.

ΘΕΑΙ. Δῆλον δὴ τὸν γὰρ σοφιστὴν μαι δοκοῦμεν
 ἀνευρηκέναι. Τοῦτ' οὖν ἐγωγε εἰπὼν τὸ προσήκον ὄνομ' ἂν
 ἡγοῦμαι καλεῖν αὐτόν.

X ΕΕ. Κατὰ δὴ τὸν νῦν, ὃ Θεαίτητε, λόγον, ὥς εἰ-
 B κεν, ἡ | τέχνης οἰκειωτικῆς, χειρωτικῆς, [κτιτικῆς,] θηρευ-
 τικῆς, ζωοθηρίας, [πεζοθηρίας,] χειρσαίας, [ἡμεροθηρικῆς,]
 ἀνθρωποθηρίας, ἰδιοθηρίας, [μισθαρηγικῆς,] νομισματοπα-
 λικῆς, δοξοπαιδευτικῆς, νέων πλουσίων καὶ ἐνδόξων γιγνο-
 μένῃ θήρᾳ προσοικέον, ὥς ὁ νῦν λόγος ἡμῖν συμβαίνει, σο-
 φιστικῇ.

ΘΕΑΙ. Παντάπασι μὲν οὖν.

ΕΕ. Ἐνὶ δὲ καὶ τῇδε ἴδωμεν· οὐ γὰρ τι φαύλης μέτο-
 C χόν ἐστι τέχνης τὸ νῦν ζητούμενον, | ἀλλ' εὖ μάλα ποικίλης.
 Καὶ γὰρ οὖν ἐν τοῖς πρόσθεν εἰρημένοις φάντασμα παρέχε-

23. Σχῆτικα μὲ τὸν ὅρισμό τῆς σοφιστικῆς, πῶς εἶναι κυνήγι σὲ πλοῦσι· ἄρχοντόπουλα, εἶναι χτυπητὴ ἡ ὁμοιότητα μὲ τὴ φράση τοῦ

ΕΕ. Νά. πῶς στοὺς ἀγαπημένους των δίνουνε καὶ δῶρα.
 ΘΕΑΙ. Αὐτό, ποῦ λές, εἰν' ἀληθινότερο.
 ΕΕ. Ἄς εἰπαι λοιπὸν αὐτὸ τὸ δωροδοτικὸ εἶδος τῆς ἐρω-
 τικῆς τέχνης.
 ΘΕΑΙ. Πολὺ καλὰ.

ΕΕ. Ἀπὸ τῆ μιστοκυνηγετικῆς πάλι ἓνα εἶδος εἰν' αὐτό,
 ποῦ μιλάει μὲ γλυκόλογα καὶ γενικά ρίχνει γιὰ δόλωμα
 τὴν εὐχαρίστηση καὶ παίρνει γιὰ μιστὸ μόνον τὴ διατροφή
 του. αὐτὸ δά, ποῦ ἔλοι, καθὼς μοῦ φαίνεται ἡ δ' ὀνομά-
 ζαμε κολακευτικὴ ἢ σὰ νὰ ποῦμε τέχνη τῆς γαλιφιᾶς.

ΘΕΑΙ. Πῶς οὐ;

ΕΕ. Τ' ἄλλο εἶδος ὅμως, ποῦ βεβαιώνει, πῶς τίς συνο-
 μιλίες τίς κάνει μόνον γιὰ χάρη τῆς ἀρετῆς καὶ ὅμως εἰσπράτ-
 τει γιὰ μιστὸ χρήμα μετρητὸ δὲν ἀξίζει ἀραγεῖς κάποια
 ἄλλη νὰ τοῦ δώσωμ' ὀνομασίαν;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΕΕ. Μὰ ποῖαν ὀνομασίαν; Γιὰ προσπάθησε νὰ πεῖς.

ΘΕΑΙ. Εἰν' ὀλοφάνερο. Τόνε βρήκαμε, μοῦ φαίνεται, τὸ
 σοφιστή. Ἔτσι ὀνομάζοντάς τονε θάρρῳ, πῶς τοῦ δίνω τὸ
 σωστὸ του ὄνομα.

X καὶ XI. Δεύτερος, τρίτος καὶ τέταρτος ὁρισμὸς
 τοῦ σοφιστῆ.

ΕΕ. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτά. ποῦ εἶπαμεν ὡς τώρα,
 Θεαίτητε, τὸ κυνήγι ποῦ γίνεται σὲ πλοῦσι¹⁸ ἄρχοντόπουλα¹⁹
 καὶ ποῦ εἶναι μέρος ἀπὸ τὴν ἀποχρητικὴν, ἀρπαχτικὴν, κυνη-
 γετικὴν, ζωοκυνηγετικὴν, [πεζοκυνηγετικὴν], στεριανήν, [ἡμε-
 ροκυνηγετικὴν], ἀνθρωποκυνηγετικὴν, ἰδιωτικοκυνηγετικὴν,
 [μιστοκυνηγετικὴν], χρηματοκυνηγετικὴν, ψευτισμοφωτικὴν τέ-
 χνην πρέπει, καθὼς φαίνεται, νὰ ὀνομαστῇ, ὅπως ἔδειξε ἡ
 τωρινὴ ἐρευνά μας, σοφιστικῇ.

ΘΕΑΙ. Βεβαιότατα.

ΕΕ. Ἄς ἐξετάσωμε ὅμως τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ μίαν ἄλλη
 πλευρὰ. Γιατὶ αὐτό, ποῦ ἀναζητᾶμε τώρα, δὲν εἶναι μέρος
 ἀπὸ κάποια ἀπλὴ τέχνη, παρ' ἀπεναντίας πάρα πολὺ ποι-
 κιλόμορφη. Πραγματικὰ μέσα σ' αὐτὰ ποῦ εἶπαμε πρωτύτερα

Ἐνοφώντα (Κυνήγ. 13) «οἱ μὲν γὰρ σοφισταὶ πλοῦσι καὶ νέους
 θηρεύουσι». Στὸ πλατωνικὸ «Συμπόσιον» (203d) ὁ ἔρωτας χαρακτηρί-
 ζεται ὡς «θηρεῖν δεινός... γόνος καὶ φαρμακῆς καὶ σοφιστῆς».

ται, μὴ τοῦτο, ὃ νῦν αὐτὸ ἡμεῖς φάμεν, ἀλλ' ἕτερον εἶναι τὸ γένος.

ΘΕΑΙ. Πῇ δὴ;

ΞΕ. Τὸ τῆς κτηνικῆς τέχνης διπλοῦν ἦν εἰδὸς που, τὸ μὲν θηρευτικὸν μέρος ἔχον, τὸ δὲ ἀλλακτικόν.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τῆς τοίνυν ἀλλακτικῆς δύο εἶδη λέγωμεν, τὸ μὲν δωρητικόν, τὸ δὲ ἕτερον ἀγορασικόν;

ΘΕΑΙ. Εἰρήσθω.

ΞΕ. Καὶ μὴν αὐτὸ φήσομεν ἀγορασικὴν διχῇ τέμνεσθαι.

ΘΕΑΙ. Πῇ;

ΞΕ. Τὴν μὲν τῶν αὐτοφυῶν αὐτοπώλικήν διαιρούμενοι, τὴν δὲ τὰ ἀλλότρια ἔργα μεταβαλλομένην μεταβλητικὴν.

ΘΕΑΙ. Πάν γε.

ΞΕ. Τί δέ; Τῆς μεταβλητικῆς οὐχ ἡ μὲν κατὰ πόλιν ἀλλαγὴ, σχεδὸν αὐτῆς ἥμιον μέρος δὲ, καπηλικὴ προσαγορεύεται;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ἐξ ἄλλης εἰς ἄλλην πόλιν διαλλαττόμενον ὠνὴ καὶ πράσει ἐμπορικὴ;

ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ;

ΞΕ. Τῆς δ' ἐμπορικῆς ἄρ' οὐκ ἥσθημεθα οἱ το μὲν | ὅσοις τὸ σῶμα τρέφεται καὶ χρεῖται, τὸ δὲ ὅσοις ἡ ψυχὴ πωλοῦν διὰ νομίσματος ἀλλάσσεται;

ΘΕΑΙ. Πῶς τοῦτο λέγεις;

ΞΕ. Τὸ περὶ τὴν ψυχὴν ἴσως ἀγροοῦμεν, ἐπεὶ τό γε ἕτερόν που ξυνίεμεν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. | Μουσικὴν τε τοίνυν ξυνάπαναν λέγωμεν, ἐκ πόλεως ἐκάστοτε εἰς πόλιν ἐνθεν μὲν ὠνηθεῖσαν, ἐτέρῳσε δὲ

24. Οἱ λέξεις «αὐτοπώλική» καὶ «αὐτοπώλης» εἶναι πλασμέναι ἀπὸ τῶν Πλάτωνος καὶ βόσκονται μόνο στὸ «Σοφιστῆ». Ἡ δεύτερη βόσκεται καὶ στὸν «Πολιτικόν» (260c) «ἡ τῶν καπηλίων τέχνη τῆς τῶν αὐτοπωλῶν διώρισταί τεχνης». Σημαίνει ἔκκετον, ποὺ ἐμπορεύεται,

σὰ νὰ παρουσιάζεται, πῶς δὲν εἶν' ἔτσι, ὅπως ἡμεῖς τώρα δὲ τ' ἐρίσαμε; αὐτὸ τὸ γένος, παρὰ κάτι διαφορετικόν.

ΘΕΑΙ. Σάν τί;

ΞΕ. Θαρρῶ πῶς τῆς ἀποκτητικῆς τέχνης τὰ εἶδη τὰ βρήκαμε δυό, ἓνα τὸ κυνηγετικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ συναλλαχτικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί! Ἔσ' εἴτανε.

ΞΕ. Θέλεις λοιπὸν νὰ ποῦμε πῶς καὶ ἡ συναλλαχτικὴ ἔχει δυὸ εἶδη, τὸ ἓνα τὸ χαριστικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ ἀγορασικόν;

ΘΕΑΙ. Ἄς τὸ ποῦμε.

ΞΕ. Μὰ πάλι βέβαια θὰ ποῦμε, πῶς ἡ ἀγορασικὴ χωρίζεται σὲ δυό.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά! Θὰ ξεχωρίσουμε τὴν ἐπαγγελματοποιετικήν, γιὰ ὅσους πωλᾶν, ὅσα φτιάχνουν οἱ ἴδιοι, καὶ τὴ μεταπωλητική, ποὺ ἀνταλλάζει, ὅσα παράγουν ἄλλοι.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Γιὰ κοίτα τώρα. Ἀπὸ τῆς μεταπωλητικῆς τὸ μισθὸ σχεδὸν μέρος, ποὺ μεταπυλαίει πράγματα, μέσα στὴν ἰδική πολιτείαν, δὲν τ' ὀνομάζουμε λιανοπωλητική;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τ' ἄλλο μισθὸ, ποὺ κάνει συναλλαγὰς ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία, ἀγοράζοντας καὶ πωλώντας, δὲν τ' ὀνομάζουμε τέχνην ἐμπορικὴν;

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι;

ΞΕ. Καὶ ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴν δὲν παρατηροῦμε ἀραγες, πῶς τὸ ἓνα μέρος ἀνταλλάζει μὲ χρήμα πωλώντας ὅσα θρέφουν καὶ ὅσα χρειάζεται τὸ σῶμα καὶ τ' ἄλλο μέρος, ὅσα ἡ ψυχὴ;

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό;

ΞΕ. Ἴσως δὲ γινώσκουμε τὸ μέρος, ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν ψυχὴ. Γιατί τ' ἄλλο βέβαια τὸ καταλαβαίνουμε.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Ἄς ποῦμε λοιπὸν, πῶς ἡ μουσικὴ γενικὰ, ποὺ κάθε τόσο ἀλλοῦ ἀγοράζεται καὶ ἀλλοῦ φέρεται καὶ πωλιέ-

ὅσα φτιάχνει ὁ ἴδιος. Ἀντίστοιχο στὴ νέα ἑλληνικὴ νομίζουμε, πῶς εἶναι τὸ ἐπαγγελματοποιετικόν.

25. Γιὰ τὴ διακρίση αὐτὴ τῆς ἐμπορικῆς πρὸς τὸ «Ποργία» (517d-518a).

ἀγομένην καὶ πιπρασκομένην, καὶ γραφικὴν καὶ θανατοποικιλήν καὶ πολλὰ ἕτερα τῆς ψυχῆς, τὰ μὲν παραυυθίας, τὰ δὲ καὶ σπουδῆς χάριν ἀχθέντα καὶ παλούμενα, τὸν ἄγοντα καὶ παλούοντα μηδὲν ἦτιον τῆς ἰῶν οὐτίων καὶ ποτῶν πράσεως ἔμπορον δοθῶς ἂν λεγόμενον παρασχέιν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα λέγεις.

Β ΕΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸν | μαθήματα ξυνανούμενον πόλιν τε ἐκ πόλεως ἰοίσομαι ἀμείβοντα ταῦτόν προσερεῖς δνομα;

ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.

ΧΙ. ΕΕ. Τῆς δὴ ψυχεμπορικῆς ταύτης ἀρ' οὐ τὸ μὲν ἐπίδεικτικὴ δικαιοσύνη λέγουσι ἂν, τὸ δὲ γελοῖον μὲν οὐχ ἦτιον τοῦ πρόσθεν, ὅμως δὲ μαθημάτων οὖσαν πρᾶσιν αὐτὴν ἀδελφῶ τινι τῆς πράξεως δνόματι προσεῖπεν ἀνάγκη; ΘΕΑΙ. Πάνν μὲν οὖν.

ΕΕ. Ταύτης τοίνυν τῆς μαθηματοπωλικῆς τὸ μὲν περὶ C τὰ | τῶν ἄλλων τεχνῶν μαθήματα εἰσέρω, τὸ δὲ περὶ τὸ τῆς ἀρετῆς ἄλλω προσορητέον.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΕΕ. Τεχνοπωλικὸν μὲν τὸ γε περὶ τὰλλα ἂν ἀρμότιον· τὸ δὲ περὶ ταῦτα οὐ προθυμῶντι λέγειν δνομα.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν ἄλλο δνομα εἰπὼν οὐκ ἂν πλημμελοίη πλὴν τὸ νῦν ζητούμενον αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸν γένος;

ΕΕ. Οὐδὲν ἄλλο. Ἴθι νῦν συναγάγωμεν αὐτὸ λέγοντες, D ὥς τὸ κτητικῆς, μεταβλητικῆς, ἀγοραστικῆς, | ἐμπορικῆς, ψυχεμπορικῆς περὶ λόγους καὶ μαθήματα, ἀρετῆς πωλητικὸν δεύτερον ἀνεφάνη σοφιστικῆ.

26. Прел. τὸν «Πρωταγόρα» (313d). «Ὅθεν δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ παλούοντες καὶ καπηλεύοντες τῇ αἰετῇ ἐπιθυμοῦντι ἐπαينوῦσι μὲν πάντα ἃ παλούουσι, τάχα δ' ἂν τινες, ὡς ἄριστος, καὶ τούτων ἀγνοοῦσιν ὡς παλούουσιν, διὰ χρηστέον ἢ πονηρόν πρὸς τὴν ψυχὴν, καὶ τὴν «Πολιτείαν» (325c), ὅπου οἱ φύλακες πρέπει νὰ διαχαιρῶν τὴ λογιστικὴν, δηλαδὴ τὴν ἀριθμητικὴν, οὐκ ὡνὴς οὐδὲ πρᾶσεως χάριν ὡς ἐμπόρους ἢ καπηλοὺς μελετῶντας, ἀλλ' ἕνεκα πολέμου

ταὶ ἀπὸ πολιτεία σὲ πολιτεία καὶ ἡ ζωγραφικὴ καὶ ἡ ταχυδαχτυλοργία καὶ ἄλλα πολλὰ ποῦ φέρνουνται καὶ πουλιούνται γιὰ χάριν τῆς ψυχῆς, ἄλλα γιὰ διασκέδαση καὶ ἄλλα γιὰ σπουδή, ὅλ' αὐτὰ πολὺ πρεπούμενα θὰ ἴδιναν σὲ κείνον, ποῦ τὰ φέρνει καὶ τὰ πουλάει τ' δνομα τοῦ ἐμποροῦ, ὅχι λιγότερο ἀπὸ τὸ νὰ πουλάει κανεὶς τρόφιμα καὶ ποτά.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινότατα μιλάς.

ΕΕ. Καὶ κείνονε λοιπόν, ποῦ πουλάει μαθήματα καὶ γυρίζει ἀπὸ πόλιν σὲ πόλιν καὶ τ' ἀνταλλάττει μὲ χρήμα; ὅθ' τὸν δνομάσεις μὲ τὸ ἴδιο τ' δνομα;

ΘΕΑΙ. Βεβαίωςτατα.

ΧΙ. ΕΕ. Ἀπὸ τὴν ψυχεμπορικὴ πάλι τούτῃ τὸ νὰ μέρος δὲ θὰ μπορούσῃμι ἀραγε μ' ὅλο μας τὸ δίκιο νὰ τ' δνομάσουμε τέχνην ἐπιδεικτικὴν; Καὶ τ' ἄλλο μέρος, ὅχι λιγότερο γελοῖο ἀπὸ τὸ προηγούμενο, δὲν εἴμαστε ἀναγκασμένοι σὺν ἐμπόριον ἀπὸ μαθήματα, ποῦ εἶναι, νὰ τ' δνομάσουμε μὲ κάποιον δνομα κάπως συγγενικὸ μὲ τούτῃ τὴν πράξιν;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΕΕ. Ἀπ' αὐτὴν λοιπόν τὴ μαθηματοπουλητικὴ τὸ μέρος, ποῦ πουλάει μαθήματα σχετικὰ μὲ τίς ἄλλες τέχνες πρέπει νὰ τὸ βαφτίσουμε μ' ἄλλ' δνομα καὶ τὸ μέρος ποῦ πουλάει τὸ μάθημα τῆς ἀρετῆς μ' ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΕΕ. Γιὰ τὸ ἐμπόριον τὸ σχετικὸ μὲ τίς ἄλλες τέχνες θὰ ταίριαζε εἰσάγουρα τ' δνομα τεχνοπουλητικὴ. Γιὰ τοῦτ' ὅμως τὸ σχετικὸ μὲ τὸ μάθημα τῆς ἀρετῆς, γιὰ προσπάθησε νὰ βρεῖς ἐξὸ τ' δνομα;

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖο λέγοντας ἄλλο κανεὶς δνομα δὲ θὰ ἴκανε λάθος, παρὰ πῶς αὐτὸ εἶναι τὸ σοφιστικὸν γένος, ποῦ ἀναζητᾶμε δὲ τώρα;

ΕΕ. Κανέν' ἄλλο. Ἐμπρὸς τώρα λοιπόν, ἄς τὰ συγκεφαλαιώσουμε σ' ἓναν ὀρισμὸν λέγοντας, πῶς τὴ δεύτερη τούτῃ φορά μᾶς φανερώθηκεν ἡ σοφιστικὴ νὰ ἴναι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἀπὸ τὴν ἀποχρητικὴν, συναλλαχτικὴν, ἀγοραστικὴν, ἐμπορικὴν, ψυχεμπορικὴν τέχνην, ποῦ πουλάει λόγους καὶ μαθήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν.

τε καὶ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ραστώνης τε μεταστροφῆς ἀπὸ γενέσεως ἐπ' ἀληθείαν τε καὶ οὐσίαν».

ΘΕΑΙ. Μάλα γε.

ΞΕ. Τρίτον δέ γ' οἰμαί σε, κἄν εἴ τις αὐτοῦ καθιδρυνόμενος ἐν πόλει, τὰ μὲν ὠνούμενος, τὰ δὲ καὶ τεκναινούμενος αὐτὸς μαθήματα περὶ τὰ αὐτὰ ταῦτα καὶ πωλῶν ἐκ τοῦτου τὸ ζῆν προϋτάξατο, καλεῖν οὐδὲν ἄλλο πλὴν ὅπερ νῦν δῆ.

ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ μέλλω;

ΞΕ. Καὶ τὸ κητικῆς ἄρα μεταβλητικόν, ἀγοραστικόν, | κητικὸν εἴτε αὐτοπωλικόν, ἀμφοτέρως, διτιπερ ἂν ᾗ περὶ τὰ τοιαῦτα μαθηματοπωλικόν γένος, ἀεὶ οὐ προσσερεῖς, ὥς φαίνει, σοφιστικόν.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη τῷ γὰρ λόγῳ δεῖ συνακολουθεῖν.

XII. ΞΕ. Ἔτι δὴ σκοπῶμεν, εἴ τινα τοιῶδε προσέοικεν ἄρα τὸ νῦν μεταδιωκόμενον γένος.

225 | ΘΕΑΙ. Ποίῳ δῆ;

ΞΕ. Τῆς κητικῆς ἀγωνιστικῆς τι μέρος ἡμῖν ἦν.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Οὐκ ἀπὸ τρόπου τοίνυν ἐστὶ διαιρεῖν αὐτὴν δίχα.

ΘΕΑΙ. Καθ' ὅποια λέγε.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀμιλλητικόν αὐτῆς τιθέντας, τὸ δὲ μαχητικόν.

ΘΕΑΙ. Ἔστιν.

ΞΕ. Τῆς τοίνυν μαχητικῆς τῷ μὲν σώματι πρὸς σώματα γιγνομένῳ σχεδὸν εἰκὸς καὶ πρέπον ὄνομα λέγειν τι τοιοῦτον τιθεμένους οἷον βιαστικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

B Ἔτι δὲ λόγοις πρὸς λόγους τί τις, ὦ Θεαίτητε, ἀλλο εἴπη πλὴν | ἀμφισβητικόν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἄς ξανακοιτάξουμε ὅμως τὸ ζήτημα καὶ ἀπὸ μιὰ τρίτην ἀποψή. Ἄν κάποιος μένει ἐγκαταστημένος μέσα σὲ μιὰ πολιτεία καὶ κερδίζει τὴ ζωὴ του πότε ἀγοράζοντας καὶ πότε ὁ ἴδιος μαστορεύοντας μαθήματα σχετικὰ μὲ τὸ ἴδιον τοῦτο θέμα καὶ πουλώνοντας τα, θαρρῶ, πῶς δὲ θὰ τοῦ ὀνομαζάνε; ἄλλ' ὄνομα ἔχτὸς ἀπ' αὐτό, ποῦ τοῦ δώσαμε τώρα δὲ.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς δὲ θὰ τοῦ τὸ ὄνομα;

ΞΕ. Ὡστε καὶ τὸ μέρος αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀποκητικῆ τέχνης, τὸ συναλλαχτικόν, τὸ ἀγοραστικόν, εἴτε μεταπωλητικόν, εἴτε ἐπαγγελματοδιοτεχνικόν, ἀδιάφορο, γενικὰ καθεῖς εἶδος τέχνης, ποῦ πουλάει μαθήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετή, πάντα ἐσὺ θὰ τ' ὀνομάσεις, καθ' ὅς εἶναι φανερό, σοφιστικῇ.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά. Πρέπει νὰ εἰμαστε σύμφωνοι μὲ τὰ πορίσματα τῆς ἐρευνᾶς μας.

XII. Πέμπτος ὀρισμὸς τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἄς κοιτάξουμε ὅμως παραπέρα μὴν τυχερὸν τὸ εἶδος τοῦ ἀνθρώπου, ποῦ κυνηγᾶμε, μοιάζει καὶ μὲ κάτι σὰν τοῦτο δῶ.

ΘΕΑΙ. Σὰν ποῖο;

ΞΕ. Νά! Θυμᾶσαι, ποῦ ἔχαμε βρεῖ, πῶς κάποιον μέρος ἀπὸ τὴν ἀποκητικὴ τέχνην εἶταν ἡ ἀγωνιστικῇ.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ εἶταν.

ΞΕ. Δὲ θὰ ἔανε λοιπὸν ἀτοπο νὰ τὴ διαιρέσουμε καὶ αὐτὴ σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Σὲ ποιά δύο; Γιὰ λέγε!

ΞΕ. Νὰ ξεχωρίσουμε γιὰ ἓνα μέρος τῆς τὸ συναγωνιστικὸ καὶ γι' ἄλλο μέρος τῆς τὸ μαχητικόν.

ΘΕΑΙ. Μποροῦμε.

ΞΕ. Ἀπὸ τῆς μαχητικῆς λοιπὸν σ' ἐκείνη τὴν πάλη, ποῦ γίνεται συγκρούοντας σῶμα μὲ σῶματα, εὐλόγο καὶ ταιριαχτὸ θὰ ἔανε νὰ τῆς δώσουμε ἓνα ὄνομα σὰν κάτι τέτοιο, λογουχάρη καταπαλαιστικῇ.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Καὶ κεῖνο πάλι τὸ εἶδος, ὅπου γίνεται ἀγώνας λόγου μὲ λόγο, πῶς ἀλλιῶς νὰ τ' ὀνομάσουμε, Θεαίτητε, παρὰ λογομαχητικῇ;

ΘΕΑΙ. Σύμφωνοι.

ΞΕ. Τὸ δέ γε περὶ τὰς ἀμφισβητήσεις θετέον διτιτὸν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Καθ' ὅσον μὲν γὰρ γίνεται μήκεσσι τε πρὸς ἑναντία μήκη λόγων καὶ περὶ τὰ δίκαια καὶ ἄδικοι δημοσίᾳ, δικανικόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δ' ἐν ἰδίῳ αὐτῶν καὶ κατακερματισμένον ἔρωτησαι πρὸς ἀποκρίσεις μὴν εἰθίσι μεθὰ καλεῖν ἄλλο πλὴν ἀντιλογικόν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Τοῦ δὲ ἀντιλογικοῦ τὸ μὲν ὅσον περὶ τὰ συμβόλαια ἀμφισβητεῖται μὲν, εἰκὴ δὲ καὶ | ἀτέχνως περὶ αὐτὸ πράττεται, τοῦτο θετέον μὲν εἶδος, ἐπειπερ αὐτὸ διέγνωνκεν ὡς ἕτερον ὃν ὁ λόγος, αὐτὸ ἐπωνυμίας οὐδ' ὅτι τῶν ἔμπροσθεν ἔτυχεν οὕτε τῶν ὅψ' ἡμῶν τυχεῖν ἔδειον.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ κατὰ σμικρὰ γὰρ λίαν καὶ παντοδαπὰ διήρηται.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ἑντεχρον, καὶ περὶ δικαίων αὐτῶν καὶ ἁδίκων καὶ περὶ τῶν ἄλλων ὅλων ἀμφισβητοῦν, ἀρ' οὐκ ἔριστικὸν αὐτὸ λέγειν εἰθίσι μεθὰ;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τοῦ μὴν ἔριστικοῦ τὸ μὲν | χρηματοφορικόν, τὸ δὲ χρηματιστικόν ὃν τυγχάνει.

ΘΕΑΙ. Παντάσας γε.

ΞΕ. Τὴν ἐπωνυμίαν τοίνυν, ἣν ἑκάτερον δεῖ καλεῖν αὐτῶν, περὶ αὐθῶμεν εἰπεῖν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρὴ.

ΞΕ. Δοκῶ μὴν τό γε δι' ἡδονῆν τῆς περὶ ταῦτα διατριβῆς ἀμελὲς τῶν οἰκείων γινόμενον, περὶ δὲ τὴν λέξιν τοῖς πολλοῖς τῶν ἀκούοντων οὐ μεθ' ἡδονῆς ἀκούμενον καλεῖσθαι κατὰ γνώμην τὴν ἐμὴν οὐχ ἕτερον ἀδολεσχικοῦ.

27. Τί ἔστιν ἐνθάδε ὁ Πλάτωνας μὲ τὸ «ἀδολεσχικόν» γένος, ὅπως τὸ περιγράφει; "Ἄν τὸ συνδυάζουμε τὸ μέρος ἐκείνου ἐνθάδε μὲ ἄλλα πλατωνικά χωρία θὰ ἰδοῦμε, πῶς ἔστιν ἐν τῇ διαλεκτικῇ ἀναζητήση, πῶς

ΞΕ. Κι ἡ λογομαχική πρέπει νὰ χωριστεῖ σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά! "Ὅταν ἡ λογομαχία γίνεται δημόσια γύρω ἀπὸ τὸ δίκιο καὶ τ' ἄδικο καὶ ἀπαντοῦν μὲ μακριοὺς λόγους σὲ λόγους μακριούς, εἶναι δικηγορικὴ ἡ.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. "Ὅταν πάλ' ἡ λογομαχία γίνεται σὲ ἰδιωτικὲς συνομιλίες καὶ κομματιασμένη σ' ἐρωταποκρίσεις, δὲ συνηθίζουμε νὰ τὴν ὀνομάζουμε τέχνη τῆς ἀντιλογίας;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τίς ἀντιλογίες, ὅσες γίνονται γιὰ διαφιλονίκηση γύρω στὰ συμβόλαια, πρόχειρα ὅμως καὶ ἄτεχνα, πρέπει βέβαια νὰ χωριστοῦν σὲν ἰδιαίτερο εἶδος, ἀπὸ ἡ λογικὴ ἔρευνα τὸ ξεδιάλυνον, πῶς εἶναι διαφορετικὸ. "Ὅσο οὐτε οἱ πρὶν ἀπὸ μᾶς τοῦ "ἔωκαν ὄνομα, οὕτε καὶ ἐμεῖς ἀξίζουμε νὰ τὴν ὀνομάζουμε.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ δὲν ἀξίζει, γιατί χωρίζεται σὲ πολλὰ μικρὰ καὶ λογῆς λογῆς ζητήματα.

ΞΕ. Τίς ἑντεχνες ὅμως ἀντιλογίες, ποὺ διαφιλονικιοῦν γενικά γιὰ τὸ τί εἶναι τὸ καθαυτὸ δίκιο καὶ ἄδικο καὶ ἄλλα παρόμοια, δὲ συνηθίζουμε ἄραγε νὰ τίς ὀνομάζουμε τέχνη συζητήσεως;

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι;

ΞΕ. Τούτ' ἡ τέχνη πάλ' ἡ συζητητική ἔχει ἓνα εἶδος χρηματοσκοπευτικὸ καὶ ἓνα εἶδος χρηματοφόρο.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἀς προσπαθήσουμε λοιπὸν νὰ δώσουμε τὸ σωστὸ τοῦ τ' ὄνομα στὸ καθέν' ἀπ' αὐτά.

ΘΕΑΙ. Ἀς προσπαθήσουμε.

ΞΕ. Ἐμένα μοῦ φαίνεται, πῶς ἐκεῖνο τὸ εἶδος, ποὺ ἀπὸ χαρὰ γιὰ τέτιες συνομιλίες κάνει τὸν ἄνθρωπον νὰ παραμελεῖ τὰ ἰδιωτικά του συμφέροντα, ὡς πρὸς τὰ λόγια τοῦ ὅμως δὲν ἀκούγεται μ' εὐχαρίστηση ἀπὸ τοὺς περισσότερους ἀφροατές, δὲν μπορεῖ κατὰ τὴ γνώμην μου νὰ ὀνομαστῇ διαφορετικὰ παρὰ φλυαρία".

ποὺ οἱ πολλοὶ δὲν τὴν παρακολουθοῦν εὐχάριστα, γιατί τοὺς φαίνεται κατὰ ἀχρηστο γιὰ τὴ ζωὴ. Πρὸς. «Κρατύλο» (401b) «κινδυνεύουσιν γοῦν, ὡγαθὲ Ἐργόμενες, οἱ πρότεροι τὰ ὀνόματα εἰδόμενοι οὐ παῦλοι εἶναι, ἀλλὰ μεταβολοὶ καὶ ἀδολοῦσαι τινές». «Πολιτεία» (488e) «τοιοῦτων δὲ περὶ τὰς ναυτῶν γιγνομένων τὸν ὡς ἀληθῶς κυβερνητι-

ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν οὕτω πως.

Ε. Ε. Τούτου τοίνυν | τοῦναντίον, ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν ἐρίδων χρηματιζόμενον, ἐν τῷ μέρει αὐ πειρῶ νῦν εἰπεῖν.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί τις ἂν αὐ εἰπὼν ἕτερον οὐκ ἐξαμάρτοι πλήν γε τὸν θαυμαστὸν ἅλιν ἐκείνον ἥκειν αὐ νῦν τέταρτον τὸν μεταδιωκόμενον ὑφ' ἡμῶν σοφιστῆν;

226 Ε. Οὐδὲν ἄλλ' ἢ τὸ | χρηματιστικὸν γένος, ὡς ἔοικεν, ἐριστικῆς ὄν τέχνης, τῆς ἀντιλογικῆς, τῆς ἀμφισβητικῆς, τῆς μαχητικῆς, τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς κτητικῆς ἔστιν, ὡς ὁ λόγος αὐ μεμήνυκε νῦν, ὁ σοφιστῆς.

ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν.

XIII. Ε. Ὁρᾷς οὖν ὡς ἀληθῆ λέγεται τὸ ποικίλον εἶναι τοῦτο τὸ θηρίον καὶ τὸ λεγόμενον οὐ τῇ ἐτέρᾳ λεπτόν;

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν ἀμφοῖν χρή.

Ε. Χρὴ γὰρ οὖν, καὶ κατὰ δυνάμιν γε οὕτω ποιητέον, Β τοίνυνδε τι | μεταθέοντας ἴχνος αὐτοῦ. Καὶ μοι λέγε· τῶν οἰκετικῶν ὀνομάτων καλοῦμεν ἅπαντα πον;

ΘΕΑΙ. Καὶ πολλά· ἅπαντα ποῖα δὴ τῶν πολλῶν πυνθάνει;

Ε. Τὰ τοιάδε, ὅσον διηθεῖν τε λέγομεν καὶ διατῖναι καὶ βράττειν καὶ διακρίνειν.

ΘΕΑΙ. Τί μήν;

Ε. Καὶ πρὸς γε τούτοις ἐτι ξαίνειν, κατάγειν, κερκίζειν, καὶ μυρία ἐν ταῖς τέχναις ἄλλα τοιαῦτα ἐνόητα ἐπιστάμεθα. Ἡ γὰρ;

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον αὐτῶν πέρι βουλευθεὶς δηλώσαι | C παραδείγματα προθεῖς ταῦτα κατὰ πάντων ἥρουν;

κὸν οὐχ ἦγε ἂν τῷ ὄντι μεταωροσκόπων τε καὶ ἀδολεσχῶν καὶ ἀχρηστον σφίρι καλεῖσθαι ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς οὐτως κατεσκευασμένων ναυαυαπλοτήτων, «Φαῖδρον» (269c) «πᾶσαι ὅσαι μεγάλα τῶν τεχνῶν προσδίδονται ἀδολεσχίας καὶ μεταωροσκοπίας φύσεως πέρι. Τὸ γὰρ ὑψηλόνον καὶ τοῦτο καὶ πάντῃ τελευτουργῶν δοκᾷ ἐντεῦθεν ποθεῖν εἰσέναι» καὶ «Παρμενίδην» (135d) «ἐλκυσον δὲ σαινὸν καὶ γύμνασαι μᾶλλον διὰ τῆς δοκούσης ἀχρηστοῦ εἶναι καὶ καλοῦμένης ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀδολεσχίας, ὥς ἐτι νέος εἴ· εἰ δὲ μή, σὲ διαφεύσεται ἡ ἀλήθεια».

28. Ὑπάρχει κάποια σύγχυση στὴν ἀρίθμηση τῶν ὀρισμῶν τοῦ

ΘΕΑΙ. Πραγματικά, ἔτσι δὰ τὸ λένε.

Ε. Τ' ἀντίθετο λοιπὸν εἶδος ἀπ' αὐτό, ἐκεῖνο δηλαδὴ πὺλ κερδίζει· χροῖματ' ἀπὸ τῆς ἰδιωτικῆς συζητήσεως προσπάθησε τώρα νὰ τ' ὀνομασθεῖς ἐσὺ μὲ τῇ σειρά σου.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ἄλλο θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ πεῖ χωρὶς νὰ κάνει λάθος, παρὰ πὺς νὰ τονε πὺ μᾶς παρουσιάστηκε τώρα δὰ πάλι γιὰ τέταρτη φορά²⁸ μπροστά μας, ὁ ἀξιοθάμαστος ἐκεῖνος ὁ σοφιστῆς, πὺ τὸν κυνηγᾷμ' ἐμεῖς κατὰ πόσι;

Ε. Τίποτ' ἄλλο λοιπὸν, φίλε μου, δὲν εἶναι καθὼς φαίνεται, ὁ σοφιστῆς, παρὰ τὸ χρηματοφόρο εἶδος τῆς συζητητικῆς, τῆς ἀντιλογικῆς τῆς λογομαχητικῆς, τῆς μαχητικῆς, τῆς ἀγωνιστικῆς, τῆς ἀποχητικῆς τέχνης, καθὼς μᾶς ἔδειξε πάλι ὁ τωρινὸς ὀρισμός.

ΘΕΑΙ. Ἀσφαλῶς!

XIII. Νέα διχοτομία. Τὰ εἶδη τοῦ καθαρμοῦ.

Ε. Βλέπεις λοιπὸν, πὺς εἶν' ἀλήθεια κεῖνον πὺ λένε, πὺς ἐτοῦτο δηλαδὴ τὸ θηρίον εἶναι πολὺμορφο καί, κατὰ πὺ λείε ὁ λόγος, «μὲ τὸ ἔνα χέρι δὲν πιάνεται».

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη πᾶσα λοιπὸν νὰ τὸ πιάσουμε καὶ μὲ τὰ δυό.

Ε. Ἀνάγκη βέβαια! Ὅσο μπορούμε πρέπει νὰ τὸ κάνοῦμ' αὐτό, τρέχοντας τὸ κατόπι του πάνω σὲ τοῦτα δῶ τὰ χνάρια του. Γιὰ λέγε μου, σὲ παρακαλῶ, δὲν ἔχομε μερικὲς ὀνομασίεες γιὰ σπιτικές δουλειές;

ΘΕΑΙ. Πολλές! Μὰ γιὰ ποιὲς ρωτᾷς ἀπὸ τίς πολλές;

Ε. Νά! Γιὰ τοῦτα λογουχάρῃ, πὺ λέμε, σουρώνω, κοσκινίζω, λιχνίζω, ξεδιαλέγω.

ΘΕΑΙ. Ἐ! Λοιπὸν;

Ε. Κι ἐχτός ἀπ' αὐτὰ λέμε ἀκόμη ξαίνω, γνέθω, ὑφαίνω καὶ χίλιες ἄλλες τέτοιες ὀνομασίεες ἔξωρομα, πὺς ὑπάρχουσι στῆς τέχνες. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Καὶ τί θέλεις νὰ πεῖς γιὰ ἔλα τὰ τέτατα καὶ ρωτᾷς παίρνοντας τὰ παραπάνω γιὰ παραδείγμα;

σοφιστῆ. Ἐδῶ ρητὰ λείε, πὺς πρόκειται γιὰ τὸν τέταστον ὀρισμό, ὡστόσο παρακάτω (231d/e), πὺ γίνεται ἡ ἀνακαταλάτωση τῶν ὀρισμῶν, λείε «πέμπτον δ' ἐγὼ πειρασσομαι μνημονεύειν» τῆς γὰρ ἀγωνιστικῆς περὶ λόγους ἦν ἡ ἀλήθεια, τὴν ἐριστικὴν τέχνην ἀφωρισμένους ἀκολουθώντας καὶ ἐμεῖς τὴν ἀνακαταλάτωση παίρνοντας γιὰ πέμπτον τοῦ τὸν ὀρισμό.

ΞΕ. Διαιρετικά πον τὰ λεχθέντα εἰρηται ξύμπαντα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κατὰ τὸν ξυὸν τοῖνον λόγον ὡς περὶ ταῦτα μίαν οὖσαν ἐν ἀπασὶ τέχνην ἐνὸς ὀνόματος ἀξιώσομεν αὐτήν.

ΘΕΑΙ. Τίνα προσειπόντες;

ΞΕ. Διακριτικὴν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω.

ΞΕ. Σκόπει δὴ ταύτης αὐτὴ δύο ἂν πη δυνάμεθα κατεῖν εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ταχεῖαν ὡς ἐμοὶ σκέψιν ἐπιτάττεις.

D ΞΕ. Καὶ | μὴν ἐν γε ταῖς εἰρημέναις διακρίσεις το μὲν χεῖρον ἀπὸ βελτίονος ἀποχωρίζειν ἦν, τὸ δ' ὁμοιον ἀπ' ὁμοίου.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτω νῦν λεχθὲν φαίνεται.

ΞΕ. Τῆς μὲν τοῖνον ὄνομα οὐκ ἔχω λεγόμενον· τῆς δὲ καταλειπούσης μὲν τὸ βέλτιον διακρίσεως, τὸ δὲ χεῖρον ἀποβαλλούσης ἔχω.

ΘΕΑΙ. Λέγε τί.

ΞΕ. Πᾶσα ἡ τοιαύτη διάκρισις, ὡς ἐγὼ ξυννοῶ, λέγεται παρὰ πάντων καθαρμός τις.

ΘΕΑΙ. Λέγεται γὰρ οὖν.

E ΞΕ. | Οὐκοῦν τό γε καθαρτικὸν εἶδος αὐτὸ διπλοῦν δὲ πᾶς ἂν ἴδοι;

ΘΕΑΙ. Ναί, κατὰ σχολὴν γε ἴσως· οὐ μὴν ἔγωγε καθορῶ νῦν.

XIV. ΞΕ. Καὶ μὴν τὰ περὶ τὰ σώματα πολλὰ εἶδη καθάρσεων ἐνὶ περιλαβεῖν ὀνόματι προσήκει.

ΘΕΑΙ. Ποῖα καὶ τίνα;

ΞΕ. Τὰ τε τῶν ζώων, ὅσα ἐντὸς σωματίων ὑπὸ γυναι-
227 στικῆς ἱατρικῆς τε ὀρθῶς διακρινόμενα | καθαίρεται καὶ περὶ τὰ κτῆς, εἰπεῖν μὲν φάσθαι, ὅσα βαλανευτικῇ παρέχεται· καὶ τῶν ἀψύχων σωματίων, ὧν γραφευτικῇ καὶ ξύμ-

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πῶς ὅλα, ὅσα εἴπαμε, σημαίνουνε κάποιον ξεχώρισμα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ συμπέρασμα μου λοιπὸν εἶναι, πῶς ἐπειδὴ μέσα σ' ὅλ' αὐτὰ βρίσκεται μιὰ τέχνη, ἕνα πρέπει νὰ τῆς δώσωμ' ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ τὴν ποῦμε;

ΞΕ. Ξεχωριστικῇ.

ΘΕΑΙ. Δεχτό.

ΞΕ. Γιὰ κοίταξε λοιπὸν μὴν τάχα μπορούμε καὶ σ' αὐτὴ νὰ βρούμε δυὸ εἶδη;

ΘΕΑΙ. Πολὺ γρήγορο στοχασμὸς, γιὰ μένα τοῦλάχιστο, ἀπαιτεῖς.

ΞΕ. Κι ὅμως σ' ὅλ' αὐτὰ τὰ ξεχωρίσματα, ποὺ ἀναφέραμε, εἴτανε νὰ χωρίσωμε ἢ τὸ χειρότερο ἀπὸ τὸ καλύτερο ἢ τ' ὁμοιον ἀπ' τ' ὁμοιον.

ΘΕΑΙ. Τώρα ποὺ τὸ 'πες ἔτσι, σχεδὸν εἶναι φανερό.

ΞΕ. Γιὰ τὸ τελευταῖο λοιπὸν ξεχώρισμα δὲν ξέρω νὰ λένε καμιὰν ὀνομασίαν, γιὰ τ' ἄλλο ὅμως, ποὺ κρατᾷ τὸ καλύτερο καὶ πετᾷ τὸ χειρότερο, ξέρω.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε! Ποιὰ;

ΞΕ. Κάθε λογῆς τέτιο ξεχώρισμα, ὅπως ἐγὼ τὸ ἐννοῶ, μοῦ φαίνεται πῶς ἀπ' ὅλους λέγεται καθαρισμός.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι λέγεται.

ΞΕ. Κι αὐτὸς πάλι ὁ καθαρισμός, δὲν μπορεί ὁ καθένας νὰ ἴδῃ, πῶς εἶναι δυὸ λογῆς;

ΘΕΑΙ. Ἰσως, ἂν τὸ καλοσυλλογιστεῖ μὲ τὴν ἡσυχίαν του. Ἐγὼ τοῦλάχιστο δὲν τὸ βλέπω τώρα δά.

XIV καὶ XV. Συνέχεια τῆς ἐρευνας γιὰ τὸν καθαρμό.
Ὁ καθαρμός τῆς ψυχῆς.

ΞΕ. Καὶ ὅμως γιὰ ἰδέε! Τὰ πολλὰ τὰ καθαρίσματα, ποὺ ἔχουμε σχέση μὲ τὰ ὀλικά σώματα, σωστὸ εἶναι νὰ τὰ συμπεριλάβουμε σ' ἕνα ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Ποιὰ; Καὶ μὲ ποῖο;

ΞΕ. Νά καὶ τὰ καθαρίσματα, ποὺ κάνουνε μέσα στὰ ζωντανὰ σώματα ἡ γυμναστικὴ καὶ ἡ γυμναστικὴ μὲ τὰ σωστὰ ξεχωρίσματα τοὺς καὶ ὅσα κάνουνε στὸ ἐξωτερικὸ τῶν σωμάτων ἡ λουτρικὴ, ὅσο πρόστυχα καὶ ἂν εἶναι τὰ ὀνόματά τοὺς. Καὶ τὰ καθαρίσματα, ποὺ φροντίζει νὰ κάνουνε στ' ἀψύχων σώματα

πασα κοσμητικὴ τὴν ἐπιμέλειαν παρεχομένη κατὰ σμικρὰ πολλὰ καὶ γελοῖα δοκοῦντα ὀνόματα ἔσχεν.

ΘΕΑΙ. Μάλα γε.

ΣΕ. Παντάσῃ μὲν οὖν, ὦ Θεαίτητε. Ἄλλὰ γὰρ τῇ τῶν λόγων μεθόδῳ σπογγιστικῆς ἢ φαρμακοποσίας οὐδὲν ἦν οὐδὲ τι μᾶλλον τυγχάνει μέλιν, εἰ τὸ μὲν σμικρὰ, τὸ δὲ μεγάλα ἡμᾶς ὠφελεῖ καθαίρων. Τοῦ κηρύσσασθαι γὰρ
B ἔνεκα τοῦν | πασῶν τεχνῶν τὸ ξυγγενὲς καὶ τὸ μὴ ξυγγενὲς
κατανοεῖν πειρωμένη τιμῇ πρὸς τοῦτο ἐξ ἴσου πάσας, καὶ
θιότερα τῶν ἐτέρων κατὰ τὴν ὁμοιότητα οὐδὲν ἡγείται γε-
λούτερα, σευνότερον δὲ τι τὸν διὰ στρατηγικῆς ἢ φθειρι-
στικῆς δηλοῦντα θηρευτικὴν οὐδὲν νενόμικεν, ἀλλ' ὥς τὸ
πολὺ χαννότερον. Καὶ δὴ καὶ νῦν, ὅπερ ἤθρου, τί προσε-
ροῦμεν ὄνομα ξυμπάσας δυνάμεις, δοαὶ σῶμα εἴτε ἔμψυχον
εἴτε ἄψυχον εἰλήφασι καθαίρειν, οὐδὲν αὐτῇ διοίσει, ποῖόν
C τι | λεχθὲν εὐπρεπέστατον εἶναι δόξει· μόνον ἔχεται χωρὶς
τῶν τῆς ψυχῆς καθάρσεων πάντα ξυνδῆσαν, δοα ἄλλο τι
καθαίρει. Τὸν γὰρ περὶ τὴν διάνοιαν καθαρῶν ἀπὸ τῶν
ἄλλων ἐπιχειροῦσθαι ἀφορίσασθαι τὰ νῦν, εἰ γε ὅπερ βοῦ-
λεται μανθάνομεν.

ΘΕΑΙ. Ἀλλὰ μεμάνθηκα, καὶ συγχωρῶ δύο μὲν εἶδη
καθάρσεως, ἐν δὲ τὸ περὶ τὴν ψυχὴν εἶδος εἶναι, τοῦ περὶ
τὸ σῶμα χωρὶς ὄν.

ΣΕ. Πάντων κάλλιστα. Καί μοι τὸ μετὰ τοῦτο ἐπάκουε
D πειρόμενος αὐτὸ | λεχθὲν διχῇ τέμνειν.

ΘΕΑΙ. Καθ' ὅποι' ἂν ὑφηγῇ, πειράσομαι σοι συν-
τέμνειν.

29. Εἰν' ἐξαιρετικὰ πολύτιμο τὸ χωρίο τοῦτο τοῦ «Σοφιστῆς», πού μᾶς δείχνει τόσο ζωντανὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκρίβειαν ἀπολυτρω-
μένη ἀπὸ τὴν ἀξιολογικὴν ἐχτίμησιν τῶν πραγμάτων. Καὶ στὸν «Παρ-
μενίδην» (130 c-e), ὅπου ὁ Σωκράτης διατάζει νὰ παραδεχθῇ, πὺς
ὁπάρχουσι ξεχωριστὰ εἶδη γιὰ μερικά «γελοῖα» πράγματα, ὅπως εἶναι
ἡ τρίχλη, ἡ λάσπη κτλ., ὁ Παρμενίδης τὸν ἐθαρρύνει μὲ τούτα τὰ λό-
για: «Νέος γάρ εἰ ἐγώ, ὦ Σώκρατες, καὶ οὕτω σου ἀντελθῆται φιλο-

ἢ βαφικὴ καὶ οἱ ἄλλες ἐξωραϊστικὲς τέχνες καὶ πού ἔχουσι
πολλὰ καὶ διάφορα καὶ κάτω, γελοῖα ὀνόματα.

ΘΕΑΙ. Καί πολὺ γελοῖα μάλιστα.

ΣΕ. Ἄς ποῦμε ὅπως διόλου γελοῖα, Θεαίτητε. Ἡ ἐπι-
στημονικὴ δυνάμεις μέθοδος δὲ δίνει μικρότερη ἢ μεγαλύτερη
σημασία στὴν στρογγυλιστικὴν τέχνην ἢ στὴν φαρμακευτικὴν,
ἐπειδὴς ἡ μὴ καθαρὴζοντάς μας μᾶς δίνει μικρὴν ὠφέλεια
κι ἡ ἄλλη μεγάλη. Γιατὶ ἐξετάζει ὅλες τὶς τέχνες καὶ
προσπαθεῖ νὰ κατανοήσῃ ἂν ἔχουν ἢ δὲν ἔχουν συγγέ-
νεϊα συνμεταξύ τους, μὲ σκοπὸ νὰ καταχτήσῃ τὴν ἐπι-
στημονικὴν γνῶσιν καὶ τὶς ἐχτιμάει ὅλες τὸ ἴδιο σχετικὰ μὲ
τοῦτο τὸ σκοπὸ καὶ δὲ νομίζει καθόλου, πὺς ἡ μὴ εἶναι
πὺς γελοῖα ἀπὸ τὴν ἄλλη, ὅταν ἐρευνᾷ τὴν ὁμοιότητά τους,
οὔτε παίρνει διόλου γιὰ ποιὸ σπουδαῖον ἐκείνον. πὺς φέρ-
νει γιὰ παράδειγμα τῆς κυνηγετικῆς τέχνης τὴν στρατηγικὴν
ἀπὸ κείνον, πὺς φέρνει γιὰ παράδειγμα τὴν φειριστικὴν.
Τὸ πολὺ πολὺ τὸν παίρνει γιὰ πὺς φαφλατὰ²⁹.

Καὶ τώρα λοιπόν, σχετικὰ μ' αὐτὸ πὺς ῥώτησες, δη-
λαδὴ μὲ τί ὄνομα θὰ ὀνοματίσῃς ὅλες τὶς ἐνέργειες, πὺς
ἔχουν γιὰ ἔργον νὰ καθαρὴζοῦν τὸ σῶμα εἴτ' ἔμψυχον εἴτ'
ἄψυχον, καθόλου δὲ θὰ τὴν ἐνδιαφέρει, τί ὄνομα θὰ φανῇ
πὺς κομψό. Ἀρκεῖ μόνο τ' ὄνομα αὐτὸ νὰ κρατήσῃ δεμένον
μαζί, ὅπως ἀπὸ τοὺς καθαρῶν τῆς ψυχῆς, ὅλα ὅσα καθαρὴ-
ζουν, εἰδήσῃ. ἄλλο. Γιατὶ κείνο, πὺς ἡ λογικὴ μέθοδος
προσπαθεῖ τώρα νὰ ξεχωρίσῃ ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα, εἰν' ὁ κα-
θαρὸς τῆς διάνοιας, ἂν τοῦλάχιστο καταλαβαί-
νομε καλά κείνο πὺς θέλει.

ΘΕΑΙ. Μὰ τὸ κατάλαβα καὶ συμφωνῶ, πὺς εἶναι δυὸ λο-
γικὴ καθαρῶν, εἶναι εἶδος σχετικὸ μὲ τὴν ψυχὴν, χωριστὸ
ἀπὸ τ' ἄλλο, πὺς ἔχει σχέση μὲ τὸ σῶμα.

ΣΕ. Θαυμάσια! Καί τώρα πρόσσε, σὲ παρακαλῶ, τὰ
παράκατω, καὶ προσπάθησε νὰ χωρίσεις πάλι σὲ δυὸ τοῦτο
πὺς ὅρισες.

ΘΕΑΙ. Ὅθ' προσπάθησεν νὰ τὸ χωρίσω μαζί σου, πηγαί-
νοντας ὅπως ἐσὺ μ' ὀδηγεῖς.

σοφία ὡς εἶ ἀνιέλῃται κατ' ἐμὴν ὁδόν, ὅτε οὐδὲν αὐτῶν ἀτιμά-
σις· νῦν δὲ εἰ πρὸς ἀνθρώπων ἀποβλέπεις δόξας διὰ τὴν ἡλικίαν».
Τίποτα δὲν εἶναι μικρὸ, ἀδιάφορο, καὶ ἀξιοκαταρρόντο γιὰ τὴν ἐπι-
στήμην, ὅταν ἡ ἐρευνὰ τοῦ πρόκειται νὰ ἐξηγηθῇ τὴν ἀληθινὴν
γνῶσιν.

XV. ΞΕ. Πονηρίαν ἔτερον ἀρετῆς ἐν ψυχῇ λεγόμεν τι ;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Καὶ μὴν καθαρμὸς ἦν τὸ λείπειν μὲν θάτερον, ἐκβάλλειν δὲ ὅσον ἂν ἤ πού τι φλαῦρον.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΞΕ. Καὶ ψυχῆς ἄρα, κατ' ὅσον ἂν εὐρίσκωμεν κακίας ἀφαίρεσιν τινα, καθαρμὸν αὐτὸν λέγοντες ἐν μέλει φθιγγόμεθα.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε.

ΞΕ. Δύο μὲν εἶδη κακίας περὶ ψυχὴν ὀφίετον.

ΘΕΑΙ. Ποῖα ;

228 | ΞΕ. Τὸ μὲν οἷον νόσον ἐν σώματι, τὸ δ' οἷον αἰσχος ἐγγιγνόμενον.

ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔμαθον.

ΞΕ. Νόσον ἴσως καὶ στάσιν οὐ ταῦτ' ἐν νενομίαις ;

ΘΕΑΙ. Οὐδ' αὖ πρὸς τοῦτο ἔχω τί χρὴ με ἀποκριῖναι.

ΞΕ. Πότερον ἄλλο τι στάσιν ἡγοούμενος ἢ τὴν τοῦ φύσει ξυγγενεὺς ἔκ τινος διαφορᾶς διαφθοράν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Ἀλλ' αἰσχος ἄλλο τι πλην τοῦ τῆς ἀμετερίας πανταχοῦ δυσειδὲς ὄν γένος ;

B ΘΕΑΙ. | Οὐδαμῶς ἄλλο.

ΞΕ. Τι δέ ; Ἐν ψυχῇ δόξας ἐπιθυμίαις καὶ θυμὸν ἡδοναῖς καὶ λόγον λύπαις καὶ πάντα ἀλλήλοις ταῦτα τῶν φλαύρων ἐχόντων οὐκ ἠρτῆμεθα διαφερόμενα ;

ΘΕΑΙ. Καὶ σφόδρα γε.

ΞΕ. Συγγενῇ γε μὴν ἐξ ἀνάγκης ξύμπαντα γέγονεν.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ ;

ΞΕ. Στάσιν ἄρα καὶ νόσον τῆς ψυχῆς πονηρίαν λέγοντες ὁρθῶς ἐροῦμεν.

30. Κι ἐπὶ ὁ Πλάτωνας κάνει ἓνα λογοπαίγνιο μετὰ τὰς λέξεις «διαφορᾶς διαφθοράν». Ὑπάρχουν δυὸ γραφεῖς σὲ τοῦτο τὸ χωρίο :

XV. ΞΕ. Μέσα στὴν ψυχὴ δὲ λέμε, πῶς ἢ κακία εἶναι κατὰ διαφορετικὸ ἀπὸ τὴν ἀρετῆς ;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι ;

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά εἴχαμε πεῖ, πῶς καθαρμὸς εἶναι νὰ κρατᾶμε τὸ καλὸ καὶ νὰ πετᾶμε ὅ,τι τύχει νὰ ᾖ κακὸ.

ΘΕΑΙ. Ἔσ' εἴχαμε πεῖ.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν βρίσκουμε πῶς κι ἀπὸ τὴν ψυχὴ διώχεται μὲ κάποιον τρόπον ἢ κακία, θὰ μιλήσουμε πολὺ σωστά, ἂν τ' ὀνομάσομε αὐτὸ καθαρμὸς.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά μάλιστα.

ΞΕ. Μὰ ἢ κακία τῆς ψυχῆς εἶναι δυὸ λογικῶ.

ΘΕΑΙ. Ποιῶ λογικῶ ;

ΞΕ. Νά, τ' ἄν εἶδος εἶναι ὅπως σὰ νὰ ποῦμ' ἢ ἀρρώστια σὲ τὸ σῶμα καὶ τ' ἄλλο εἶδος ὅπως ἢ ἀσκήμια.

ΘΕΑΙ. Δὲν κατάλαβα.

ΞΕ. Νομίζεις ἴσως πῶς ἢ ἀρρώστια δὲν εἶναι τὸ ἴδιο πράγμα μὲ τὴν διχόνοια ;

ΘΕΑΙ. Οὔτε καὶ σ' αὐτὸ δὲν ξέρω, τί ἀπάντησιν νὰ σοῦ δώσω.

ΞΕ. Ἐχεις τὴ γνώμη, πῶς ἢ διχόνοια εἶν' ἄλλο πρᾶγμα, παρὰ ἢ συμφορὰ, ποῦ γεννιέτ' ἀπὸ κάποια διαφορὰ, ἀνάμεσα σὲ κείνα ποῦ ἀπὸ φυσικοῦ τους εἶναι συγγενικά ;³⁰

ΘΕΑΙ. Τίποτ' ἄλλο δὲν εἶναι.

ΞΕ. Κι ἢ ἀσκήμια μὴ θαρρεῖς, πῶς εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ ἢ ἀσυμμετρία, ποῦ παντοῦ καὶ πάντα εἶναι κακόμορφη ;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἄλλο.

ΞΕ. Γιὰ κοῖτα λοιπὸν ! Μέσα στὴν ψυχὴ τῶν κακῶν ἀνθρώπων δὲ βλέπουμε νὰ βρίσκονται σὲ διχόνοια ἢ γνώμη μὲ τὴν ἀποθυμιά, ἢ θέλησιν μὲ τὴν ἀπόλαψιν, τὸ λογικὸ μὲ τὴν θλίψιν κι ὅλα τοῦτα συναμεταξύ τους ;

ΘΕΑΙ. Καὶ μεγάλη μάλιστα.

ΞΕ. Κι ὅμως ὅλ' αὐτὰ κατανάγκην ἔχουνε φυσικὴ συγγένεια συναμεταξύ τους.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι ;

ΞΕ. Ἄν ποῦμε λοιπὸν, πῶς ἢ κακία εἶναι διχόνοια κι ἀρρώστια τῆς ψυχῆς, σωστά θὰ τὸ ποῦμε.

«διαφορᾶς διαφθοράν» καὶ «διαφορᾶς διαφθοράν». Προτιμήσαμε τὴ δεύτερη γραφὴ καὶ προσπαθήσαμε ν' ἀποδώσουμε ὁπωσδήποτε στὴ μετάφρασιν τὸ λογοπαίγνιο μετὰ τὰς λέξεις «συμφορὰ-διαφορὰ».

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα μὲν οὖν.

ΞΕ. Τί δ' ; Ὅσα κινήσεως | μετασχόντα καὶ σκοπόν
τινα θέμενα πειρώμενα τούτου τυγχάνει καθ' ἑκάστην ὁρ-
μὴν παρόφορα αὐτοῦ γίνεται καὶ ἀποτυγχάνει, πότερον
αὐτὰ φήσομεν ὑπὸ συμμετρίας τῆς πρὸς ἄλληλα ἢ τοῦναν-
τίον ὑπὸ ἀμετρίας αὐτὰ πάσχειν ;

ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς ὑπὸ ἀμετρίας.

ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν ψυχὴν γε ἴσμεν ἄκουσαν πᾶσαν πᾶν
ἀριστοῦσαν.

ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.

ΞΕ. Τό γε μὴν ἄγνοεῖν ἐστὶν ἐπ' ἀλήθειαν ὁρμωμένης
D ψυχῆς, | παραφόρου συνέσεως γιγνομένης, οὐδὲν ἄλλο πλὴν
παραφροσύνη.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ψυχὴν ἄρα ἀνόητον αἰσχαρὰ καὶ ἄμετρον θετέον.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

ΞΕ. Ἔστι δὴ δύο ταῦτα, ὡς φαίνεται, κακῶν ἐν αὐτῇ
γένῃ, τὸ μὲν πονηρία καλούμενον ὑπὸ τῶν πολλῶν, νόσος
αὐτῆς σαφέστατα ὄν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ἄγνοιαν μὲν καλοῦσι, κακίαν δὲ αὐτὸ ἐν
ψυχῇ μόνον γιγνόμενον οὐκ ἐθέλουσιν ὁμολογεῖν.

E ΘΕΑΙ. Κομίδῃ | συγχωρητέον, δ' εὖν δὴ λείαντος ἡμ-
φεγνήσας σου, τὸ δύο εἶναι γένῃ κακίας ἐν ψυχῇ, καὶ δει-
λίαν μὲν καὶ ἀκολασίαν καὶ ἀδικίαν ξυμπαντα ἡγήτεον νό-
σον ἐν ἡμῖν, τὸ δὲ τῆς πολλῆς καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας πά-
θος αἰσχος θετέον.

31. Ἡ παιχιδιάρικη ἐτυμολογία τοῦ Πλάτωνα, παράφορος οὖνε-
αις - παραφροσύνη σχεδὸν ἀβύβητος ὡς ἀποδοθεῖ σὴν νεοελληνικῇ μετά-
φρασθῇ, ἂν θέλωμεν νὰ μείνωμεν πιστοὶ καὶ σὺ νόημα καὶ σὴν σημ-
ρινῇ γλῶσσα μας. Ἐπροσπάθησα νὰ τὴν ἀποδώσω κοινὰ στραβὰ μὲ
τὰ «παῖρνει φόρα» καὶ «παραφέρεται» καὶ δὲν πετυχαίνει τὴ φρόνη-
ση, ἄρα εἶναι «παραφρόνηση». Πρὸς καὶ τῆς σχετικῆς ἐτυμολογίας
ἀπὸ τὸν «Κρατύλο» (111ε) «σφροσύνη δὲ σωτηρία φρονήσεως...οὖνε-

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

ΞΕ. Γὰρ πᾶς μου τώρα καὶ τοῦτο δῶ. Ὅσα ἔχουνε κά-
ποια κίνηση καὶ θέσουνε κάποιο σκοπὸ καὶ προσπαθοῦν νὰ
τὸν πετύχουν, μὰ σὲ καθ' ἐξόρμησίν τοις παραστρατίζου-
ναι καὶ δὲν τότε πετυχαίνουν, ἀπὸ τί θὰ ποῦμε, πῶς τὸ παθαί-
νουν αὐτὸ, ἀπὸ συμμετρίας μεταξὺ τοῦς ἢ ἀπεναντίας ἀπ'
ἀσυμμετρίας ;

ΘΕΑΙ. Μὰ εἶναι φανερό, πῶς ἀπ' ἀσυμμετρίας.

ΞΕ. Καὶ γὰρ καθὲ ψυχῇ πάλι ξέρομεν, πῶς ἀθελά τοις
μένει στὴν ἀγνοία γὰρ κάθε τι.

ΘΕΑΙ. Βεβαίως ταῦτα.

ΞΕ. Ἡ ἀγνοία ὅμως δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ μιὰ
κατάστασι τῆς ψυχῆς, ποὺ παῖρνει φόρα γὰρ νὰ βρεῖ τὴν
ἀλήθειαν καὶ ὅμως παρὰ φέρει καὶ δὲν πετυχαίνει
τὴ φρόνησιν, ἄρα εἶναι μιὰ παραφρόνησιν³¹.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ὡστε τὴν ἀμαθὴ ψυχῇ πρέπει νὰ τὴ δεχτοῦμε
γὰρ ἀσκημὴ καὶ ἀσύμμετρον.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἡ ψυχῇ λοιπόν, καθὼς εἶναι φανερό, πάσχει δυο
λογισμὸ κακῶ. Τὸ ἓνα τὸ λέει ὁλος ὁ κόσμος κακίαν καὶ
εἶναι βεβαίως ταῦτα ψυχικὴ ἀρρώστια.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ ἄλλο εἶδος τὸ λέν' ἀμάθειαν, δὲ θέλουν
ὅμως νὰ παραδεχτοῦν, πῶς αὐτὸ μόνον τοῦ μέσα στὴν ψυχῇ
εἶν' ἐλάττωμα.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο εἶν' ἀνάγκη νὰ τὸ παραδεχτοῦμε,
αὐτὸ δᾶ, ποὺ εἶπες πρὶν καὶ γὼ σοῦ ἀμνησθήτησα, πῶς
ὑπάρχουσι δηλαδὴ δυο λογισμὸ κακίαι στὴν ψυχῇ. Ἀπὸ τῆς
μιᾶς μεριάς θὰ τὰ θεωρήσωμ' ὅλα καὶ τὴν δειλίαν καὶ τὴν ἀκο-
λασίαν καὶ τὴν ἀδικίαν σὰν ἀρρώστια μέσα μας καὶ ἀπὸ τὴν
ἄλλην μεριά τὸ πάθημα τῆς ἀλλοπλῆς καὶ καθὲ λογικῆς ἀμά-
θειας θὰ τὸ ποῦμε ἀσκήματα τῆς ψυχῆς.

αἱς δ' αὖ οὕτω μὲν δόξαιεν ἂν ὥσπερ συλλογισμὸς εἶναι· ὅταν δὲ συνεί-
ναι λέγεται, ταῦτον παντάπασιν τῷ ἐπίστασθαι συμβαίνει λεγόμε-
νον· συμπορεύεσθαι γὰρ λέγει τὴν ψυχὴν τοῖς πράγμασι τὸ συνείναι,
ἀλλὰ μὴν ἢ γε σοφία φορὰς ἐφάπτεσθαι σημαίνει».

XVI. ΞΕ. Οὐκοῦν ἐν σώματι γε περὶ δύο παθήματα
τούτω δύο τέχνη τινὲ ἐγενέσθην;

ΘΕΑΙ. Τίνε τούτω;

229 ΞΕ. Περὶ μὲν αἰσχος γυμναστική, περὶ δὲ νόσον ἰα-
τρική.

ΘΕΑΙ. Φαίνεσθον.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ περὶ μὲν ἔθριν καὶ ἀδικίαν καὶ δει-
λῶν ἢ κολαστική πέφυκε τεχνῶν μάλιστα δὴ πασῶν προση-
κονσα δίκη;

ΘΕΑΙ. Τὸ γοῦν εἰκός, ὥς εἰπεῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπι-
νὴν δόξαν.

ΞΕ. Τί δέ; Περὶ ξύμπασαν ἄνοιαν μὲν ἄλλην τινὰ ἢ
διδασκαλικὴν ὁρθότερον εἶποι τις ἄν;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΞΕ. Φέρε δὴ διδασκαλικῆς δὲ ἄρα ἐν μόνον γένος φα-
B τέον εἶναι ἢ | πλείω, δύο δὲ τινα αὐτῆς εἶναι μεγίστω,
σκόπει.

ΘΕΑΙ. Σκοπῶ.

ΞΕ. Καί μοι δοκοῦμεν τῆδε ἂν πη τάχιστα εὐρεῖν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Τὴν ἄνοιαν ἰδόντες εἴ πη κατὰ μέσον αὐτῆς τομὴν
ἔχει τινά. Διπλὴ γάρ αὕτη γιγνομένη δῆλον ὅτι καὶ τὴν
διδασκαλικὴν δύο ἀναγκάζει μόρια ἔχειν, ἐν ἑφ' ἐνὶ γένει
τῶν αὐτῆς ἐκατέρω.

ΘΕΑΙ. Τί οὖν; Καταφανὲς πῆ σοι τὸ νῦν ζητούμενον;

C ΞΕ. Ἀγνοίας δ' οὖν μέγα τί μοι | δοκῶ καὶ χαλεπὸν
ἀφωρισμένον ὄρεῖν εἶδος, πᾶσι τοῖς ἄλλοις αὐτῆς ἀντίστα-
θμον μέρεσιν.

ΘΕΑΙ. Ποῖον δὴ;

ΞΕ. Τὸ μὴ κατειδόμενα τι δοκεῖν εἰδέναι· δι' οὗ κινδυν-
εύει πάντα ὅσα διανοίᾳ σφαλλόμεθα γίνεσθαι πᾶσιν.

XVI, XVII καὶ XVIII. Ἡ ἀπὸ γενεῆς εὐγενικὴ σοφιστικὴ.
Ἐχτος ὁρισμὸς τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Λοιπὸν ὅσα γὰρ τὸ σῶμα δὲν ὑπάρχουσε γιὰ τὰ δύο
τούτα παθήματα δύο τέχνες σχετικῆς;

ΘΕΑΙ. Ποιῆς, καλέ;

ΞΕ. Γιὰ τὴν ἀσκήμια ἢ γυμναστικὴ καὶ γιὰ τὴν
ἀρρώστια ἢ γιὰ τρικὴ.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Λοιπὸν καὶ γιὰ τὴν ὁδιστικὴν συμπεριφορὰ καὶ
τὴν ἀδικίαν καὶ τὴ δειλία ἢ πὺδ ταιριαχτὴ ἀπ' ὅλες τίς τέ-
χνες γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δίκιου δὲν εἶν' ἢ σω-
φρονιστικὴ;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά. Αὐτὴ ἔναι τοῦλάχιστο ἢ γνώμῃ τῶν
ἀνθρώπων.

ΞΕ. Ἀμὲ γιὰ τὴν κάθε λογῆς ἀμάθεια μπορεῖ νὰ πεῖ
κανεῖς καμ. ἂν ἄλλη τέχνην ἀρμοδιότερην ἀπὸ τὴ δασκα-
λικὴ;

ΘΕΑΙ. Καμὴν ἄλλην.

ΞΕ. Γιὰ κοῖτα τώρα. Ἡ δασκαλικὴ ἀραγε θὰ ποῦμε
πὼς ἔχει ἓνα μόνο εἶδος ἢ περισσότερα καὶ μάλιστα δύο
ἀπ' αὐτὰ εἶναι πέρα πολὺ σπουδαῖα; Γιὰ πρόσεξέ το αὐτό.

ΘΕΑΙ. Τὸ προσέχω.

ΞΕ. Νά πὼς μοῦ φαίνεται, πὼς μπορούμε νὰ λύσουμε
τὸ ζήτημα πολὺ γρήγορα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά ἐξετάσουμε, ἂν ἢ ἄγνοια χωρίζεται κάπου στὴ
μέσῃ. Γιατὶ ἂν αὕτη ἔναι δύο λογίω, εἶναι φανερό, πὼς
κι ἢ δασκαλικὴ ἀναγκαστικά θὰ ἔχει δύο μέρη, ἓνα γιὰ
κάθε εἶδος τῆς χωριστά.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε! Βλέπεις ἐσὺ πούθενά τὴ λύση σ' αὐτό,
ποῦ τώρα ζητᾶμε;

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πὼς βλέπω ξεχωρισμένο ἓνα μεγάλο
καὶ βαρύτατο εἶδος τῆς ἄγνοιας, ποὺ ἰσοζυγιάζει ὅλα τ' ἄλλα
μέρη τῆς.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖο εἶν' αὐτό;

ΞΕ. Τὸ νὰ νομίζει κανεῖς πὼς ξέρει κάτι ποὺ δὲν τὸ
ξέρει. Ἀπ' αὐτὸ τὸ εἶδος προέρχουντ' ὅλα σχεδὸν τὰ δια-
νοητικὰ σφάλματα ὁλωνῶ μαξ⁸³.

83. Ὅτι ἡ δοκησιοφία εἶναι τὸ χειρότερο εἶδος τῆς ἀμάθειας
εἶναι σταθερὴ γνώμη καὶ τοῦ Σωκράτη καὶ τοῦ Πλάτωνα. Τῇ βρl-

σκούμε διατυπωμένη σὲ πολλοὺς διαλόγους. Πρβλ. «Ἀπολογία» 21c/d,
23a, 29a, «Μένων» 84a/c, «Συμπόσιον» 204a, «Φαίδρο» 275d κλπ.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Καὶ δὴ καὶ τοῦτο γε οἶμαι μόνω τῆς ἀγνοίας ἀμαθίαν τοῦνομα προσεργηθῆναι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τί δὲ δὴ τῷ τῆς διδασκαλικῆς ἄρα μέρει τῷ τοῦτο ἀπαλλέντοντι λεκτέον;

ΘΕΑΙ. Οἶμαι μὲν οὖν, ὦ ξέने, τὸ μὲν ἄλλο δημιουργικὰς διδασκαλίας, τοῦτο δὲ ἐνθάδε γε παιδεῖαν δι' ἡμῶν κεκλησθαι.

ΞΕ. Καὶ γὰρ σχεδόν, ὦ Θεαίτητε, ἐν πᾶσιν Ἑλλήσιν. Ἀλλὰ γὰρ ἡμῖν ἐτι καὶ τοῦτο σκεπτεῖον, εἰ ἄτομον ἦδη ἐστὶ πᾶν ἢ τινα ἔχον διαίρεσιν ἀξίαν ἐπωνυμίας.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρὴ σκοπεῖν.

XVII. ΞΕ. Δοκεῖ τοίνυν μοι καὶ τοῦτο ἐτι πησχί-
ζεσθαι.

ΘΕΑΙ. Κατὰ τί;

ΞΕ. Τῆς ἐν τοῖς λόγοις διδασκαλικῆς ἢ μὲν τραχυτέρα
Ε τῆς | ἔοικεν ὁδὸς εἶναι, τὸ δ' ἕτερον αὐτῆς μόριον λειό-
τερον.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ τούτων ἐκάτερον λέγωμεν;

ΞΕ. Τὸ μὲν ἀρχαιοπραπές τι πάτριον, ὃ πρὸς νείεις
μάλιστα* ἐχρῶντό τε καὶ ἐτι πολλοὶ χρῶνται τὰ νῦν, ὅταν
230 αὐτοῖς ἐξαμαρτάνωσι τι, τὰ μὲν | χαλεπαίνοντες, τὰ δὲ μαλ-
θακωτέρως παραμυνθόμενοι· τὸ δ' οὖν ξύμπαν αὐτὸ ὀρ-
θότατα εἴπωι τις ἂν νουθετηκῇν.

ΘΕΑΙ. Ἔστιν οὕτως.

ΞΕ. Τὸ δέ γε, ὡς εἰξάσι τινας αὐτὸν λόγον ἐαντοῖς δόντες
ἡγήσασθαι πᾶσαν ἀκούσιον ἀμαθίαν εἶναι, καὶ μαθεῖν οὐ-
δέν ποτ' ἂν ἐθέλειν τὸν οἰόμενον εἶναι σοφὸν τούτων ὧν
οἶμοιτο πέρι δεινὸς εἶναι, μετὰ δὲ πολλοῦ πόνου τὸ νουθε-
τηκὸν εἶδος τῆς παιδείας οὐκ ἐπὶ ἀνύτειν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς γε νομίζοντες.

33. *Ἡ μέθοδος αὐτῆς τῆς παιδείας μετὰ τὴν τιμωρίαν εἶναι κρίνει,

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια.

ΞΕ. Καὶ μάλιστα, μοῦ φαίνεται. πῶς μόνον τοῦτο τὸ
εἶδος τῆς ἀγνοίας ὀνομάστηκε ἀμαθία.

ΘΕΑΙ. Ἐχεις πολὺ δίκιο.

ΞΕ. Καὶ τί ὄνομα πρέπει νὰ δώσουμε στὸ μέρος τῆς
δασκαλικῆς τέχνης, ποῦ μᾶς ἀπολυτρώνει ἀπὸ τοῦτο τὸ κακὸ;

ΘΕΑΙ. Νομίζω, ξέने μου, πῶς τ' ἄλλα μέρη τῆς δασκα-
λικῆς τὰ ὀνομάζουν ἐπαγγελματικὴν ἐκπαίδευσιν,
ἐτοῦτ' ἕμως ἡμεῖς ἐδῶ τοῦλάχιστον τὸ λέμε παιδείαν.

ΞΕ. Ἔτσι τ' ὀνομάζουμε. Θεαίτητε, σχεδὸν ὅλοι οἱ Ἑλ-
ληνες. Εἰν' ἔμω; ἀνάγκη νὰ ἐξετάσουμε* ἀκόμη καὶ τοῦτο
δῶ. Ἀρχαίς ἢ παιδεῖα εἶναι πᾶς ἔν' ἀδιαίρετο σύνολο ἢ
ἔχει κάποια διαίρεση, ποῦ ἀξίζει νὰ τῆς δώσουμε ὀνόματα;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια πρέπει νὰ τὸ ἐξετάσουμε.

XVII. ΞΕ. Μοῦ φαίνεται λοιπόν, πῶς καὶ τοῦτο μὲ
κάποιον τρόπο σκίζεται ἀκόμη στὰ δύο.

ΘΕΑΙ. Μὲ ποῖον τρόπο;

ΞΕ. Ἡ διδασκαλία ποῦ γίνεται μὲ λόγους, ἔχει δύο ὁρ-
μούς, ἕνα. ποῦ φαίνεται νὰ ἔναι κάπως ἀνώμαλος, καὶ ἕνα
ἄλλον ἐμαλότερον.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖος λέμε, πῶς εἶν' ὁ καθένας ἀπ' αὐτούς;

ΞΕ. Ὁ ἕνας εἶν' ὁ ἀρχαιοπρεπὲς ἐκεῖνος τρόπος, ποῦ
χρησιμοποιοῦσαν προπάντων οἱ πατέρες ἀπέναντι στοὺς
γιοὺς των καὶ τῶρ* ἀκόμη πολλοὶ τὸν χρησιμοποιοῦν, ὅταν
τὰ παιδιὰ κάνουνε κανένα σφάλμα. Κι ἄλλοτε τὰ πιάσουνε
μὲ τ' ἄγριο, καὶ ἄλλοτε τὰ συμβουλεύουμε μὲ τὸ καλὸ. Ὅλη
τούτη τὴν ἐνέεργειαν πολὺ σωστά θὰ τὴν ὀνόμαζε κανεὶς συμ-
βουλευτικὴν ἢ τέχνην**.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἰσὶν.

ΞΕ. Ὡς πρὸς τὸν ἄλλον τρόπο πάλι φαίνεται, πῶς μερι-
κοὶ ἐξέτασαν καλὰ τὸ ζήτημα καὶ ἔφτασαν στὸ συμπέρασμα,
πῶς καθὲς ἀμάθεια εἶν' ἀθέλητη καὶ πῶς, ὅταν κανεὶς ἔχει
τὴν ἰδέαν πῶς εἶναι σοφός, ποτὲ δὲ θέλει νὰ μάθει τίποτ'
ἀπὸ κεῖνα, ποῦ νομίζει πῶς εἶναι ξεφτερί. καὶ γι' αὐτὸ οὐδὲ
τέτοιους ὁ συμβουλευτικὸς τρόπος τῆς παιδείας μὲ μεγάλους
κόπους μικρὰ μόνον ἀποτελέσματα μπορεῖ νὰ φέρει.

ΘΕΑΙ. Τὸ συμπέρασμά τους εἶναι, θαρρῶ, πολὺ σωστὸ.

ποῦ ἐκθάτε ἐ Πρωταγόρας στὸν δῶννομο διάλογο (324a-326c) «ἐνθα
δὴ πᾶς παντὶ θυμῷ καὶ νοῦθει δὴλον ἐστὶ ὡς ἐξ ἐπιμελείας καὶ
μαθησῶς κτηγῆς οὐσης» κλπ.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἄρ' οὖν οὐ χαίρειν τὸ ἀληθὲς ἐάσαντες οἱ δημιουργοὶ νῦν οὐ τὰς οὐσας συμμετρίας, ἀλλὰ τὰς δοξούσας εἶναι καλὰς τοῖς εἰδώλοις ἐναπεργάζονται;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἄρα ἕτερον οὐ δίκαιον, εἰκὸς γε ὄν, εἰκόνα καλεῖν;

ΘΕΑΙ. Ναί.

Β | ΞΕ. Καὶ τῆς γε μιμητικῆς τὸ ἐπὶ τούτῳ μέρος κλητέον, ὅπερ εἰπομεν ἐν τῷ πρόσθεν, εἰκαστικήν;

ΘΕΑΙ. Κλητέον.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ φαινόμενον μὲν διὰ τὴν οὐκ ἐκ καλοῦ θέναι δοικέναι τῷ καλῷ, δύναμιν δὲ εἰς λάβοι τὰ τηλικαῦτα ἱκανῶς δοῦν, μὴδ' εἰκὸς ᾧ φησιν δοικέναι, τί καλοῦμεν; Ἄρ' οὐκ, ἐπεὶ περ φαίνεται μὲν, δοικε δὲ οὐ, φάντασμα;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Οὐκοῦν πάμπολυ καὶ κατὰ τὴν ζωγραφίαν τοῦτο

С | τὸ | μέρος ἐστὶ καὶ κατὰ ξύμπασαν μιμητικήν;

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τὴν δὴ φάντασμα ἀλλ' οὐκ εἰκόνα ἀπεργαζομένην τέχνην ἄρ' οὐ φανταστικὴν ὀρθότατ' ἂν προσαγορεύοιμεν;

ΘΕΑΙ. Πολύ γε.

ΞΕ. Τούτῳ τοῖνυν τῷ δύο ἔλεγον εἶδη τῆς εἰδωλοποιουκῆς, εἰκαστικὴν καὶ φανταστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ὅρθως.

ΞΕ. Ὅ δέ γε καὶ τότε ἡμφεγνόνουν, ἐν ποτέρῳ τὸν σοφιστὴν θετέον, οὐδὲ νῦν παρὰ δύναμιν θεάσασθαι σαφῶς,

43. Σὲ πολλὰ μέρη τῶν ἔργων τοῦ ὁ Πλάτωνος χρησιμοποιοῦσι τὶς ὀπτικές προσαρμογὰς καὶ τὶς ὀπτικές ἀπάτες γιὰ νὰ δείξει τὴ διαφορά ἀνάμεσα στὴν ἀποπλανητικὴ μίμηση καὶ τὴν ἀλήθεια. Πρὸς, «Πολιτεία» (602c) «Πρὸς Δίος, ἣν δ' ἐγώ, τὸ δὲ δὴ μμεῖσθαι τοῦτο οὐ περὶ τρίτου μὲν τί ἐστιν ἀπὸ τῆς ἀληθείας;... ταῦτ' αὖν που ἡμῖν μέγας ἐγγύθεν τε καὶ πόρρωθεν διὰ τῆς ὁψέως οὐκ ἴσον φαίνεται. Οὐ γάρ. Καὶ ταῦτ' αὖ καμπύλα τε καὶ εὐθεῖα ἐν ὅσῳ τὴν θεωμένους καὶ

ΘΕΑΙ. Ἔστο εἶναι.

ΞΕ. Καὶ λοιπὸν τί κάνουνε τώρα οἱ καλλιτέχνες; Δὲν ἀφήνουνε κατὰ μέρος τὴν ἀλήθεια καὶ δὲ βάζουνε στὰ ὁμοιώματα, ποὺ κατασκευάζουν, ὅχι τὶς πραγματικὲς συμμετρίας, παρὰ ἐκείνες, ποὺ θὰ φαίνονται, πῶς εἶν' ὥραϊες;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Τὸ ἕνα λοιπὸν εἶδος, ἀπὸ εἶν' ἐντελῶς ὅμοιο μὲ τὸ πρότυπο, δὲν εἶναι σωστὸ νὰ τ' ὀνομάσουμε ὁμοίωμα ἢ εἰκόνα;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Καὶ τὸ σχετικὸ μέρος τῆς μιμητικῆς τέχνης δὲν πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε, ὅπως εἴπαμε καὶ πρὶν, ἀπεικονιστική;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε.

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ ἔργο ἐκεῖνο, ποὺ φαίνεται νὰ μοιάζει μὲ τ' ὁμορφο πρότυπο, γιὰτὶ δὲν τὸ κοιτάζουμε ὁμορφα, ἀν ὅμως μπορούσε κανεὶς νὰ πάρει τὴν ἱκανότητα νὰ τὸ κοιτάζει μὲ ἀρκετὴ προσοχή, τότες δὲ μοιάζει καθόλου μὲ κείνο, ποὺ λέει πῶς μοιάζει. πῶς νὰ τ' ὀνομάσουμε; Ἀραγες, ἀπὸ φαντάζει πῶς μοιάζει, μὰ δὲ μοιάζει, δὲν πρέπει νὰ τ' ὀνομάσουμε φάντασμα;

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο βέβαια;

ΞΕ. Αὐτὸ λοιπὸν δὲν εἶν' ἕνα πάρα πολὺ μεγάλο μέρος ἀπὸ τῆς ζωγραφικῆς καὶ ἀπ' ὅλη τὴν ἄλλη μιμητική;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲν εἶναι;

ΞΕ. Τὴν τέχνην λοιπὸν αὐτὴ, ποὺ κατασκευάζει φαντάσματα καὶ ὅχι πιστὰ ὁμοιώματα, δὲ θὰ τὴν ὀνομάζαι ἄραγες πάρα πολὺ σωστὰ φάντασμα τοπαστική;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Αὐτὰ λοιπὸν εἶναι τὰ δύο εἶδη τῆς εἰδωλοποιητικῆς τέχνης ποὺ ἔλεγα, ἢ ἀπεικονιστική καὶ ἢ φάντασμα τοπαστική.

ΘΕΑΙ. Σύμφωναι.

ΞΕ. Ἐκείνη ὅμως τὴν ἀμφιβολία, ποὺ εἶχα καὶ πρὶν, δηλαδὴ σὲ ποῖαν ἀπὸ τῶν δύο πρέπει νὰ κατατάξω τὸ σοφιστή, καὶ τὴν ἀκόμη δὲν μπορῶ νὰ τὴν ξεδιαλύνω καθαρὰ,

ἔξω, καὶ κοιτᾷ τε δὴ καὶ ἐξέχοντα διὰ τὴν περὶ τὰ χρώματα αὐτὴν πλάνην τῆς ὁψέως καὶ «Φίλητος» (42a) «ἐν μὲν ὅσῳ τὸ πόρρωθεν καὶ ἐγγύθεν ὅραν τὰ μεγέθη τὴν ἀλήθειαν ἀφανίζει καὶ ψευδὴ ποιεῖ δεξάζειν».

D ἄλλ' ὄντως | θανυμαστός ἀνὴρ καὶ κατιδεῖν παγχάλεπος,
ἐπει καὶ νῦν μάλα εὖ καὶ κομψῶς εἰς ἄπορον εἶδος διε-
ρευνησάσθαι καταπέφηνεν.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

ΞΕ. Ἀρ' οὖν αὐτὸ γινώσκων ξύμφορος, ἢ σε οἶον ὀύ-
μη τις ὑπὸ τοῦ λόγου συνεπιθυμῶμενον συνεπεισάσαιο πρὸς
τὸ ταχὺ ξυμψῆσαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς καὶ πρὸς τί τοῦτο εἰρηκας;

XXIV. ΞΕ. Ὅντως, ὦ μακάριε, ἐσμεν ἐν παντάπασιν
E χαλεπῇ σκέψει. Τὸ γὰρ φαίνεσθαι | τοῦτο καὶ τὸ δοκεῖν,
εἶναι δὲ μὴ, καὶ τὸ λέγειν μὲν ἅπτα, ἀληθῆ δὲ μὴ, πάντα
ταῦτά ἐστι μεσιὰ ἀπορίας ἀεὶ ἐν τῷ πόσῳ χρόνῳ καὶ
νῦν. Ὅπως γὰρ εἰπόντα χρὴ ψευδῆ λέγειν ἢ δοξάζειν ὄν-
τως εἶναι, καὶ τοῦτο φθιγγόμενον ἐναντιολογία μὴ συνέχε-
237 σθαι, παντάπασιν, ὦ | Θεαίτητε, χαλεπόν.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Τετόλμηκεν ὁ λόγος οὗτος ὑποθέσθαι τὸ μὴ ὄν
εἶναι· ψευδὸς γὰρ οὐκ ἂν ἄλλως ἐγίγνετο ὄν. Παρμενίδης
δὲ ὁ μέγας, ὦ παῖ, παισὶν ἡμῖν οὖσιν ἀρχόμενός τε καὶ
διὰ τέλους τοῦτο ἀπεμαρτύρατο, πεζῇ τε ὥδε ἐκάστοτε λέγων
καὶ μετὰ μέτρων·

οὐ γὰρ μὴ ποτε τοῦτο θαμῆς, φησὶν, εἶναι μὴ ὄντα·
ἀλλὰ σὺ τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήσιος εἴργε νόημα.

44 Τὴν ἀποψη, πῶς δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ὑπάρξει ψεύτικος λό-
γος, τὴν ὑποστήριξαν οἱ ἀντιπαλοὶ τοῦ Πλάτωνος οἱ κυνικοὶ καὶ μάλ-
ιστα ὁ Ἀντισθένης (ψευδῆ λέγειν οὐκ ἔστι). Τὸ πρόβλημα ἀπασχέ-
λησε τὸν Πλάτωνα καὶ στὸν «Κρατύλο» (429d - 431c). «Ἄρα οὐ ψευ-
δὴ λέγειν τὸ παράπαν οὐκ ἔστι, ἀρα τοῦτο σοὶ δύναται ὁ λόγος; συ-
χνοὶ γὰρ τινες οἱ λέγοντες, ὦ φίλε Κρατύλε, καὶ νῦν καὶ πάλαι· καὶ
στὸν «Εὐθύδημο» (283e - 287a) «Τί δέ, ἔφη, ὦ Κτήσιππε, ὁ Εὐθύδη-
μος, ἡ δοκεῖ σοὶ οἶόν τ' εἶναι ψεύδασθαι;» καὶ στὸ «Θεαίτητο» (188d -
189b). Ἐξῶ ἔμωρε στὸ «Σοφιστὴ» γιὰ πρώτη φορὰ καταπίδνεται μὲ
τὸ πρόβλημα τοῦτο ὁ Πλάτωνας τόσο βαθιὰ συσχετίζοντάς το μὲ τὴν
παρμενιδεῖκήν ἀποψη γιὰ τὸ «μὴ ὄν» καὶ ἀνακρίνοντας τὴν ἀποψη τοῦ-
τη, φτάνει ν' ἀποδείξει, πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρξει ψεύτικος λόγος, γιὰτι
μὲ κάποιον τρόπον ὑπάρχει καὶ τὸ «μὴ ὄν».

45. Τὸ «μὴ ὄν», τὸ «ὄν» καὶ μερικὲς ἄλλες ἔννοιες, ποῦ τίς μετα-

γιατί ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι πραγματικὰ ἀξιοθάμαστος
καὶ τρομερὰ δυσκολόπειαστος, ἀφοῦ καὶ τώρα πολὺ ὥρατα
καὶ κομψὰ μᾶς ξεγλίστρισε καὶ κρύφτηκε σ' ἓνα εἶδος ποῦ
εἶν' ἀδύνατο νὰ τὸ διερευνησομε.

ΘΕΑΙ. Ἔτοι φαίνεται.

ΞΕ. Ἀραγε συνειδητὰ συμφωνεῖς σ' αὐτὸ μαζὶ μου ἢ
μὴ σὲ πῆρ' ὁ κατήφορος νὰ ποῦμε καὶ συνηθισμένους ἀπὸ τὴν
κουθέντα βιάστηκες νὰ συμφωνήσεις γρήγορα γρήγορα;

ΘΕΑΙ. Μὰ γιὰτι τὸ λὲς αὐτὸ καὶ σχετικὰ μὲ τί;

XXIV. Τὸ πρόβλημα γιὰ τὸ «μὴ ὄν».

Ἡ ἀποψη τοῦ Παρμενίδη.

ΞΕ. Τὸ εἶπα, γιὰτι πραγματικὰ, καλὲ μου, βρισκόμαστε
μπροστὰ σ' ἓνα δυσκολότατο ζήτημα. Γιὰτι τὸ νὰ φαίνεται
καὶ νὰ νομίζεται ἓνα πράγμα, πῶς εἶναι κάτι καὶ νὰ μὴ εἶναι
πραγματικὰ καὶ τὸ νὰ λείει κανεὶς μερικὰ πράγματα καὶ νὰ
μὴν εἶν' ἀληθινὰ, ὅλα αὐτὰ εἶναι προβλήματα γεμάτ' ἀπο-
ρίες καὶ τώρα καὶ σὲ περασμένους καιροὺς καὶ πάντα.
Γιὰτι ν' ὀλόγεται δύσκολο, Θεαίτητε, νὰ πεῖς μ' ὁποιοδὴ-
ποτε τρόπο πῶς πραγματικὰ ὑπάρχει ψεύτικος λόγος ἢ ψεύ-
τικη δοξασία, καὶ μόλις τὸ πεῖς, νὰ μὴν περιπέσεις σ' ἀν-
τίφαση.

ΘΕΑΙ. Μὰ γιὰτι λοιπόν;

ΞΕ. Γιὰτι τολμάει, φίλε μου, αὐτὸς ὁ λόγος νὰ παραδῇ-
χεται, πῶς ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν»⁴⁴. Ἀλλ' ὡς δὲ γίνεται νὰ
ὑπάρχει ψέμα. Ὁ μεγάλος θυὸς Παρμενίδης, νεαρό μου,
ὅταν ἐμεῖς εἰμασταν ἀκόμη πολὺ νέοι καὶ ἀρχίζοντας καὶ τε-
λειώνοντας, καὶ προφορικά⁴⁵ καὶ στοὺς στίχους του, μᾶς
ἔδινε τούτῃ τῇ μαρτυρία:

«Τοῦτο δὲ θ' ἀποδείξεις ποτὲ, λῆσι, τὰ «μὴ ὄντα» πῶς εἶναι.

Κάλλι' ἀπὸ τοῦτο τὸ δρόμο τῆς ἔρυνας τράβα τὸ νοῦ»,

χειρίζεται σὺν «εἰδῇ» ὁ Πλάτωνας στίς ἀποδείξεις του τίς κλείνουμε
μέσα σὲ εἰσαγωγικά, πρῶτα πρῶτα γιὰ νὰ εὐκολύνουμε τὸν ἀναγνώ-
στη νὰ παρακολουθεῖ τὴν συζήτηση καὶ ἑπείτα, γιὰτι τοὺς δρους αὐτοὺς
«μὴ ὄν» καὶ «ὄν», ποῦ εἶναι δὲ δὲν εἶναι προσαρμολογιστὴν στὴ γραμ-
ματικὴ τῆς δημοτικῆς τὴς παραβάτου ἀτόφους σὰ ζωपुरα.

46. «Πεζῇ τε... καὶ μετὰ μέτρων». Ὅπως εἶναι γνωστὸ ὁ Παρμε-
νίδης ἔγραψε μόνο ἓνα μεγάλο διδαχτικὸ ποίημα, ποῦ ἔχει τὸν τίτλο
«Περὶ φύσεως». Τὸ «πεζῇ» λοιπὸν δὲν μπορεῖ ν' ἀναφέρεται σ' ἔργο
τοῦ Παρμενίδη γραμμένον στὸν πεζὸν λόγο καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σημαίνει
τίποτ' ἄλλο παρὰ τὴν προφορικὴν διδασκαλίαν τοῦ φιλοσόφου, ὅπως
δειχνει καὶ τὸ «ἐκάστοτε λέγων».

B Παρ' ἐκείνου τε οὖν μαρτυρεῖται, καὶ | μάλιστα γε δὴ πάντων ὁ λόγος αὐτὸς ἂν δηλώσειε μέτρια βασανισθεῖς. Τοῦτο οὖν αὐτὸ πρῶτον θεασάμεθα, εἰ μὴ τί σοι διαφέρει.

ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν ἐμὸν ὅπη βούλει τίθεσο, τὸν δὲ λόγον, ἧ βέλτεστα διέξεις, σκοπῶν αὐτὸς τε ἴθι καὶ κατὰ ταύτην τῇ ὁδὸν ἄγε.

XXV. ΞΕ. Ἀλλὰ χρὴ δρᾶν ταῦτα. Καί μοι λέγε· τὸ μηδαμῶς δὲν τοιμῶμένον που φθίγγεσθαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Μὴ τοίνυν ἔριδος ἔνεκα μὴδὲ παιδιᾶς, ἀλλ' εἰ σπουδῇ δέοι | συννοήσαντά τινα ἀποκρίνασθαι ἰῶν ἀκροατῶν, ποῖ χρὴ τοῦτον ἐπιφέρειν τοῦτο τὸ μὴ ὄν· τί δοκοῦμεν ἂν εἰς τί καὶ ἐπὶ ποῖον αὐτὸν τε καταχρήσασθαι καὶ τῷ πυνθανομένῳ δεικνύναι;

ΘΕΑΙ. Χαλεπὸν ἤρου καὶ σχεδὸν εἰπεῖν, οἷον γε ἐμοὶ παντάπασιν ἄπορον.

ΞΕ. Ἀλλ' οὖν τοῦτό γε δῆλον, οἷον τῶν ὄντων ἐπὶ τι τὸ μὴ ὄν οὐκ οἰστέον.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν;

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπεὶ περ οὐκ ἐπὶ τὸ ὄν, οὐδ' ἐπὶ τὸ τί φέρων ὁρθῶς ἂν τις φέροι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δὴ;

D | ΞΕ. Καὶ τοῦτο ἡμῖν που φανερόν, ὥς καὶ τὸ τί τοῦτο ὄνμα ἐπ' ὄντι λέγομεν ἐκάστοτε· μόνον γὰρ αὐτὸ λέγειν, ὥσπερ γυμνὸν καὶ ἀπρηγμωμένον ἀπὸ τῶν ὄντων ἀπάντων, ἀδύνατον· ἢ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον.

*Ἐχομε λοιπὸν καὶ τὴ μαρτυρίαν τοῦ Παρμενίδῃ· μὰ περισσότερον ἂν ὅλα θὰ μᾶς φανερώσει τὸ πρᾶμα ὁ ἴδιος ὁ λόγος ποῦ εἴπαμε, ἂν καὶ λίγο ἀκόμη τότε βασανίσουμε. Ἄς δοῦμε πρῶτα λοιπὸν, ἂν ἔχεις ἐσὺ καμιάν ἀντίρρησην.

ΘΕΑΙ. Ὅσο γιὰ τὴ δική μου τὴ γνώμη πᾶρ' τὴν ἔπως θέλεις. Ἐσὺ ἔμως κι ὁ ἴδιος προχώρησε κοιτάζοντας νὰ πᾶει ὅσο μπορεῖ καλλύτερα ἢ ἔρευνά μας καὶ μένα ὁδήγησέ με σ' αὐτὸ τὸ δρόμο.

XXV. Ἐπακόλουθα τῆς παρμενιδικῆς ἀποφῆς γιὰ τὸ «μὴ ὄν».

ΞΕ. Ἔτσι πρέπει νὰ κάνουμε. Γιὰ πές μου λοιπὸν, σὲ παρακαλῶ, ἐκεῖνο ποῦ «καθόλου δὲν ὑπάρχει», τοιμᾶμε νὰ τὸ ἐκφράζουμε μὲ κάποιον τρόπο;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν ὅχι γιὰ νὰ γίνεαι λογομαχία, οὔτε γιὰ νὰ παίξουμε, παρὰ στὰ σοβαρὰ· κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀκροατῆς εἶταν ὑποχρεωμένος, ἀφοῦ καλὸ συλλογιστεῖ, νὰ μᾶς ἀπαντήσει, σὲ ποῖο πρᾶμα πρέπει νὰ ἐσαρμόσει αὐτὴ τὴ λέξη, τὸ «μὴ ὄν», τί σοῦ φαίνεται; Γιὰ ποῖο καὶ τί λογῆς πρᾶμα κι αὐτὸς ὁ ἴδιος θὰ μπορούσε νὰ μεταχειριστεῖ αὐτὴ τὴ λέξη καὶ σὲ κάποιον ἄλλον, ποῦ θὰ ρωτοῦσε, νὰ τοῦ τὸ ἐξηγήσει;

ΘΕΑΙ. Δύσκολο πρᾶμα μ' ἐρώτησες καὶ ποῦ γιὰ ἔνανε σὰν καὶ μένα τουλάχιστον εἶναι σχεδὸν ὁλότελ' ἀδύνατο ν' ἀπαντήσει.

ΞΕ. Καὶ ὅμως τοῦτο δῶ εἰν' ὥστ' ὅσο φανερό, πῶς δὲν μπορούμε ν' ἀποδώσουμε τὴν ἔννοια «μὴ ὄν» σὲ «κάτι», ποῦ εἶναι «ὄν».

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ μπορούσαμε;

ΞΕ. Κι ἀφοῦ βέβαια δὲν μπορούμε ν' ἀποδώσουμε τὴν ἔννοια «μὴ ὄν» στὸ «ὄν», οὔτε στὸ «κάτι» θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὴν ἀποδώσει καὶ νὰ τὴν ἀποδώσει σωστά.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς δά;

ΞΕ. Γιατί, ἂν δὲ γελᾷμε, εἰν' ἀκόμη φανερό σ' ὅλους μας, πῶς καὶ τὴ λέξη «κάτι» τὴ λέμε κάθε φορά γιὰ ἕνα πρᾶμα, ποῦ ὑπάρχει. Γιατί βέβαια εἰν' ἀδύνατο νὰ ποῦμε αὐτὴ τὴ λέξη ἔτσι μόνη της, γυμνὴ καὶ ξεκολλημένη ἀπ' ὅλα τὰ ὄντα. Δὲν εἰν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια εἰν' ἀδύνατο.

ΞΕ. Ἄρα τῇδε σκοπῶν ξύμφης ὡς ἀνάγκη τόν τι λέγοντα ἐν γέ τι λέγειν;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Ἐνός γάρ δὴ τό γε τι φήσεις σημεῖον εἶναι, τὸ δὲ τινὲ δυοῖν, τὸ δὲ τινὲς πολλῶν.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ οὖ;

Ε | ΞΕ. Τὸν δὲ δὴ μὴ τί λέγοντα ἀναγκαιότατον, ὡς εἴκοι, παντάπασι μὴδὲν λέγειν.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαιότατον μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἀρ' οὖν οὐδὲ τοῦτο συγχωρητέον, τὸ τὸν τοιοῦτον λέγειν μὲν [τι], λέγειν μέντοι μὴδὲν, ἀλλ' οὐδὲ λέγειν φατέον, ὅς γ' ἂν ἐπιχειρῇ μὴ ὄν φθέγγεσθαι;

ΘΕΑΙ. Τέλος γοῦν ἂν ἀπορίας ὁ λόγος ἔχοι.

238 | XXVI. ΞΕ. Μήπω μέγ' εἴπης· ἔτι γάρ, ὦ μακάριε, ἔστι, καὶ ταῦτά γε τῶν ἀποριῶν ἡ μεγίστη καὶ πρώτη. Περὶ γάρ αὐτὴν αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οὕσα τυγχάνει.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς; Λέγε καὶ μὴδὲν ἀποκνήσῃς.

ΞΕ. Τῷ μὲν ὄντι που προσγένοιτο' ἂν τι τῶν ὄντων ἕτερον.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ οὖ;

ΞΕ. Μὴ ὄντι δέ τι τῶν ὄντων ἄρα προσγίγνεσθαι φησόμεν δυνατόν εἶναι;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Ἀριθμὸν δὴ τὸν ξύμπαντα τῶν ὄντων τίθειεν.

B ΘΕΑΙ. | Εἴπερ γε καὶ ἄλλο τι θετέον ὡς ὄν.

ΞΕ. Μὴ τοίνυν μὴδ' ἐπιχειρῶμεν ἀριθμοῦ μήτε πληθος μήτε τὸ ἐν πρὸς τὸ μὴ ὄν προσφέρειν.

ΞΕ. Ἄραγε συμφωνεῖς μαζὶ μου σ' αὐτό, γιατί βλέπεις πῶς ὅποιος λέει «κάτι» ἀναγκαστικά ἐννοεῖ ἕνα κάποιον πράμα;

ΘΕΑΙ. Ναί! Ἔτσι τὸ παραδέχομαι.

ΞΕ. Καὶ θὰ παραδεχτεῖς ἀκόμη βέβαια, πῶς τὸ «κάτι» σημαίνει «ἕνα πράμα», καὶ τὸ «κάποια» σημαίνει «δυό» ἢ «πολλὰ πράματα».

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΞΕ. Κι ὅποιος λέει «ὅχι κάτι», ἀναγκαστικά λέει ὁλότελα τίποτα.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Μὰ δὲν εἶναι ἄραγες σωστὸ νὰ μὴν κάνουμε οὔτε τούτη τὴν παραχώρηση, πῶς ὅποιος λέει «ὅχι κάτι» μιλάει, μὰ δὲ λέει τίποτα; Καὶ δὲν εἶναι πιὸ σωστὸ νὰ παραδεχτοῦμε, πῶς οὔτε καν μιλάει, ὅποιος προσπαθεῖ νὰ ἐκφράσει τὸ ἀνύπαρχτο;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τουλάχιστο θὰ τέλειωναν οἱ δυσκολίες τῆς ἔρευνάς μας.

XXVI. Τὸ «μὴ ὄν» ὁλότελ' ἀδιανόητο, ἀνείπωτο, ἀπρόφερτο, ἀνέκφραστο.

ΞΕ. Μὴ λὲς κιόλας μεγάλο λόγο. Γιατί πίσω εἰν' ἀκόμη, καλὲ μου φίλε, καὶ μάλιστα ἡ πιὸ μεγάλη καὶ πρώτη ἀπ' ὅλες τίς δυσκολίες. Δυσκολία πού ἔχει σχέση μὲ τὴν ἴδια τὴν βράση τῆς ἔρευνας.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό; Λέγε καὶ μὴ διαστᾶσεις καθόλου.

ΞΕ. Σ' ἕνα «ὄν» μπορεῖ βέβαια νὰ προστεθεῖ κάποιον ἄλλο «ὄν».

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Στὸ «μὴ ὄν» ὅμως θὰ δεχτοῦμ' ἄραγες, πῶς μπορεῖ νὰ προστεθεῖ κάποιον ἀπὸ «τὰ ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς νὰ τὸ δεχτοῦμε;

ΞΕ. Γιὰ κοίτα λοιπὸν τώρα. Τοὺς ἀριθμοὺς γενικά ὅλους τοὺς λογαριάζοιμ' ἀνάμεσα στὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, πού λογαριάζουμε γιὰ «ὄν».

ΞΕ. Λοιπὸν δὲν πρέπει οὔτε νὰ δοκιμάσουμε ν' ἀποδώσουμε στὸ «μὴ ὄν» κάτι ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς οὔτε τὴν πολλότητα οὔτε τὸ ἕνα.

ΘΕΑΙ. Οὐκουν ἂν ὀρθῶς γε, ὥς εἰκεν, ἐπιχειροῦμεν, ὥς φησιν ὁ λόγος.

ΞΕ. Πῶς οὖν ἂν ἡ διὰ τοῦ στόματος φθέγγαιτο ἂν τις ἢ καὶ τῇ διανοίᾳ τὸ παρὰπαν λάβοι τὰ μὴ ὄντα ἢ τὸ μὴ ὄν χωρὶς ἀριθμοῦ;

ΘΕΑΙ. Λέγε πῇ;

ΞΕ. Μὴ ὄντα μὲν ἐπειδὴν λέγωμεν, ἄρα οὐ πλῆθος | ἐπιχειροῦμεν ἀριθμοῦ προστιθέναι;

ΘΕΑΙ. Τί μήν;

ΞΕ. Μὴ ὄν δέ, ἄρα οὐ τὸ ἐν αὐτῷ;

ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε.

ΞΕ. Καὶ μὴν οὔτε δίκαιόν γε οὔτε ὀρθόν φαμεν ὃν ἐπιχειρεῖν μὴ ὄντι προσαρμόττειν.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθέστατα.

ΞΕ. Συννοεῖς οὖν ὥς οὔτε φθέγγασθαι δυνατόν ὀρθῶς οὔτ' εἰπεῖν οὔτε διανοηθῆναι τὸ μὴ ὄν αὐτὸ καθ' αὐτό, ἀλλ' ἔστιν ἀδιανοητόν τε καὶ ἄορατον καὶ ἀφθαρτόν καὶ ἀλογόν;

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

D ΞΕ. Ἄρ' οὖν | ἐφρενάμην ἄρι λέγων τὴν μεγίστην ἀπορίαν εἶναι αὐτοῦ περὶ;

ΘΕΑΙ. Τί δέ; Ἔτι μείζω τινὰ λέγειν ἄλλην ἔχομεν;

ΞΕ. Τί δέ, ὦ θανμάσις; Οὐκ ἐννοεῖς αὐτοῖς τοῖς λεγέμενοι διὰ καὶ τὸν ἐλέγχοντα εἰς ἀπορίαν καθίστηται τὸ μὴ ὄν οὕτως, ὥστε, ὁπόταν αὐτὸ ἐπιχειρῇ τις ἐλέγχειν, ἐναντία αὐτὸν αὐτῷ περὶ ἐκεῖνο ἀναγκάζεσθαι λέγειν;

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς; Εἰπέ ἐτι σαφέστερον.

ΞΕ. Οὐδὲν δεῖ τὸ σαφέστερον ἐν ἐμοὶ σκοπεῖν. Ἐγὼ μὲν γὰρ | ὑποθέμενος οὔτε ἑνὸς οὔτε τῶν πολλῶν τὸ μὴ ὄν δεῖν μετέχειν, ἄρι τε καὶ νῦν οὕτως ἐν αὐτὸ εἰρηκα' τὸ μὴ ὄν γὰρ φημί. Συνιεῖς τοι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια δὲ θὰ κάναμε, καθὼς φαίνεται, σωστά, ἂν τὸ δοκιμάζαμε. Ἔτσι λέει τὸ λογικό.

ΞΕ. Πῶς ἔμως μπορεῖ κανεὶς ἢ μὲ τὸ στόμα νὰ προσφέρει ἢ καὶ μὲ τὴ διανοίᾳ του νὰ συλλάβει μ' ὅποιοδήποτε τρόπο «τὰ μὴ ὄντα» ἢ τὸ «μὴ ὄν» χωρὶς καμιά συσχέτιση μ' ἀριθμό;

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξηγήσου καλύτερα.

ΞΕ. Ὅταν λέμε «μὴ ὄντα», δὲ δοκιμάζουμε νὰ προσθέσουμε στὴν ἐννοίαν αὐτὴ τὴν πολλότητα;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ ἔταν λέμε «μὴ ὄν», ἀραγε δὲν τοῦ προσθέτουμε τὴ μονάδα;

ΘΕΑΙ. Ὅλοφάνερα.

ΞΕ. Καὶ ἔμως δεχόμαστε, πῶς δὲν εἶν' οὔτε δίκαιο οὔτε σωτὸ νὰ προσπαθοῦμε νὰ συνδέσουμε «ὄν» μὲ «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἀληθινότατα.

ΞΕ. Καταλαβαίνεις λοιπόν, πῶς κυριολεκτικὰ δὲν μποροῦμε οὔτε νὰ προσέσουμε, οὔτε νὰ ἐκφράσουμε, οὔτε νὰ στοχαστοῦμε σωστὰ τὸ ἀπόλυτο «μὴ ὄν», παρὰ εἶν' ὁλόκληρα ἀδιανόητο καὶ ἀνείπωτο καὶ ἀπρόφερτο καὶ ἀνέκφραστο.

ΘΕΑΙ. Ὅλως διόλου.

ΞΕ. Γελᾶστίκα λοιπόν πρωτύτερα. Ἐταν ἔλεγα πῶς ἐπρόκειταν νὰ διατυπώσω τὴν πιὸ μεγάλην δυσκολία σχετικὰ μ' αὐτὴ τὴν ἐννοίαν;

ΘΕΑΙ. Μὰ τί; Μήπως πρόκειται νὰ διατυπώσουμε καμιάν ἄλλην ἀκόμη μεγαλύτερη;

ΞΕ. Μὰ γιὰ κοίτα, ἐξάσεις νέες μου! Δὲ διαβλέπεις μέσα σ' αὐτὰ πού εἴπαμε κιόλας, πῶς αὐτὸ τὸ «μὴ ὄν» φέρνει σὲ δύσκολη θέση καὶ ἐκεῖνον ἀκόμη, πού τὸ ἐξελέγχει, ἔτσι πού ἔταν δοκιμάζει κανεὶς νὰ τὸ ὑποβάλλει σὲ κριτικὸν ἐλεγχον, τὸν ἀναγκάζει μ' ἀντιφάσκει ὁ ἴδιος μὲ τὸν ἑαυτοῦ του σχετικὰ μ' ἐκεῖνο;

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς; Γιὰ ἐξηγήσου ἀκόμη σαφέστερα.

ΞΕ. Δὲν εἶν' ἀνάγκη νὰ ζητᾷς σὲ μὲνα μεγαλύτερη σφήνηα. Γιατὶ ἐγὼ ὁ ἴδιος, πού ἔθεσα γιὰ βασικὴν ἀρχή, πῶς τὸ «μὴ ὄν» δὲν πρέπει νὰ συσχετίζεται οὔτε μὲ τὸ «ἔνα» οὔτε μὲ τὰ «πολλά», μολαταῦτα καὶ πρὶν καὶ τώρα δὲ τὸ εἶπα καθαρὰ καθαρὰ «ἔνα». Γιατὶ λέω τὸ «μὴ ὄν». Καταλαβαίνεις βέβαια;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν αὖ καὶ σμικρὸν ἐμπροσθεν ἀφθνεγκίον τε αὐτὸ καὶ ἄρρητον καὶ ἄλογον ἔφη γενεῖν. Συνέπει;

ΘΕΑΙ. Συνέπεται. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε εἶναι προσάπτειν πειρώμενος ἔναν-
239 τία | τοῖς πρόσθεν ἔλεγον;

ΘΕΑΙ. Φαίνεται.

ΞΕ. Τί δέ; Τοῦτο προσάπτων οὐχ ὥς ἐνὶ διελεγόμενῃ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἄλογόν τε λέγων καὶ ἄρρητον καὶ ἀφθνε-
κιον ὥς γε πρὸς ἓν τὸν λόγον ἐποιοῦμένην,

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Φαμέν δέ γε δεῖν, εἴπερ ὀρθῶς τις λέξει, μήτε ὥς ἓν μήτε ὥς πολλὰ διορίζειν αὐτό, μηδὲ τὸ παράπαν αὐτὸ καλεῖν ἑνὸς γὰρ εἶδει καὶ κατὰ ταύτην ἂν τὴν πρόσ-
ορθον προσαγορεύοιτο.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ γε.

B XXVII. ΞΕ. Τὸν μὲν τοίνυν ἐμέ γ' | εἰ τί τις ἂν λέγοι;
Καὶ γὰρ πάσαι καὶ τὰ νῦν ἡτιμημένον ἂν εὗροι περὶ τὸν τοῦ
μὴ ὄντος ἔλεγχον. Ὡστε ἐν ἑμοιγε λέγοντι, καθάπερ εἶπον,
μὴ σκοπῶμεν τὴν ὀρθολογίαν περὶ τὸ μὴ ὄν, ἀλλ' ἔα δὴ
νῦν ἐν σοὶ σκεψώμεθα.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς;

ΞΕ. Ἰθὺ ἡμῖν εὖ καὶ γενναίως, αἵτε νέος ὢν, οὐ
μάλιστα δύνασαι συντείνας πειράσθῃ, μήτε οὐσίαν μήτε
τὸ ἓν ἡγίε πλῆθος ἀριθμοῦ προστιθεὶς τῷ μὴ ὄντι, κατὰ
τὸν ὀρθὸν λόγον φθέγγασθαι τι περὶ αὐτοῦ.

C ΘΕΑΙ. Πολλὴ μέντ' ἂν με καὶ ἄτοπος ἔχοι | προθυμία

47. Ἡ ἀπόδειξις τοῦ Πλάτωνα εἶναι τοῦτη δὴ. Ὅταν εἴπῃ τῇ φρασὶ «τὸ μὴ ὄν αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἶναι ἀδιανόητόν τε καὶ ἄρρητον καὶ ἀφθνεγκίον καὶ ἄλογον» εἴπερ οὐ πολλὰ πλὴν ἀντίφασις, γιατί α) λέει τὸ «μὴ ὄν» σ' ἐνικὸν ἀριθμό, ἀρα τὸ συνδέει μετὰ τὸ «ἔνα», ποὺ εἶναι ἀριθμὸς, δηλ. «ὄν». Ἄρα συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μετὰ τὸ «ὄν», πράγμα ἀδύνατον, β) συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μετὰ τὸ «ἔστι», ποὺ σημαίνει ὑπάρχει, εἶναι. Ἄρα πάλι συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μετὰ τὸ «ὄν» γ) τὸ «ἔστι» εἶναι σ' ἐνικὸν ἀριθμό, ὅπως καὶ τὰ ἐπίθετα ἀδιανόητον, ἄρρητον κλπ., ἀρα

ΞΕ. Καὶ πάλι λίγο πρὶν εἶχα πει, πῶς «εἶναι» ἀπρό-
φερτο καὶ ἀνείπωτο καὶ ἀνέκφραστο. Παρακολουθεῖς;

ΘΕΑΙ. Παρακολουθῶ βέβαια. Πῶς δὲν παρακολουθῶ.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν δοκιμάζω νὰ τὸ συσχετίσω μετὰ τὴν ἔννοια τοῦ «εἶναι», δὲ λέω τ' ἀντίθετ' ἀπὸ κείνου, ποὺ εἶπα πρῖν:

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Κι ἀκόμη. ὅταν τὸ συσχετίζω μετὰ τὸ «εἶναι» σ' ἐνι-
κὸν ἀριθμό, δὲ μιλοῦσα γι' αὐτὸ σὰ νὰ εἶν' ἔνα;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ὅταν λέω, πῶς εἶναι ἀνέκφραστο καὶ ἀνείπωτο
καὶ ἀπρόφερτο, πάντα μιλῶ γι' αὐτὸ σὰ νὰ εἶν' ἔνα⁴⁷.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ὅχι;

ΞΕ. Καὶ ὅμως λέμε, πῶς εἶναι ἀνάγκη, ἂν πρόκειται
κανεὶς νὰ μιλάει σωστά, νὰ μὴν «τὸ» προσδιορίζει οὔτε σὺν
ἑνα οὔτε σὺν πολλὰ, οὔτε κἂν καθόλου νὰ «τὸ» ὀνομάζει.
Γιὰτὶ καὶ μ' αὐτὴ τὴν ἐκφώνηση χαρακτηρίζεται σὺν «ἑνα».

ΘΕΑΙ. Βεβαίωςτατα!

XXVII καὶ XXVIII. Τὸ καταφύγιο τοῦ σοφιστῆ. Ἄν δὲν
ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν», δὲν ὑπάρχει ὁμοίωμα, ψέμα, ἀπάτη.

ΞΕ. Ἐμένα λοιπὸν ποιὸς μπορεῖ πιά νὰ με λογαριάζει;
Ἐγὼ κι ἀπ' ἀνέκαθεν καὶ τώρα δὲ βρέθηκα πάντα νικημέ-
νος στὸν κριτικὸ ἔλεγχον γιὰ τὸ «ὄν». Ὡστε ἄς μὴν κοιτά-
ξουμε, καθὼς εἶπα, νὰ βροῦμε στὰ δικά μου τὰ λόγια τῇ
σωστῇ διατύπωση γιὰ τὸ «μὴ ὄν». Ἐλα ὅμως τώρα νὰ κοι-
τάξουμε σὲ σένα.

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς;

ΞΕ. Τράβα μπρὸς ὁμορρα καὶ θαρραλέα, σὰ νέος ποὺ
εἶσαι, καὶ βάλε ἔλα τὰ δυνατά σου καὶ προσπάθησε νὰ μι-
λήσεις με κάποιον σωστὴν ἐκφραση γιὰ τὸ «μὴ ὄν» χωρὶς νὰ
τοῦ ἀποδώσεις οὔτε ὑπαρξή, οὔτε τὸν ἀριθμὸ «ἕνα», οὔτε
τὸν ἀριθμὸ «πολλά».

ΘΕΑΙ. Σίγουρα θά 'ταν υπερβολικὴ κι ἀταίριαστη ἡ

πάλι συνδέει τὸ «μὴ ὄν» μετὰ τὸ «ἔνα», δηλ. τὸ ὄν. Ὅλα αὐτὰ δημιουργ-
ιοῦνται ἂν δεχτοῦμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀντίθεση πρὸς τὸ ὄν, ἀρα πῶς οὔτε ὑπάρχει οὔτε μπορεῖ νὰ νοηθῇ. Θὰ πέσουν
ὅλ' αὐτὰ, ὅταν παρακάτω θ' ἀποδείξει, ὁ Πλάτωνας, πῶς τὸ «μὴ ὄν»
δὲν εἶναι ἡ ἀπόλυτη ἀρνηση τοῦ «ὄν», πῶς ὑπάρχει με κάποιον τρό-
πο καὶ γνωρίζεται.

τῆς ἐπιχειρήσεως, εἰ σὲ τοιαυτὸν ὁρῶν πάσχοντα αὐτὸς ἐπιχειροῖν.

ΞΕ. Ἄλλ' εἰ δοκεῖ, σὲ μὲν καὶ ἐμὲ χαίρειν ἐῷμεν· ἔως δ' ἂν τινι δυναμένῳ ὁρᾶν τοῦτο ἐντυγχάνωμεν, μέχρι τοῦτου λεγόμεν ὥς παντὸς μᾶλλον πανούργως εἰς ἄπορον δ' οοφιστῆς τόπον καταδέδυκεν.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα δὴ φαίνεται.

ΞΕ. Τοιγαροῦν εἴ τινα φήσομεν αὐτὸν ἔχειν φανταστικὴν τέχνην, ὁαδίως ἐκ ταύτης τῆς | χρεῖας ἰῶν λόγων ἀντιλαμβάνομενος ἡμῶν εἰς τοῦναντίον ἀποστρέφει τοὺς λόγους, διὰν εἰδωλοποιῶν αὐτὸν καλῶμεν, ἀνερωτῶν τί ποτε τοῦ παράπαν εἰδῶλον λέγουμεν. Σκοπεῖν οὖν, ὦ Θεαίτητε, χρή, τί τις τῷ νεανίᾳ πρὸς τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρινεῖται.

ΘΕΑΙ. Δῆλον οὖν φήσομεν τὰ τε ἐν τοῖς ὕδασι καὶ κατόπτοις εἰδῶλα, εἴ καὶ τὰ γεγραμμένα καὶ τὰ τετυπωμένα καὶ ἄλλα, ὅσα πού τοιαυτὸν ἔσθ' ἔτιρα.

XXVIII. ΞΕ. Φανερός, ὦ Θεαίτητε, εἰ | σοφιστὴν οὐχ ἑωρακώς.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Δόξει σοι μύνειν ἢ παντάπασιν οὐκ ἔχειν ὅμματα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Τὴν ἀπόκρισιν διὰν οὕτως αὐτῷ διδῶς [ἐὰν ἐν κατόπτοις ἢ πλάσμασι λέγῃς τι], καταγέλοισαι σου ἰῶν λόγων, διὰν ὥς βλέποντι λέγῃς αὐτῷ, προσποιούμενος οὕτε
240 κάτοπτρα οὕτε ὕδατα | γινώσκειν οὕτε τὸ παράπαν ὄνιν, τὸ δ' ἐκ τῶν λόγων ἐρωτῆσαι σε μόνον.

ΘΕΑΙ. Ποῖον;

ΞΕ. Τὸ διὰ πάντων τούτων, ἃ πολλὰ εἰπὼν ἠξίωσας ἐνὶ προσοιπεῖν ὀνόματι, φθελγξάμενος εἰδῶλον ἐπὶ πᾶσιν ὥς

48. Ἐνῷ δ' Ἑλεάτης ξένος τοῦ ζητάει νὰ θώσῃ ἔναν ὁρισμὸ γιὰ τὸ τί ἐστὶν ὁμοίωμα, ὁ Θεαίτητος κάνει μὴν ἀπλὴν ἀπαρέμηση ἀπὸ ὁμοιωμάτων, φυσικὰ εἰδῶλα καὶ τεχνητὰ ἀντίγραφα.

δική μου προθυμία γιὰ μιὰ τέτιαν ἐπιχείρηση, ἂν, τὴν σιγμὴν ποὺ βλέπω ἐσένα νὰ παθαίνεις τέτιες δουλιές, ἐπιχειροῦσα ἐγὼ.

ΞΕ. Ἄν εἴσαι σύμφωνος λοιπόν, ἂς ἀφήσουμε ἡσυχους πιά καὶ σένα καὶ μένα. Κι ὥς πού νὰ πετύχουμε κάποιον, ποὺ θὰ μπορέσει νὰ τὰ καταφέρει σὲ τούτη τὴν ἐπιχείρηση ὥς τότες ἂς παραδεχτοῦμε, πῶς ὁ σοφιστὴς μὲ τὴν πιὸ μεγάλη πανουργία ἔχει χωθεῖ σὲ κάποιον τόπον, δπου εἰν' ἀδύνατο νὰ φτάσουμε.

ΘΕΑΙ. Εἰν' ἄλοφάνερο.

ΞΕ. Γιατί βέβαια μόλις ποῦμε, πῶς ἡ τέχνη, ποὺ κατέχει αὐτός, εἶναι φαντασματοπλαστική, θὰ μᾶς πιάσει εὐκολα πάνω σ' αὐτὴ τὴ φρασεολογία μας καὶ θ' ἀντιστρέψει τὰ ἐπιχειρήματά μας, ἀνερωτώντας, ἔταν τὸν ὁνομάσουμε ὁμοίωμα τοπλάστιγ, τί ἐννοοῦμε τέλος πάντων, ἔταν λέμε «ὁμοίωμα». Πρέπει λοιπόν νὰ κοιτάξουμε, Θεαίτητε, τί ἀπάντησθ θὰ δώσουμε στὸ παλληκάρι, ἔταν μᾶς κάνει αὐτὴ τὴν ἐρώτησιν.

ΘΕΑΙ. Μὰ εἶναι φανερό, πῶς θὰ τοῦ ἀπαντήσουμε δείχνοντας τὰ ὁμοιώματα, ποὺ σχηματίζονται μέσα στὰ νερά καὶ στοὺς καθρέφτες, καθὼς καὶ τίς ζωγραφιές καὶ τὰ σκαλιστά κι ὅσ' ἄλλα ὑπάρχουσι τέτια.

XXVIII. ΞΕ. Πῶς φαίνεσαι, Θεαίτητε, πῶς δὲν ἔχεις ἰδεῖ ποτέ σου σοφιστὴ!

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Γιατί μόλις τὸν ἰδεῖς, θὰ σοῦ φανεῖ, σὰ νὰ ἔχει κλειστά τὰ μάτια τοῦ σὰ νὰ μὴν ἔχει καθόλου μάτια.

ΘΕΑΙ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Ὅταν τοῦ θώσεις τέτιαν ἀπάντησιν, ἔταν τοῦ μιλήσεις γιὰ ὁμοιώματα μέσα σὲ καθρέφτες ἢ γιὰ πλάσματα τῶν χειρῶν, θὰ σὲ κοροϊδέψει γιὰ τὰ λόγια σου, ἐπειδὴ ἐσὺ τοῦ μιλάς σὰ νὰ βλέπει, καὶ θὰ καμώνεται. πῶς δὲν ξέρει μῆτε καθρέφτες μῆτε νερά, μῆτε βλέπει καθόλου καὶ θὰ σὲ ρωτῇσι μόνο γιὰ τὸ λογικὸν ἐρίσμο.

ΘΕΑΙ. Τί δηλαδὴ.

ΞΕ. Ποῖδ' εἰν' ἐκεῖνο τὸ κοινὸ γινώρισμα σ' ὅλα τοῦτα τὰ πολλὰ, ποὺ ἀράξασας, κι ἐκρινες σωστὸ νὰ τ' ὀνομάσεις μὲ μιὰ λέξη, ἐπειδὴ βέβαια εἰν' ἔνα μέσα σ' ὅλα καὶ τ' ὀ-

ἐν ὄν. Λέγε οὖν καὶ ἄμυνον μὴδὲν ὑποχωρῶν τὸν ἄνδρα.
ΘΕΑΙ. Τί δῆτα, ὦ ξένη, εἰδῶλον ἂν φημιεν εἶναι πλήν
γε τὸ πρὸς τῇ ἀληθείᾳ ἀφωμοιωμένον ἔτερον τοιοῦτον;

ΞΕ. Ἐτερον δὲ λέγεις τοιοῦτον ἀληθινόν, ἢ ἐπὶ τίνι

B τὸ | τοιοῦτον εἶπες;

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς ἀληθινόν γε, ἀλλ' εἰκὸς μὲν.

ΞΕ. Ἄρα τὸ ἀληθινόν ὄντως ὄν λέγων;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ μὴ ἀληθινόν ἄρ' ἐναντίον ἀληθοῦς;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Οὐκ ὄντως ὄν ἄρα λέγεις τὸ εἰκός, εἴπερ αὐτὸ
γε μὴ ἀληθινόν ἐρεῖς.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἐστὶ γε μὴν πως.

ΞΕ. Οὐκ οὖν ἀληθῶς γε, φῆς.

ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν πλὴν γ' εἰκὼν ὄντως.

ΞΕ. Οὐκ ὄντως ὄν ἄρα ὄντως ἐστὶν ὄντος ἢν λέγομεν
εἰκόνα;

C ΘΕΑΙ. | Κινδυνεύει τοιαύτην τινὰ πεπλέχθαι συμπλο-
κὴν τὸ μὴ ὄν τῷ ὄντι, καὶ μάλα ἄστονον.

ΞΕ. Πῶς γὰρ οὐκ ἄστονον; Ὅρῳ γοῦν διὰ καὶ οὖν
διὰ τῆς ἐπαλλάξεως ταύτης ὁ πολυκεφάλος σοφιστὴς ἠνάγ-
κακεν ἡμᾶς τὸ μὴ ὄν οὐχ ἐκόντας ὁμολογεῖν εἶναι πως.

ΘΕΑΙ. Ὅρῳ καὶ μάλα.

ΞΕ. Τί δὲ δῆ; Τὴν τέχνην αὐτοῦ τίνα ἀπορίσταντες
ἡμῖν αὐτοῖς συμφωνεῖν οἴοι τε εὐόμεθα;

ΘΕΑΙ. Πῇ καὶ τὸ ποῖον τι φοβούμενος οὕτω λέγεις;

49. Ὁ λογικός δηλ. ὁρισμός κατὰ τὸν Πλάτωνα βρῖσκει τὸ κοι-
νὸ ἔκείνο χαρακτηριστικὸ πού διαπερνᾷ ὅλα τὰ μερικά παραδείγμα-
τα καὶ ἀπαρτίζει τὴν ἔννοιαν πού ζητοῦμεν. Πρβλ. «Μέ-
νων» (75a) «οὐ μανθάνεις, ὅτι ζητῶ τὸ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ταῦτόν;...
τί ἐστὶν ἐπὶ τῇ στρογγύλῃ καὶ ὕψει καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ δὴ σχή-
ματα καλεῖς, ταῦτόν ἐπὶ πᾶσι;» καὶ «Φαίδρ» (261d). «Ἐς μίαν τε
ἰδέαν συνορῶντα ἄγειν τὰ πολλὰ καὶ διεσπαρμένα, ἐν ἑκάστον ὁριζό-
μενος δῆλον ποιῆ, περὶ οὗ ἂν ἀεὶ διδάσκωιν εὐέλπῃ».

50. Τὸ ὁμοίωμα, ἢ εἰκόνα δὲν ἀντιγράφει ὅλα ἀνεξαίρετως τὰ

νόμαζες ὁμοίωμα⁴⁹. Λέγε λοιπὸν καὶ ἀπόκρουε τὸν
παλλήκαρ᾽ μὴν ὑποχωρῶντας οὔτε βῆμα.

ΘΕΑΙ. Μὰ τί ἄλλο μπορούμε νὰ πούμε, πῶς εἶν' ὁμοίω-
μα, παρὰ ἕνα δεύτερο πράγμα καμωμένο νὰ μοιάζει ὁλότελα
σάν τ' ἀληθινόν;

ΞΕ. Καὶ αὐτὸ τὸ δεύτερο πράγμα, πού λές, εἶν' ἀληθινόν
καὶ αὐτὸ ἢ πῶς τὸ ἐννοεῖς τὸ «σάν»;

ΘΕΑΙ. Καθόλου ἀληθινόν, μοιάζει μόνο.⁵⁰

ΞΕ. Μὰ τί ὀνομάζεις ἄραγες ἀληθινόν, κεῖνο πού εἶναι
πραγματικὰ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἔταν λές «ὄχι ἀληθινόν»
ἐννοεῖς ἄραγες τ' ἀντίθετο τ' ἀληθινοῦ;

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο;

ΞΕ. Ἄρα λοιπὸν πεῖς, πῶς τ' ὁμοίωμα εἶν' «ὄχι ἀλη-
θινόν». ἔπεται πῶς λές, ὅτι δὲν εἶναι «πραγματικὸ ὄν».

ΘΕΑΙ. Κι ὅμως ὑπάρχει ὅπωςδήποτε.

ΞΕ. Βεβαιώνεις ὅμως, πῶς δὲν ὑπάρχει ἀληθινά.

ΘΕΑΙ. Δὲν ὑπάρχει ἀληθινά. Ὑπάρχει ὅμως σάν ὁμοίωμα.

ΞΕ. Αὐτὸ ἄρα, πού λέμ' ὁμοίωμα εἶτε εἰκόνα τοῦ πρα-
γματικού. ἐνῶ δὲν εἶναι «πραγματικὰ ὄν», ταυτόχρονα
«εἶναι πραγματικά»;

ΘΕΑΙ. Πολὺ φοβοῦμαι, πῶς τὸ «μὴ ὄν» μὲ τὸ «ὄν»
μπλέχτηκαν συναμεταξύ τους σὲ μιὰ τέτλια περιπλοκή, καὶ
πέρα πολὺ παράδοξη μάλιστα.

ΞΕ. Καὶ πῶς νὰ μὴ εἶναι παράδοξη; Βλέπεις λοιπὸν
καθασά, πῶς καὶ τούτῃ τῇ στιγμῇ ὁ πολυκεφάλος σοφιστὴς
μὲ τ' ἀνακάτωμ' αὐτὸ τῶν ἐννοιῶν μᾶς ἀνάγκασε χωρὶς νὰ
θέλουμε νὰ ὁμολογήσουμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» ὑπάρχει μὲ κά-
ποιον τρόπο.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω πολὺ καλά.

ΞΕ. Ἐ λοιπὸν! Τί νὰ κάνουμε; Ποιὸν ὁρισμὸ νὰ δώ-
σουμε στὴν τέχνην του γιὰ νὰ μπορούμε νὰ ῥμαστε σύμφωνοι
μὲ τὸν ἐκυτὸν μας;

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτὸ καὶ τί φοβᾶσαι καὶ μιλάς
ἐτσι;

γνωρίσματα τοῦ πρότυπου, ἄλλιῶς θὰ εἶταν τὸ ἴδιο πράγμα. Πρβλ.
«Κριτύλο» (432b) «ἀλλὰ τὸ ἐναντίον οὐδὲ τὸ παράπαν δὲν πάντα
ἀπορῶνται, οἷόν ἐστι ὁ εἰκάζει, εἰ μέλλει εἰκὼν εἶναι» καὶ «Πολίτευς»
(596d/e).

D ΕΕ. | "Όταν περί τὸ φάντασμα αὐτὸν ἀπατᾶν φῶμεν καὶ τὴν τέχνην εἶναι τινα ἀπατητικὴν αὐτοῦ, τότε πότερον ψευδῆ δοξάζειν τὴν ψυχὴν ἡμῶν φήσομεν ὑπὸ τῆς ἐκείνου τέχνης, ἢ τί ποτ' ἐροῦμεν ;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο· τί γὰρ ἂν ἄλλο εἴπαιμεν ;

ΕΕ. Ψευδὴς δ' αὖ δόξα ἐστὶν ἑναντία τοῖς οὖσι δοξάζουσα, ἢ πῶς ;

ΘΕΑΙ. Τάνατία.

ΕΕ. Λέγεις ἄρα τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν τὴν ψευδῆ δόξαν ;

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

E ΕΕ. Πότερον μὴ εἶναι τὰ μὴ | ὄντα δοξάζουσιν ἢ πῶς εἶναι τὰ μηδαμῶς ὄντα ;

ΘΕΑΙ. Εἶναι πῶς τὰ μὴ ὄντα δεῖ γε, εἴπερ ψεύσεται ποτέ τις τι καὶ κατὰ βραχύ.

ΕΕ. Τί δ' ; Οὐ καὶ μηδαμῶς εἶναι τὰ πάντως ὄντα δοξάζεται ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Καὶ τοῦτο δὴ ψεῦδος ;

ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτο.

ΕΕ. Καὶ λόγος, οἷμαι, ψευδὴς οὖτοι κατὰ ταῦτα νομίζονται | 241 στήσεται τὰ τε ὄντα λέγων μὴ εἶναι | καὶ τὰ μὴ ὄντα εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως τοιοῦτος γένοιτο ;

ΕΕ. Σχεδὸν οὐδαμῶς· ἀλλὰ ταῦτα ὁ σοφιστὴς οὐ φήσκει. Ἡ τίς μηχανὴ συγχωρεῖν τινα τῶν εὐ φρονούντων, διὰν ἄφθελτα καὶ ἄρηγτα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανοήτα προδιωμολογημένα ἢ τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα ; Μανθάνομεν, ὦ Θεαίτητε, ἃ λέγει ;

51. "Ότι δὲν μπορούμε οὔτε νὰ σκεφτοῦμε οὔτε νὰ ἐκφράσουμε τὸ «μὴ ὄν» τὸ υποστηρίζει πρωτότερα καὶ ὁ Ἰσὸς ὁ Πλάτωνας, ὅχι μόνο οἱ σοφιστές. Πρβλ. «Πολιτεία» (478b) «ἢ οἷόν τε αὐτὸ δοξαζειν μὲν, δοξάζειν δὲ μὴδὲν· ἀδύνατον» καὶ «Θεαίτητος» (189a), «ὁ ἄρα μὴ ὄν δοξάζων οὐδὲν δοξάζει, ἀλλὰ μὴν ὃ γε μὴδὲν δοξάζων, τὸ παραπιν οὐδὲ δοξάζει».

52. Ηλ. παραπάνω (238c), ὅπου ὁμολογήθηκε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι «ἀδιανοήτων τε καὶ ἄρηγτων καὶ ἄφθελτων καὶ ἄλογον». Σὲ

ΕΕ. "Όταν θὰ υποστηρίζουμε, πῶς ὁ σοφιστὴς μᾶς ἐξαπατᾷ μὲ τὰ φαντάσματα του καὶ πῶς ἡ τέχνη του εἶναι τέχνη τῆς ἀπάτης, τί θὰ ποῦμε τότε, πῶς ἡ ψυχὴ μας ἐξ αἰτίας τῆς δικτῆς του τέχνης σχηματίζει ψεύτικες δοξασιές ἢ τί ἄλλο ἀραγες θὰ ποῦμε ;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ θὰ ποῦμε, τί ἄλλο ;

ΕΕ. Καὶ ποῖα εἶναι ψεύτικη δοξασία ; Ἐκείνη, ποὺ πιστεύει τ' ἀντίθετ' ἀπὸ τὰ «ὄντα». Δὲν εἶν' ἐτσι ;

ΘΕΑΙ. Βέβαια. τ' ἀντίθετα.

ΕΕ. Ὑποστηρίζεις λοιπόν, πῶς ἡ ψεύτικη δοξασία πιστεύει τὰ «μὴ ὄντα» ;

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά.

ΕΕ. Τί δηλαδὴ πιστεύει, πῶς δὲν ὑπάρχουν τὰ «μὴ ὄντα» ἢ πῶς ὑπάρχουν μὲ κάποιον τρόπο, ὅσα δὲν ὑπάρχουν μὲ κανέναν τρόπο ;

ΘΕΑΙ. Φυσικά πῶς ὑπάρχουν μὲ κάποιον τρόπο τὰ «μὴ ὄντα». Ἔτσι μόνο μπορεί κανεὶς νὰ πλανηθεῖ ἔστω καὶ στὸ παραμικρό.

ΕΕ. Μὰ γιὰ πρόσεξε! Δὲν πιστεύουν μερικοὶ καὶ τ' ἀντίθετο, πῶς δὲν ὑπάρχουν δηλαδὴ μὲ κανέναν τρόπο, ἐκεῖνα, ποὺ ἐξάπαντος ὑπάρχουν ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Κι αὐτὸ δὲν εἶν' ὅμως ψέμα ;

ΘΕΑΙ. Κι' αὐτὸ βέβαια.

ΕΕ. Ἔτσι λοιπόν κι ἕνας λόγος γιὰ τίς ἴδιες αἰτίες, νομίζω, θὰ θεωρηθεῖ ψεύτικος, ἐταν δηλαδὴ λέει πῶς τὰ «ὄντα» δὲν ὑπάρχουν καὶ τὰ «μὴ ὄντα» ὑπάρχουν.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ἄλλως θὰ μπορούσε νὰ 'ναί ψεύτικος ;

ΕΕ. Σχεδὸν δὲν ὑπάρχει ἄλλος τρόπος. Ὁ σοφιστὴς ὅμως δὲ θὰ τὰ παραδεχτεῖ αὐτὰ⁵¹. Καὶ πραγματικά πῶς μπορεί νὰ συμφωνήσει μ' αὐτὰ ἕνας λογικὸς ἄνθρωπος, ἀφοῦ ἔχουμε γίνεи δεχτά, ἐκεῖνα, ποὺ πρωτότερα ὁμολογήθηκαν, πῶς εἶν' ἀπρόφερτα καὶ ἀνείπωτα καὶ ἀνέκφραστα καὶ ἀδιανοήτα ;⁵². Καταλαβαίνεις, Θεαίτητε, τί θὰ μᾶς πεῖ ὁ σοφιστὴς ;

τοῦτο ἀδῶ τὸ χωρίο ὁ Madwig οἰεῖται τίς λέξεις «ἀφθελτα καὶ ἄρηγτα καὶ ἄλογα καὶ ἀδιανόητα». Ὁ Diès πρὸ δικαιολογημένα οἰεῖται τίς λέξεις «τὰ πρὸ τούτων ὁμολογηθέντα» ποὺ τίς θεωρεῖ σὰν ἀπεξηγηματικὴ παρεμβολὴ στὸ «προδιωμολογημένα». Ἐμπεῖς μεταφράσαμε τὸ κείμενο, ὅπως βρίσκεται στοὺς κώδικες.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ μανθάνομεν, οἷ τάναντία φήσει λέγειν ἡμᾶς τοῖς νῦν δὴ, ψευδῇ τολμήσαντας εἰπεῖν ὥς
B ἔστιν ἐν δοξαίς τε καὶ κατὰ λόγους; Τῷ | γὰρ μὴ ὄντι τὸ
δὲν προσάπειν ἡμῖς πολλάκις ἀναγκάζεσθαι, διομολογησα-
μενους νῦν δὴ πον τοῦτο εἶναι πάντων ἀδυνατώτατον.

XXIX. ΞΕ. Ὅρθῶς ἀπεμνημόνεοις. Ἄλλ' ὥρα δὴ
βουλεύσασθαι τί χρὴ δρᾶν τοῦ σοφιστοῦ περὶ τὰς γὰρ ἀν-
τιλήψεις καὶ ἀπορίας, ἐὰν αὐτὸν διερευνῶμεν ἐν τῇ τῶν
ψευδουργῶν καὶ γοήτων τέχνῃ τιθέντες, ὁρᾶς ὥς εὐποροῖ
καὶ πολλά.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Μικρὸν μέρος τοίνυν αὐτῶν διεληλύθαμεν, οὐδᾶν
C ὥς | ἔπος εἰπεῖν ἀπεράντων.

ΘΕΑΙ. Ἀδύνατον γὰρ ἂν, ὥς ἔοικεν, εἶη τὸν σοφιστὴν
εἰλεῖν, εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει.

ΞΕ. Τί οὖν; Ἀποστηρόμεθα νῦν μαλθακισθέντες;

ΘΕΑΙ. Οὐκ οὖν ἐγωγέ φημι δεῖν, εἰ καὶ κατὰ μικρὸν
οἱοί τ' ἐπιλαβέσθαι πῃ τὰνδρὸς ἔσμεν.

ΞΕ. Ἐξεῖς οὖν συγγνώμην καὶ καθάπερ νῦν εἶπες ἀγα-
πήσεις, ἐὰν πῃ καὶ κατὰ βραχὺ παρασπασώμεθα οὕτως
ἰσχυροῦ λόγου;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐχ ἔξω;

D ΞΕ. Τόδε τοίνυν ἔτι | μᾶλλον παραιτούμαι σε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Μὴ με οἷον πατριοῖαν ὑπολάβῃς γίγνεσθαι τινα.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Τὸν τοῦ πατρὸς Παρμενίδου λόγον ἀναγκαῖον ἡμῖν
ἀμυνόμενοις ἔσται βασανίζειν, καὶ βιάζεσθαι τό τε μὴ
δὲν ὥς ἔστι κατὰ τι καὶ τὸ δὲν αὖ πάλιν ὥς οὐκ ἔστι πῃ.

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲν καταλαβαίνω; Θά μᾶς πεῖ, πῶς ἡμεῖς
τώρα δὲ λέμε τ' ἀντίθετ' ἀπὸ κεῖνα, τῇ σιγῇ πού τολμή-
σαμεν νὰ ἰσχυριστοῦμε, πῶς ὁ π ἄ ρ χ ο υ ν ε «ψεύτικες
δοξαίσεις» καὶ «ψεύτικοι λόγοι». Ἔτσι ἀναγκαστήκαμε ν'
ἀποδώσουμε πολλὰς φορές τὸ «δὲν» στὸ «μὴ δὲν», ἐνῶ λίγο
πρὶν εἰχαμ' ὁμολογῆσαι, πῶς αὐτὸ εἶναι τῶν ἀδυνάτων
ἀδύνατο

XXIX. Ἀνάγκη ν' ἀναιρεθεῖ ἡ ἀποψη τοῦ Παρμενίδου,
πῶς δὲν ὑπάρχει τὸ «μὴ δὲν».

ΞΕ. Πολὺ καλὰ τὰ θυμήθηκες. Ὡρα εἰν' ἔμως νὰ σκε-
φτοῦμε; τί θὰ κάμουμε σχετικὰ μὲ τὸ σοφιστῆ. Γιατὶ βλέ-
πεις πόσο πληθαίνουν εὐκολα οἱ ἀντιρρήσεις κι οἱ δυσκο-
λίες, ὅταν τὸν διερευνῶμε τοποθετώντας τὸν μέσα στὴν τέ-
χνη τῶν ἀγυρτῶν καὶ τῶν μάγων.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω.

ΞΕ. Ὡς τώρα μάλιστα ξετάσαμε μόνον ἓνα μικρὸ μέ-
ρος ἀπὸ τίς δυσκολίες αὐτές, πού εἶναι, σὰ νὰ ποῦμ',
ἀπέραντες.

ΘΕΑΙ. Μ' ἂν εἰν' ἔτσι τὰ πράγματα, θὰ ἵνα μοῦ φαίνεται
ἀδύνατο νὰ τὸν πιάσουμε τὸ σοφιστῆ.

ΞΕ. Τί θὰ γίνεαι λοιπόν; Θ' ἀποτραβήχτοῦμ' ἀπ' ἀδυ-
ναμία τώρα δὲ;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ τουλάχιστο λέω, πῶς δὲν πρέπει, ἂν ἔχου-
με καὶ τὴν παραμικρὴ δύναμη ἐπωσδήποτε νὰ τὸν ἀρπά-
ξοῦμ' ἀπὸ κάπου.

ΞΕ. Θὰ ἴσαι συγκαταβατικὸς λοιπόν καί, καθὼς εἶπες
τώρα δὲ θὰ μείνεις κι εὐχαριστημένος, ἂν κατορθώσουμε
νὰ πετύχουμε κάπως ἔτσι κι ἓνα μικρὸ κέρδος σὲ μιὰ τόσο
δύσκολῃν ἔρευνᾳ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲ θὰ ἴμαι;

ΞΕ. Μὰ καὶ κάτι ἄλλο σὲ παρακαλῶ ἀκόμη πιὸ πολὺ.

ΘΕΑΙ. Τί;

ΞΕ. Νὰ μὴ μὲ πάρεις, πῶς γίνουμαι, σὰ νὰ ποῦμ'; ἔνα
εἶδος φονιάς τοῦ πατέρα μου.

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς;

ΞΕ. Θὰ γίνεαι ἀνάγκη, γιὰ ν' ἀμυνθοῦμε, νὰ υποβάλουμε
σὲ κριτικὸν ἔλεγχον τὸ λόγο τοῦ πατέρα Παρμενίδου καὶ ν'
ἀποδείξουμε μὲ τρόπο περὶ ἀναγκαστικὸ καὶ πῶς ὑπάρχει μὲ
κάποιον τρόπο τὸ «μὴ δὲν» καὶ πάλι πῶς δὲν ὑπάρχει κά-
πως τὸ «δὲν».

ΘΕΑΙ. Φαίνεται το τοιοῦτον διαμαχητέον ἐν τοῖς λόγοις.

Ε. Πῶς γὰρ οὐ φαίνεται καὶ τὸ λεγόμενον δὴ τοῦτο τυφλῷ; Τούτων γὰρ μήτε ἐλεγχθέντων μήτε | ὁμολογηθέντων σχολῇ ποτέ τις οἷός τε ἔσται περὶ λόγων ψευδῶν λέγων ἢ δόξης, εἴτε εἰδῶλων εἴτε εἰκόνων ἔτε μισημάτων εἴτε φαντασμάτων αὐτῶν, ἢ καὶ περὶ τεχνῶν τῶν δοαὶ περὶ ταῦτα εἰσι, μὴ καταγέλαστος εἶναι τὰ ἐναντία ἀναγκαζόμενος αὐτῷ λέγειν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα.

242 | Ε. Διὰ ταῦτα μέντοι τολυητέον ἐπιτίθεσθαι τῷ πατρικῷ λόγῳ νῦν, ἢ τὸ παράπαν ἑατέον, εἰ τοῦτό τις εἴργει ὁρᾶν ὄκνος.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἡμᾶς τοῦτο γε μὴδὲν μηδαμῇ εἴρξῃ.

Ε. Τρίτον τοίνυν εἰ σε οὐκ ὀκνῶν τι παραιτήσομαι.

ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον.

Ε. Εἰπον νῦν δὴ πού λέγων ὥς πρὸς τὸν περὶ αὐτῶν ἔλεγχον ἀεὶ τε ἀπειρηκώς ἐγὼ τυγχάνω καὶ δὴ καὶ τὰ νῦν.

ΘΕΑΙ. Εἴπες.

Ε. Φοβοῦμαι δὴ τὰ εἰρημμένα, μή ποτε διὰ ταῦτά σοι μακρός εἶναι δόξω παρὰ πόδα μεταβολῶν ἑμαυτὸν ἄνω B καὶ | κάτω. Σὴν γὰρ δὴ χάριν ἐλέγχειν τὸν λόγον ἐπιτησύμεθα, τάνπερ ἐλέγχωμεν.

ΘΕΑΙ. Ὡς τοίνυν ἔμοιγε μηδαμῇ δόξων μὴδὲν πλημελεῖν, ἂν ἐπὶ τὸν ἔλεγχον τοῦτον καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἴης, θαρρῶν ἵθι τοῦτον γε ἔνεκα.

XXX. Ε. Φέρε δὴ τίνα ἀρχὴν τις ἂν ἄρξαιτο παρακινδυνευτικοῦ λόγου; Δοκῶ μὲν γὰρ τήνδ', ὃ παῖ, τὴν ὁδὸν ἀναγκαιοτάτην ἡμῖν εἶναι ἰστέον.

ΘΕΑΙ. Ποίαν δὴ;

Ε. Τὰ δοκοῦντα νῦν ἐναργῶς ἔχειν ἐπισκεπασθαι

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πῶς εἰν' ἀνάγκη ν' ἀγωνιστοῦμεν ν' ἀποδείξουμε κάτι τέτιο στὴ συζήτησιν.

Ε. Αὐτὸ τὸ βλέπει καὶ ἔνας στραβός, ποῦ λείπει ὁ λόγος. Γιατί, ἂν δὲ γίνεαι αὐτός ὁ ἐλεγχος καὶ τοῦτ' ἡ ὁμολογία, μὲ κανέναν τρόπο δὲ θὰ μπορέσει ποτὲ κανεὶς νὰ μιλάει γιὰ ψευτίκους λόγους ἢ γιὰ ψευτίκους δοξασιές ἢ γιὰ ἐμποιώματα ἢ γιὰ εἰκόνες ἢ γι' ἀπομιμήματα ἢ γιὰ «φαντάσματα», ἢ γιὰ τίς τέχνες, ποῦ καταγίνονται μ' ἑλ' αὐτά, χωρὶς νὰ γίνεται γελοῖος, ἀναγκασμένος καθὼς θὰ εἶναι ν' ἀντιφάσκει ὁ ἴδιος στὸν ἑαυτοῦ.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

Ε. Γι' αὐτὸ λοιπὸν πρέπει τώρα ἐγὼ νὰ τολμήσω νὰ χτυπήσω τὴν ἀποψὲ τοῦ πατέρα μου, ἢ νὰ παρατηρήθω ὅπως διόλου ἀπ' αὐτὴ τὴν ἔρευνα, ἂν κάποιος δισταγμός μ' ἐμποδίζει νὰ τὸ κάμω.

ΘΕΑΙ. Τίποτα νὰ μὴ μᾶς ἐμποδίσαι ἑμᾶς ἀπ' αὐτὸ καὶ καθέλου.

Ε. Καὶ μιὰ τρίτην ὅμως μικρὴ χάριν ἔχω νὰ σοῦ ζητήσω ἀκόμη.

ΘΕΑΙ. Λέγε μόνον.

Ε. Μιλώντας λίγο πρὶν, μοῦ φαίνεται, πῶς εἶπα, πῶς στὸν κριτικὸν ἔλεγχον γιὰ τοῦτα τὰ προβλήματα καὶ ἀπ' ἀνέκαθε δὲν τὰ βγάζω πέρα καὶ τώρα τὰ ἴδια.

ΘΕΑΙ. Ναί! Τὸ εἶπες.

Ε. Φοβοῦμαι λοιπὸν ὅστερ' ἀπ' ὅσα εἶπα, μὴ μὲ πάρεις γιὰ τρελλό, ποῦ ἀναποδογυρίζω τὸν ἑαυτοῦ μου τ' ἀπάνω κάτω. Γι' αὐτὸ, σοῦ λέω, πῶς γιὰ χάριν δική σου καὶ μόνο θὰ καταπιασθῶ νὰ ἐλέγξω αὐτὴ τὴν ἀποψή, ἂν φυσικὰ τὰ καταφέρω νὰ τὴν ἐλέγξω.

ΘΕΑΙ. Τότε λοιπὸν τράβα μπρὸς μὲ θάρρος. Γιατὶ ἐγὼ τουλάχιστο ποτὲ δὲ θὰ νομίσω πῶς κάνεις τὸ παραμικρὸ κακὸ, ἂν προχωρήσεις σ' αὐτὸ τὸν ἔλεγχον καὶ τὴν ἀπόδειξιν.

XXX. Τί εἶναι τὸ «ὄν»; Οἱ γνώμες τῶν παλιῶν φιλοσόφων.

Ε. Ἄς δοῦμε λοιπὸν ἀπὸ ποῦ πρέπει ν' ἀρχίσαι κανεὶς τὴν ἐπικίντυνην αὐτὴν ἔρευνα; Ἡ γνώμη μου εἶναι, νεαρέ μου, πῶς εἴμαστε ἀπόλυτ' ἀναγκασμένοι νὰ πάρουμε τοῦτον ἔδω τὸν δρόμο.

ΘΕΑΙ. Ποιόν;

Ε. Νὰ ξετάσουμε πρῶτα πρῶτα κείνα, ποῦ μᾶς φαίνονται τώρα δὲ γιὰ ὀλοφάνερα, μὴ τυχόν, ἐνῶ ἔχουμε κά-

C πρῶτον, μή πη | τεταραγμένοι μὲν ὦμεν περὶ ταῦτα, ὅρα-
 δίως δ' ἀλλήλοις ὁμολογῶμεν ὡς εὐκρινῶς ἔχοντες.

ΘΕΑΙ. Λέγε σαφέστερον ὃ λέγεις.

ΞΕ. Εὐκόλως μοι δοκεῖ Παρμενίδης ἡμῖν διειλέχθαι
 καὶ πᾶς ὅστις πόποιε ἐπὶ κρίσιν ὥρμησε τοῦ τὰ ὄντα διο-
 ρίσασθαι πόσα τε καὶ ποῖά ἐστιν.

ΘΕΑΙ. Πῆ;

ΞΕ. Μῦθόν τινα ἕκαστος φαίνεται μοι διηγέσθαι παι-
 σιν ὡς οὖν ἡμῖν, ὃ μὲν ὡς τρία τὰ ὄντα, πολεμεῖ δὲ ἄλ-
 D λήλοις ἐνίοτε αὐτῶν ἅτα πη, τοιὲ δὲ καὶ φίλα | γινόμενα
 γάμους τε καὶ τόκους καὶ τροφὰς τῶν ἐκγόνων παρέχειται·
 ὁμοῦ δὲ ἕτερος εἰπὼν, ὕγρον καὶ ξηρὸν ἢ θερμὸν καὶ ψυ-
 χρόν, συνοικίζει· τε αὐτὰ καὶ ἐκδιόσκει· τὸ δὲ παρ' ἡμῖν
 'Ἐλεατικὸν ἔθνος, ἀπὸ Ξενοφάνους τε καὶ ἐπὶ πρόσθεν ἀρ-
 ξάμενον· ὡς ἐνὸς ὄντος τῶν πάντων καλουμένων οὕτω διεξ-
 243 ἔρχεται τοῖς μύθοις. Ἰάδης δὲ καὶ Σικελαὶ τινες ὕστερον
 Ε Μοῦσαι ξυννεοήκασιν οἷτι· συμπλέκειν ἀσφαλέστατον | αὐ-
 φότερα καὶ λέγειν ὡς τὸ ὄν πολλά τε καὶ ἓν ἐστιν, ἔχθρα δὲ
 καὶ φίλα συνέχεται. Διαφερόμενον γὰρ αἰεὶ ξυμφέρεται,
 φασὶν αἱ συντινιώτῃραι τῶν Μουσῶν· αἱ δὲ μαλακώτεραι
 τὸ μὲν αἰεὶ ταῦτα οὕτως ἔχειν ἐχάλασαν, ἓν μέρει δὲ τοιὲ
 μὲν ἓν εἶναι φασὶν τὸ πᾶν καὶ φίλον ὅπ' Ἀφροδίτης,
 243 τοιὲ δὲ | πολλὰ καὶ πολέμιον αὐτὸ αὐτῷ διὰ νεῖκος τι.
 Ταῦτα δὲ πάντα εἰ μὲν ἀληθὺς τις ἦ μὴ τοῦτων εἴρηκε,
 χαλεπὸν καὶ πλημμελὲς οὕτω μεγάλα κλεινοῖς καὶ παλαιοῖς
 ἀνδράσιν ἐπιτιμᾶν· ἐκεῖνο δὲ ἀνεπίφθονον ἀποφύνασθαι.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

53. Ὁ τρόπος, ποῦ ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας τίς ὄντολογικῆς
 θεωρίης τῶν πρωτοτερινῶν φιλοσόφων, δὲν εἶναι ἀκριβολογημένος ἐπι-
 στημονικῶς. Μὲ πολλὴν ἀοριστίαν καὶ κάποια σύγχυση μνημονεύει ἐδῶ
 ἀνάκατα τὰ περισσότερα προσωκρατικὰ συστήματα τῶν Ἰωνῶν κοσμο-
 λόγων καὶ τῶν φιλοσόφων τῆς Ἰταλίας καὶ Σικελίας.

54. Ἐννοεῖ τὸν Ἡράκλειτον· «οὗ ἐνυπιάσιν ὡς διαφερόμενον ἐνω-
 τῷ ὁμολογεῖν· παλιντροπος ἀεμονίη ὁκωσπερ τῶζου καὶ λύρης» (Diels,
 ἀπόσπ. 51).

ποια σύγχυση στὸ μυαλό μας γι' αὐτά, μολτατῶτα μὲ πολ-
 λὴν εὐκολίαν συμφωνᾷ· ἀναμεταξύ μας σὰ νὰ τὰ ἔχουμε ξε-
 καθαρισμένα.

ΘΕΑΙ. Γιὰ πὲς τὸ καθρότερον αὐτὸ ποῦ λές.

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται πὼς μὲ κάποιαν υπερβολικὴν εὐκο-
 λίαν μᾶς μίλησεν ὁ Παρμενίδης καὶ ὅποιος ἄλλος ὡς τώρα κα-
 ταπιάστηκε νὰ ξεδιαλύνει καὶ νὰ καθορίσει πόσα καὶ τί λο-
 γῆς εἶναι τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Πῶς δηλαδὴ;

ΞΕ. Μοῦ φαίνεται, πὼς ὁ καθέννας ἀπ' αὐτοὺς μᾶς διη-
 γιέται καὶ ἀπὸ 'να παραμυθάκι, σὰ νὰ ἴμαστε μωρὰ παιδιὰ.
 "Ἄλλος μᾶς λέει, πὼς τὰ «ὄντα» εἶναι τρία καὶ πὼς μερικὰ
 ἀπ' αὐτὰ κάποτε πολεμοῦν συναμεταξύ τους μὲ κάποιον τρό-
 πο καὶ ἄλλοτε συμριπλώνονται καὶ κἀνουν γάμους καὶ γέν-
 νες καὶ θρέφουν τὰ παιδιὰ τους⁵³. "Ἄλλος πάλι λέει, πὼς
 εἶναι δύο, τὸ ὕγρὸ καὶ τὸ ξερὸ, ἢ τὸ ζεστὸ καὶ τὸ κρύο, καὶ
 τὰ βάζει νὰ συγκατοικοῦν καὶ νὰ παντρεύονται. Στὴν πα-
 243 τριδα μου πάλι ἡ ἐλεατικὴ σχολὴ ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ξε-
 νοφάνη καὶ ἀκόμη πρωτότερα, ἀνιστορεῖ μὲ τὰ παραμυθία της,
 πὼς αὐτὰ ποῦ ὀνομάζουμε σύμπαντα, εἶν' «ἓνα ὄν»· ἀργό-
 τερα πάλι μερικὲς ἰωνικὲς καὶ σικελικὲς μοῦσες στο· ἄστη-
 καν, πὼς εἶναι τὸ πᾶν σίγουρον νὰ τὰ συμπλέκουνε καὶ τὰ
 δύο καὶ νὰ λένε, πὼς τὸ «ὄν» εἶναι καὶ πολλὰ καὶ ἓνα καὶ
 συγκατεῖται μὲ τὴν ἔχτρα καὶ τὴ φίλτα. «Οἱ ἀντιθέσεις δη-
 μιουργοῦνε κάθε φορά τὴν ἐνότητα», λέν οἱ αὐστηρότερες
 ἀπ' αὐτὲς τίς Μοῦσες⁵⁴, ἐνῶ οἱ πῶ μαλακὲς χαλαρώνουν
 αὐτὴ τὴν αἰώνιαν ὁμοιομορφίαν καὶ λένε, πὼς ἄλλοτε εἶναι
 τὸ σύμπαντο ἓνα καὶ συμφιλιωμένον ἀπὸ τὴν Ἀφροδίτην καὶ
 ἄλλοτε εἶναι πολλὰ καὶ ἔχτρικα συναμεταξύ τους ἀπὸ κά-
 243 ποια ἀμάχη⁵⁵. Τώρα τί ἀπ' ὧν αὐτά, ποῦ λέει ὁ καθέννας
 τους, εἶν' ἀλήθεια ἢ ὄχι, εἶναι πολὺ δύσκολο καὶ ἄτοπο νὰ
 κρίνει κανεὶς, ὅταν πρόκειται γιὰ τόσο πολυφημισμένους
 καὶ ἀρχαίους ἄντρες. Τὸ μόνο, ποῦ μπορούμε νὰ ποῦμε χω-
 ρὶς νὰ μᾶς κατηγορήσει κανεὶς, εἶναι τοῦτο δῶ.

ΘΕΑΙ. Ποῖο;

55. Ἐννοεῖ τὸν Ἐμπεδοκλῆν, «Ἄλλοτε μὲν Φιλότητι συνερχόμεν»
 εἰς ἓν ἅπαντα, ἄλλοτε δ' αὖ δίχ' ἕκαστα φορεύμενα Νεῖκος ἔχθει».
 (Diels., «Περὶ φύσεως» ἀπόσπ. 17 στ. 7-8).

ΞΕ. "Οτι λίαν τῶν πολλῶν ἡμῶν υπεριδόντες ὀλιγώρησαν· οὐδὲν γὰρ φρονίσαντες εἴτ' ἐπακολουθοῦμεν αὐτοῖς λέγουσιν εἰτε ἀπολείπομεθα, περαινόντες τὸ σφόντερον αὐτῶν | ἕκαστοι.

ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις;

ΞΕ. "Όταν τις αὐτῶν φθέρῃται λέγων ὡς ἔστιν ἡ γέγονεν ἢ γίνεσθαι πολλά ἢ ἐν ἡ δὴ, καὶ θερυμὸν αὐτῶν ψυχρῶν συγκεραννύμενον, ἀλλοθὶ πῃ διακρίσεις καὶ συγκρίσεις ὑποτιθεῖς, τοῦτων, ὦ Θεαίτητε, ἑκάστοτε σὺ τι πρὸς θεῶν ξυνιείς, οὐ λέγουσιν; "Εγὼ μὲν γὰρ ὅτι μὲν ἦν νεώτερος, τοῦτο τε τὸ νῦν ἀπορούμενον ὁπότε τις εἴποι, τὸ μὴ ὄν, ἀκριβῶς ὥμην ξυνιέναι. Νῦν δὲ ὁρᾷς ἔν' ἐομέναι αὐτοῦ πέρι τῆς ἀπορίας.

C | ΘΕΑΙ. "Ορῶ.

ΞΕ. Τάχα τοῖνυν ἴσως οὐχ ἦτιον καὶ κατὰ τὸ ὄν ταῦτον τοῦτο πάθος εἰληφότες ἐν τῇ ψυχῇ περὶ μὲν τοῦτο εὐπορεῖν φαμεν καὶ μανθάνειν ὁποῖαν τις αὐτὸ φθέρῃται, περὶ δὲ θάτερον οὐ, πρὸς ἀμφοτέρω ὁμοίως ἔχοντες.

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Καὶ περὶ τῶν ἄλλων δὴ τῶν προειρημένων ἡμῖν ταῦτον τοῦτο εἰρήσθω.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

D XXXI. ΞΕ. Τῶν μὲν τοῖνυν πολλῶν πέρι καὶ μετὰ τοῦτο σκεψόμεθ', ἃν δόξῃ, περὶ | δὲ τοῦ μεγίστου τε καὶ ἀρχηγοῦ πρώτου νῦν σκεπιέον.

ΘΕΑΙ. Τίνος δὴ λέγεις; "Η δὴλον ὅτι τὸ ὄν φῆς προῶτον δεῖν διερευνήσασθαι, τί ποθ' οἱ λέγοντες αὐτὸ δηλοῦν ἡγοῦνται;

ΞΕ. Κατὰ πόδα γε, ὦ Θεαίτητε, ἐπέλαβες. Λέγω γὰρ

56. Αὐτὴ ἡ κατηγορία μπορεῖ νὰ γενικευθεῖ καὶ στοὺς ἀρχαίους καὶ στοὺς νεώτερους φιλόσοφους. Οἱ φιλόσοφοι «ὀλιγωροῦσι τῶν πολλῶν» καὶ μ' αὐτὸ τὸν τρόπον δὲν ἐπηρεάζουν πραγματικὰ τὴ ζωὴ. "Η πρόθεσις τοῦ Πλάτωνος εἴτανε αἰγούρα νὰ διαμορφώσει τὴ ζωὴ μὲ τὴν ἀληθινὴν ἐπιστήμην, τὴ φιλοσοφίαν. "Ψάτος καὶ ἐκείνος ἀραγες δὲν «ὀλιγωρεῖ τῶν πολλῶν»;

ΞΕ. "Ότι ζηλαδὴ πάρα πολὺ μᾶς περιφρόνησαν καὶ μᾶς παραμέλησαν ἐμᾶς τοὺς πολλοὺς. Γιατὶ χωρὶς καθόλου νὰ γνωαστῶν, ἂν παρακολουθοῦμε τοὺς στοχασμοὺς τῶν ἢ ἂν μένουμε πίσω, κοιτάζ' ὁ καθένας τοὺς νὰ τραδῇξει ὡς τὸ τέλος τῇ δικῇ του τῇ σκέψῃ".

ΘΕΑΙ. Μὰ τί θέλεις νὰ πεῖς;

ΞΕ. "Όταν ἕνας ἀπ' αὐτοὺς λείπει ἀποφθεγματικά, πῶς τὰ «ὄντα» «εἶναι» ἢ «ἐχουσι γίνεσθαι» ἢ «γίνονται» «πολλά» ἢ «ἕνα» ἢ «δύο» καὶ πάλι πῶς τὸ ζεστό ἀνακατέθεται μὲ τὸ κρύο, προσυποθέτοντας ἄλλου χωρισμοὺς καὶ ἄλλου ἐνώσεις μὲ κάποιον τρόπο, δὲ μοῦ λές, Θεαίτητε, γιὰ τὸ θεῶ, καταλαβαίνεις ἐσὺ κάτι, ἀπ' ἐλα αὐτὰ πού λένε κάθε φορά; Γιατὶ ἐγώ, σὰν εἰμωνα πιὸ νέος, ὅποτε τύχαινε νὰ μιλήσῃ κανεὶς γιὰ τοῦτο, πού τώρα δὲ μᾶς βάζει σ' ἀπορία, ζηλαδὴ γιὰ τὸ μὴ ὄν, νόμιζα, πῶς καταλάβαινα στήν ἐντέλεια. Τώρα θῶς βλέπεις σὲ τί δυσκολίες ἔχουμε περὶ πείσει σχετικὰ μ' αὐτό.

ΘΕΑΙ. Τὸ βλέπω.

ΞΕ. Καὶ νὰ ἴδῃς πού, ἐνῶ ἴσως ἔχουμε πάθει καὶ γιὰ τὸ «ὄν» τὸ ἴδιο πάθημα στήν ψυχὴ μας, ἰσχυρίζομαστε, πῶς γιὰ τοῦτο δὴ τάχα τὰ πράγματα πάνε καλὰ καὶ πῶς τὸ καταλαβαίνουμε θαυμάσια, ἔταν μιλάει κανεὶς γι' αὐτό, καὶ πῶς τ' ἄλλο εἶναι, πού δὲν καταλαβαίνουμε, ἐνῶ καὶ γιὰ τὰ δύο μᾶς συμβαίνει τὸ ἴδιο πράμα.

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Καὶ τὸ ἴδιο πρέπει νὰ ποῦμε καὶ γιὰ ἐλα τ' ἄλλα, πού ἀναφέρουμε παραπάνω.

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

XXXI. Ἀναίρεση τοῦ δυίσμου καὶ τοῦ πλουραλισμοῦ.

ΞΕ. Τοῦτα λοιπὸν τ' ἄλλα τὰ «πολλά», μποροῦμε νὰ τὰ ἐξετάσουμε καὶ ἀργότερα, ἂν τὸ θεωρήσουμε καλὸ. Τώρα θῶς εἶναι ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε τὸ πιὸ μεγάλο καὶ πρωταρχικό.

ΘΕΑΙ. Ποιὸ ἐννοεῖς; Μὰ εἶναι φανερό, πῶς λές, ὅτι εἴν' ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε πρῶτα πρῶτα τὸ «ὄν», γιὰ νὰ ἴδουμε, τί ἀραγε νομίζουν, πῶς φανερώνουν μὲ τὴ λέξη αὐτὴ. ὅσοι τὴ λένε.

ΞΕ. Τ' ἀρπαξες στὸ φτερό, Θεαίτητε. Λέω λοιπόν, πῶς

δὴ ταύτῃ δεῖν ποιεῖσθαι τὴν μέθοδον ἡμᾶς, ὅλον αὐτῶν παρόντων ἀναπνύσαντομένους ὧδε· φέρε, πόσοι θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἢ τινε δὴ τοιοῦτα τὰ πάντ' εἶναι φατε, τί ποτε
 Ε ἄρα τοῦτ' ἐπ' ἀμφοῖν φθέγγεσθε, | λέγοντες ἄμφω καὶ ἑκά-
 τερον εἶναι; Τί τὸ εἶναι τοῦτο ὑπολάβωμεν ὑμῶν; Πότε-
 ρον τρίτον παρὰ τὰ δύο ἐκεῖνα, καὶ τρίτα τὸ πᾶν ἀλλὰ μὴ
 δύο εἴ τι καθ' ὑμᾶς τιθώμεν; Οὐ γάρ που τοῖν γε δυοῖν
 καλοῦντες θάτερον ὃν ἀμφοτέρωσιν ὁμοίως εἶναι λέγετε· σχε-
 δὸν γὰρ ἂν ἀμφοτέρωσιν ἓν, ἀλλ' οὐ δύο εἴτην.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ λέγεις.

ΣΕ. Ἄλλ' ἄρα τὰ ἄμφω βούλεσθε καλεῖν ὃν;

ΘΕΑΙ. Ἵσως.

244 ΣΕ. Ἄλλ', ὦ φίλοι, φήσομεν, | κἄν οὕτω τὰ δύο λέ-
 γοιτε ἂν σαφέστατα ἓν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα εἴρηκας.

ΣΕ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡμεῖς ἠπορήκαμεν, ὑμεῖς αὐτὰ
 ἡμῖν ἐμφανίζετε ἱκανῶς, τί ποτε βούλεσθε σημαίνειν ὁπό-
 ταν ὃν φθέγγησθε. Αἴηλον γὰρ ὥς ὑμεῖς μὲν ταῦτα πάσαι
 γινώσκετε, ἡμεῖς δὲ πρὸ τοῦ μὲν φόμεθα, ὅν δ' ἠπορή-
 καμεν. Διδάσκετε οὖν πρῶτον τοῦτ' αὐτὸ ἡμᾶς, ἵνα μὴ δο-
 ξάζωμεν μανθάνειν μὲν τὰ λεγόμενα παρ' ὑμῶν, τὸ δὲ
 Β τοῦτου γίνεσθαι πᾶν τοῦναντίον. Ταῦτα δὴ | λέγοντες τε καὶ
 ἀξιούντες παρὰ τε τοῦτον καὶ παρὰ τῶν ἄλλων, ὅσοι
 πλεον ἐνὸς λέγουσι τὸ πᾶν εἶναι, μὴν, ὦ παῖ, τί πλημ-
 μελήσομεν;

ΘΕΑΙ. Ἡκιστὰ γε.

XXXII. ΣΕ. Τί δέ; Παρὰ τῶν ἓν τὸ πᾶν λεγόντων ἄρ'
 οὐ πειστέον εἰς δύναμιν τί ποτε λέγουσι τὸ ὃν;

57. Ἐννοεῖ τοὺς ἑλεγκτικούς (τὸν Ξενοφάνη, τὸν Παρμενίδη, τὸν Ζήνωνα κλπ.)

πρέπει νὰ μεταχειριστοῦμε τούτῃ τῇ μέθοδῳ. Νὰ υποθέσου-
 με, πῶς οἱ φιλόσοφοι αὐτοὶ βρίσκουντ' ἐξῶ μπροστά μας
 καὶ νὰ τοὺς εὐητήσομεν· ἔτσι δά: «Γιὰ πέστε μας ἐσεῖς ποὺ
 ὑποστηρίζετε, πῶς τὰ σύμπαντα «εἶναι» τὸ ἔσσο καὶ τὸ
 κρῶ ἢ καποῖα δυὸ τέτια πράγματα, τί ἄραγε ἐννοεῖτε μ'
 αὐτῇ τῇ λέξῃ, ποὺ ἀποδίνετε στὸ ζευγάρι, ὅταν λέτε πῶς
 καὶ τὰ δυὸ καὶ τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ «εἶναι»; Πῶς θὰ τὸ πᾶ-
 ρουμε αὐτὸ τὸ «εἶναι»; Θὰ τὸ λογαριάσουμε γιὰ κάτι τρί-
 τὸ κοντὰ στὰ δυὸ ἐκεῖνα καὶ θὰ υποθέσουμε, πῶς σύμφωνα
 μὲ τὴ γνώμη σας τὸ σύμπαντο εἶναι τρία καὶ ὄχι πιά δυό;
 Γιατί μὲ τὸ νὰ ὀνομάζετε ξεχωριστὰ τὸ καθέν' ἀπὸ τὰ δυὸ
 «ὄν», δὲν ἐννοεῖτε βέβαια πῶς καὶ τὰ δυὸ κατὰ τὸν ἴδιον
 ἐντελῶς τρόπο εἶν' «ὄντα». Γιατί τότες τὸ πολὺ πολὺ θὰ εἴ-
 τανε μὲ δυὸ μορφές «ἓνα», ὅχι ἑμῶς «δυσ».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ μιλάς.

ΣΕ. «Μὴ θέλετ' ὅμως τάχα νὰ ὀνομάζετε «ὄν» τὰ δυὸ
 μαζί;»

ΘΕΑΙ. Ἵσως.

ΣΕ. «Μὰ τότες, ἀγαπητοί» θὰ τοὺς ἀπαντήσουμε «καὶ
 μ' αὐτὸ τὸν τρόπο θὰ λέγατε πολὺ καθάρᾳ, πῶς καὶ τὰ δυὸ
 εἶν' ἓνα».

ΘΕΑΙ. Τοὺς τὰ εἶπες πολὺ σωστὰ.

ΣΕ. «Ἀφοῦ λοιπὸν ἡμεῖς πέσαμε σ' ἀδιέξοδο, ἐσεῖς τώρα
 νὰ μᾶς τὰ παραστήσετ' ἕλ' αὐτὰ μὲ ἱκανοποιητικὸν τρόπον,
 τί δηλαδὴ θέλετε νὰ πεῖτε, ὅταν ἐστοιμίσετε τῇ λέξῃ «ὄν».
 Γιατ' εἶν' φανερὸ βέβαια, πῶς ἐσεῖς τὰ ξέρετ' αὐτὰ πολλὸν
 καιρὸ τώρα, ἐνῷ ἡμεῖς πρωτότερα θαρροῦσαμε πῶς τὰ ξέ-
 ρουμε, καὶ τώρα βρεθήκαμε σ' ἀπορία. Διδάξετέ μας λοι-
 πὸν πρῶτα πρῶτα τοῦτο τὸ πράγμα, γιὰ νὰ μὴν ἔχουμε τὴν
 ἰδέα, πῶς καταλαβαίνουμ' αὐτὰ, ποὺ μᾶς λέτε, ἐνῷ στ' ἀλή-
 θεια γίνετ' ἕως διόλου τ' ἀντίθετο». Ἄν λοιπὸν ἡμεῖς λέμε
 καὶ ζητοῦμ' αὐτὰ τὰ πράγματα καὶ ἀπὸ τούτους ἐξῶ καὶ ἀπ'
 ὄλους τοὺς ἄλλους ὅσοι βεβαιώνουν, πῶς τὸ σύμπαντο εἶναι
 περισσότερ' ἀπὸ ἓνα «ὄν», ἄραγε θὰ κάνουμε καμιά παρεκ-
 τροπή, νεκρὲ μου;

ΘΕΑΙ. Οὐτε τὴν παραμικρήν.

XXXII. Ἀναίρεση τοῦ μονισμοῦ.

ΣΕ. Μὰ γιὰ κοῖτα τώρα. Ἀπὸ κείνους, ποὺ λένε, πῶς
 τὰ σύμπαντα εἶν' ἓνα «ὄν»⁵⁷, δὲν πρέπει μ' ὅλη μας τὴ δύ-
 ναμην νὰ προσπαθήσουμε νὰ μάθουμε, τί ἄραγε ἐννοοῦν πῶς
 εἶναι τὸ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τόδε τοῖνυν ἀποκρινέσθων. Ἐν πού φατε μόνον εἶναι; Φαμέν γάρ, φήσουσιν. Ἡ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; ὃν καλεῖτε τι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

C ΞΕ. Πότερον διπερ ἓν, ἐπὶ τῷ | αὐτῷ προσχωμένοι δυοῖν δνόμασιν, ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Τίς οὖν αὐτοῖς ἡ μετὰ τοῦτ', ὃ ξένη, ἀπόκρισις;

ΞΕ. Δῆλον, ὃ Θεαίτητε, οἷ τῷ ταύτην τὴν ὑπόθεσιν ὑποθεμένῳ πρὸς τὸ νῦν ἐρωτηθὲν καὶ πρὸς ἄλλο δὲ οἷον οὐ πάντων ὅσον ἀποκρίνασθαι.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Τό τε δύο δνόματα ὁμολογεῖν εἶναι μὴδὲν θέμενον πλὴν ἓν καταγέλαστόν που.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Καὶ τὸ παράπαν γε ἀποδέχεσθαι του λέγοντος, ὥς

D ἔστιν | ὄνομα τι, λόγον οὐκ ἂν ἔχοι.

ΘΕΑΙ. Πῇ;

ΞΕ. Τιθεῖς τε τοῦνομα τοῦ πράγματος ἕτερον δύο λέγει πού τινα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἂν ταυτὸν γε αὐτῷ τιθῇ τοῦνομα, ἡ μηδενὸς ὄνομα ἀναγκασθήσεται λέγειν, εἰ δέ τις αὐτὸ φήσει, συμβήσεται τὸ ὄνομα δνόματος ὄνομα μόνον, ἄλλου δὲ οὐδενὸς ὄν.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ τὸ ἓν γε, ἐνὸς ἓν ὃν μόνον, καὶ τοῦτο δνόματος αὐτὸ ἓν ὄν.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ ὅλον ἕτερον τοῦ ὄντος ἐνὸς ἢ ταυτὸν φήσουσι τούτῳ;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ὅχι;

ΞΕ. Ἄς μᾶς ἀποκριθῶνεν λοιπὸν σὲ τοῦτο τὸ ἐρώτημα: «ὑποστηρίζετε, πῶς τὸ «ὄν» εἶν' ἓνα μόνον;» Αὐτὸ ὑποστηρίζουμε; θὰ μᾶς ποῦν. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. «Γιὰ πῶς μας λοιπόν! ὀνομάζετε «ὄν» κάτι;»

ΘΕΑΙ. «Ναί».

ΞΕ. «Τὸ ἴδιο πού ὀνομάζετε «ἓνα», χρησιμοποιώντας δυὸ ὀνομασίες γιὰ τὸ ἴδιο πράμα ἢ πῶς τὸ ἐννοεῖτε;»

ΘΕΑΙ. Καὶ ποῖα θὰ ἦταν ἡ κατοπινὴ ἀπόκρισή τους, ξένη;

ΞΕ. Εἶναι φανερό, Θεαίτητε, πῶς ὅποιος παραδέχεται αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν, οὔτε σὲ τούτῃ τὴν ἐρώτησιν, οὔτε σ' ὅποιαδήποτε ἄλλη τοῦ εἶναι πολὺ εὐκόλο ν' ἀπαντήσῃ.

ΘΕΑΙ. Πῶς αὐτό;

ΞΕ. Γιατί καὶ τὸ νὰ ὁμολογεῖ, πῶς ὑπάρχουν δυὸ ὀνομασίες, ἀφοῦ ἔθεσε γιὰ βασικὴν ἀρχήν, πῶς δὲν ὑπάρχει τίποτ' ἄλλο παρὰ ἓνα «ὄν», εἶναι γιὰ γέλια.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ γενικά τὸ νὰ παραδεχτεῖ καὶ νὰ λείπει ἓνας ἄλλος, πῶς ὑπάρχει κάποια ὀνομασία, θὰ ἔτανε παράλογον.

ΘΕΑΙ. Γιατί;

ΞΕ. Γιατί καὶ ἂν παραδεχτεῖ, πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ πράμα, δέχεται νομίζω δυὸ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ἂν πάλι δεχτεῖ, πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ πράμα ἢ θ' ἀναγκαστεῖ νὰ πεῖ, πῶς εἶναι ὀνομασία γιὰ κάτι ἀνύπαρχον ἢ ἂν πεῖ πῶς εἶναι ὀνομασία γιὰ κάτι, πού ὑπάρχει, θὰ συμφωνήσῃ πῶς ἡ ὀνομασία εἶναι ὀνομασία ὀνομασίας μόνον καὶ κανενὸς ἄλλου.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Καὶ ἡ ὀνομασία «ἓνα» βέβαια, ἀφοῦ εἶναι τὸ «ἓνα» τοῦ «ἐνοῦς» μόνον, θὰ εἶναι πάλι καὶ τοῦτο τὸ «ἓνα» μιᾶς ὀνομασίας⁵⁸.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά.

ΞΕ. Καὶ γιὰ κοίτα τώρα. Γιὰ τὸ «ὄλο» τί θὰ ποῦνε πῶς εἶναι; Ἄλλο ἀπὸ τὸ «ἓνα ὅ» ἢ τὸ ἴδιο;

58. Τὸ χωρίο αὐτό, πού καὶ στοὺς κώδικες δὲν εἶν' ὁμοίομορφα

παραδομένο, ἔδωκεν ἀφορμὴν γιὰ πολλὰς διορθώσεις. Ἐμεῖς τὸ μεταφράζουμε, ὅπως τὸ ἔχει ἡ στερεωτὴν ἐκδοσὴ τοῦ Teubner.

Ε | ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ φήσουσι τε καὶ φασίν;
 ΕΕ. Εἴ τοίνυν ὅλον ἐστίν, ὥσπερ καὶ Παρμενίδης λέγει,
 πάντοθεν εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίκιον ὄκω,
 μεσσοῦθεν ἰσοπαλὲς πάντη· τὸ γὰρ οὔτε τι μείζον
 οὔτε τι βαιότερον πελίνει· χρεὸν ἐστι τῇ ἢ τῇ,
 τοιοῦτόν γε ὄν τὸ ὄν μέσον τε καὶ ἔσχατα ἔχει, ταῦτα δὲ
 ἔχον πᾶσα ἀνάγκη μέρη ἔχειν· ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

245 ΕΕ. Ἄλλὰ | μὴν τό γε μεμερισμένον πάθος μὲν τοῦ
 ἐνὸς ἔχειν ἐπὶ τοῖς μέρεσι πᾶσιν οὐδὲν ἀποκωλύει, καὶ ταύ-
 τη δὴ πᾶν τε ὄν καὶ ὅλον ἐν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ;

ΕΕ. Τὸ δὲ πεπονηθὸς ταῦτα ἄρ' οὐκ ἀδύνατον αὐτὸ γε τὸ
 ἐν αὐτὸ εἶναι;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Ἀμερεῖς δὴπου δεῖ παντελῶς τό γε ἀληθῶς ἐν κατὰ
 τὸν ὁρθὸν λόγον εἰρησθαι.

ΘΕΑΙ. Δεῖ γὰρ οὖν.

Β ΕΕ. Τὸ δὲ γε τοιοῦτον ἐκ | πολλῶν μερῶν ὄν οὐ συμ-
 φωνήσει τῷ λόγῳ.

ΘΕΑΙ. Μανθάνω.

ΕΕ. Πότερον δὴ πάθος ἔχον τὸ ὄν τοῦ ἐνὸς οὕτως ἔν τε
 ἔσται καὶ ὅλον, ἢ παντάπασιν μὴ λέγωμεν ὅλον εἶναι τὸ ὄν;

ΘΕΑΙ. Χαλεπὴν προβέβληκας αἰρέσιν.

ΕΕ. Ἀληθέστατα μέντοι λέγεις. Πεπονηθὸς τε γὰρ τὸ ὄν
 ἐν εἶναι πῶς, οὐ ταῦτόν ὄν τῷ ἐν φαίνεται, καὶ πλεονα δὴ
 τὰ πάντα ἐνὸς ἔσται.

ΘΕΑΙ. Ναί.

Γ ΕΕ. Καὶ μὴν ἐάν γε τὸ ὄν ἢ μὴ ὅλον διὰ τὸ | πεπον-

ΘΕΑΙ. Μὰ πῶςμποροῦν ν' ἀρνηθῶμεν, πῶς εἶναι τὸ ἴδιο;
 ΕΕ. Ἄν λοιπὸν τὸ «ὄν» εἶν' «ὄλο», καθὼς λέει κι ὁ
 Παρμενίδης,

«Στόν ὄγκο μ' ὁλοστρογγυλὴ σφαῖρα παντοῦ ποῦ μοιάζει,
 Ἀπὸ τὸ κέντρο ἰσόδαρη πρὸς ὅλες τις μερίδες,
 Γιατί δὲ στέκει ἔδῳ ἢ ἐκεί νά ν' πῶς μικρὸ ἢ μεγάλο»⁵⁹,

θὰ ἔχει χωρὶς ἄλλο μέση κι ἄκριες. Κι ἅμα ἔχει αὐτά, ἀ-
 νάγκη πᾶσα νὰ ἔχει μέρη. Ἡ τί νομίζεις ἐσὺ;
 ΘΕΑΙ. Ἔστο· εἶναι.

ΕΕ. Καὶ βέβαια τίποτα δὲν ἐμποδίζει ἐκεῖνο, ποῦ εἶναι
 χωρισμένο σὲ μέρη, νὰ ἔχει ἐνότητα πάνω ἀπ' ὅλα τὰ μέρη
 του κι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ἐνῶ εἶναι «σύμπαντο» καὶ «ὄλο»
 νὰ 'ναι κι «ἕνα».

ΘΕΑΙ. Γιατί νὰ μὴν εἶναι;

ΕΕ. Ἐκεῖνο ἕως, ποῦ παθαίνει αὐτά, δὲν εἶν' ἀραγες
 ἀδύνατο νὰ εἶναι τὸ «καθαυτοῦ ἕνα»;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμαι, τὸ «καθαυτοῦ ἕνα» εἶν' ἀνάγκη
 σύμφωνα μὲ τὸ σωστὸ λογικὸν ὄρισμὸ νὰ ἐννοηθεῖ ὅλως
 διόλου χωρὶς μέρη.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΕΕ. Ἐκεῖνο λοιπὸν τὸ «ἕνα», ποῦ σύγκειται ἀπὸ πολ-
 λά μέρη, δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸν ὄρισμὸ.

ΘΕΑΙ. Καταλαβαίνω.

ΕΕ. Τί θὰ γίνεῖ λοιπὸν; Τὸ «ὄν» ποῦ ἔχει τὴν ἰδιότητα
 νὰ εἶν' «ἕνα», ἔτσι δὰ θὰ εἶναι καὶ «ἕνα» καὶ «ὄλο»⁶⁰ ἢ θὰ
 παραιτηθῶμε ὅλως διόλου ἀπὸ τὸ νὰ ποῦμε, πῶς τὸ «ὄν»
 εἶν' «ὄλο»;

ΘΕΑΙ. Μοῦ προτείνεις μιὰ πολὺ δύσκολη ἐκλογή.

ΕΕ. Πολὺ σωστά τὸ λὲς αὐτό. Γιατί ἅμα ποῦμε πῶς τὸ
 «ὄν» ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ εἶναι «κατὰ προσέγγιση ἕνα»,
 θὰ φανεῖ ἀμέσως, πῶς δὲν εἶναι τὸ ἴδιο μὲ τὸ «ἕνα» καὶ τό-
 τες τὰ σύμπαντα θὰ 'ναι περισσότερ' ἀπὸ ἕνα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Ἄν ἕως πάλι τὸ «ὄν» δὲν εἶν' «ὄλο», γιατί ἔχει

59. Οἱ στίχοι εἶναι παρμένοι ἀπὸ τὸ ποίημα τοῦ Παρμενίδη «Περὶ φύσεως». (Diels. Ἀπόσπ. 8 στίχ. 43-45).

«Αὐτὰρ ἐπὶ πείρας πύματον, τεταεσμένον ἐστὶ
 Πάντοθεν, εὐκύκλου σφαίρης ἐναλίκιον ὄγκω,
 μεσσοῦθεν ἰσοπαλὲς πάντη· τὸ γὰρ οὔτε τι μείζον
 οὔτε τι βαιότερον πελίνει· χρεὸν ἐστὶ τῇ ἢ τῇ».

60. Δηλαδὴ δὲ θὰ εἶναι τὸ «καθαυτοῦ ἕνα», παρὰ κατὰ προσέγγιση «ἕνα» (ἐν πῶς), ἄρα δὲ θὰ εἶναι «ἕνα».

θέναι τὸ ὑπ' ἐκείνου πάθος, ἣ δὲ αὐτὸ τὸ ὄλον, ἐνδεδὲς τὸ δὴ
ἐαυτοῦ ξυμβαίνει.

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Καὶ κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον ἐαυτοῦ στερόμενον
οὐκ ὄν ἐσται τὸ ὄν.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ ἐνός γε αὐ πλείω τὰ πάντα γίγνεται, τοῦ τε
ὄντος καὶ τοῦ ὄλου χωρὶς ἰδίαν ἐκάτερου φύσιν εἰληφότες.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μὴ ὄντος δέ γε τὸ παράπαν τοῦ ὄλου, ταυτιά τε
D ταῦτα ὑπάρχει τῷ ὄντι καὶ πρὸς τῷ μὴ εἶναι μὴδ' | ἂν γε-
νέσθαι ποτὲ ὄν.

ΘΕΑΙ. Τί δή;

ΞΕ. Τὸ γενόμενον αἰεὶ γέγονεν ὄλον· ὥστε οὔτε οὐσίαν
οὔτε γένεσιν ὥς οὖσαν δεῖ προσαγορεύειν [τὸ ἐν ἡ] τὸ ὄλον
ἐν τοῖς οὐσι μὴ τιθέντα.

ΘΕΑΙ. Παντάπασιν ἔοικε ταῦθ' οὕτως ἔχειν.

ΞΕ. Καὶ μὴν οὐδ' ὅποσον οὖν τι δεῖ τὸ μὴ ὄλον εἶναι·
ποσόν τι γὰρ ὄν, ὅποσον ἂν ἦ, τοσοῦτον ὄλον ἀναγκαῖον αὐ-
τὸ εἶναι.

ΘΕΑΙ. Κομιδῇ γε.

ΞΕ. Καὶ τοῖνυν ἄλλα μυρία ἀπεράντους ἀπορίας ἔκα-
E στον εἰληφὸς φανέεται τῷ τὸ ὄν | εἴτε δύο τινε εἴτε ἐν μό-
νον εἶναι λέγοντι.

ΘΕΑΙ. Δηλοῖ σχεδὸν καὶ τὰ νῦν ὑποφαίνοντα· συνάπτε-
ται γὰρ ἕτερον ἐξ ἄλλου, μεῖζω καὶ χαλεπωτέραν φέρον περι-
τῶν ἐμπροσθεν αἰεὶ ὀηθέντων πλάνην.

XXXIII. ΞΕ. Τοὺς μὲν τοῖνυν διακριβολουμένους
ὄντος τε περὶ καὶ μὴ πάντας μὲν οὐ διεληλύθαμεν, ὁμῶς δὲ
ἱκανῶς ἔχεν· τοὺς δὲ ἄλλως λέγοντας αὐ θεατέον, ἔν' ἐκ
πάντων εἰδῶμεν οὐτὶ τὸ ὄν τοῦ μὴ ὄντος οὐδὲν εὐπορώτε-
246 ρον | εἰπεῖν οὐ ποτ' ἔστιν.

τὴν ἰδιότητα νὰ εἶν' «ἕνα», καὶ ἂν «ὑπάρχει» ξεχωριστὰ τὸ
καθ'αυτοῦ «ἕλο», ἔπεται πῶς λείπει ἀπὸ τὸ «ὄν» ὁ ἑαυτοῦς
του.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτὸ τὸ συλλογισμό, ἀφοῦ στὸ
«ὄν» λείπει ὁ ἑαυτοῦς του θὰ εἶν' «ὄχι ὄν».

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Κι ἔτσι καὶ πάλι τὰ σύμπαντα γίνονται περισσότερ'
ἀπὸ ἕνα, ἀφοῦ καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ «ὄλο» πῆρε χωριστὰ τὸ
καθ'ένα δική του ὑπαρξήν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄν ἔμῳς δὲν ὑπάρχει καθόλου τὸ «ὄλο», πάλι τὰ
ἰδια παθαίνει τὸ «ὄν» κι ἐχτός πού δὲν ὑπάρχει, οὔτε μπο-
ρεῖ ποτέ νὰ γίνεῖ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Κάθε τι, πού ἔγινε, πάντα ἔγιν' «ὄλο»· ὥστε δὲν
εἶναι μπορετὸ νὰ ποῦμε πῶς ὑπάρχει οὔτε οὐσία οὔτε γένεση,
ἂν δὲν παραδεχτοῦμε πῶς ὑπάρχει [τὸ «ἕνα» ἢ] τὸ «ὄλο».

ΘΕΑΙ. Φαίνεται, πῶς αὐτὰ εἶν' ὅλους διόλου, ὅπως τὰ
λές.

ΞΕ. Κι ἀκόμη ἐκεῖνο πού δὲν εἶναι «ὄλο» οὔτε μπορεῖ
κάν νὰ ἔχει ὅποιαδήποτε ποσότητα. Γιατί, ὅταν ἔχει κά-
ποια ποσότητα, ἀναγκαστικὰ εἶν' «ὀλόκληρη» τόση, ὅση κι
ἂν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Σίγουρα!

ΞΕ. Λοιπὸν νά! Τούτα κι ἀπειρ' ἄλλα τέτια τὸ καθ'ένα
μὲ ἀνυπερνίκητες δυσκολίες θὰ παρουσιαστοῦνε μπροστὰ σὲ
κεῖνον, πού λέει εἴτε πῶς εἶναι δύο, εἴτε πῶς εἶν' ἕνα μόνον
τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ φαίνεται δὲ καὶ ἀπὸ τῆς δυσκολίας, πού τῶρ'
ἀρχίζουν νὰ μισοφανερώνονται. Γιατί ἀδιάκοπα δένονται· ἡ
μιά μὲ τὴν ἄλλη, φέρνοντας ὁλόένα μεγαλύτερη καὶ βαρύ-
τερη σύγχυση σ' ἐκεῖνα, πού κάθε φορὰ λέμε.

XXXIII. Ὑλιστὲς καὶ ἰδεαλιστὲς.

ΞΕ. Φυσικὰ δὲν ἐξετάσαμε ὅλους ἐκείνους, πού μ' ἀκρι-
βολογία ἔρευνουν τὸ «ὄν» καὶ τὸ «μὴ ὄν». Ὡστόσο ἄς ἄρκε-
στοῦμ' ὧ; ἐδῶ. Γιατί τώρα πάλ' εἶν' ἀνάγκη νὰ ρίξουμε μιὰ
ματιά σὲ κείνους, πού μιλοῦν διαφορετικὰ, γιὰ νὰ διαπι-
στώσομε· ἀπ' ὅλους, πῶς δὲν εἶναι καθόλου εὐκολότερο νὰ
πεῖ κανεὶς τί 'ναὶ τὸ «ὄν» ἀπὸ τὸ νὰ πεῖ τί 'ναὶ τὸ «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν πορευέσθαι χρὴ καὶ ἐπὶ τούτους.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἔοικέ γε ἐν αὐτοῖς οἷον γιγαντομαχία τις εἶναι διὰ τὴν ἀμφισβήτησιν περὶ τῆς οὐσίας πρὸς ἀλλήλους.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Οἱ μὲν εἰς γῆν ἐξ οὐρανοῦ καὶ τοῦ ἀοράτου πάντα ἔλκουσι, ταῖς χερσὶν ἀτεχνῶς πέτρας καὶ θρύες περιλαμβάνοντες. Τῶν γὰρ τοιούτων ἐφαπτόμενοι πάντων δισχυρίζονται τοῦτο εἶναι μόνον ὃ παρέχει προσβολὴν καὶ ἐσπῆναι τινα, ταῦτόν σῶμα καὶ οὐσίαν ὀρίζόμενοι, τῶν δὲ ἄλλων | εἴ τις τί φησι μὴ σῶμα ἔχον εἶναι, καταφρονοῦντες τὸ παράπαν καὶ οὐδὲν ἐθέλοντες ἄλλο ἀκούειν.

ΘΕΑΙ. Ἡ δεινὸς εἰρηκας ἄνδρας ἤδη γὰρ καὶ ἐγὼ τούτων συγχοῖς προσέειπον.

ΞΕ. Τοιγαροῦν οἱ πρὸς αὐτοὺς ἀμφισβητοῦντες μάλα εὐλαβῶς ἄνωθεν ἐξ ἀοράτου ποθὲν ἀμύνονται, νοητὰ ἄττα καὶ ἀσώματα εἶδη βιάζόμενοι τὴν ἀληθινὴν οὐσίαν εἶναι τὰ δὲ ἐκείνων σώματα καὶ τὴν λεγομένην ὑπ' αὐτῶν ἀλήθειαν C κατὰ σμικρὰ | διαθραύοντες ἐν τοῖς λόγοις γένεσιν ἀντ' οὐσίας φερομένην τινὰ προσαγορεύουσιν. Ἐν μέσῳ δὲ περὶ ταῦτα ἄπλετος ἀμφοτέρων μάχη τις, ὧ Θεαίτητε, ἀεὶ ξυνέσκηκεν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Παρ' ἀμφοῖν τοίνυν τοῖν γενοῖν κατὰ μέρος λάβωμεν λόγον ὑπὲρ ἧς τίθενται τῆς οὐσίας.

ΘΕΑΙ. Πῶς οὖν δὴ ληψόμεθα ;

ΞΕ. Παρὰ μὲν τῶν ἐν εἰδοῖν αὐτὴν τιθεμένων ῥᾶον ἡμερώτεροι γάρ | παρὰ δὲ τῶν εἰς σῶμα πάντα ἐλκόντων βίῃ D | χαλεπώτερον, ἴσως δὲ καὶ σχεδὸν ἀδύνατον. Ἄλλ' ὧδέ μοι δεῖν δοκεῖ περὶ αὐτῶν ὁρᾶν.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

61. «Οὐσία» καὶ «δν» παίρνονται γιὰ ταυτόσημα καὶ ἰσοδύναμα.

ΘΕΑΙ. Ἄς προχωρήσουμε λοιπὸν καὶ σ' αὐτούς.

ΞΕ. Ἀληθινὰ γίνεται ἄναμεταξύ τους τέττα φιλονικία, γιὰ τὸ τί εἶναι «οὐσία»⁶¹, πού μοιάζει σὰ γιγαντομαχία⁶².

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

ΞΕ. Νά ! Ἀπὸ τῆ μιᾶ μεριά εἶναι μερικοί, πού κατεβάζουν τὰ πάντ' ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ τ' ἀράτο στῆ γῆν, ἀγκυλιάζοντας κυριολεκτικὰ μὲ τὰ χέρια τους βράχους καὶ δέντρους. Γιατὶ πιάνοντας βλ' αὐτὰ ὑποστηρίζουν, πῶς ἐκεῖνο μόνον ὑπάρχει, πού μᾶς δίνει κάποιαν ἀντίσταση καὶ πιάσιμο καὶ ὀρίζουν, πῶς εἶναι τὸ ἴδιο «πράμα «σῶμα» καὶ οὐσία». Κι ἂν ἄλλος κανεὶς ἀπὸ τοὺς ἄλλους πεῖ, πῶς ὑπάρχει κάτι πού δὲν ἔχει σῶμα, τὸν καταφρονοῦν ὀλότελα καὶ δὲ θέλουν ν' ἀκούσουν τίποτ' ἄλλο⁶³.

ΘΕΑΙ. Φοβεροὶ ἀληθινὰ εἶναι τοῦτοι δῶ οἱ ἄντρες, πού περιγράφεις. Καὶ σὲ μένα ἔτυχε νὰ συναντήσω κιόλας πολλοὺς ἀπ' αὐτούς.

ΞΕ. Γι' αὐτὸ ἴσα ἴσα κείνοι, πού ἀντιλέγουν σ' αὐτοὺς μὲ πολλὴ προσοχὴ μάχονται ἀπὸ ψηλά, κι ἀπὸ κάποιον ἀόρατο τόπον ὑποστηρίζοντας μὲ μεγάλη δύναμη, πῶς ἡ ἀληθινὴ «οὐσία» εἶναι κάποιες νοητὲς καὶ ἀσώματες «ἰδέες». Καὶ τὰ «σώματα», πού παραδέχονται οἱ ἄλλοι καὶ κείνο, πού ὀνομάζουν «ἀλήθεια», τὰ θρυμματίζουν μὲ τὰ ἐπιχειρήματά τους καὶ τ' ἀποκαλοῦν ὅχι «οὐσία», παρὰ ἕνα εἶδος «ἄδιάκοπη γένεση». Κι ἀνάμεσα στὶς δυὸ αὐτὲς μερίδες φοβερὴ μάχη γίνεται αἰώνια, Θεαίτητε, γύρω ἀπ' αὐτὰ τὰ προβλήματα.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια !

ΞΕ. Ἄς ζητήσουμε λοιπὸν κι ἀπὸ τίς δυὸ μερίδες χωριστὰ νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τὴν οὐσία, πού παραδέχονται.

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ τὸ καταφέρουμε ;

ΞΕ. Εὐκολότερο εἶναι νὰ ζητήσωμ' ἐξηγήσῃ ἀπὸ κείνους πού τοποθετοῦνε τὴν οὐσία σὲ ἰδέες, γιὰτ' εἶναι πιὸ ἥμεροι. Ἀπὸ κείνους ἡμῶς πού καταναγκαστικὰ τ' ἀνάγουν βλα σὲ σῶμα, εἶναι δυσκολότερο, ἴσως μάλιστα καὶ σχεδὸν ἀδύνατο. Ὡστόσο μοῦ φαίνεται, πῶς πρέπει νὰ ἐνεργήσουμε σχετικὰ μ' αὐτούς ἔτσι δά.

ΘΕΑΙ. Πῶς ;

62. Παραμοίωση σχετικὴ μὲ τὴ γιγαντομαχίαν, πού περιγράφει ὁ Ἡρόδοτος στὴ «Ἱστορίαν» (675-715).

63. Σχετικὰ μὲ τὸ ποιοὺς ἄνιστοι ἐβῶ δ Πλάτωνος βλ. Εἰς, κεφ. Δ'.

ΞΕ. Μάλιστα μὲν, εἰ πῃ δυνατόν ἦν, ἔργῳ βελτίους αὐτοὺς ποιεῖν· εἰ δὲ τοῦτο μὴ ἐγκραεῖ, λόγῳ ποιῶμεν, ὑποτιθέμενοι νομιμώτερον αὐτοὺς ἢ νῦν ἐθέλοντας ἂν ἀποκρίνασθαι. Τὸ γὰρ ὁμολογηθὲν παρὰ βελτιόνων σου κυριώτερον ἢ τὸ παρὰ χειρόνων· ἡμεῖς δὲ οὐ τούτων φροντίζομεν, ἀλλὰ τᾷληθὲς ζητοῦμεν.

Ε ΘΕΑΙ. | Ὁρθότατα.

XXXIV. ΞΕ Κέλευε δὴ τοὺς βελτίους γεγονότας ἀποκρίνασθαι σοι, καὶ τὸ λεχθὲν παρ' αὐτῶν ἀπερμῆνευε.

ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔσται.

ΞΕ. Λεγόντων δὴ θνητὸν ζῶον εἶ φασιν εἶναι τι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τοῦτο δὲ οὐ σῶμα ἐμψυχον ὁμολογοῦσιν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ γε.

ΞΕ. Τιθέντες τι τῶν ὄντων ψυχὴν;

247 | ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τί δέ; Ψυχὴν οὐ τὴν μὲν δικαίαν, τὴν δὲ ἀδικὸν φασιν εἶναι, καὶ τὴν μὲν φρόνιμον, τὴν δὲ ἀφρονα;

ΘΕΑΙ. Τί μήν;

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ δικαιοσύνης ἔξει καὶ παρουσίᾳ τοιαύτην αὐτῶν ἐκάστην γίγνεσθαι, καὶ τῶν ἐναντίων τὴν ἐναντίαν;

ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ ταῦτα ξύμφορον.

ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τό γε δυνατόν τῳ παραγίγνεσθαι καὶ ἀπογίγνεσθαι πάντως εἶναι τι φήσουσιν.

ΘΕΑΙ. Φασὶ μὲν οὖν.

Β ΞΕ. Οὐσης οὖν δικαιοσύνης καὶ | φρονήσεως καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς καὶ τῶν ἐναντίων, καὶ δὴ καὶ ψυχῆς, ἐν ᾗ ταῦτα ἐγγίγνεται, πότερον ὁρατὸν καὶ ἀπτόν εἶναι φασὶ τι αὐτῶν ἢ πάντα ἀόρατα;

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὐδὲν τούτων γε ὁρατόν.

ΞΕ. Τὸ ἐπιθυμητὸ θά'ταν, ἀνμπορούσαμε μ' ἐποιοῦν ποτε τρόπο νὰ τοὺς κάμουμε πραγματικὰ καλύτερος. Ἄν ἔμῳ αὐτὸ δὲ γίνεται, ἅς τοὺς κάμουμε μὲ τὰ λόγια, ὑποθέτοντας, πῶς θὰ θέλουν νὰ μᾶς ἀποκριθῶν μὲ περισσότερη νομιμοφροσύνη ἀπ' ἑ, τι ὡς τώρα. Γιατὶ βέβαια κείνο, ποὺ παραδέχοντ' ἄνθρωποι καλύτεροι, ἔχει περισσότερο κύρος ἀπὸ κείνο, ποὺ παραδέχονται οἱ χειρότεροι. Ἐμᾶς ὅμως δὲ μᾶς ἐνδιαφέρει ὁ χαρακτήρας των, ἐμεῖς ζητᾶμε τὴν ἀλήθειαν.

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

XXXIV. Ἄναιρεση τοῦ ὕλισμου. Τὸ «ὄν» εἶναι «δύναμις».

ΞΕ. Παρακάλεσε λοιπὸν αὐτοὺς, ποὺ ἔγιναν ἔτσι δὲ καλύτεροι, νὰ σοῦ ἀποκριθῶν καὶ προσπάθησε νὰ ἐξηγήσεις αὐτὸ ποὺ θὰ σοῦ πῶν.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι θὰ γίνῃ.

ΞΕ. Ἄς πῶν λοιπόν, ἂν παραδέχονται, πῶς τὸ θνητὸ ζῶον εἶναι κάτι, ποὺ ὑπάρχει.

ΘΕΑΙ. Γίνεται νὰ μὴ τὸ παραδέχονται;

ΞΕ. Καὶ δὲ συμφωνοῦν, πῶς αὐτὸ εἶναι σῶμα ἐμψυχον;

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ τὴν ψυχὴν τὴ λογαριάζουνε σάν ἓν' ἀπὸ τὰ ὄντα;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Γιὰ πές μου ἀκόμη. Παραδέχονται πῶς ἄλλη ψυχὴ εἶναι δίκαιη καὶ ἄλλη ἀδικη, ἄλλη φρόνιμη καὶ ἄλλη ἀσέχαστη;

ΘΕΑΙ. Ἐ! βέβαια!

ΞΕ. Καὶ δὲν παραδέχονται, πῶς ἡ ψυχὴ γίνεται λογουχάρη δίκαιη μὲ τὴν παρουσίαν τῆς δικαιοσύνης καὶ τ' ἀντίθετο μὲ τὴν παρουσίαν τοῦ ἀντιθέτου;

ΘΕΑΙ. Ναί, καὶ αὐτὰ τὰ παραδέχονται.

ΞΕ. Ἐνὰ πράγμα ὅμως, ποὺ μπορεῖ νὰ ῥηται σὲ κάποιον ἄλλο καὶ νὰ φεύγει ἀπ' αὐτό, ἐξάπαντος θὰ παραδεχτοῦνε βέβαια πῶς εἶναι κάτι, ποὺ ὑπάρχει.

ΘΕΑΙ. Βέβαια καὶ τὸ παραδέχονται.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν ὑπάρχ' ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ φρονιμάδα καὶ οἱ ἄλλες ἀρετὲς καὶ τ' ἀντίθετά τους καὶ ἀφοῦ ὑπάρχει καὶ ἡ ψυχὴ, ὅπου μπαίνουν ἐλ' αὐτὰ, τί παραδέχοντ' οἱ φίλοι μας, πῶς μποροῦμε νὰ ἴδωμε καὶ νὰ πιάσουμε κανέν' ἀπ' αὐτὰ ἢ πῶς ἔλα τους εἰν' ἀόρατα;

ΘΕΑΙ. Πῶς σχεδὸν κανέν' ἀπ' αὐτὰ δὲν εἰν' ὁρατόν.

ΣΕ. Τί δέ; Τῶν τοιοῦτων μὲν σῶμα τι λέγουσιν ἔχειν;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο οὐκέτι κατὰ ταῦτά ἀποκρίνονται πᾶν. ἀλλὰ τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν δοκεῖν σφίσι σῶμα τι κεκτηθῆναι, φρόνησιν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστον ὧν ἡρώτηκας, αἰσχύνονται τὸ τοιαῦτον ἢ μηδὲν τῶν | ὄντων αὐτὰ ὁμολογεῖν ἢ πάντ' εἶναι σώματα διισχυρίζεσθαι.

ΣΕ. Σαφῶς γὰρ ἡμῖν, ὦ Θεαίτητε, βελτίους γεγόνασιν ἄνδρες· ἐπεὶ τούτων οὐδ' ἂν ἐν ἐπισοχνηθεῖεν οἱ γε αὐτῶν σπαρτοὶ τε καὶ αὐτιόχθονες, ἀλλὰ διατείνονται· ἂν πᾶν, ὃ μὴ δυνατοὶ ταῖς χερσὶ ξυμπιέξιν εἰσὶν, ὥς ἄρα τοῦτο οὐδὲν τὸ παράπαν ἔστιν.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οἷα διαανοῦνται λέγεις.

ΣΕ. Πάλιν τοίνυν ἀνερωτώμεν αὐτούς· εἰ γὰρ τι καὶ D σμικρὸν ἐθέλουσι τῶν ὄντων συγχωρεῖν ἀσώματον, | ἐξαρκεῖ. Τὸ γὰρ ἐπὶ τε τούτοις ἅμα καὶ ἐπ' ἐκείνοις ὅσα ἔχει σῶμα ξυμφυῆς γεγονός, εἰς ὃ βλέποντες ἀμφοτέρω εἶναι λέγουσι, τοῦτο αὐτοῖς δητέον. Τάχ' οὖν ἴσως ἂν ἀποροῖεν. Εἰ δὴ τι τοιοῦτον πεπνῆσται, σκόπει, προτεινόμενον ἡμῶν, ὅρ' ἐθέλοιεν ἂν δέχεσθαι καὶ ὁμολογεῖν τοιόνδ' εἶναι τὸ ὄν.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον δὴ; Λέγε, καὶ τάχα εἰσομένθα.

ΣΕ. Λέγω δὴ τὸ καὶ ὁποιοῦν τινα κεκτημένον δύνα- E μιν εἶτ' εἰς τὸ ποιεῖν ἕτερον οἷον πεφυκός εἶτ' εἰς | τὸ παθεῖν καὶ σμικρότατον ὑπὸ τοῦ φανυτοτάτου, κἂν εἰ μόνον εἰς ἅπαξ, πᾶν τοῦτο ὄντως εἶναι· τίθεμαι γὰρ ὅρον ὀρίζειν τα ὄντα, ὥς ἔστιν οὐκ ἄλλο τι πλὴν δύναμει.

ΘΕΑΙ. Ἄλλ' ἐπεὶ περ αὐτοὶ γε οὐκ ἔχουσιν ἐν τῷ παρόν- τι τούτου βέλτιον λέγειν, δέχονται τοῦτο.

ΣΕ. Καλῶς· ἴσως γὰρ ἂν εἰς ὕστερον ἡμῖν τε καὶ τού- 249 τοις ἕτερον ἂν φανείη. Πρὸς μὲν οὖν τούτους τοῦτο | ἡμῖν ἐνταῦθα μενέτω ξυνομολογηθέν.

ΘΕΑΙ. Μένει.

ΣΕ. Μά, μὴν ὑποστηρίζουε τάχα, πῶς κάποιος ἀπὸ τὰ τέτια ἔχει σῶμα;

ΘΕΑΙ. Σ' αὐτὸ δὲ δίδουε τὴν ἰδίαν ἀπάντησιν γιὰ ἑα. Γὰρ τὴν ψυχὴν τὴν ἰδίαν φρονοῦν, πῶς ἔχει κάποιος σῶμα. Γὰρ τὴ φρονιμάδα ὅμως καὶ γιὰ ἑα τ' ἄλλα, πού ῥώτησες, ντρέπονται καὶ δὲν τολμοῦν ἢ νὰ πούν, πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι καθόλου «ὄντα» ἢ νὰ ἰσχυριστοῦν, πῶς ἑα εἶναι «σώματα».

ΣΕ. Εἶναι ἑλοφάνερο, Θεαίτητε, πῶς οἱ λεβέντες ἐτοῦ- τοι ἔγιναν καλύτεροι. Γιατὶ ἀλλοῖως κανέν' ἀπ' αὐτά, δὲ θὰ ντρέπονταν νὰ πούν, ὅσοι τουλάχιστο ἀπ' αὐτοὺς εἶναι σπαρμένοι καὶ ριζωμένοι στὸ χῶμα. Αὐτοὶ θὰ μπορούσανε σίγουρα νὰ ἰσχυριστοῦν πῶς ὅτι δὲν μπορούν νὰ σφίζουε μὲ τὰ χέρια τους, δὲν ὑπάρχει καθόλου.

ΘΕΑΙ. Ἐκφράζεις σχεδὸν κατὰ λέξιν τὰ ὅσα στοχάζονται.

ΣΕ. Ἄς τοὺς ξαναρωτήσουμε λοιπὸν ἄλλη μιὰ φορά. Γιατὶ ἂν θελήσουνε νὰ παραδεχτοῦν, πῶς κι ἔνα παραμικρὸ μέρος ἀπὸ τὰ «ὄντα» εἶν' ἀσώματα, φτάνει. Γιατὶ τότες εἶν' ὑποχρεωμένοι νὰ μᾶς πούν, ποῖο εἶν' ἐκεῖνο τὸ συστατικὸ γινώρισμα, πού ἔχουε καὶ τοῦτα τ' ἀσώματα καὶ κείνα πού ἔχουε σῶμα, ὅπου αὐτὸ ἔχουν ὑπόψην τους καὶ λένε, πῶς καὶ τὰ δύο εἶναι «ὄντα». Ἰσως λοιπὸν βρεθοῦνε σὲ δυσκολία ν' ἀπαντήσουν. Κι ἂν πραγματικὰ ἔχουε πάθει κάτι τέτιο, κοίταξε μὴν ἀραγες θὰ ἔλεαν νὰ παραδεχτοῦνε μὲ πρότασιν δικὴ μας καὶ νὰ συμφωνήσουνε, πῶς τὸ «ὄν» εἶναι κάτι σὺν τέτιαις λογῆς.

ΘΕΑΙ. Τί λογῆς; Λέγε κι ἴσως θὰ μάθουε.

ΣΕ. Λέω λοιπόν, πῶς ἐκεῖνο. πού ἀπὸ φυσικοῦ του ἔχει μιὰν ὁποιαδήποτε δύναμιν εἴτε νὰ ἐνεργεῖ ὁπωσδήποτε πά- νω σ' ἕν' ἄλλο, εἴτε νὰ παθαίνει καὶ τὸ παραμικρὸ ἀπὸ τὸ πιδὶ μὴδαιμινὸ πρᾶμα, ἔστω καὶ γιὰ μόνον μιὰ φορά, κάθε τι τέτιο εἶναι πραγματικὸ «ὄν». Δηλαδή θέτω γιὰ ὅρισμό, νὰ ὀρίζουμε τὰ «ὄντα», πῶς αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ δ ὅ ν α μ η ὂ.

ΘΕΑΙ. Μὰ ἐπειδὴς αὐτοὶ δὲν ἔχουε πρὸς τὸ παρὸν του- λάχιστο νὰ δώσουνε καλύτερ' ὅρισμό, τὸν παραδέχονται αὐτόν.

ΣΕ. Καλὰ. Ἰσως ἀργότερα καὶ σὲ μᾶς καὶ σ' αὐτοὺς μᾶς φανεῖ διαφορετικὰ. Ἄς μένει ὅμως τώρα τοῦτο δῶ συμφω- νημένο ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καὶ σ' αὐτοὺς.

ΘΕΑΙ. Ἄς μένει.

64. Σχετικὰ μὲ τοῦτο τὸν ὅρισμό γιὰ τὸ «ὄν» βλ. Εἰς. κεφ. Δ'.

XXXV. ΕΕ. Πρὸς δὴ τοὺς ἐτέρους ἴωμεν, τοὺς τῶν εἰδῶν φίλους· οὐ δ' ἡμῖν καὶ τὰ παρὰ τούτων ἀφορμήνευε.
ΘΕΑΙ. Ταῦτ' ἔσται.

ΕΕ. Γένεσιν, τὴν δὲ οὐσίαν χωρὶς που διελόμενοι λέγετε; Ἡ γὰρ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Καὶ σώματι μὲν ἡμᾶς γενέσει δι' αἰσθήσεως κοινωνεῖν, διὰ λογισμοῦ δὲ ψυχῇ πρὸς τὴν ὄντως οὐσίαν, ἣν ἀεὶ κατὰ ταῦτα ὡσαύτως ἔχειν φατέ, γένεσιν δὲ ἄλλοτε ἄλλως.

B | ΘΕΑΙ. Φαμὲν γὰρ οὖν.

ΕΕ. Τὸ δὲ δὴ κοινωνεῖν, ὧ πάντων ἄριστοι, τί τοῦθ' ὑμᾶς ἐπ' ἀμφοῖν λέγειν φῶμεν; Ἀρ' οὐ τὸ νῦν δὴ παρ' ἡμῶν ᾄθνην;

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Πάθλημα ἢ ποίημα ἐκ δυνάμεώς τινος ἀπὸ τῶν πρὸς ἄλληλα ξυνιόντων γιγνόμενον. Τάχ' οὖν, ὦ Θεαίτητε, αὐτῶν τὴν πρὸς ταῦτα ἀπόκρισιν οὐ μὲν οὐ κατακούεις, ἐγὼ δὲ ἴσως διὰ συνήθειαν.

ΘΕΑΙ. Τίν' οὖν δὴ λέγουσι λόγον;

C ΕΕ. Οὐ συγχωροῦσιν ἡμῖν τὸ νῦν δὴ | ᾄθνην πρὸς τοὺς γηγενεῖς οὐσίας περὶ.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Ἰκανὸν ἔθεμεν ὅρον που τῶν ὄντων, διὰ τῷ παρῇ ἢ τοῦ πάσχειν ἢ δεῖν καὶ πρὸς τὸ σμικρότατον δύναμις;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Πρὸς δὴ ταῦτα τόδε λέγουσιν, οἷ γενέσει μὲν μέτεστι τοῦ πάσχειν καὶ ποιεῖν δυνάμεως, πρὸς δὲ οὐσίαν τούτων οὐδετέρου τὴν δύναμιν ἀριώτερον φασίν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν λέγουσιν τι;

ΕΕ. Πρὸς ὃ γε λεκτέον ἡμῖν, οἷ δεόμεθα παρ' αὐτῶν

XXXV. Κριτικὴ τοῦ ἰδεαλισμοῦ. Κίνηση καὶ στάση.

ΕΕ. Ἄς πᾶμε λοιπὸν τώρα στοὺς ἄλλους, τοὺς φίλους τῶν ἰδεῶν. Καὶ οὐ ἐξήγα μας τὰ ἴσα θὰ ποῦν καὶ τοῦτοι.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι θὰ γίνει.

ΕΕ. Ἔ! Σεῖς φίλοι, δὲν ξεχωρίζετε ἀπὸ τῆς μιᾶς μεριᾶς τῆς γένεσης καὶ ἀπὸ τῆς ἄλλης μεριᾶς τῆς οὐσίας; Καλὰ τὰ λέω;

ΘΕΑΙ. Ναί!

ΕΕ. «Κι ἄκόμα λέτε, πῶς μὲ τὸ σῶμα μας ἐπικοινωνοῦμε πρὸς τὴν γένεσιν μ' ὄργανον τὴν αἴσθησιν καὶ μὲ τὴν ψυχὴν μᾶς ἐπικοινωνοῦμε μ' ὄργανον τὸ λογισμὸν πρὸς τὴν ἀληθεινὴν οὐσίαν, ποῦ, καθὼς ὑποστηρίζετε, εἶν' αἰώνια ἰδία καὶ ἀπαράλλαχτη, ἐνῷ ἡ γένεσις ἀλλάζει κάθε τόσσον».

ΘΕΑΙ. «Μάλιστα! Ἔτσι λέμε».

ΕΕ. «Καὶ ὅταν λέτε καὶ γιὰ τὰ δύο, τὴν λέξιν «ἐπικοινωνοῦμε», ποιά ἐννοία θὰ δεχτούμε, πῶς τῆς δίνετε; Ὅχι ἐκείνη, ποὺ ὀρίσαμε μείζονος λίγον πρὶν;»

ΘΕΑΙ. «Ποιά;»

ΕΕ. «Νά! Πῶς εἶναι κάποιο πάθλημα ἢ κάποια ἐνέργεια, ποὺ γίνετ' ἀπὸ κάποια δύναμη ἀνάμεσά σ' ἐκεῖνα ποὺ ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους». Ἰσως λοιπόν, Θεαίτητε, τὴν ἀπόκρισιν, ποὺ δίνουνε σ' αὐτὸ τὸ ἐρώτημα, εὐὸ δὲν τὴν ἀκούς καλά, ἐγὼ ὅμως τὴν ἀκούω ἀπὸ συνήθειαν.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ἀπαντοῦνε λοιπὸν σ' αὐτὸ;

ΕΕ. Δὲν παραδέχονται κείνο, ποὺ εἶπαμε λίγον πρὶν στοὺς γεννημένους ἀπὸ τῆς γῆς σχετικὰ μὲ τὴν οὐσίαν τῶν ὄντων.

ΘΕΑΙ. Ποῖο;

ΕΕ. Δὲν εἶχαμε θέσει σὺν ἱκανοποιητικὸν ὅπως δῆποτ' ὀρίσμο γιὰ τὰ ὄντα, τὸ νὰ ἔχει κατὰ τὴν δύναμιν ἢ νὰ πάσχει ἢ νὰ ἐνεργεῖ ἔστω καὶ τὸ παραμικρὸν;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΕΕ. Σ' αὐτὰ λοιπὸν ἀπαντοῦνε, πῶς ἡ «γένεσις» μετέχει τῆς δυνάμεως τῆς πάθησης καὶ τῆς ἐνέργειας, μὲ τὴν «οὐσίαν» ὅμως δὲ συμβιβάζεται οὔτε τοῦ ἐνοῦς οὔτε τ' ἀλλοῦ οὐδ' ἡ δύναμιν.

ΘΕΑΙ. Κι εἶναι τάχα τίποτις αὐτὸ ποὺ λένε;

ΕΕ. Σ' αὐτὸ τουλάχιστον ἐμεῖς πρέπει νὰ τοὺς ἀπαντή-

Δ εἶναι πυνθῆσθαι | σαφέστερον, εἰ προσομολογοῦσι τὴν μὲν ψυχὴν γινώσκειν, τὴν δ' οὐσίαν γινώσκεισθαι.

ΘΕΑΙ. Φασὶ μὴν τοῦτο γε.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ γινώσκειν ἢ τὸ γινώσκεσθαι φατε ποῖον ἢ πάθος ἢ ἀμφοτέρον; Ἡ τὸ μὲν πάθημα τὸ δὲ θάνατον; Ἡ παντάπασιν οὐδέτερον οὐδέτερον τούτων μεταλαμβάνειν;

ΘΕΑΙ. Δῆλον ὡς οὐδέτερον οὐδέτερον· τὰναντία γὰρ ἂν τοῖς ἐμπροσθεν λέγοιεν.

ΞΕ. Μανθάνω· τότε γε, ὡς τὸ γινώσκειν εἴπερ ἔσται Ε ποιεῖν τι, τὸ | γινωσκόμενον ἀναγκαῖον αὐτῷ συμβοῖναι πάσχειν· τὴν οὐσίαν δὲ κατὰ τὸν λόγον τοῦτον γινωσκόμενῃ ὑπὸ τῆς γνώσεως, καθ' ὅσον γινώσκεται, κατὰ τοσοῦτον κινεῖσθαι διὰ τὸ πάσχειν, δι ὃ φάμεν οὐκ ἂν γενέσθαι περὶ τὸ ἥρεμον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Τί δὲ πρὸς Διός; Ὡς ἀληθῶς κίνησιν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν καὶ φρόνησιν ἢ ἑρδίας πεισθηρόμεθα τῷ παντί 249 τελῶς· οὐκ μὴ παρεῖναι, μηδὲ ζῆν αὐτὸ μηδὲ | φρονεῖν, ἀλλὰ σεμνὸν καὶ ἄγιον, νοῦν οὐκ ἔχον, ἀκίνητον ἐοτὸς εἶναι;

ΘΕΑΙ. Δεινὸν μέν' ἂν, ὃ ξένη, λόγον συγχωροῖμεν.

ΞΕ. Ἀλλὰ νοῦν μὲν ἔχειν, ζωὴν δὲ μὴ φῶμεν;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀμφοτέρω ἐνόη' αὐτῷ λέγομεν, οὐ μὴν ἐν ψυχῇ γε φήσομεν αὐτὸ ἔχειν αὐτά;

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ν' ἂν ἕτερον ἔχει τρόπον;

ΞΕ. Ἀλλὰ δῆτα νοῦν μὲν καὶ ζωὴν καὶ ψυχὴν, ἀκίνητον μέντοι τὸ παράπαν ἐμψυχον ὃν ἐσάναι;

66. Στὸ «Γοργία» (476b - d) ἐκθάτει ὁ Πλάτωνας τὴ θεωρίαν γιὰ τὸ «ποιεῖν» καὶ «πάσχειν», «ἀρα εἰ τις τι ποιεῖ, ἀνάγκη τι εἶναι καὶ πάσχον ὑπὸ τούτου τοῦ ποιοῦντος;» Ἐκεῖ ὁμῶς φέρνει γιὰ παραδείγματα τὸ «τύπτειν» καὶ «τύπτεσθαι», «κάνειν» καὶ «κάσθαι», «τέμνειν» καὶ «τέμνεσθαι», ὅπου πραγματικά τὸ παθητικὸ πάσχει ἀνάλογα μετὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐνεργητικοῦ. Στὸ «γνωρίζω» ὁμῶς καὶ «γνωρίζομαι»

σομε, πῶς τοὺς παρακαλοῦμε νὰ μᾶς πληροφορήσουν ἀκόμη πὺ καθαρὰ, ἂν παραδέχονται, πῶς ἡ ψυχὴ γ ν ω ρ ί ζ ε ι καὶ ἡ οὐσία γ ν ω ρ ί ζ ε τ α ι.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ βέβαια καὶ τὸ παραδέχονται.

ΞΕ. «Ε! λοιπόν! Αὐτὸ τὸ «γνωρίζει» καὶ «γνωρίζεται» τί λέτε, πῶς εἶναι, ἐνέργεια ἢ πάθημα ἢ καὶ τὰ δύο; ἢ τὸ ἓνα εἶναι πάθημα καὶ τ' ἄλλο ἐνέργεια ἢ κανέν' ἀπὸ τὰ δύο δὲ μετέχει σὲ κανέν' ἀπ' αὐτά;»

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πῶς κανένα σὲ κανένα' γιὰτὶ ἀλλοῦθ' ἂν λέγανε τ' ἀντίθετ' ἀπ' ὅσα εἶπανε λίγο πρωτότερα.

ΞΕ. Καταλαβάνω. Τοῦτο δῶ ὅμως τουλάχιστο: «Ἄν δεχοῦμε, πῶς τὸ νὰ γνωρίζει κανεῖς εἶν' ἐ ν έ ρ γ ε ι α, βγαίνει ἀναγκαστικὸ συμπέρασμα, πῶς ἐκεῖνο, ποὺ γνωρίζεται, π ᾶ σ χ ε ι. Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τοῦτο τὸ λόγο, ἀφοῦ ἡ «οὐσία» γνωρίζεται ἀπὸ τὴ γνώση, ὅσο γνωρίζεται τόσο καὶ κ ι ν έ τ α ι, ἀφοῦ πάσχει. Γιατὶ ἐμεῖς λέμε πῶς δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ πάσχει, ἐκεῖνο, ποὺ βρίσκεται σ' ἀκίνησιᾶ».

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Μά! γιὰ πές μου, γιὰ τὸ θεό! Θὰ πιστέψουμε πραγματικά τόσο εὐκολὰ πῶς τὸ «καθολικὸν ὄν» 27 δὲν ἔχει οὔτε κίνησιν οὔτε ζωή, οὔτε ψυχὴ οὔτε φρόνησιν, οὔτε ζεῖ, οὔτε στοχάζεται, παρὰ στέκεται ἀκίνητο, σεβαστὸ καὶ ἅγιο χωρὶς νά' χει νοῦ;

ΘΕΑΙ. Θά'τανε πραγματικά φοβερό, ξένη, νὰ παραδεχοῦμε τέτια θεωρία.

ΞΕ. Μὰ τότε λοιπὸν θὰ δεχοῦμε, πῶς ἔχει νοῦ, μὰ δὲν ἔχει ζωή;

ΘΕΑΙ. Πῶς μπορεῖ;

ΞΕ. Ἐ! Τότε νὰ ποῦμε, πῶς ἔχει μέσα του καὶ τὰ δύο αὐτά, μὰ ν' ἀρνηθῶμε πῶς τὰ'χει μέσα σὲ ψυχὴ;

ΘΕΑΙ. Καὶ μὲ ποῖον ἄλλον τρόπο θὰ μπορούσε νὰ τὰ'χει;

ΞΕ. Ἡ νὰ ποῦμε, πῶς ἔχει καὶ νοῦ καὶ ζωὴ καὶ ψυχὴ, παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, ἂν καὶ εἶν' ἐμψυχο, στέκετ' ὁλότελ' ἀκίνητο;

27 συντρέχει τὸ ἴδιον. Ἐκεῖνο, ποὺ «γνωρίζεται» αὐτὸ καθαρὰ δὲν πάσχει τίποτα, οὔτε κινεῖται. Ὡστε ἡ ἀπόδειξη τοῦ Πλάτωνος ἐδῶ στηρίζεται σ' ἓνα λάθος.

67. Γιὰ τὸ «παντελῶς ὄν» βλ. Εἰσαγωγὴ κεφ. Δ'.

ΣΕ. Ἄλλ' ἐστάναι σημαίνεις λέγων αὐτὰ ἀμφοτέρω εἶναι;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΣΕ. Τρίτον ἄρα τι παρὰ ταῦτα τὸ ὄν ἐν τῇ ψυχῇ τιθεῖς, ὥς ὅπ' ἐκείνου τὴν τε στάσιν καὶ τὴν κίνησιν περιεχομένην, συλλαβὸν καὶ ἀπιδὼν αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς οὐσίας κοινωνίαν, οὕτως εἶναι προσεῖπες ἀμφοτέρω;

ΘΕΑΙ. Κινδυνεύομεν ὥς | ἀληθῶς τρίτον ἀπομαντεύεσθαι τι τὸ ὄν, ὅταν κίνησιν καὶ στάσιν εἶναι λέγωμεν.

ΣΕ. Οὐκ ἄρα κίνησις καὶ στάσις ἐστὶ ξυναμφοτέρων τὸ ὄν, ἀλλ' ἕτερον δὴ τι τούτων.

ΘΕΑΙ. Ὅμοιον.

ΣΕ. Κατὰ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἄρα τὸ ὄν οὔτε ἔστηκεν οὔτε κινεῖται.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΣΕ. Ποῦ δὴ χοῦ τὴν διάνοιαν ἔτι τρέπειν τὸν βουλόμενον ἐναργές τι περὶ αὐτοῦ παρ' ἑαυτῷ βεβαιώσασθαι;

ΘΕΑΙ. Ποῦ γάρ;

ΣΕ. Οἶμαι μὲν οὐδαμῶς ἔτι ῥᾶδιον. Εἰ γάρ τι μὴ κινεῖται, πῶς οὐχ ἔστηκεν; Ἡ τὸ μηδαμῶς ἐκείως πῶς οὐκ αὖ κινεῖται; Τὸ δὲ ὄν ἡμῖν νῦν ἐκτός τούτων ἀμφοτέρων ἀναπέφανται. Ἡ δυνατόν οὖν οὗτο;

ΘΕΑΙ. Πάντων μὲν οὖν ἀδυνατώτατον.

ΣΕ. Τόδε τοίνυν μνησθῆναι δίκαιον ἐπὶ τούτοις.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΣΕ. Ὅτι τοῦ μὴ ὄντος ἐρωτηθέντες τοῦνομα ἔφ' ὅτι ποτὲ δεῖ φέρειν, πάσῃ συνεσχόμεθα ἀπορίᾳ. Μεινῆσαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΣΕ. Μῶν οὖν ἐν ἐλάττω τι νῦν ἔσμεν ἀπορίᾳ περὶ τὸ ὄν;

ΘΕΑΙ. Ὅμοι μὲν, ὡ ξένη, εἰ δυνατόν εἰπεῖν, ἐν πλείονι φαινόμεθα.

ΣΕ. Τοῦτο μὲν τοίνυν ἐναυθὰ κείσθω διηπορημένον· ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἴσου τὸ τε ὄν καὶ τὸ μὴ ὄν ἀπορίας μετεῖλη-

ΣΕ. Μήπως ἕως ἐννοεῖς, πῶς στέκονται, ὅταν λὲς πῶς καὶ τὰ δύο εἶναι «ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ μπορούσα νὰ τὸ ἐννοῶ ἔτσι;

ΣΕ. Λοιπὸν τότε παραδέχεσαι, πῶς τὸ «ὄν» εἶναι κάτι τρίτο μέσα στὴν ψυχῇ, κι αὐτὸ περιέχει καὶ τὴ «στάση» καὶ τὴν «κίνηση». Κι ἐπειδὴς ἐοὺ τὰ ἐξέτασες μαζί καὶ εἶδες, πῶς καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἐπικοινωνοῦν μὲ τὴν «οὐσίαν», γι' αὐτὸ εἶπες, πῶς καὶ τὰ δύο εἶναι «ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Φοβούμαι, πῶς πραγματικά τὸ ξηγάμε τὸ «ὄν» σὰν κάτι τρίτο, ὅταν λέμε πῶς ἡ κίνηση κι ἡ στάση εἶναι «ὄντα».

ΣΕ. Τὸ «ὄν» λοιπὸν δὲν εἶναι κίνηση καὶ στάση καὶ τὰ δύο μαζί, παρὰ κάτι «ἄλλο» ἀπ' αὐτά.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΣΕ. Ἄρα τὸ «ὄν» σύμφωνα μὲ τὴ δικὴ του φύση οὔτε στέκεται οὔτε κινεῖται.

ΘΕΑΙ. Σὰ νὰ εἶν' ἔτσι.

ΣΕ. Κατὰ τοῦ λοιπὸν, πρέπει ἀκόμη νὰ στρέψει τὸ νοῦ του ἐκεῖνος, ποῦ θέλει ν' ἀποχτήσῃ μιὰ ξεκαθαρισμένη βεβαιότητα σχετικὰ μὲ τὸ «ὄν»;

ΘΕΑΙ. Κατὰ τοῦ ἀλήθεια;

ΣΕ. Νομίζω, πῶς δὲν εἶν' εὐκόλο πιά πουθενά. Γιατί, ἂν ἔνα πράγμα δὲν κινεῖται, πῶς δὲ στέκεται; Ἡ ἐκεῖνο, ποῦ δὲ στέκεται καθόλου, πῶς δὲν κινεῖται; Ἐνῷ ἔμελλε ἀνακαλύψαμε τώρα δά, πῶς τὸ «ὄν» βρίσκεται· δῶ κι ἀπὸ τὰ δύο. Μπορεῖ πραγματικά νὰ γίνεῃ αὐτό;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ δά εἶναι τὸ πιὸ ἀδύνατο ἀπ' ὅλα.

ΣΕ. Κοντὰ σ' αὐτὰ μάλιστα σωστὸ εἶναι νὰ θυμηθοῦμε καὶ κάτι ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΣΕ. Νά! Ὅταν μᾶς ἐρώτησαν, γιὰ ποῖο πράγμα μπορούμε νὰ χρησιμοποιήσουμε τὴν ὀνομασίᾳ «μὴ ὄν», βρεθήκαμε σὲ πολὺ μεγάλη δυσκολία. Τὸ θυμᾶσαι;

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲν τὸ θυμᾶμαι;

ΣΕ. Τάχα λοιπὸν τώρα γιὰ τὸ «ὄν» βρισκόμαστε σὲ μικρότερη δυσκολία;

ΘΕΑΙ. Γιὰ μένα τουλάχιστο, ξένη, βρισκόμαστε, ἂν μπορῶ νὰ πῶ, σὲ μεγαλύτερη.

ΣΕ. Ἀς σταματήσουμε λοιπὸν σχετικὰ μὲ τὸ «ζήτημα» αὐτὸ σὲ τοῦτες τίς δυσκολίες. Κι ἀφοῦ καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ «μὴ ὄν» εἶναι τὸ ἴδιο δυσκολεδιάλυτα, ὑπάρχει ἀπὸ δῶ καὶ

φατον, νῦν ἐλπίς ἦδη καθ' ἅπερ ἂν αὐτῶν θάτερον εἴτε ἄμυ-
 251 ἀναφαίνεσθαι· καὶ ἐὰν αὖ μῆδέτερον ἴδῃν | δυνάμεθα, τὸν
 γοῦν λόγον ὅπηπερ ἂν οἶοι τε ὤμεν εὐπρεπέστατα διωσόμε-
 θα οὕτως ἄμφοιν ἅμα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς.

ΞΕ. Λέγωμεν δὴ καθ' ὅτινὰ ποτε τρόπον πολλοῖς ὀνό-
 μασι ταῦτόν τοῦτο ἐκάστοτε προσαγορεύομεν.

ΘΕΑΙ. Οἷον δὴ τί; Παράδειγμα εἰπέ.

XXXVII. ΞΕ. Λέγωμεν ἄνθρωπον δὴ πον πόλλ' αἶτα
 ἐπονυμάζοντες, τὰ τε χρώματα ἐπιφέροντες αὐτῷ καὶ τὰ
 σχήματα καὶ μεγέθη καὶ κακίας καὶ ἀρετάς, ἐν οἷς πᾶσι
 B καὶ ἑτέροις μυρίοις οὐ μόνον | ἄνθρωπον αὐτὸν εἶναι φα-
 μεν, ἀλλὰ καὶ ἀγαθὸν καὶ ἕτερα ἄπειρα, καὶ ἅλλα δὴ κατὰ
 τὸν αὐτὸν λόγον οὕτως ἐν ἕκαστον ὑποθέμενοι πάλιν αὐτὸ
 πολλὰ καὶ πολλοῖς ὀνόμασι λέγομεν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθὴ λέγεις.

ΞΕ. Ὅθεν γε, οἶμαι, τοῖς τε νέοις καὶ τῶν γερόντων
 τοῖς ὀψιμαθέσι θόλην παρσεκυνάκαμεν· εὐθὺς γὰρ ἀντίτα-
 βέσθαι παντὶ πρόχειρον ὥς ἀδύνατον τὰ τε πολλὰ ἐν καὶ τὸ
 ἐν πολλὰ εἶναι, καὶ δὴ πον χαίρουσιν οὐκ ἔωντες ἀγαθὸν
 C λέγειν | ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀγαθὸν ἀγαθόν, τὸν δὲ
 ἄνθρωπον ἄνθρωπον. Ἐντυγχάνεις γάρ, ὦ Θεαίτητε, ὥς.
 ἐγὼμαι, πολλὰκις τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακόσιν, ἐνίοτε πρεσβυ-
 τέροις ἀνθρώποις, καὶ ὑπὸ πένκας τῆς περὶ φρόνησιν κτή-
 σεως τὰ τοιαῦτα τεθναμακόσι, καὶ δὴ τι καὶ πάσσοφον
 οἰομένους τοῦτο αὐτὸ ἀνευρηκέναι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἵνα τοίνυν πρὸς ἅπαντας ἡμῶν ὁ λόγος ᾗ τοὺς πώ-

73. Μὲ τοὺς «ὀψιμαθεῖς» γέροντας, ἐνοεῖ ὁ Πλάτωνας τὸν Ἀντι-
 στήν τὸν Κυνικό. Ὅσοι παίρνουν τὸ ρῆμα «ἐστὶ» πάντα γιὰ ὑπαρ-
 χτικό καὶ ὄχι καὶ γιὰ συνδετικό, ἀρνοῦνται, πῶς μπορεί νὰ ὑπάρξουν
 ἄλλου εἶδους κρίσεις ἔχοντες ἀπὸ τίς ταυτολογικῆς «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄν-
 θρωπος», γιὰτί ἄλλιως, σοῦ λένε, ταυτίζουμε δύο διαφορετικὰ ὄντα. Ὁ

πέρα ἢ ἐλπίδα καθόσο τὸ ἐν' ἀπ' αὐτὰ θὰ μᾶς φανερώναται·
 εἴτε πὶδ θολὰ εἴτε πὶδ ξεκάθαρα καὶ τ' ἄλλο μὲ τὸν ἴδιο τρό-
 πο νὰ μᾶς φανερώναται. Κι ἂν πάλι κανέν' ἀπὸ τὰ δύο δὲ
 μπορούμε νὰ ἴδουμε, τουλάχιστο θὰ προσπαθήσουμε νὰ
 πρῶξουμε τὴν ἐρευνά μας καὶ γιὰ τὰ δύο μαζὶ μ' ὅποιον
 τρόπο μπορούμε καλύτερα.

ΘΕΑΙ. Καλὰ.

ΞΕ. Ἄς ἐξετάσουμε λοιπὸν πρῶτα μὲ ποῖον ἀραγε τρό-
 πο χαρακτηρίζουμε μὲ πολλὰς λέξεις τὸ ἴδιο πράμα.

ΘΕΑΙ. Σὰν τί νὰ ποῦμε; Πῆς ἕνα παράδειγμα!

XXXVII. Τὸ πρόβλημα γιὰ τὸν κατηγορικό
 προσδιορισμὸ καὶ γιὰ τὴν ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ΞΕ. Νά! Λέμε λογουχάρη «ἄνθρωπος» καὶ τοῦ προσθέ-
 τουμε πολλὰς ἄλλες ὀνομασίες, ἀποδιδόντάς του ὀρισμένα
 χρώματα, σχήματα, μεγέθη, κακίες, ἀρετές. Καὶ γιὰ ὅλ' αὐ-
 τὰ καὶ ἄπειρ' ἄλλα δὲν τὸν ὀνομάζουμε μονάχα «ἄνθρωπος»,
 παρὰ καὶ «καλὸς» καὶ ἄπειρ' ἄλλα. Κι ὅλα τ' ἄλλα πράματα
 ἐπίσης γιὰ τὸν ἴδιο λόγο, ἐνῷ δεχόμεστε, πῶς τὸ καθένα
 εἶν' «ἕνα», μολათαῦτα τὸ χαρακτηρίζουμε σὰ νὰ εἶναι «πολ-
 λὰ» καὶ μὲ πολλὰς ὀνομασίες.

ΘΕΑΙ. Ἀληθεῖα λές

ΞΕ. Μ' αὐτὰ ὅμως, μοῦ φαίνεται, προετοιμάσαμ' ὥραϊο
 τραπέζι στοὺς νεαροὺς καὶ σὲ μερικὸς ὀψιμοδιδάχτους γέ-
 ρους. Γιατί ὁ καθένας πρόχειρα μπορεί ν' ἀντιλογηθεῖ, πῶς
 εἶν' ἀδύνατο εἶτε τὰ «πολλὰ» νὰ εἶν' «ἕνα», εἴτε τὸ «ἕνα»
 «πολλὰ». Καὶ γι' αὐτὸ καὶ εὐχαριστοῦνται οἱ φίλοι μας μὴν
 ἐπιτρέποντας νὰ λέμε «ὁ ἄνθρωπος εἶναι καλὸς» παρὰ μόνο
 «τὸ καλὸ εἶναι καλὸ» καὶ «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος».
 Θαρρῶ, Θεαίτητε, πῶς καὶ οὐ πολλὰς φορὲς θὰ συναντᾷς
 ἀνθρώπους, κάποτε μάλιστα ἀρκετὰ ἡλικιωμένους, ποὺ κα-
 ταγίνονται μὲ τὰ τέτλια καὶ ὄντας φτωχοὶ στὴν ἀπόχρησιν
 γνώσης τὰ θαμμάζουνε κατὰ τέτλια καὶ θαρροῦνε μάλιστα, πῶς
 ἔκαμαν καμιά πάνσοφην ἀνακάλυψιν, ποὺ τὰ βρῆκαν.⁷³

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Γιὰ νὰ συζητήσουμε λοιπὸν μ' ὅλους μαζὶ, ὅσοι καὶ

ὁδὺς σαρκασμὸς τοῦ Πλάτωνα δαίχνει, πῶς χτυπάει ἐδῶ τὸν προσω-
 πικό τὸν ἀντίπαλο. Παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ τὸ πρόβλημα τοῦ κατη-
 γορικοῦ προσδιορισμοῦ, προχωρεῖ ὁ Πλάτωνας στὴν ἀπόδειξιν γιὰ τὴν
 ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ποτε περί οὐσίας καὶ διτιοῦν διαλεχθέντας, ἔστω καὶ πρὸς
D τούτους | καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅσοις ἔμπροσθεν διειλέγ-
μεθα, τὰ νῦν ὡς ἐν ἐρωτήσῃ λεχθησόμενα.

ΘΕΑΙ. Τὰ ποῖα δὴ;

ΞΕ. Πότερον μήτε τὴν οὐσίαν κινήσει καὶ στάσει προ-
σώπουμεν μήτε ἄλλο ἄλλω μηδὲν μηδενί, ἀλλ' ὡς ἀμικτα
δντα καὶ ἀδύνατον μεταλαμβάνειν ἀλλήλων οὕτως αὐτὰ ἐν
τοῖς παρ' ἡμῖν λόγοις τιθώμεν; Ἡ πάντα εἰς ταὐτὸν ξυ-
γόμεν ὡς δυνατόν ἐπικοινωνεῖν ἀλλήλοις; Ἡ τὰ μὲν, τὰ δὲ
E μὴ; Τούτων, ὦ Θεαίτητε, τί ποι' ἂν | αὐτοὺς προαιρεῖσθαι
φῆσαιμεν;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν οὐδὲν ἔχω πρὸς ταῦτα
ἀποκρίνασθαι.

ΞΕ. Τί οὖν οὐ καθ' ἐν ἀποκρινόμενος ἐφ' ἐκάστου τὰ
ξυμβαίνοντα ἐσκέψω;

ΘΕΑΙ. Καλῶς λέγεις.

ΞΕ. Καὶ τιθώμεν γε αὐτοὺς λέγειν, εἰ βούλει, πρῶτον
μηδενὶ μηδὲν μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν κοινωνίας εἰς μὴδὲν.
Οὐκοῦν κινήσεις τε καὶ στάσεις οὐδαμῇ μετέξετον οὐσίας;

252 ΘΕΑΙ. | Οὐ γὰρ οὖν.

ΞΕ. Τί δέ; Ἔσται πότερον αὐτῶν οὐσίας μὴ προσκοι-
νωνοῦν;

ΘΕΑΙ. Οὐκ ἔσται.

ΞΕ. Ταχὺ δὴ ταύτη γε τῇ συνομολογίᾳ πάντα ἀνάστατα
γέγονεν, ὡς ἔοικεν, ἅμα τε τῶν τὸ πᾶν κινούντων καὶ τῶν
ὡς ἐν ἰστανίων καὶ ὅσοι κατ' εἶδῃ τὰ ὄντα κατὰ ταῦτα ὡσαύ-
τως ἔχοντα εἶναι φασιν ἀεὶ· πάντες γὰρ οὗτοι τό γε εἶναι
προσάπτουσιν, οἳ μὲν ὄντως κινεῖσθαι λέγοντες, οἳ δὲ ὄντως
δσθηκὸτ' εἶναι.

ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν.

B ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ ὅσοι τοιῇ μὲν | ξυντιθέασι τὰ πάντα,

74. Ἄν «κίνηση» καὶ «ἀκίνησις» δὲν μετέχουνε σὸ «δν», οὕτε
«κίνηση» ὑπάρχει οὕτε «ἀκίνησις». Ἄρα καὶ ὅσοι λένε, πῶς τὰ πᾶν-
τα κινεῖσθαι, ἔχουν ἄδικο καὶ ὅσοι λένε, πῶς τὰ πάντα ἀκίνητοῦν
ἔχουν ἄδικο.

σ' ὅποιον καιρὸ εἶπαν, εἰ καὶ νὰ 'ναί γιὰ τὸ πρόβλημα τῆς
«οὐσίας», ἃς θεωρηθοῦν οἱ ἐρωτήσεις, πού θὰ κάνουμε τώρα
δὰ, πῶς γίνονται καὶ σὲ τούτους τοὺς τελευταίους καὶ σ' ὅλους
τοὺς ἄλλους, πού συνομιλήσαμε πρωτότερα.

ΘΕΑΙ. Καὶ ποιὲς εἰν' οἱ ἐρωτήσεις αὐτές;

ΞΕ. Τί πρέπει νὰ κάνουμε; Μήτε τὴν «οὐσία» νὰ ἐνώ-
νουμε μὲ τὴν «κίνηση» καὶ τὴ «στάση», μήτε κανέν' ἄλλο
μ' ὅ, τι δὴ ποτ' ἄλλο, παρὰ νὰ τὰ θεωροῦμε ὅλα στὴ συζήτη-
σή μας, πῶς δὲ μπορούν καθόλου ν' ἀνεκατωθοῦν ἀναμετα-
ξύ τους καὶ νὰ μετέχει τὸ ἓνα στ' ἄλλο; Ἡ νὰ τὰ βά-
λουμ' ὅλα μαζί μὲ τὴν ἰδέα, πῶς μπορούν νὰ ἐπικοινωνοῦν
ἀναμεταξύ τους ἢ νὰ ποῦμε, πῶς ἄλλα μπορούν κι ἄλλα δὲ
μποροῦν; Ἀπ' ὅλα αὐτὰ τί νὰ δεχτοῦμε, Θεαίτητε, πῶς θὰ
προτιμοῦσαν ἐκεῖνοι;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ δὲν ξέρω τίποτα ν' ἀπαντήσω σ' αὐτὰ γιὰ
λογαριασμό τους.

ΞΕ. Καὶ γιατί δὲν ἀπαντᾷ στὴν καθεμίαν ἀπὸ τούτες
τὶς ἐρωτήσεις καὶ δὲν ἐξετάζει, ἐπειτα, τί συμπέρασμα βγαί-
νει ἀπὸ τὴν καθεμίαν σου ἀπάντησης;

ΘΕΑΙ. Καλὰ λές.

ΞΕ. Κι ἃς υποθέσουμε, ἂν θέλεις, πρῶτα πρῶτα, πῶς
υποστηρίζουν αὐτοί, πῶς τίποτα δὲν ἔχει καμιά δύναμη νὰ
ἐπικοινωνεῖ σὲ τίποτα μὲ τίποτ' ἄλλο. Λοιπὸν σύμφωνα μ'
αὐτὸ καὶ ἡ «κίνηση» καὶ ἡ «στάση» δὲ θὰ 'χουνε καμιά
συμμετοχὴ στὴν «οὐσία»

ΘΕΑΙ. Καμιά βέβαια.

ΞΕ. Ἐ! λοιπὸν; Θὰ ὑπάρχει κανέν' ἀπὸ τὰ δύο, ἀφοῦ
δὲ συμμετέχει στὴν «οὐσία»

ΘΕΑΙ. Δὲ θὰ ὑπάρχει.

ΞΕ. Νὰ λοιπὸν γρήγορα γρήγορα μὲ τοῦτο. πού παρα-
δεχτήκαμ', ἐγίναν ὅλ' ἄνω κάτω, κι ὅσα λὲν ἐκεῖνοι, πού
τὰ πάντα κινοῦν κι ὅσα λὲν ἐκεῖνοι, πού τ' ἀκίνητοῦν γιατί
εἰν' ἔνα, κι ὅσα λὲν ἐκεῖνοι πού θεωροῦν τὰ «δντα»
ἰδέες χωριστές, ἀκίνητες κι ἀμετάβλητες αἰώνια. Γιατὶ ὅλοι
αὐτοὶ ἀποδίδουνε σ' ὅλ' αὐτὰ τὴν «οὐσία», ἄλλοι λέγοντας
πῶς τὰ πάντα «οὐσιαστικά κινεῖσθαι» καὶ ἄλλοι πῶς «ου-
σιαστικά ἀκίνητοῦν»⁷⁴.

ΘΕΑΙ. Ἐχεις πολὺ δίκιο.

ΞΕ. Μὰ κι ὅσοι ἄλλοτε συνθέτουνε κι ἄλλοτε χωρίζου-

τοτέ δὲ διαιροῦσιν, εἴτε εἰς ἓν καὶ ἔξ ἑνὸς ἄπειρα. εἴτε εἰς πέρας ἔχοντα στοιχεῖα διαιρούμενοι καὶ ἐκ τούτων συντιθέντες, ὁμοίως μὲν ἂν ἐν μέρει τοῦτο τιθῶσι γιγνόμενον, ὁμοίως δὲ καὶ ἂν ἀεὶ, κατὰ πάντα ταῦτα λέγοιεν ἂν οὐδέν, εἴπερ μηδεμία ἔστι ξύμμιξις.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΣΕ. Ἐτι τοίνυν ἂν αὐτοὶ πάντων καταγελασιότατα μεῖοιεν τὸν λόγον οἱ μὴδὲν ἔδωκτες κοινωνίᾳ παθήματος ἐτέρου θάτερον προσαγορεύειν.

C | ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΣΕ. Τῷ τε εἶναι πού περὶ πάντα ἀναγκάζονται χρῆσθαι καὶ τῷ χωρὶς καὶ τῷ ἄλλων καὶ τῷ καθ' αὐτὸ αὐτοὺς ἑτέροις, ὧν ἀκρατεῖς ὄντες ἐργάζεσθαι καὶ μὴ συνάπτειν ἐν τοῖς λόγοις οὐκ ἄλλων δέονται τῶν ἐξελεγχόντων, ἀλλὰ τὸ λεγόμενον οἰκοθεν τὸν πολέμιον καὶ ἐναντιωσόμενον ἔχοντες, ἐνίοτε ὑποφθιγγόμενον ὥσπερ τὸν ἄτοπον Εὐρυκλέα περιφέροντες ἀεὶ πορεύονται.

D | ΘΕΑΙ. Κομιδὴ λέγεις ὁμοίον τε καὶ ἀληθές.

ΣΕ. Τί δ', ἂν πάντα ἀλλήλοις ἔωμεν δύναμιν ἔχειν ἐπικοινωνίας;

ΘΕΑΙ. Τοῦτο μὲν οἷός τε κἀγὼ διαλύειν.

ΣΕ. Πῶς;

ΘΕΑΙ. Ὅτι κίνησις τε αὐτὴ παντάνασις ἴσται ἂν καὶ στάσις αὖ πάλιν αὐτὴ κινεῖτο, εἴπερ ἐπιγινώσκειν ἐπ' ἀλήλῳιν.

ΣΕ. Ἀλλὰ μὴν τοῦτο γέ πού ταῖς μεγίσταις ἀνάγκαις ἀδύνατον, κίνησιν τε ἴσασθαι καὶ στάσιν κινεῖσθαι;

75. Ἄν τὸ «ἓνα» δὲν μεταξὺ στο «ὄν» καὶ ἂν τὰ «πολλὰ» δὲν μεταξὺ στο «ὄν», οὐτε καίνοι, πού παραδέχονται τὰ σύμπαντα γιὰ «ἓνα» οὐτε καίνοι, πού τὰ παραδέχονται γιὰ «πολλὰ», ἔχουν δικία.

76. Περισσότερο γελοῖοι ἀπ' ὧν γίνονται αὐτοὶ οἱ ἴδιοι, πού δὲν ἐπιτρέπουν ν' ἀποδώσουμε σ' ἓνα πράμα ὁποιαδήποτε κατηγοροῦμεν, πού δὲν εἶναι ὁ ἴδιος ὁ αὐτοῦ του, γιατί ἔτσι λένε ταυτίζουμε δύο διαφορετικὰ «ὄντα». Καὶ ὅμως μεταχειρίζονται τὸ ῥῆμα «εἶναι» γιὰ κάθε τι. Ἄν πούνη «ὁ ἄνθρωπος ἐστίν», συνδέουμε τὸν «ἄνθρωπο» μὲ τὸ «ὄν». Ἄν πούνη τὴν φράση «Πάν ἐστι καὶ» αὐτὸ χωρὶς τῶν ἄλ-

νὲ τὰ πάντα, εἴτε ἀνάγοντας ὅλα σ' «ἓνα» καὶ ἀπὸ τὸ «ἓνα» συνθέτοντας ἄπειρα, εἴτε χωρίζοντας τὰ σὲ στοιχεῖα περατωμένα καὶ ἀπ' αὐτὰ συνθέτοντας, ἀδιάφορο ἂν παραδέχονται, πῶς αὐτὸ γίνεται διαδοχικὰ ἢ σὲ συνέχεια καὶ ταυτόχρονα, μ' ὅλες αὐτὲς τίς θεωρίες τοὺς τίποτα δὲ λένε. Ἄν δὲν ὑπάρχει κανένα τῶν «ὄντων» ἀνακρίτως.

ΘΕΑΙ. Πολλὴ σωστά.

ΣΕ. Ἀπ' ὧν ὅμως περισσότερο γελοιωδέστατοι θὰ γίνουμε στὴν ἑμιλία ἐκείνοι, πού δὲν ἐπιτρέπουν ν' ἀποδώσουμε σ' ἓνα πράμα ἓν' ἄλλο κατηγορούμενο, ἐπειδὴ ἔτσι συμμετέχει σ' ἓν' ἄλλο πράμα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΣΕ. Νά! Ὅλοι αὐτοὶ ἀναγκάζονται βέβαια νὰ μεταχειρίζονται καὶ τὴ λέξη «εἶναι» γιὰ τὸ κάθε πράμα καὶ τὴ λέξη «χωριστὰ» καὶ τὸ «ἀπὸ τ' ἄλλα» καὶ τὸ «καθ' αὐτὸ» καὶ ἄπειρ' ἄλλα.⁷⁶ Ὅλ' αὐτὰ μὴ μπορώντας νὰ τ' ἀποφύγουν καὶ νὰ μὴν τὰ μεταχειρίζονται μέσα στὴν ἑμιλία τους, δὲν ἔχουν ἀνάγκη νὰ ἐρθουν ἄλλοι νὰ τοὺς ἐπικρίνουν, παρὰ, καθὼς λέει ὁ λόγος, ἔχουν μέσα τοὺς τὸν ὀχτρό, πού θὰ τοὺς ἀντικρούσει καὶ περπατοῦν πάντα κουβαλώντας τον γιὰ νὰ μιλάει ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τους, ὅπως ὁ παράδοξος ἐκείνος Εὐρυκλῆς.⁷⁷

ΘΕΑΙ. Πολλὴ ὥραϊα καὶ ἀληθινὰ τοὺς παρομοιάζεις.

ΣΕ. Καὶ τί θὰ συμβεῖ ἄραγε, ἂν ἀπεναντίας παραδехτοῦμε πῶς ὅλα ἔχουν τὴ δύναμη νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους;

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ μού φαίνεται, πῶς καὶ ἐγὼ μπορῶ νὰ τὸ ξεδιαλύω.

ΣΕ. Πῶς;

ΘΕΑΙ. Νά! Πῶς δηλαδὴ καὶ ἡ ἴδια ἡ κίνησις θὰ στεκόταν ὅλος διόλου καὶ ἡ ἴδια ἡ στάσις θὰ κινεῖται ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ἂν ἐπικοινωνοῦσαν ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη.

ΣΕ. Καὶ ὅμως αὐτὸ βέβαια εἶναι τῶν ἀδυνάτων ἀδύνατο νὰ στέκεται ἡ κίνησις καὶ νὰ κινεῖται ἡ στάσις δὲν εἶν' ἔτσι;

λων», πού διατυπῶναι τὴ θεωρία τους, τὴν ἀναιροῦν ταυτόχρονα συσχετίζοντας τὸ «πᾶν» μὲ τὸ «ἐστί» μὲ τὸ «χωρὶς» μὲ τὸ «ἄλλων» καὶ μὲ τὸ «καθ' αὐτὸ». Ἴσως ἡ φράση αὐτὴ νὰ εἶναι παρμένη ἀπὸ κανένα σύγγραμμα τοῦ Ἀντισθένη. Καὶ γενικὰ ὁποιαδήποτε φράση καὶ ἂν πούνη ἀναιροῦν τὸν αὐτοῦ τους.

77. Ὁ Εὐρυκλῆς εἶναι ἓνας ἐγκαταστρίμμος. Πρβλ. Ἀριστοφάνη, «Σφήκες» 1017-1020.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τὸ τρίτον δὴ μόνον λοιπόν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

E XXXVIII. ΞΕ. Καὶ μὴν ἐν γέ | τι τούτων ἀναγκαῖον,
ἢ πάντα ἢ μηδὲν ἢ τὰ μὲν εἰθέλειν, τὰ δὲ μὴ συμμείγνυσθαι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Καὶ μὴν τὰ γε δύο ἀδύνατον εὐρέσθαι.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Πᾶς ἄρα ὁ βουλόμενος δοθῶς ἀποκρίνεσθαι τὸ λοι-
πὸν τῶν τριῶν ὅησει.

ΘΕΑΙ. Κομιδὴ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ὅτε δὴ τὰ μὲν εἰθέλει τοῦτο δοῦν, τὰ δ' οὐ, σχε-
253 δὸν οἷον τὰ γράμματα | πεπονητότ' ἂν εἴη. Καὶ γὰρ ἐκείνων
τὰ μὲν ἀναρμοστεῖ πον πρὸς ἄλληλα, τὰ δὲ ξυναρμότει.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τὰ δὲ γε φωνήεντα διαφερόντως τῶν ἄλλων οἷον
δεσμός διὰ πάντων κειώρηκεν, ὥστε ἄνευ τινὸς αὐτῶν ἀδύ-
νατον ἀρμότειν καὶ τῶν ἄλλων ἕτερον ἑτέρωφ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα γε.

ΞΕ. Πᾶς οὖν οἶδεν ὅποια ὅποιοις δυνατὰ κοινωνεῖν, ἢ
τέχνης δεῖ τῷ μέλλοντι δοῦν ἱκανῶς αὐτά;

ΘΕΑΙ. Τέχνης.

ΞΕ. Ποίας;

ΘΕΑΙ. Τῆς γραμματικῆς.

B ΞΕ. Τί δέ; Περὶ τοὺς τῶν δξέων καὶ βαρέων | φθόγ-
γους ἄρ' οὐχ οὕτως; Ὁ μὲν τοὺς συγκεραυννμένους τε καὶ
μὴ τέχνην ἔχων γιγνώσκειν μουσικός, ὁ δὲ μὴ ξυνιεῖς ἁμου-
σος;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Καὶ κατὰ τῶν ἄλλων δὴ τεχνῶν καὶ ἀτεχνῶν τοι-
αῦτα εὐρήσομεν ἕτερα.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τί δ'; Ἐπειδὴ καὶ τὰ γένη πρὸς ἄλληλα κατὰ ταύ-

ΘΕΑΙ. Ἐμ! πῶς ἄλλιως;

ΞΕ. Δὲ μένει λοιπὸν παρὰ μιὰ τρίτη περίπτωσι.

ΘΕΑΙ. Ναί.

XXXVIII. Ἀποδείχνεται ἡ ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν.

ΞΕ. Καὶ πραγματικὰ ἕνα τουλάχιστο ἀπὸ τὰ τρία εἶν'
ἀνάγκη νὰ συμβαίνει: ἢ ὅλα ἢ κανένα ἢ ἄλλα νὰ θέλουν κι
ἄλλα νὰ μὴ θέλουν νὰ ἐπικοινωνοῦν.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Βρήκαμε λοιπόν, πῶς τὰ δύο πρῶτα δὲν μποροῦν νὰ
γίνουν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄρα ὅποιος θέλει ν' ἀποκριθεῖ σωστά, θὰ θέσει
ἐκεῖνο, ποὺ μένει ἀπὸ τὰ τρία.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν ἄλλα θέλουν νὰ ἐνώνονται κι ἄλλα
ὄχι, θὰ πάθαιναν σχεδὸν τὸ ἴδιο, ποὺ γίνεται μὲ τὰ γράμ-
ματα. Γιατί κι ἀπ' αὐτὰ ἄλλα δὲ συνταιριάζουν ἀναμεταξύ
τους κι ἄλλα συνταιριάζουν.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Τὰ φωνήεντα μάλιστα περισσότερ' ἀπὸ τ' ἄλλα
εἰσχωροῦν ἀνάμεσα σ' ὅλα σὰν ἐνωτικά. ἔτσι, ποὺ χωρὶς κα-
νέν' ἀπ' αὐτὰ εἶν' ἀδύνατον νὰ συνταιριάζουνε καὶ τ' ἄλλα
συναμεταξύ τους.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Καὶ δὲ μοῦ λές, ξέρεῖ τάχα ὁ καθένας ποῖα μὲ ποῖα
μποροῦν νὰ συνταιριάζουν, ἢ χρειάζεται τέχνη ἐκεῖνος, ποὺ
θὰ κἀν' ἱκανοποιητικὰ τοῦτη τῇ δουλειᾷ.

ΘΕΑΙ. Χρειάζεται τέχνη.

ΞΕ. Ποῖα τέχνη;

ΘΕΑΙ. Τῇ γ ρ α μ μ α τ ι κ ῇ.

ΞΕ. Μὰ καὶ μὲ τοὺς φηλοὺς καὶ βαθεῖς τόνους δὲ γίνεται
τάχα τὸ ἴδιο; Ἐκεῖνος, ποὺ ἔχει τὴν τέχνην νὰ ξέρεῖ, ποῖοι
συγχωνεύονται συναμεταξύ τους καὶ ποῖοι ὄχι, δὲν εἶναι
μουσικός, καὶ κεῖνος, ποὺ δὲν καταλαβαίνει, δὲν εἶν' ἄμουςος;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Καὶ γιὰ τίς ἄλλες τέχνες καὶ ἀτεχνίες θὰ βροῦμε
βέβαια παρόμοια.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι;

ΞΕ. Γιὰ κοῖτα λοιπὸν τώρα. Ἀφοῦ ἔχουμε συμφωνήσει,

τὰ μίξεως ἔχειν ὡμολογήκαμεν, ἄρ' οὐ μετ' ἐπιστήμης τινὸς ἀναγκαῖον διὰ τῶν λόγων παρῆναι τὸν ὀρθῶς μέλλοντα δείξειν ποῖα ποίοις συμφωνεῖ τῶν γενῶν καὶ ποῖα ἄλληλα οὐ δέχεται; Καὶ δὴ | καὶ διὰ πάντων εἰ συνέχοντα ἅτι' αὐτά ἐστιν, ὥστε συμμίσγυνσθαι δυνατὰ εἶναι, καὶ πάλιν ἐν ταῖς διαιρέσειν, εἰ δι' ὧν ἕτερα τῆς διαιρέσεως αἵτια;

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐκ ἐπιστήμης δεῖ, καὶ σχεδόν γε ἴσως τῆς μεγίστης;

XXXIX. ΞΕ. Τίν' οὖν αὐτοῖς προσεροῦμεν, ὦ Θεαίτητε, ταύτην; Ἡ πρὸς Διὸς ἐλάθομεν εἰς τὴν τῶν ἐλευθέρων ἐμπεσόντες ἐπιστήμην, καὶ κινδυνεύομεν ζητοῦντες τὸν σοφιστὴν πρότερον ἀνευρηκέναι τὸν φιλόσοφον;

ΘΕΑΙ. Πῶς λέγεις;

D ΞΕ. Τὸ κατὰ γένη διαιρεῖσθαι καὶ | μήτε ταυτὸν εἶδος ἕτερον ἡγήσασθαι μήτε ἕτερον ὃν ταυτὸν μῶν οὐ τῆς διαλεκτικῆς φήσομεν ἐπιστήμης εἶναι;

ΘΕΑΙ. Ναί, φήσομεν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ὁ γε τοῦτο δυνατὸς δρᾶν μίαν ἰδέαν διὰ πολλῶν, ἐνὸς ἐκάστου κειμένου χωρὶς, πάντη διαιεταμένην ἱκανῶς διαισθάνεται, καὶ πολλὰς ἑτέρας ἁλλήλων ὑπὸ μιᾶς ἔξωθεν περιεχομένης, καὶ μίαν αὐτὴν δι' ὧν πολλῶν ἐν ἐνὶ ξυνημμένῃ, καὶ πολλὰς χωρὶς πάντη διωρισμένης; Τοῦτο
E δ' | ἐστιν, ἧ τε κοινωνεῖν ἕκαστα δύναται καὶ ὅλην μὴ, διακρίνειν κατὰ γένος ἐπίστασθαι.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν τό γε διαλεκτικὸν οὐκ ἄλλω δόσεις, ὥς ἐγὼμαι, πλὴν τῷ καθαρῶς τε καὶ δικαίως φιλοσοφοῦντι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ ἂν ἄλλω δοίη τις;

πῶς καὶ τὰ γένη μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ἀνεκατεύονται συναμεταξύ τους, δὲν εἰν' ἀραγες ἀνάγκη νὰ προχωρεῖ μὲ κάποιαν ἐπιστημοσύνη στὴν ἔρευνα ἐκεῖνος, ποὺ θὰ δείξει ποια μὲ ποια γένη συνταιριάζουν καὶ ποια δὲν ἀλληλοῦποφέρονται; Κι ἀκόμη νὰ δείξει, ἂν ὑπάρχουν μερικὰ, ποὺ περνώντας ἀνάμεσα σ' ἄλλα τὰ ἐνώνουν, ὥστε νὰ μπορούν νὰ συγχωνεύονται κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὅταν χωρίζονται, ἂν ὑπάρχουν ἄλλα, πῶς γίνονται αἰτία τοῦ χωρισμοῦ ἀνάμεσα στίς δλότητες:

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲ χρειάζεται ἐπιστήμη καὶ μάλιστα ἡ ἀνώτερη ἀπ' ἑλές ἴσως;

XXXIX. Ἡ ἀληθινή φιλοσοφία εἶναι ἡ διαλεκτική.

Ὁ φιλόσοφος καὶ ὁ σοφιστής.

ΞΕ. Καὶ πῶς θὰ τὴν ὀνομάσουμε, Θεαίτητε, τοῦτη πάλι τὴν ἐπιστήμη; Ἡ μὴν τάχα, γιὰ τὸ Δία, χωρὶς νὰ τὸ καταλάβουμε πέσαμε μέσα στὴν ἐπιστήμη τῶν ἐλευτέρων ἀνθρώπων κι ἀναζητώντας τὸ σοφιστὴν κοντεύουμε νὰ ἔχουμε βρεῖ πρωτίτερα τὸ φιλῶσοφο;

ΘΕΑΙ. Τί θεὸς νὰ πεῖς;

ΞΕ. Τὸ νὰ μπορεῖ νὰ χωρίζει τὰ γένη καὶ μήτε τὸ ἴδιο εἶδος νὰ τὸ παίρνει γι' ἄλλο μήτε τὸ διαφορετικὸ νὰ τὸ παίρνει γιὰ τὸ ἴδιο, δὲν θὰ ποῦμ' ἀραγες, πῶς εἰν' ἔργο τῆς διαλεκτικῆς ἐπιστήμης;

ΘΕΑΙ. Βέβαια, ἐστὶ θὰ ποῦμε.

ΞΕ. Ἐκεῖνος λοιπὸν, ποὺ εἰν' ἱκανὸς νὰ τὸ κάνει αὐτό, ξεδιαλύνει πολλὰ καθαρὰ, πῶς μιὰ ἰδέα πέρα γιὰ πέρ' ἀπλώνεται διαπερνώντας πολλὰς ἄλλες, ποὺ ἡ κάθε μιὰ τους μένει χωριστὴ, καὶ πῶς ἄλλες διαφορετικὲς συναμεταξύ τους περιλαμβάνονται ἀπὸ μιὰν ἄλλην ἀπέξω, καὶ πάλι πῶς μιὰ ἰδέα μὲς ἀπὸ πολλὰ σύνολα συλλαβάνεται σὲ μιὰν ἐνότητα, καὶ πῶς πολλὰς ἰδέες μένουν ὅλως διόλου ξεχωριστές. Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι νὰ ξέρει κανεὶς ἐπιστημονικὰ νὰ ξεχωρίζει γένος μὲ γένος, μὲ ποιὸν τρόπο μπορούν τὸ καθένα νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους καὶ μὲ ποῖο δὲν μπορούν.

ΘΕΑΙ. Βεβησιότατα.

ΞΕ. Αὐτὴν ὅμως τὴν διαλεκτικὴν ἱκανότητα δὲ θὰ τὴν ἀναγνωρίσεις σὲ κανέναν ἄλλον, πιστεῶ, παρὰ μόνο σ' ἐκεῖνον, ποὺ φιλοσοφεῖ ἀγνά καὶ τίμια.

ΘΕΑΙ. Πῶς θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ τὴν ἀποδώσει σ' ἄλλον;

254 ΞΕ. Τὸν μὲν δὴ φιλόσοφον ἐν τοιοῦτῳ τινὶ τόπῳ καὶ νῦν καὶ ἔπειτα ἀνευρήσομεν, ἐὰν ζητῶμεν, ἰδεῖν μὲν χαλεπὸν | ἐναργῶς καὶ τοῦτον, ἔτι μὲν τρόπον ἢ τε τοῦ σοφιστοῦ χαλεπότης ἦ τε τοῦτου.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ὁ μὲν ἀποδιδράσκων εἰς τὴν τοῦ μὴ ὄντος σκοτεινότητα, τριβῇ προσπατούμενος αὐτῆς, διὰ τὸ σκοτεινὸν τοῦ τόπου κατανοῆσαι χαλεπός· Ἡ γάρ;

ΘΕΑΙ. Ὅμοιον.

ΞΕ. Ὁ δέ γε φιλόσοφος, τῇ τοῦ ὄντος ἀεὶ διὰ λογισμῶν προσκείμενος ἰδέα, διὰ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς χώρας οὐδαμῶς εὐπειῆς δοθῆναι· τὰ γὰρ τῆς τῶν πολλῶν ψυχῆς ὁμματα
B κατερεῖν | πρὸς τὸ θεῖον ἀφορῶντα ἀδύνατα.

ΘΕΑΙ. Καὶ ταῦτα εἰκὸς οὐχ ἦτιον ἐκείνων οὕτως ἔχειν.

ΞΕ. Οὐκοῦν περὶ μὲν τούτου καὶ τάχα ἐπισκεψόμεθα σαφέστερον, ἂν εἴη βουλομένοις ἡμῖν ἥ· περὶ δὲ τοῦ σοφιστοῦ που δῆλον ὥς οὐκ ἀνετέον, πρὶν ἂν ἱκανῶς αὐτὸν θεασώμεθα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες.

C ΧΙ. ΞΕ. Ὅτι οὖν δὴ τὰ μὲν ἡμῖν τῶν γενῶν ὁμολογῆται κοινωνεῖν ἐθέλειν ἀλλήλοις, τὰ δὲ μὴ, καὶ τὰ μὲν ἐπ' ὀλίγον, τὰ δ' ἐπὶ πολλὰ, τὰ δὲ καὶ διὰ πάντων οὐδὲν κοινὸν εἰς τοῖς πᾶσι | κεκοινωνηκέναι, τὸ δὲ μετὰ τοῦτο ξυνοπιστώμεθα τῷ λόγῳ τῇδε σκοποῦντες, μὴ περὶ πάντων τῶν εἰδῶν, ἵνα μὴ ταραττώμεθα ἐν πολλοῖς, ἀλλὰ προελόμενοι τῶν μεγίστων λεγομένων αἰτα, πρῶτον μὲν ποῖα ἑκαστά ἐστιν, ἔπειτα κοινωνίας ἀλλήλων πῶς ἔχει δυνάμει, ἵνα τὸ τε ὄν καὶ μὴ ὄν εἰ μὴ πάσῃ σαφηνεῖα δυνάμει λαβεῖν, ἀλλ' οὖν λόγου γε ἐνδεεῖς μὴδὲν γινώσκοντες περὶ αὐτῶν, καθ' ὅσον ὁ τρόπος ἐνδέχεται τῆς νῦν σκέψεως, ἐὰν ἄρα ἡμῖν πῃ

78. Ἐδῶ γίνεται καθαρὸς ὑπαινιγμὸς γιὰ τὸ διάλογο «Φιλόσοφος», πού ἐπικρατεῖται νὰ συμπληρωθεῖ τὴν ἀναζητήση τοῦ «Σοφιστῆ» καὶ τοῦ «Πολιτικοῦ».

ΞΕ. Τὸ φιλόσοφο λοιπὸν σὲ κάποιον παρόμοιο τόπο θὰ τὸνε βροῦμε καὶ τώρα καὶ ἀργότερα, ἂν τὸνε ζητήσουμε. Εἶναι βέβαια δύσκολο νὰ τενίδουμε καὶ αὐτὸν καθαρά. Ἀλλῇ ὁμως εἶναι ἡ δυσκολία τοῦ σοφιστῆ καὶ ἄλλῃ αὐτοῦνοῦ ἐδῶ.

ΘΕΑΙ. Γιατί;

ΞΕ. Γιατὶ ὁ σοφιστὴς κρύβεται μέσα στὰ σκοτάδια, πού σκεπάζουνε τὸ «μὴ ὄν» καὶ μὲ τὴ συνήθεια προσαρμόζεται σ' αὐτὰ καὶ ἀπὸ τὸ πολὺ σκοτάδι τοῦ τόπου εἶναι δύσκολο νὰ τὸνε νιώσει κανεὶς. Δὲν εἶν' ἀλήθεια;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά ὁ φιλόσοφος παραμένοντα αἰώνια μὲ τοὺς στοχασμούς του κοντὰ στὴν ἰδέα τοῦ «ὄντος», δὲν εἶν' εὐκόλο νὰ γίνῃ ἐρατὸς ἀπὸ τὴ λαμπράδα τοῦ τόπου. Γιατὶ τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τῶν πολλῶν δὲν ἀντέχουνε νὰ κοιτάζουνε γιὰ πολὺ τὸ θεϊκό.

ΘΕΑΙ. Κι αὐτὰ φαίνονται σωστά, ὅχι λιγότερ' ἀπὸ κεῖνα. πού εἶπες πρὶν.

ΞΕ. Λοιπὸν γιὰ τοῦτον ἐδῶ τὸ φιλόσοφο ἀργότερα θὰ ἐρευνήσουμε καλύτερα, ἂν ἔχουμε ἀκόμη αὐτὴ τὴν ἐπιθυμία⁷⁸. Ὅσο γιὰ τὸ σοφιστὴ ὁμως εἶναι φανερό, πῶς δὲν πρέπει νὰ χαλαρώσουμε τίς ἐνέργειές μας, πρὶν νὰ τὸν ἰδούμε καλά καλά.

ΘΕΑΙ. Πολὺ ὥραται!

ΧΙ. Ἡ θεωρία τῆς μερικῆς ἐπικοινωνίας τῶν εἰδῶν ἐφαρμόζεται στὰ γενικώτατα εἶδη.

ΞΕ. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἔχουμε συμφωνήσει, πῶς ἄλλα γέννηθλουν νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους καὶ ἄλλα ὅχι, καὶ ἄλλα πάλι ἐπικοινωνοῦνε μὲ λίγα, ἄλλα μὲ πολλὰ, καὶ ἄλλα τέλος τίποτα δὲν τὰ ἐμποδίζει νὰ ἐπικοινωνοῦνε μ' ἄλλα διαπερνώντας τα ὅλα, ἄς συνεχίσουμε τὴν ἀναζητήσή μας ἐξετάζοντας τὰ παραπέρα μὲ τὸν ἀκλόουθο τρόπο. Νὰ μὴν ἐξετάσουμε ὅλα τὰ εἶδη, γιὰ νὰ μὴν τὰ χάσουμε μέσα στὸ πλῆθος, παρ' ἀφ' οὗ διαλέξουμε μερικά ἀπὸ κεῖνα, πού λογαριάζονται σὰν τὰ πιὸ μεγάλα, καὶ κοιτάζουμε πρῶτα πρῶτα, τί λογῆς εἶναι τὸ καθένα χωριστά, ἔπειτα κατὰ πόσο ἔχουνε τὴ δύναμη νὰ ἐπικοινωνοῦν ἀναμεταξύ τους. Κι ἔτσι καὶ ἂν ἀκόμη δὲ μπορέσουμε νὰ συλλάβουμε μ' ἀπόλυτη σαφήνεια τὸ «ὄν» καὶ τὸ «μὴ ὄν», τουλάχιστο νὰ μὴ μείνουμε ὅλως διόλου ἀνίκανοι νὰ δώσουμε κάποια ἐξήγησι γι' αὐτὰ, ὅσο μᾶς τὸ ἐπιτρέπ' ἡ μέθοδος τῆς τωρινῆς μας ἐρευνας, ἂν ἴσως τὰ ναταφέρουμε μὲ κάποιον τρόπο νὰ κηρυχτοῦμε ἀθῶοι,

Δ παρεικάθη τὸ μὴ | ὄν λέγουσιν ὥς ἔστιν ὄντως μὴ ὄν ἀνθρώποις ἀπαλλάττειν.

ΘΕΑΙ. Οὐκοῦν χρηΐ.

ΞΕ. Μέγιστα μὴν τῶν γενῶν, ἃ νῦν δὴ διημυν, τό τε ὄν αὐτὸ καὶ στάσις καὶ κίνησις.

ΘΕΑΙ. Πολύ γε.

ΞΕ. Καὶ μὴν τῷ γε δύο φαιμέν αὐτοῖν αἰκίω πρὸς ἀλλήλω.

ΘΕΑΙ. Σφόδρα γε.

ΞΕ. Τὸ δέ γε ὄν μικτὸν ἄμφοιν· ἔστιν γὰρ ἄμφω που.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ;

ΞΕ. Τρία δὴ γίνεταί ταῦτα.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Οὐκοῦν αὐτῶν ἕκαστον τοῖν μὲν δυοῖν ἑτερόν ἐστιν, αὐτὸ δ' ἐναντὶ ταυτὸν.

Ε ΘΕΑΙ. | Οὕτως.

ΞΕ. Τί ποί' αὖ νῦν οὕτως εἰρήκαμεν τό τε ταυτὸν καὶ θάτερον; Πότερα δύο γένη τινὲ αὐτῶ, τῶν μὲν τριῶν ἄλλω, ξυμμειγνυμένω μὴν ἐκείνοις ἐξ ἀνάγκης αἰεὶ, καὶ περὶ πέντε ἄλλ' οὐ περὶ τριῶν ὥς ὄντων αὐτῶν σκεπτόμεν, ἢ τό τε ταυτὸν τοῦτο καὶ θάτερον | ὥς ἐκείνων τι προσαγορεύοντες λανθάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Ἄλλ' οὐ τι μὴν κινήσεις γε καὶ στάσις οὐθ' ἕτερον οὔτε ταυτὸν ἐστι.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅτι περὶ ἂν κοινῇ προσεῖπωμεν κίνησιν καὶ στάσιν. τοῦτο οὐδέτερον αὐτοῖν ὁλόν τε εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Κινήσεις τε στήσεται καὶ στάσις αὖ κινήθησεται· περὶ γὰρ ἄμφοτερα θάτερον ὁποιεροῦν γιγνόμενον αὐτοῖν ἀναγκάσει μεταβάλλειν αὖ θάτερον ἐπὶ τοῦναντίον τῆς

Β αὐτοῦ φύσεως, αἶτε | μετασχόν τοῦ ἐναντίου.

ΘΕΑΙ. Κομιδὴ γε.

μόλο ποῦ ὑποστηρίζουμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» εἶναι «ὕπαρχτὸ μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι βέβαια πρέπει.

ΞΕ. Τὰ πιδ μεγάλα λοιπὸν ἀπὸ τὰ γένη, ποῦ τώρα δὲ ξετάζουμε, εἶναι τὸ ἴδιο τὸ «ὄν» καὶ ἡ «στάσις» καὶ ἡ «κίνησις».

ΘΕΑΙ. Αὐτὰ εἶναι πραγματικά.

ΞΕ. Κι ἀπ' αὐτὰ λέμε, πῶς τὰ δυὸ δὲν μποροῦν ν' ἀνακατωθῶν μετὰ τὸν.

ΘΕΑΙ. Καθόλου.

ΞΕ. Ἐνῷ τὸ «ὄν» μπορεῖ ν' ἀνακατωθεῖ καὶ μὲ τὰ δυὸ. Γιατί καὶ τὰ δυὸ βέβαια «ὕπαρχουν».

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι;

ΞΕ. Αὐτὰ λοιπὸν τὰ γένη γίνονται τρία.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Καὶ καθέν' ἀπ' αὐτὰ εἶναι «διαφορετικὸ» ἀπὸ τ' ἄλλα δυὸ. Ἐνῷ εἶναι τὸ «ἴδιο» μὲ τὸν ἑαυτὸ του.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Μὰ τί ν' αὐτὰ πάλι, ποῦ εἴπαμε τώρα ἔτσι δὲ «τὸ ἴδιο» καὶ «διαφορετικὸ»; Τί συμβαίνει; Εἶναι κι αὐτὰ δυὸ κάποια γένη. Ἄλλ' ἀπὸ κείνα τὰ τρία, ποῦ ἀνακατώνονται ὅμως ἀναγκαστικά πάντα μὲ κείνα καὶ εἰν' ἀνάγκη νὰ τὰ ἐξετάζουμε σὰ νὰ εἰν' ὅλα πέντε κι δχι τρία; Ἡ μὴν τάχα χωρὶς νὰ τὰ καταλάβουμε μὲ τὰ ὀνόματ' αὐτά, τὸ «ἴδιο» καὶ «διαφορετικὸ» ὀνομάζουμε κάποιο ἀπὸ κείνα τὰ τρία;

ΘΕΑΙ. Ἴσως.

ΞΕ. Μὰ γιὰ νὰ ἴδουμε. Πρῶτα πρῶτα ἡ «κίνησις» καὶ ἡ «στάσις» τὰ δυὸ μαζὶ δὲν εἶναι οὔτε «ἄλλο» οὔτε «τὸ ἴδιο».

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅποιοδήποτε χαρακτηρισμὰ δώσουμε ἀπὸ κοινοῦ στήν κίνησις καὶ στὴ στάσις, δὲν μπορεῖ αὐτὸς νὰ γιναι καὶ ἑνὶ ἀπὸ τὰ δυὸ αὐτά.

ΘΕΑΙ. Μὰ γιατί;

ΞΕ. Καὶ ἡ κίνησις τότες θὰ σταθεῖ καὶ ἡ στάσις θὰ κινηθεῖ. Γιατί ὅποιοσδήποτε ἀπὸ τοὺς δυὸ αὐτοὺς χαρακτηρισμὸς προστεθεῖ καὶ στὰ δυὸ μαζὶ, θ' ἀναγκάσει τὸ ἑνὶ ἀπὸ τὰ δυὸ νὰ μετατραπῇ στὸ ἀντίθετο ἀπὸ τὴ δική του φύση, ἐπειδὴς ἀμέσως θὰ πάρει μέρος στὸ ἀντίθετό του.

ΘΕΑΙ. Βεβαίως.

ΞΕ. Μετέχεται μὴν ἄμφω ταυτοῦ καὶ θάτερου.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μὴ τοῖνυν λέγωμεν κίνησιν γ' εἶναι ταυτὸν ἢ θάτερον, μὴδ' αὖ στάσιν.

ΘΕΑΙ. Μὴ γάρ.

ΞΕ. Ἄλλ' ἄρα τὸ ὄν καὶ τὸ ταυτὸν ὥς ἐν τι διανοητέον ἡμῖν;

ΘΕΑΙ. Ἵσως.

ΞΕ. Ἄλλ' εἰ τὸ ὄν καὶ τὸ ταυτὸν μὴδὲν διάφορον σημαίνετον, κίνησιν αὖ πάλιν καὶ στάσιν ἀμφοτέρω εἶναι λέγοντες ἀμφοτέρω οὕτως αὐτὰ ταυτὸν ὥς ὄντα | προσερούμεν.

ΘΕΑΙ. Ἄλλὰ μὴν τοῦτο γε ἀδύνατον.

ΞΕ. Ἀδύνατον ἄρα ταυτὸν καὶ τὸ ὄν ἐν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΞΕ. Τέταρτον δὴ πρὸς τοῖς τρισὶν εἴδεσιν εἶδος τὸ ταυτὸν τιθώμεν;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Τί δέ; Τὸ θάτερον ἄρα ἡμῖν λεκτέον πέμπτον; Ἡ τοῦτο καὶ τὸ ὄν ὥς δύ' ἅτα ὀνόματα ἐφ' ἐνὶ γένει διανοεῖσθαι δεῖ;

ΘΕΑΙ. Τάχ' ἄν.

ΞΕ. Ἄλλ' οἰμαί σε συγχωρεῖν τῶν ὄντων τὰ μὲν αὐτὰ καθ' αὐτά, τὰ δὲ πρὸς ἄλλα αἰεὶ λέγεσθαι.

ΘΕΑΙ. Τί δ' οὐ;

D | ΞΕ. Τὸ δ' ἕτερον αἰεὶ πρὸς ἕτερον· ἢ γάρ;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐκ ἄν, εἰ γε τὸ ὄν καὶ τὸ θάτερον μὴ πάμπολυ διαφερέτην· ἀλλ' εἴπερ θάτερον ἀμφοῖν μετεῖχε τοῖν εἰδοῖν

79. Μὲ τὴ σημαντικώτατη αὐτῇ ἀντιδιαστολή, πού κάνει ἐδῶ ὁ Πλάτωνας ἀνάμεσα σὲ ἀπόλυτες ἔννοιες (καθ' αὐτὰ) καὶ ἔννοιες ἀναφορᾶς (πρὸς ἄλλα), ἀνοίγεται ὁ δρόμος γιὰ νὰ λυθεῖ καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ κατηγοριοῦ προσηγοριοῦ καὶ τὸ πρόβλημα τοῦ «ἐνός» μὲ τίς «πολλές» ἰδιότητες καὶ τὸ πρόβλημα γιὰ τὴ συσχέτιση καὶ ἐπικεινῶν τῶν εἰδῶν καὶ ἐκκαθάρζεται ἡ διάκριση ἀνάμεσα στὸ διαρχεῖν καὶ τὸ συνδυατικὸ ρῆμα «εἶναι».

ΞΕ. Καὶ τὰ δυὸ μετέχουν ἑμῶς καὶ στὸ «ἴδιο» καὶ στὸ «ἄλλο».

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς μὴ λέμε λοιπὸν πῶς ἡ «κίνηση» ταυτίζεται μὲ τὸ «ἴδιο» ἢ μὲ τὸ «ἄλλο», οὔτε καὶ ἡ «στάση».

ΘΕΑΙ. Ἄς μὴ λέμε.

ΞΕ. Μὴν τάχα ἑμῶς πρέπει νὰ φανταστοῦμε, πῶς τὸ «ὄν» καὶ τὸ «ἴδιο» εἶν' ἓνα πράμα;

ΘΕΑΙ. Ἵσως.

ΞΕ. Ἄν ἑμῶς τὸ «ὄν» καὶ τὸ «ἴδιο» δὲ σημαίνουνε τίποτα διαφορετικὸ, ἔταν λέμε, πῶς ἡ κίνηση καὶ ἡ στάση «ὀπάρχου» καὶ τὰ δυὸ, ἀναγκαστικὰ καὶ γιὰ τὰ δυὸ λέμε πῶς εἶναι «ἴδια», ἀποῦ εἶναι «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Καὶ ἑμῶς αὐτὸ εἶν' ἀδύνατον.

ΞΕ. Ἄρα εἶν' ἀδύνατον νὰ εἶν' ἓνα πράμα τὸ «ἴδιο» καὶ τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Ἐπομένως θὰ παραδεχτοῦμε πῶς τὸ «ἴδιο» εἶναι τέταρτον εἶδος κοντὰ στ' ἄλλα τρία.

ΘΕΑΙ. Χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Μὰ δὲ μὴ λές; Τὸ «ἄλλο» θὰ τὸ ποῦμε ἄραγε πέμπτον εἶδος; Ἡ πρέπει νὰ κρίνομε, πῶς τὸ «ἄλλο» καὶ τὸ «ὄν» εἶναι δυὸ ὀνόματα γιὰ ἓνα γένος;

ΘΕΑΙ. Ἵσως.

ΞΕ. Θαρρῶ, πῶς συμφωνεῖς ἑμῶς, πῶς ἀλλ' ἀπὸ τὰ «ὄντα» λέγονται ἀνεξάρτητ' ἀπὸ κάθε τι καὶ ἄλλα πάλι λέγονται πάντα σὲ σχέση μὲ κάποια ἄλλα⁷⁹.

ΘΕΑΙ. Πῶς ὅχι;

ΞΕ. Τὸ «ἄλλο» ἑμῶς λέγεται πάντα σχετικὰ μὲ κάποιο ἄλλο. Δὲν εἶν' ἔτσι;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Μὰ τοῦτο δὲ θὰ μπορούσε νὰ γίνε, ἂν τὸ «ὄν» καὶ τὸ «ἄλλο» δὲν εἴτανε πολὺ διαφορετικὰ. Γιατί ἂν βέβαια τὸ «ἄλλο» εἶχε συμμετοχὴ καὶ στὰ δυὸ ἐκεῖνα εἰζῆ ἀπὸ τὰ «ὄντα»⁸⁰, ὅπως γίνεται μὲ τὸ «ὄν», θὰ μπορούσε κάποτε νὰ

80. Δηλαδὴ καὶ ὅσα λέγονται πάντα «αὐτὰ καθ' αὐτὰ» καὶ ὅσα λέγονται πάντα «πρὸς ἄλλα», μ' ἄλλα λόγια, ἂν τὸ «ἄλλο» εἴτανε καὶ ἀπόλυτη ἔννοια καὶ ἔννοια ἀναφορᾶς. Ἐνῶ δὲν εἶν' ἔτσι γιατί κάθε τι, πού τὸ λέμε «ἄλλο», τὸ λέμε πάντα σχετικὰ μὲ κάποιο ἄλλο.

ὥσπερ τὸ δν, ἣν ἂν ποιέ τι καὶ τῶν ἐτέρων ἕτερον οὐ πρὸς ἕτερον· νῦν δὲ ἀτεχνῶς ἡμῖν ὅτι περ ἂν ἕτερον ἦ, συμβέβηκεν ἐξ ἀνάγκης ἕτερου τοῦτο ὅπερ ἐστὶν εἶναι.

ΘΕΑΙ. Λέγεις καθάπερ ἔχει.

ΞΕ. Πέμπτον δὴ τὴν θατέρου φύσιν λεκτέον ἐν τοῖς εἴ-
Ε δεσιν οὖσαν, ἐν οἷς | προαιρούμεθα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ διὰ πάντων γε αὐτὴν αὐτῶν φήσομεν εἶναι διελ-
ληλυθυῖαν· ἐν ἑκάσῳ γὰρ ἕτερον εἶναι τῶν ἄλλων οὐ διὰ τὴν
αὐτοῦ φύσιν, ἀλλὰ διὰ τὸ μετέχειν τῆς ιδέας τῆς θατέρου.

ΘΕΑΙ. Κομιδῇ μὲν οὖν.

ΧΛΙ. ΞΕ. Ὅδε δὴ λέγωμεν ἐπὶ τῶν πέντε καθ' ἐν ἀνα-
λαμβάνοντες.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Πρῶτον μὲν κίνησιν, ὥς ἐστι παντάπασιν ἕτερον
στάσεως. Ἡ πῶς λέγωμεν;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐ στάσις ἄρ' ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Οὐδαμῶς.

256 ΞΕ. Ἔστι δέ γε | διὰ τὸ μετέχειν τοῦ ὄντος.

ΘΕΑΙ. Ἔστιν.

ΞΕ. Αὐθις δὴ πάλιν ἡ κίνησις ἕτερον ταυτοῦ ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΞΕ. Οὐ ταυτὸν ἄρα ἐστίν.

ΘΕΑΙ. Οὐ γὰρ οὖν.

ΞΕ. Ἀλλὰ μὴν αὐ πῇ γ' ἦν ταυτὸν διὰ τὸ μετέχειν αὐ
πάντ' αὐτοῦ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Τὴν κίνησιν δὴ ταυτὸν τ' εἶναι καὶ μὴ ταυτὸν ὁμο-
λογητέον καὶ οὐ δυσχερατέον. Οὐ γὰρ διταν εἰπωμεν αὐ-
τὴν ταυτὸν καὶ μὴ ταυτὸν, ὁμοίως εἰρήκαμεν, ἀλλ' ὅποιαν

81. Ὅλα μετέχουσιν στοῦ «ἴδιου», γιατί κάθε τι, πού υπάρχει, είναι
τὸ ἴδιο μὲ τὸν ἑαυτοῦ του.

συμβεῖ κάποιο ἀπὸ τ' «ἄλλα» νὰ εἶν' «ἄλλο» ἀνεξάρτητα
καὶ ὄχι σχετικὰ μὲ κάποιο ἄλλο. Τώρα ὁμοῦς ἐμεῖς πρα-
γματικὰ βρήκαμε, πῶς β, τιδῆποτε εἶν' «ἄλλο», ἀναγκαστι-
κά εἶν' αὐτὸ πού εἶναι, πάντα σὲ σχέσῃ μὲ κάποιο ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Τὰ λές, ὅπως πραγματικὰ εἶναι.

ΞΕ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πῶς τὸ
«ἄλλο» εἶν' ἀπὸ τῆ φύσῃ του ἐ μ π τ ο εἶδος ἀνάμεσα σ'
ἐκεῖνα, πού διαλέξαμε.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ἀκόμη θὰ ποῦμε, πῶς τὸ εἶδος αὐτὸ διαπερ-
νᾷ ἀνάμεσα σ' ὅλα τ' ἄλλα. Γιατί τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ
εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τ' ἄλλα, ὄχι ἀπὸ τῆ φύσῃ του, παρὰ
γιατί συμμετέχει στὴν ιδέα τοῦ «ἄλλου».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΧΛΙ. Ἀποδεῖχνεται, πῶς τὸ «μὴ δν» εἶναι τὸ «ἄλλο».

ΞΕ. Ἄς χαρακτηρίσουμε λοιπὸν μὲ τὸν ἀκόλουθο τρόπο
καὶ τὰ πέντε ξαναπαίρνοντάς τα ἕνα ἕνα.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Πρῶτα πρῶτα γιὰ τὴν «κίνηση», πῶς εἶν' ὁλότελα
διαφορετικὴ ἀπὸ τῆ «στάση». Ἔτσι δὲ λέμε;

ΘΕΑΙ. Ἔτσι.

ΞΕ. Ἄρα δὲν εἶναι στάση.

ΘΕΑΙ. Δὲν εἶναι καθόλου.

ΞΕ. «Ὑπάρχει» ὁμοῦς, γιατί συμμετέχει στοῦ «δν».

ΘΕΑΙ. «Ὑπάρχει».

ΞΕ. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά πάλι ἡ «κίνηση» εἶν' ἄλλο
πράγμα ἀπὸ τὸ «ἴδιο».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΞΕ. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ «ἴδιο».

ΘΕΑΙ. Δὲν εἶναι βέβαια.

ΞΕ. Καὶ ὁμοῦς καὶ πάλι μὲ κάποιον τρόπο εἴτανε τὸ
«ἴδιο», γιατί ὅλα μετέχουσιν στοῦ «ἴδιου». ⁸¹

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ὁμολογήσουμε,
χωρὶς νὰ δυστροπήσουμε, πῶς ἡ κίνησις εἶναι «τὸ ἴδιο» καὶ
ὄχι «τὸ ἴδιο». Γιατί, διταν τὴν ποῦμε, πῶς εἶναι τὸ «ἴδιο»
καὶ «ὄχι τὸ ἴδιο», δὲν τήνε λέμε ἀπὸ τὴν ἴδιαν ἀποψη. Ὅταν

Β μὲν ταυτὸν, διὰ τὴν μέθεξιν ταυτοῦ | πρὸς ἑαυτὴν οὕτω λέγουμεν, διὰ μὴ ταυτὸν, διὰ τὴν κοινωνίαν αὐθαιρέρον, δι' ἣν ἀποχωριζομένη ταυτοῦ γέγονεν οὐκ ἐκεῖνο ἀλλ' ἕτερον, ὥστε ὁρθῶς αὐτὸ λέγεται πάλιν οὐ ταυτὸν.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν κἂν εἴ πη μετελάμβανεν αὐτὴ κίνησις στάσεως, οὐδὲν ἂν ἵσταντο ἢν στάσιμον αὐτὴν προσαγορεύειν;
ΘΕΑΙ. Ὁρθότατά γε, εἴπερ τῶν γενῶν συγχωροῦμεθα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἐθέλειν μίγνυσθαι, τὰ δὲ μὴ.

Γ ΞΕ Καὶ μὴν ἐπὶ γε | τὴν τούτου πρότερον ἀπόδειξιν ἢ τῶν νῦν ἀφικόμεθα. ἐλέγχοντες ὥς ἐστι κατὰ φύσιν αὐτὴ.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Λέγωμεν δὴ πάλιν· ἡ κίνησις ἐστὶν ἕτερον τοῦ ἐτέρου, καθάπερ ταυτοῦ τε ἡ ἄλλο καὶ τῆς στάσεως;

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαῖον

ΞΕ. Οὐχ ἕτερον ἄρ' ἐστὶ πη καὶ ἕτερον κατὰ τὸν νῦν δὴ λόγον.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΞΕ. Τί οὖν δὴ τὸ μετὰ τούτου; Ἀρ' αὐτῶν μὲν τριῶν ἕτερον αὐτὴν φήσομεν εἶναι, τοῦ δὲ τετάρτου μὴ φῶμεν,
Δ δυολογῆσαντες αὐτὰ εἶναι πέντε, περὶ ὧν καὶ ἐν | οἷς προϋθέμεθα σκοπεῖν;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; Ἀδύνατον γὰρ συγχωρεῖν ἐλάττω τὸν ἀριθμὸν τοῦ νῦν δὴ φανέντος.

ΞΕ. Ἀδεῶς ἄρα τὴν κίνησιν ἕτερον εἶναι τοῦ ὄντος διαμαχόμενοι λεγώμεν;

ΘΕΑΙ. Ἀδεέστατα μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν δὴ σαφῶς ἡ κίνησις ὄντως οὐκ ὄν ἐστι καὶ ὄν. ἐπεὶ περ τοῦ ὄντος μετεχει;

82. Ἔτσι ὁ Πλάτωνας δέχεται τὴ συνύπαρξιν τῆς σχετικῆς ἀντίθεσης.

83. Ὁ Πλάτωνας δηλαδὴ δὲ βρῶσκι ἀπόλυτο λογικὸ ἐμπόδιο νὰ ὀνομάσῃ τὴν κίνησιν στάσιμη. Ἐκεῖνο, ποῦ τὸν ἐμποδίζει, εἶναι πῶς πραγματικὰ τοῦ φαίνοντα ἀσυμβίβαστος οἱ δύο ἔννοιαι στάση καὶ κίνησις. Τοῦ λείπει δηλαδὴ ἡ ἔννοια τῆς πραγματικῆς σχετικότητος

τὴν λέμε τὸ «ἴδιο», τὴν λέμ' ἔτσι, γιατί συμμετέχει στὸ «ἴδιο» σχετικὰ μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ τῆς κι ὅταν πάλι τὴν λέμε «ῶχι τὸ ἴδιο» τὴν λέμε, γιατί συμμετέχει στὸ «ἄλλο» κι ἐξ αἰτίας τοῦ ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ «ἴδιο» καὶ δὲ γίνεται τὸ «ἴδιο» παρὰ γίνεται «ἄλλο», ἔτσι ποῦ σωστὰ τὴν λέμε «ῶχι τὸ ἴδιο». ⁸²

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι.

ΞΕ. Ἄν λοιπὸν μὲ κάποιον τρόπον αὐτὴ ἡ ἴδια ἡ «κίνησις» εἶχε κάποια συμμετοχὴ στὴ «στάση», δὲ θὰ εἴτανε καθόλου παράλογο νὰ τὴν χαρακτηρίσουμε στάσιμη; ⁸³

ΘΕΑΙ. Θὰ εἴταν ἀπεναντίας πάρα πολὺ σωστὸ, ἂν φυσικὰ συμφωνήσουμε, πῶς ἄλλα γέννη θέλουν ν' ἀνγκατώνουνται κι ἄλλα ὀχι.

ΞΕ. Μὰ τούτα τ' ἀποδείξαμε κιόλας πρὶν ἀπὸ τὰ τωρινὰ καὶ πιστοποιήσαμε, πῶς ἔτσι γίνεται φυσικὰ.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Ἀς τὰ ξαναποῦμε λοιπὸν. Ἡ κίνησις εἶν' ἄλλο πρᾶμα ἀπὸ τὸ «ἄλλο» καθὼς εἴταν ἄλλο πρᾶμα καὶ ἀπὸ τὸ «ἴδιο» καὶ ἀπὸ τῆς «στάσης»;

ΘΕΑΙ. Ἀνγκαστικά.

ΞΕ. Ἄρα μὲ κάποιον τρόπο εἶναι «ῶχι ἄλλο» καὶ «ἄλλο», ὅπως τώρα δὲ εἴπαμε.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια.

ΞΕ. Κι ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ, τί ἔρχεται; Θὰ δεχτοῦμε ἄραγες, πῶς ἡ κίνησις εἶναι κάτι διαφορετικὸ ἀπὸ τὰ τρία ἐκεῖνα εἶδη, μὰ θ' ἀρνηθοῦμε πῶς εἶναι κι ἀπὸ τὸ τ' ἐταρτο, ἀποῦ συμφωνήσαμε πῶς εἶναι πέντε τὰ γένη. ποῦ βάλουμε σκοπὸ νὰ διερυνήσουμε ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές;

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς; Θὰ γίνεαι αὐτὸ; Εἶν' ἀδύνατο βέβαια νὰ δεχτοῦμε, πῶς εἶναι λιγότερα, παρ' ὅσα τώρα δὲ κιόλας μᾶς φανερώθηκαν.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν θὰ ὑποστηρίξουμε, πῶς ἡ «κίνησις» εἶν' ἄλλο πρᾶμα ἀπὸ τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἀφοβότατα.

ΞΕ. Ἄρα εἶν' ὀλοφάνερο, πῶς ἡ κίνησις εἶναι πραγματικὰ «ῶχι ὄν» καὶ συνάμα «ὄν», ἀποῦ βέβαια μετέχει στὸ «ὄν»;

ἀνάμεσα στὴ στάση καὶ στὴν κίνησις. Ἄν αὐτὴ ἀποδειχτεῖ μὲ κάποιον τρόπο, δὲ θὰ εἶχε καμιά δυσκολία νὰ δεχτεῖ, πῶς καὶ ἡ κίνησις σκεταὶ καὶ ἡ στάση κινεῖται, δηλαδὴ τὴ συνύπαρξιν καθὼς ἀντίθεσης.

ΘΕΑΙ. Σαφέστατά γε

ΕΕ. Ἔστιν ἄρα ἐξ ἀνάγκης τὸ μὴ ὄν ἐπὶ τε κινήσεως εἶναι καὶ κατὰ πάντα τὰ γένη. Κατὰ πάντα γὰρ ἡ θατέρου
Ε φύσις ἔτερον ἀπεργαζομένη | τοῦ ὄντος ἕκαστον οὐκ ὄν ποιεῖ,
καὶ ξύμπαντα δὴ κατὰ ταῦτα οὕτως οὐκ ὄντα ὁρθῶς ἐροῦ-
μεν, καὶ πάλιν, ὅτι μετέχει τοῦ ὄντος, εἶναι τε καὶ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Κινδυνεύει.

ΕΕ. Περὶ ἕκαστον ἄρα τῶν εἰδῶν πολὺ μὲν ἔστι τὸ ὄν,
ἄπειρον δὲ πλήθει τὸ μὴ ὄν.

ΘΕΑΙ. Ἔοικεν.

257 ΕΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ ὄν αὐτὸ τῶν ἄλλων | ἔτερον εἶναι
λεκτέον.

ΘΕΑΙ. Ἀνάγκη.

ΕΕ. Καὶ τὸ ὄν ἄρ' ἡμῖν, ὁσαπέρ ἐστι τὰ ἄλλα, κατὰ
τοιαῦτα οὐκ ἔστιν· ἐκεῖνα γὰρ οὐκ ὄν ἐν μὲν αὐτὸ ἔστιν,
ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τάλλα οὐκ ἔστιν αὐτῷ.

ΘΕΑΙ. Σχεδὸν οὕτως.

ΕΕ. Οὐκοῦν δὴ καὶ ταῦτα οὐ δυσχερατέον, ἐπεὶ περ
ἔχει κοινωνίαν ἀλλήλοις ἡ τῶν γενῶν φύσις. Εἰ δέ τις ταῦ-
τα μὴ συγχωρεῖ, πείσας ἡμῶν τοὺς ἔμπροσθεν λόγους οὕτω
πειθέω τὰ μετὰ ταῦτα.

ΘΕΑΙ. Δικαιότατα εἰρηκας.

Β ΕΕ. Ἰδόμεν | δὴ καὶ τόδε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Ὅποτεν τὸ μὴ ὄν λέγωμεν, ὥς ἔοικεν, οὐκ ἔναν-
τίον τι λέγομεν τοῦ ὄντος, ἀλλ' ἔτερον μόνον.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Ὅταν διαν εἰπωμέν τι μὴ μέγα, τότε μᾶλλον τί σοι
φαινόμεθα τὸ μικρόν ἢ τὸ ἴσον δηλοῦν τῷ ὀήματι;

84. «Ἀπέραντα δὲ τὸν ἀριθμὸν τάλλα οὐκ ἔστιν αὐτῷ». Μετα-
φράζω τὸ μέρος τοῦτο παίρνοντας γὰρ ὑποκείμενο τοῦ ἔστιν τὸ «ὄν»
καὶ γὰρ κατηγορούμενο τὸ «ἀπέραντα τὸν ἀριθμὸν τάλλα». Τὴν ἀπό-
δωξη τοῦ Diès (Le Sophiste s. 371), «les autres ne sont pas»,

ΘΕΑΙ. Εἶν' ἐλοφάνερο.

ΕΕ. Ἀναγκαστικά λοιπὸν τὸ «μὴ ὄν» «ὑπάρχει» καὶ
μέσα στήν κίνηση καὶ μέσα εἰς ἕλα τὰ γένη. Γιατί ὁ ἕλα ἡ
φύσις τοῦ «ἄλλου» κινώντας τὸ καθένα διαφορετικὸ ἀπὸ τὸ
«ὄν» τὸ κάνει νὰ εἶναι «ἔχ' ὄν» καὶ ἀπὸ τὴν ἀποφῆν αὐτῇ
γὰρ ἕλα γενικά μπόρουμε νὰ ποῦμε σωστά, πῶς εἶν' «ἔχ' ὄντα»
καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριά πάλι θὰ ποῦμε πῶς «ὑπάρ-
χουσιν» καὶ εἶναι «ὄντα», γιατί μετέχουσιν στὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Σὰ νὰ εἶν' ἔτσι.

ΕΕ. Ἄρα γύρω ἀπὸ κάθε εἶδος ὑπάρχει πολὺ «ὄν» καὶ
ἄπειρο συνάμα πλήθος «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι φαίνεται.

ΕΕ. Εἴμαστε ὅμως ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πῶς καὶ τὸ
«ὄν» τὸ ἴδιο εἶν' «ἄλλο» ἀπὸ τ' ἄλλα εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ἀναγκαστικά

ΕΕ. Καὶ τὸ «ὄν» ἄρα κατὰ τὴ γνώμη μας εἶναι τόσες
φορὲς «ἔχ' ὄν», ὅσα εἶναι τ' ἄλλα εἶδη. Γιατί μὴ ὄντας ἕ, τι
εἶν' ἐκεῖνα, μιὰ φορά εἶναι «ὄν» αὐτὸ τὸ ἴδιο, μ' ἀπὸ τὴν
ἄλλῃ μεριά ἄπειρες φορὲς, ὅσα εἶναι τ' ἄλλα, εἶναι
«ἔχ' ὄν»⁸⁴.

ΘΕΑΙ. Σὰ νὰ εἶν' ἔτσι.

ΕΕ. Λοιπὸν καὶ τοῦτα πρέπει νὰ γίνουμε δεχτὰ χωρὶς
δυστοπία, ἀπρὸ τὰ γένη ἀπὸ τὴ φύσις τοὺς ἐπικοινωνοῦν
ἀαμεταξύ τους. Ἄν ὅμως κανεὶς δὲ θέλει νὰ τὰ παραδε-
χτεῖ αὐτά, ἀπρὸ ἀνατρεφεῖ μετὰ τὰ ἐπιχειρήματά του τοὺς
παραπάνω συλλογισμούς μας, ἂς μᾶς πείσει καὶ γὰ τὰ κα-
τοπινά.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά μίλησες.

ΕΕ. Ἄς ἐξετάσουμε⁸⁵ ὅμως καὶ τοῦτο δῶ.

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΕΕ. Ὅταν λέμε «μὴ ὄν», φαίνεται, πῶς δὲ λέμε κάτι,
ποῦ εἶναι ὅλως διόλου ἀντίθετο στὸ «ὄν», παρὰ μόνο δι-
αφορετικόν.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Νά! Ὅταν λογουχάρη ὀνομάσουμε κάτι «ἔχ' ὄν-
γάλο», τότε μετὰ τὴ φράση αὐτὴ σου φαίνεται, πῶς ἐννοοῦμε
περισσότερο τὸ μικρὸ παρὰ τὸ ἴσο;

τὴ θεωρῶ δλοτάλα λαμβασμένη. Γιατί μετὰ τὸ «γὰρ» ὁ Πλάτωνας εἰσά-
γει τὴν αἰτιολογία τῆς προηγούμενης φράσης «Καὶ τὸ ὄν ἄρ' ἡμῖν,
ὅσα πέρ ἐστι τάλλα, κατὰ τοιαῦτα οὐκ ἔστιν».

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς;

ΞΕ. Οὐκ ἄρ', ἐναντίον ὅταν ἀπόφασις λέγῃται σημαίνει, συγχωρησόμεθα, τοσοῦτον δὲ μόνον, διὰ τῶν ἄλλων τι μὴνύει τὸ μὴ καὶ τὸ οὐ προτιθέμενα τῶν ἐπιόντων ὀνομάτων, | μᾶλλον δὲ τῶν πραγμάτων περὶ ὧν ἂν κέῃται τὰ ἐπιφθεγγόμενα ὑστερον τῆς ἀποφάσεως ὀνόματα.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΧΛΙΙ. ΞΕ. Τόδε δὲ διανοηθῶμεν, εἰ καὶ σοὶ ξυνδοκεῖ.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ἡ θατέρου μοι φύσις φαίνεται κατακεκροταμμένη καθάπερ ἐπιστήμη.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Μία μὲν ἐστὶ πον καὶ ἐκείνη, τὸ δ' ἐπὶ τῷ γιγνόμενον μέρος αὐτῆς ἕκαστον ἀφορισθὲν ἐπωνυμίαν ἵσχει τιὰ δ' ἐαντὶς ἰδίαν· διὸ πολλὰ | τέχνη ἐῖσι λεγόμενα καὶ ἐπιστήμαι.

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰ τῆς θατέρου φύσεως μόρια μιᾶς οὔσης ταυτὸν πέποιθε τοῦτο.

ΘΕΑΙ. Τάχ' ἂν· ἀλλ' ὅπῃ δὴ λέγουσιν.

ΞΕ. Ἔστι τῷ καλῷ τι θατέρου μόριον ἀντιτιθέμενον;

ΘΕΑΙ. Ἔστιν.

ΞΕ. Τοῦτ' οὖν ἀνώνυμον ἐροῦμεν ἢ τιν' ἔχον ἐπωνυμίαν;

ΘΕΑΙ. Ἔχον· δὲ γὰρ μὴ καλὸν ἕκαστοι φθεγγόμεθα, τοῦτο οὐκ ἄλλου τινὸς ἑτερόν ἐστιν ἢ τῆς τοῦ καλοῦ φύσεως.

ΞΕ. Ἰθὺ νυν τόδε μοι λέγε.

Ε | ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΞΕ. Ἄλλο τι τῶν ὄντων τινὸς ἐνὸς γένους ἀφορισθὲν καὶ πρὸς τι τῶν ὄντων αὐτὸ πάλιν ἀντιτεθὲν οὕτω ξυμβέβηκεν εἶναι τὸ μὴ καλόν;

85. Ἡ ἄρνηση εἶναι σχετικὴ κατάφαση, θέτει ὅλα τ' ἄλλα, πού δὲν εἶναι κείνο, πού ἀρνούμαστε. Τὸ «ὄχι Α» σημαίνει «ὅλα τ' ἄλλα ἔχτός ἀπὸ τοῦ Α» ἢ «κάτι ἀπὸ τ' ἄλλα ἔχτός ἀπὸ τοῦ Α».

ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς θὰ μπορούσαμε;

ΞΕ. Δὲ θὰ συμφωνήσουμε λοιπόν, ὅταν μερικοὶ λένε, πῶς ἡ ἄρνηση σημαίνει ἀπόλυτη ἀντίφαση παρὰ μόνον πῶς, ὅταν τὸ «μὴ» καὶ τὸ «ὄχι» μπαίνουν μπροστὰ στὰ ὀνόματα, πού τ' ἀκολουθοῦν, σημαίνουν ἀπλούστατα κάποιο ἀπὸ τ' ἄλλα ὀνόματα ἢ καλύπτει ἀπὸ τὰ πράγματα, πού ἐκφράζονται μὲ τὰ ὀνόματα, πού προσφέρονται ὑστερ' ἀπὸ τὴν ἄρνηση⁸⁵.

ΘΕΑΙ. Εἶμαι ἀπόλυτα σύμφωνος

ΧΛΙΙ. Ἀποδείχεται, πῶς ὑπάρχει τὸ «μὴ ὄν» σὰν ἰδιαίτερο εἶδος.

ΞΕ. Ἄς συλλογιστοῦμε ὁμῶς καὶ τοῦτο δῶ, ἂν θέλεις καὶ σὺ.

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΞΕ. Τὸ «ἄλλο» μοῦ φαίνεται, πῶς εἶναι ἀπὸ τῆς φύσης τοῦ κατακομματιασμένου, ὅπως καὶ ἡ ἐπιστήμη.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Καὶ ἡ ἐπιστήμη βέβαια εἶναι μιὰ, τὸ κάθε μέρος τῆς ὁμῶς, πού καταγίνεται μ' ἓνα πράγμα ξεχωρισμένο ἀπὸ τ' ἄλλα, παίρνει χωριστὸ δικό του ὄνομα. Γι' αὐτὸ ὑπάρχουν καὶ ἔχουν ἰδιαίτερο ὄνομα πολλὲς τέχνες καὶ ἐπιστήμες.

ΘΕΑΙ. Καὶ βέβαια.

ΞΕ. Ἐ! λοιπόν! Καὶ τὰ μέρη, ὅπου χωρίζεται τὸ «ἄλλο» ἀπὸ τῆς φύσης του, ἂν καὶ εἰν' αὐτὴ ἐνιαία, ἔπαθαν τὸ ἴδιο πράγμα.

ΘΕΑΙ. Ἴσως μὲ ποιὸν ὁμῶς τρόπο;

ΞΕ. Ὑπάρχει κανένα μέρος ἀπὸ τὸ «ἄλλο», πού εἶναι ἀντίθετο μὲ τὸ «ὄρατο»;

ΘΕΑΙ. Ὑπάρχει.

ΞΕ. Κι αὐτὸ θὰ τ' ἀφήσουμε χωρὶς ὄνομα ἢ θὰ ποῦμε, πῶς ἔχει: κάποια ὀνομασία;

ΘΕΑΙ. Φυσικὰ ἔχει. Γιατὶ ἐκεῖνο, πού κάθε φορά ὀνομάζουμε «ὄχι ὄρατο», δὲν εἶναι κανενὸς ἄλλου τοῦ «ἄλλο» παρὰ μόνον τὸ «ἄλλο» τῆς φύσης τοῦ «ὄρατου».

ΞΕ. Καὶ τώρα γιὰ πὲς μου, σὲ παρακαλῶ.

ΘΕΑΙ. Τί;

ΞΕ. Αὐτὸ τὸ «ὄχι ὄρατο» εἶναι τίποτ' ἄλλο παρὰ κάτι, πού ξεχωρίστηκε ἀπὸ ἓνα ὀρισμένο γένος ἀπὸ τὰ «ὄντα» καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ἤρθε σ' ἀντίθεση πρὸς κάποιο ἀπὸ τὰ «ὄντα»;

86. Τὸ «ὄχι ὄρατο» ξεχωρίστηκε ἀπὸ τὸ γένος «ἄλλο» καὶ ἤρθε σ' ἀντίθεση μὲ τὸ γένος «ὄρατο».

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Ὅντος δὴ πρὸς ὃν ἀντίθεσις, ὥς ἔοικ', εἶναι [τι] συμβαίνει τὸ μὴ καλὸν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα.

ΞΕ. Τί οὖν; Κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἄρα μᾶλλον μὲν τὸ καλὸν ἡμῖν ἐστι τῶν ὄντων, ἥτιον δὲ τὸ μὴ καλὸν;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

258 ΞΕ. Ὅμοιως ἄρα τὸ μὴ | μέγα καὶ τὸ μέγα αὐτὸ εἶναι λεκτέον;

ΘΕΑΙ. Ὅμοιως.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ τὸ μὴ δίκαιον τῷ δίκαιῳ κατὰ ταυτὰ θετέον πρὸς τὸ μηδὲν τι μᾶλλον εἶναι θάτερον θατέρου;

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Καὶ ἅλλα δὴ ταύτη λέξομεν, ἐπείπερ ἡ θατέρου φύσις ἐφάνη τῶν ὄντων οὕσα, ἐκείνης δὲ οὕσης ἀνάγκη δὴ καὶ τὰ μόρια αὐτῆς μηδεὶν ἥτιον ὄντα τιθέναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Οὐκοῦν, ὥς ἔοικεν, ἡ τῆς θατέρου μορίου φύσεως B καὶ τῆς τοῦ ὄντος πρὸς | ἄλληλα ἀντικειμένων ἀντίθεσις οὐδὲν ἥτιον, εἰ θέμις εἶπειν, αὐτοῦ τοῦ ὄντος οὕσία ἐστίν, οὐκ ἐναντίον ἐκείνῳ σημαίνουσα, ἀλλὰ τοσούτον μόνον, ἔτερον ἐκείνου.

ΘΕΑΙ. Σαφέστατα γε.

ΞΕ. Τίν' οὖν αὐτὴν προσεῖπωμεν;

ΘΕΑΙ. Δῆλον οὖν τὸ μὴ ὄν, ὃ διὰ τὸν σοφιστὴν ἐξηγοῦμεν, αὐτὸ ἐστὶ τοῦτο.

ΞΕ. Πότερον οὖν, ὥσπερ εἶπες, ἐστὶν οὐδενὸς τῶν ἄλλων οὐσίας ἐλλειπόμενον, καὶ δεῖ θαροῦντα ἤδη λέγειν οὖν τὸ μὴ ὄν βεβαίως ἐστὶ τὴν αὐτοῦ φύσιν ἔχον, ὥσπερ τὸ C μέγα ἦν μέγα | καὶ τὸ καλὸν ἦν καλὸν καὶ τὸ μὴ μέγα μὴ μέγα καὶ τὸ μὴ καλὸν μὴ καλὸν, οὕτω δὲ καὶ τὸ μὴ ὄν κατὰ ταύτῃ ἦν τε καὶ ἐστὶ μὴ ὄν, ἐνάρμιθον τῶν πολλῶν ὄντων εἶδος ἐν; Ἡ τίνα ἐτι πρὸς αὐτό, ὦ Θεαίτητε, ἀπιστίαν ἔχομεν;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ εἶναι.

ΞΕ. Τὸ «ὄχι ὥραϊο» λοιπὸν συμβαίνει νὰ εἶναι, καθὼς φαίνεται, μὴν ἀντίθεση ἀνάμεσα σ' ἓνα «ὄν» καὶ ἓνα «ὄν».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΞΕ. Ἡ! Λοιπὸν! Σύμφωνα μ' ὅσα εἶπαμε, περισσότερο ἄρχες γὰρ μᾶς ἀνήκει στὰ «ὄντα» τ' «ὥραϊο» καὶ λιγότερο τ' «ὄχι ὥραϊο»;

ΘΕΑΙ. Καθόλου.

ΞΕ. Ἄρα καὶ «τ' ὄχι μεγάλο» καὶ τὸ «μεγάλο» θὰ δεχτοῦμε, πῶς ἐντελῶς μὲ τὸν ἴδιον τρόπον εἶναι «ὄντα»;

ΘΕΑΙ. Ἐντελῶς μὲ τὸν ἴδιον τρόπον.

ΞΕ. Καὶ τὸ «ὄχι δίκαιο» λοιπὸν θὰ τὸ βάλουμε στὴν ἴδια γραμμὴ μὲ τὸ «δίκαιο», καθόσω μὲ κανέναν τρόπο δὲν εἶναι τὸ ἓνα περισσότερο «ὄν» ἀπὸ τ' ἄλλο;

ΘΕΑΙ. Γιατί ὄχι;

ΞΕ. Καὶ γὰρ ὅλα τ' ἄλλα τὸ λοιπὸν τὰ ἴδια θὰ ποῦμε, ἀπὸ φανερώθηκε, πῶς τὸ «ἄλλο» ἀπὸ τῆ φύσης τοῦ εἶν' ἐν ἀπὸ τὰ «ὄντα» καὶ ἀπὸ ἐκεῖνο εἶναι «ὄν», ἀναγκαστικά θὰ δεχτοῦμε, πῶς καὶ τὰ μέρη τοῦ ὄχι λιγότερο εἶναι «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ἀναμφισβήτητα.

ΞΕ. Καθὼς φαίνεται, λοιπὸν, ἡ ἀντίθεση, ποῦ δημιουργιέται, ὅταν ἓνα μέρος ἀπὸ τῆ φύσης τοῦ «ἄλλου» καὶ ἡ φύση τοῦ «ὄντος» ἔρχονται σ' ἀντιδιαστολή, δὲν εἶναι, γὰρ νὰ ποῦμ' ἐτσι, λιγότερο «οὐσίαι», ἀπ' ὅτι εἶναι τὸ ἴδιο τὸ «ὄν», γιατί δὲ σημαίνει τὸ ἀπόλυτα ἐνάντιον ἀπὸ τὸ «ὄν» παρὰ τόσο μόνον, «ἄλλο» ἀπὸ τὸ «ὄν».

ΘΕΑΙ. Ὅλοφάνερα!

ΞΕ. Πῶς θὰ τ' ὀνομάσουμε λοιπὸν;

ΘΕΑΙ. Μὰ εἶναι φανερό, πῶς ἐποῦτο εἶν' αὐτοῦσις τὸ «μὴ ὄν», ποῦ ζητούσαμε! ἐξ αἰτίας τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Τί γίνεται τώρα λοιπὸν; Δεχόμεστε, καθὼς εἶπες, πῶς αὐτὸ δὲν ἔχει λιγότερη «ὀντότητα» ἀπὸ κανέν' ἄλλο καὶ πρέπει τώρα θαρρετὰ νὰ λέμε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» ἀσφαλῆστατα ὑπάρχει ἔχοντας τὴ δική του ξεχωριστὴ φύση καί, ὅπως τὸ μεγάλο εἶταν «μεγάλο» καὶ τ' ὥραϊο εἶταν «ὥραϊο» καὶ τ' ὄχι μεγάλο «ὄχι: μεγάλο» καὶ τ' ὄχι ὥραϊο «ὄχι: ὥραϊο», ἀπαράλλαχτα καὶ τὸ μὴ ὄν μὲ τὰ ἴδια δικαιώματα εἶταν καὶ εἶναι «μὴ ὄν», σὰν εἶναι ἰσικότερο εἶδος, ποῦ συγκαταλέγεται μέσα στὸν ἀριθμὸ τῶν πολλῶν ὄντων; Ἡ μὴν τάχα ἔχομε ἀκόμη ὥς πρὸς αὐτό, Θεαίτητε, κάποια δυσκολία νὰ τὸ πιστέψουμε;

ΘΕΑΙ. Καμιά.

XLIII. ΞΕ. Ολοθ' οὖν διει Παρμενίδη μακροτέρως
τῆς ἀπορρήσεως ἠπιστήκαμεν;

ΘΕΑΙ. Τι δή;

ΞΕ. Πλείον ἢ κείνος ἀπέειπε σκοπεῖν, ἡμεῖς εἰς τὸ πρό-
σθεν ἔτι ζητήσαντες ἀπεδείξαμεν αὐτῷ.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

D ΞΕ. Ὅτι ὁ μὲν | πού φησιν,

οὐ γὰρ μὴ ποτε τοῦτο δαμῆς, εἶναι μὴ ὄντια,
ἀλλὰ οὐ τῆσδ' ἀφ' ὁδοῦ διζήσιος εἶργε νόημα.

ΘΕΑΙ. Λέγει γὰρ οὖν οὕτως.

ΞΕ. Ἡμεῖς δέ γε οὐ μόνον ὥς ἔστι τὰ μὴ ὄντια ἀπε-
δείξαμεν, ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος ὃ τυγχάνει ὄν τοῦ μὴ ὄντος
ἀπεφηνάμεθα· τὴν γὰρ θατέρου φύσιν ἀποδείξαντες οὐσάν
E τε καὶ κατακεκορματισμένην ἐπὶ πάντα τὰ ὄντια πρὸς | ἄλ-
ληλα, τὸ πρὸς τὸ ὄν ἕκαστον μῶριον αὐτῆς ἀντιτιθέμενον
ἐτολμήσαμεν εἰπεῖν ὥς αὐτὸ τοῦτό ἐστιν ὄντως τὸ μὴ ὄν.

ΘΕΑΙ. Καὶ παντάπασί γε, ὦ ξένη, ἀληθέςταί μοι δο-
κοῦμεν εἰρηκέναι.

ΞΕ. Μὴ τοῖνον ἡμᾶς εἴπη τις διει τοῦναντίον τοῦ ὄντος
τὸ μὴ ὄν ἀποφαινόμενοι τολμῶμεν λέγειν ὥς ἔστιν. Ἡμεῖς
γὰρ περὶ μὲν ἐναντίον τινὸς αὐτῷ χαίρειν πάλαι λέγομεν,
259 εἰτ' ἔστιν εἰτε μὴ, λόγον ἔχον ἢ καὶ παντάπασιν | ἄλογον·
ὃ δὲ ἔνδ' εἰρηκαμεν εἶναι τὸ μὴ ὄν, ἢ πεισάτω τις ὥς οὐ
καλῶς λέγομεν ἐλέγξας, ἢ μέχρ' ὅπου ἂν ἀδυνατῇ, λεκτέον καὶ
ἐκείνῳ καθάπερ ἡμεῖς λέγομεν, διει συμμίνυται τε ἀλλή-
λοις τὰ γένη καὶ τὸ τε ὄν καὶ θάτερον διὰ πάντων, καὶ δι'
ἀλλήλων διεληλυθότα τὸ μὲν ἕτερον μετασχὼν τοῦ ὄντος
ἔστι μὲν διὰ ταύτην τὴν μέθεξιν, οὐ μὴν ἐκείνῳ γε οὐ με-
τέσχεν ἄλλ' ἕτερον, ἕτερον δὲ τοῦ ὄντος ὄν ἔστι σοφίστατα
B ἐξ ἀνάγκης εἶναι μὴ ὄν· τὸ δὲ ὄν αὖ | θατέρου μειτελιφρὸς

XLIII. Ἀνακεφαλαίωση τῆς ἀπόδειξης.

Οἱ διαλεχτικὲς ἀντιθέσεις ὑπάρχουν.

ΞΕ. Ἐρείς λοιπόν, πῶς στήν ἀπιστία μας πρὸς τὸν Παρ-
μενίδη προχωρήσαμεν πολὺ μακρότερον ἢ ὅτι αὐτὸς μᾶς
ἀπαγόρευε;

ΘΕΑΙ. Μὰ γιὰ τί;

ΞΕ. Γιὰ τί ἔμελλε, σπρώχνοντας τὴν ἔρευνά μας ἀκόμῃ πρὸ
μπρός, τοῦ ἀποδείξαμεν πολὺ περισσότερον ἢ ὅσα κείνος μᾶς
εἶχεν ἀπαγορεύει νὰ ἐξετάσουμε.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ἐκεῖνος λέει, θαρρῶ:

«Τοῦτο δὲ ὅ' ἀποδείξεις ποτέ, τὰ μὴ ὄντια πῶς εἶναι·
κάλλιο ἀπὸ τοῦτο τὸ θρόμο τῆς ἔρευνας τράβα τὸ νοῦ».

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ ἔτσι λέει.

ΞΕ. Ἐνῷ ἔμελλε ὅχι μόνον ἀποδείξαμε, πῶς ὑπάρχουν
τὰ μὴ ὄντια, παρὰ φανερώσαμε καὶ ποῖο εἶναι τὸ εἶδος
ὅπου ἀνήκει τὸ «μὴ ὄν». Γιὰ τί, ἀφ' ὅπου ἀποδείξαμε, πῶς ἡ φύση
τοῦ «ἄλλου» καὶ ὑπάρχει καὶ εἶναι κατακεκορματισμένη σ'
ἅλα τὰ «ὄντια» στή σχέση τοῦ συναμεταξύ τους, τολμήσαμε
νὰ ποῦμε, πῶς τὸ κάθε μέρος τῆς, πού ἐρχεται σ' ἀντίθεση
μὲ τὸ «ὄν», αὐτὸ εἶναι πραγματικά τὸ «μὴ ὄν».

ΘΕΑΙ. Καὶ μὴ φαίνεται, ξένη, πῶς εἴπαμ' ὅπως διόλου
τὴν ἀλήθεια.

ΞΕ. Ἀς μὴ μᾶς πεί λοιπόν κανεῖς, πῶς, ἐνῷ δηλώνου-
με, ὅτι τὸ «μὴ ὄν» εἶναι τὸ ἐνάντιον ἀπὸ τὸ «ὄν», τολμάμε
συνάμα νὰ ἱσχυρίζομαστε, πῶς εἶναι «ὄν» Γιὰ τί ἔμελλε ἀπὸ
πολὺν καιρὸ τώρα ἔχουμε παραιτηθεῖ ἀπὸ κάθε συζήτηση
γι' αὐτὸ τὸ «κάτι, πού εἶν' ἀπόλυτα ἐνάντιον στοῦ ὄν», εἰτε
γιὰ τὸ ἂν ὑπάρχει ἢ ἂν δὲν ὑπάρχει, εἰτε γιὰ τὸ ἂν εἶναι
λογικὸ ἢ ὅπως διόλου παράλογο. Γιὰ τοῦτ' ὅμως πού εἴπαμε
τώρα δὲ, πῶς εἶναι τὸ «μὴ ὄν», ἢ πρέπει νὰ μᾶς πείσει κα-
νεῖς, πῶς δὲ μιλάμε σωστά, ἀφ' ὅπου ρίξει τὰ ἐπιχειρήματά
μας, ἢ, ὅσο δὲν μπορεῖ νὰ τὸ κάμει, εἶν' ὑποχρεωμένος κι
αὐτὸς νὰ λείπει αὐτό, πού λέμε καὶ μεις, ὅτι δηλαδὴ τὰ γένη
ἀνακατώνονται συναμεταξύ τους καὶ ὅτι καὶ τὸ «ὄν» καὶ τὸ
«ἄλλο» διαπερνοῦν ἀνάμεσα σ' ἅλα κι ἀναμεταξύ τους. Κι
ἀπὸ τὴν μιὰ μεριά τὸ «ἄλλο», ἀφ' ὅπου μετέχει στοῦ «ὄν», ὑπάρ-
χει, ἐπειδὴς ἴσα ἴσα μετέχει, δὲν ταυτίζεται ὅμως μὲ κείνο,
πού μετέχει, παρὰ μένει «ἄλλο», κι ἀφ' ὅπου εἶναι ἄλλο πρᾶμ'
ἀπὸ τὸ «ὄν», ἀναγκαστικὰ εἶν' ὁλοφάνερα «μὴ ὄν». Ἀπὸ
τὴν ἄλλη μεριά πάλι τὸ «ὄν», ἀφ' ὅπου συμμετέχει στοῦ «ἄλλο»,

ἐτερον τῶν ἄλλων ἂν εἴη γενῶν, ἕτερον δ' ἐκείνων ἀπάντων
 ὃν οὐκ ἔστιν ἕκαστον αὐτῶν οὐδὲ ξύμπατα τὰ ἄλλα πλὴν
 αὐτό, ὥστε τὸ ὃν ἀναμφισβήτητως αὐ μωρία ἐπὶ μυρίοις
 οὐκ ἔστι, καὶ τὰλλα δὴ καθ' ἕκαστον οὕτω καὶ ξύμπατα
 πολλαχῇ μὲν ἔστι, πολλαχῇ δ' οὐκ ἔστιν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

ΣΕ. Καὶ ταύταις δὴ ταῖς ἐναντιώσεσιν εἴτε ἀπιστεῖ τις,
 σκεπτεόν αὐτῷ καὶ λεκτέον βέλτιόν τι τῶν νῦν εἰρημένων·
 εἴτε ὥς τι | χαλεπὸν κατανεοηκῶς χαίρει τοτὲ μὲν ἐπὶ θά-
 τερα τοιῶν δ' ἐπὶ θάτερα τοὺς λόγους ἔλκων, οὐκ ἄξια πολ-
 λῆς σπουδῆς ἑοποῦδακεν, ὥς οἱ νῦν λόγοι φασί. Τοῦτο μὲν
 γάρ οὔτε τι κομρὸν οὔτε χαλεπὸν εὐρεῖν, ἐκεῖνο δ' ἤδη καὶ
 χαλεπὸν αἶμα καὶ καλόν.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΣΕ. Ὁ καὶ πρόσθεν εἰρηται, τὸ ταῦτα ἐάσαντα ὥς δυ-
 πατὰ τοῖς λεγομένοις οἷόν τ' εἶναι καθ' ἕκαστον ἐλέγχοντα
 ἐπακολουθεῖν, ὅταν τέ τις ἕτερον ὃν πῃ ταυτὸν εἶναι φῇ
 καὶ ὅταν ταυτὸν ὃν | ἕτερον, ἐκείνη καὶ κατ' ἐκεῖνο ὃ φησι
 τοῦτων πεπονθέναι πότερον. Τὸ δὲ ταυτὸν ἕτερον ἀποφα-
 ρεῖν ἀμῇ γέ πῃ καὶ τὸ θάτερον ταυτὸν καὶ τὸ μέγα σμικρὸν
 καὶ τὸ ὅμοιον ἀνόμοιον, καὶ χαίρειν οὕτω τῶναντία ἀεὶ
 προφερόντα ἐν τοῖς λόγοις, οὔτε τις ἑλεγχος οὗτος ἀληθι-
 νὸς ἄρτι τε τῶν ὄντων εἰνὸς ἐφαπτομένου ὁλοῦς νεογενῆς ὢν.

ΘΕΑΙ. Κομιδὴ μὲν οὖν.

XLIV. ΣΕ. Καὶ γάρ, ὦγαθέ, τό γε πᾶν ἀπὸ παντός

87. Βλ. παραπάνω 256 a/b.

88. Οἱ «ἐριστικοί» συνήθιζαν νὰ φέρουν τοὺς συνομιλητὲς τοὺς
 σὲ τέτιες φαινομενικὲς ἀντιφάσεις, ἀποδειχνοτάς τοὺς λ.χ. πῶς λέ-
 νει, πῶς ἓνα πράγμα εἶναι τὸ «ἴδιο» καὶ «ἄλλο» καὶ «ἄλλο» καὶ «ἄλλο»,
 «ὄν» καὶ «ἄλλο ὄν». Ὁ Πλάτωνας μὲ τὴν ἀπόδειξίν του, πῶς οἱ
 ἀντιθέσεις αὐτὲς μπορεῖ νὰ συνοπάργουν καὶ νὰ λέγονται γιὰ τὸ
 κάθ' ἓν τι, ἐσοκίπασεν τὰ τεχνάσματα τῶν ἐριστικῶν. Ὁ «ἄρτι τῶν ὄντων
 ἐφαπτόμενος ἀνθρώπος» εἶναι ὁ ἴδιος, καθὼς φαίνεται, μὲ τὸν «ὀφθαλ-
 μὴ γέροντα», δηλαδὴ ὁ «Ἀντιστένης».

θὰ εἶναι διαφορετικὸ ἀπὸ τ' ἄλλα γέννη, καὶ ἀφοῦ εἶναι διαφο-
 ρητικὸ ἀπ' ὅλα ἐκεῖνα, δὲν εἶναι οὔτε τὸ καθέν' ἀπ' αὐτὰ
 οὔτε ὅλα μαζί, ἐχτός ἀπὸ τὸν ἑαυτοῦ του. Ὡστε καὶ τὸ «ὄν»
 πάλι ἀναμφισβήτητα χίλιες χιλιάδες φορές εἰν' «ἄλλο ὄν» καὶ
 ἔτσι καὶ ὅλα τ' ἄλλα καὶ τὸ καθέν' χωριστὰ καὶ ὅλα μαζί μὲ
 πολλοὺς τρόπους εἰν' «ὄντα» καὶ μὲ πολλοὺς τρόπους εἰν'
 «ἄλλο ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια.

ΣΕ. Ἄν λοιπὸν κανεῖς δὲν πιστεύει σ' αὐτὲς τίς ἀντι-
 θέσεις, εἶναι υποχρεωμένος νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ πεῖ κάτι κα-
 λύτερο ἀπ' αὐτά, ποὺ εἴπαμ' ἑμεῖς. Ἄν πάλι εὐχαριστιάται
 σέρνοντας τὴ συζήτηση πότε στὴ μιά καὶ πότε στὴν ἄλλη
 πλευρὰ σὰ νὰ ἔκμαε καμιά μεγάλῃ ἀνακάλυψη, ἢ σπουδῇ
 του δὲ γίνεταί γιὰ σπουδαῖα πράγματα, καθὼς ἔδειξαν οἱ συλ-
 λογισμοὶ μας τώρα δά. Γιατὶ ἐτοῦτο τὸ τέχνασμα οὔτε τίπο-
 τα λεπτεπίλεπτο οὔτε δύσκολο εἶναι, ἐνῶ καὶ δύσκολο συνά-
 μα καὶ ὠραῖο εἶναι κεῖνο τὸ ἄλλο.

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΣΕ. Ἐκεῖνο ποὺ καὶ πρωτότερα τὸ ᾗχομε πεῖ⁸⁷. Ν' ἀφῇ-
 σει κανεῖς αὐτὰ τὰ εὐκόλα τεχνάσματα καὶ νὰ ᾗ⁸⁸ ἱκανὸς νὰ
 παρκαλοῦθετὶ τὴ συζήτηση, καὶ ὅταν κανένας λέει, πῶς ἓνα
 πράγμα ὄντας «ἄλλο» εἶναι «τὸ ἴδιο» μὲ κάποιον τρόπο, καὶ
 ὅταν λέει πῶς ὄντας «τὸ ἴδιο» εἰν' «ἄλλο», νὰ ἐξελέγγῃ τὰ
 καθέκαστα ἀπὸ τὴν ἀποψὴν ἐκείνη καὶ κατὰ τὴ σχέσηην ἐκεί-
 νη, ποὺ κάθε φορά ἰσχυρίζεται ὁ συζητητής, πῶς γίνεταί τὸ
 καθέν' ἀπ' αὐτά. Εἰδεμὴ νὰ δηλώνει κανεῖς ἔτσι σὰ κου-
 τουροῦ, πῶς τὸ ἴδιο πράγμα εἰν' ἄλλο καὶ τ' ἄλλο ἴδιο καὶ τὸ
 μεγάλο μικρὸ καὶ τ' ὅμοιο ἀνόμοιο καὶ νὰ βρίσκει εὐχαρί-
 στησιν ἔτσι πάντα νὰ παρουσάζει στὴ συζήτηση τέτιες ἀντι-
 φάσεις, αὐτὸ καὶ δὲν εἰν' ἀληθινὸς ἑλεγχος καὶ ἀπεναντίας
 φαίνεται ὀλοφάνερα, πῶς εἶναι πρωτόπειρη μέθοδος ἀνθρώ-
 που, ποὺ πρώτῃ φορά ἔρχεταί σ' ἐπαφὴ μὲ τὰ «ὄντα»⁸⁸.

ΘΕΑΙ. Ἔτο' εἶναι.

XLIV. Ἡ ἐπικοινωνία τῶν εἰδῶν καὶ ὁ λόγος.

Τὸ «μὴ ὄν» καὶ ὁ λόγος.

ΣΕ. Καὶ ἀληθινά, καλὲ μου φίλε, τὸ νὰ προσπαθεῖ κα-
 νεῖς νὰ χωρίζεις ὅλ' ἀπ' ὅλα καὶ γενικὰ δὲ στέκει καὶ προ-

ἐπιχειρεῖν ἀποχωρίζειν ἄλλως τε οὐκ ἐμμελὲς καὶ δὴ καὶ
Ε | παντάπασιν ἀμούσου τινὸς καὶ ἀφιλοσόφου.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Τελεωτάτη πάντων λόγων ἔστιν ἀφάνισις τὸ δια-
λύειν ἕκαστον ἀπὸ πάντων· διὰ γὰρ τὴν ἀλλήλων τῶν εἰδῶν
συμπλοκὴν ὁ λόγος γέγονεν ἡμῖν.

ΘΕΑΙ. Ἀληθῆ.

260 | ΞΕ. Σκόπει τοίνυν ὥς ἐν καιρῷ νῦν δὴ τοῖς τοιοῦτοις
διεμαχόμεθα καὶ προσηναγκάζομεν ἔαν ἕτερον ἐτέρῳ μί-
γνυσθαι.

ΘΕΑΙ. Πρὸς δὴ τί;

ΞΕ. Πρὸς τὸ τὸν λόγον ἡμῖν τῶν ὄντων ἐν τι γενῶν
εἶναι. Τούτου γὰρ στερηθέντες τὸ μὲν μέγιστον φιλοσοφί-
ας ἂν στερηθῶμεν, ἐτι δ' ἐν τῷ παρόντι δεῖ λόγον ἡμᾶς διο-
μολογήσασθαι τί ποτ' ἔστιν, εἰ δὲ ἀφρησθῆμεν αὐτὸ μὴδ'
εἶναι τὸ παράπαν, οὐδὲν ἂν ἔτι πον λέγειν οἷοί τ' ἦμεν·
Β | ἀφρησθῆμεν δ' ἂν, εἰ | συνεχωρήσαμεν μηδεμίαν εἶναι μί-
ξιν μηδενὶ πρὸς μηδέν.

ΘΕΑΙ. Ὅρθῶς τοῦτο γε· λόγον δὲ δι' ὅτι νῦν διουολο-
γητέον οὐκ ἔμαθον.

ΞΕ. Ἄλλ' ἴσως τῇδ' ἐπόμενος ὁρᾷσι' ἂν μάθοις.

ΘΕΑΙ. Πῃ;

ΞΕ. Τὸ μὲν δὴ μὴ ὄν ἡμῖν ἐν τι τῶν ἄλλων γένος ὄν
ἀνεφάνη, κατὰ πάντα τὰ ὄντα διεσπαρμένον.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐκοῦν τὸ μετὰ τοῦτο σκεπτεόν, εἰ δόξῃ τε καὶ
λόγῳ μίγνυται.

ΘΕΑΙ. Τί δὴ;

ΞΕ. Μὴ μίγνυμένου μὲν αὐτοῦ τοῖς τοῖς ἀναγκαῖον | ἀλη-
θῇ πάντ' εἶναι, μίγνυμένου δὲ δόξα τε ψευδὴς γίνεται
καὶ λόγος· τὸ γὰρ τὰ μὴ ὄντα δοξάζειν ἢ λέγειν, τοῦτ' ἔστι
που τὸ ψεῦδος ἐν διανοίᾳ τε καὶ λόγοις γιγνόμενον.

πάντων εἶν' ἔργο ἀνθρώπου, ποῦ δὲν ἔχει τὴν παραμικρὴν
σχέσην μὲ τὴ μόρφωση καὶ μὲ τὴ φιλοσοφίαν.

ΘΕΑΙ. Μὰ γιὰτί;

ΞΕ. Τὸ νὰ χωρίζει κανεὶς τὸ κάθε τι ἀπ' ὅλα, εἶναι ὁ
τελειωτικὸς ἀφανισμὸς κάθε λόγου. Γιὰτί ὁ λόγος ἔχει δη-
μιουργηθεῖ ἀπὸ μᾶς, ἐπειδὴς οἱ ἰδέες πλέκονται ἀναμε-
ταξύ τους.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινά!

ΞΕ. Κοίταξε λοιπὸν νὰ ἴδεις, πόσο ἐπίκαιρα συγχρου-
στήκαμε μὲ τοὺς τέτοιους πρὶν λίγο καὶ τοὺς ἀναγκάσαμε νὰ
παραδεχτοῦν. πῶς οἱ ἰδέες ἀνακατώνονται ἢ μιὰ μὲ τὴν
ἄλλη.

ΘΕΑΙ. Γιὰτί ἐπίκαιρα;

ΞΕ. Γιὰ νὰ μᾶς μείνει ὁ λόγος σὰν ἓνα γένος ἀπὸ τὰ
«ὄντα». Γιὰτί, ἂν στερηθῶμεν τὸν λόγο, θὰ στερηθῶμεν τὸ σπου-
δαίστερ' ἀπ' ὅλα, τὴ φιλοσοφίαν. Καὶ εἶν' ἀνάγκη μάλιστα
τὰ δὴ νὰ συμφωνήσουμε. γιὰ τὸ τί εἶναι ὁ λό-
γος. Ἐπειδὴς, ἂν τυχὸν μᾶς τὴν ἀφαιρέσουν ἀποδείχοντες,
πῶς δὲν ὑπάρχει καθόλου, δὲ θὰ μπορούσαμε πιά οὔτε κἀν
νὰ μιλήσουμε γιὰ ὅποιονδήποτε πράγμα. Καὶ θὰ μᾶς τὸν ἀφαί-
ρῶσανε σίγουρα, ἂν εἴχαμε παραδεχτεῖ, πῶς τίποτα μὲ τί-
ποτα ποτὲ δὲν ἐπικοινωνεῖ.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ εἶναι σωστό. Δὲν κατάλαβα ὅμως, γιὰτί
πρέπει νὰ συμφωνήσουμε τώρα δὴ, γιὰ τὸ τί εἶναι λόγος.

ΞΕ. Ἴσως θὰ τὸ κατάλαβεις πολὺ εὐκολ', ἂν παρακολου-
θήσεις τούτῃ ζωὴ τὴ σκέψῃ.

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Θυμάσαι, ποῦ τὸ «μὴ ὄν» μᾶς φανερώθηκε, πῶς
εἶν' ἓνα γένος ἀνάμεσα στ' ἄλλα, σκορπισμένο μέσα σ' ὅλα
τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Θυμάμαι.

ΞΕ. Λοιπὸν ὕστερ' ἀπ' αὐτό, ἃς ἐξετάσουμε κι ἂν ἀνα-
κατώνεται μὲ τὴ «δοξασία» καὶ μὲ τὸ «λόγος».

ΘΕΑΙ. Μὰ γιὰ ποῖο σκοπὸ;

ΞΕ. Γιὰτί, ἂν τὸ «μὴ ὄν» δὲν ἀνακατώνεται μ' αὐτά, τό-
τε ἀναγκαστικὰ ὅλα εἶν' ἀληθινά. Ἄν ὅμως ἀνακατώνεται,
τότε γεννιέται καὶ ἡ «ψευτικὴ δοξασία» καὶ ὁ «ψευτικὸς
λόγος». Τὸ νὰ πιστεύει κανεὶς ἢ νὰ λέει τὰ «μὴ ὄντα», αὐ-
τὸ εἶναι, ἃ δὲ γελιέμαι, τὸ ψέμα, ποῦ γεννιέται στὴ σκέψῃ
ἢ στὸ λόγο.

ΘΕΑΙ. Οὐτως.

ΞΕ. Ὅντις δέ γε ψεύδους ἔστιν ἀπάτη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ μὴν ἀπάτης οὕσης εἰδώλων τε καὶ εἰκόνων ἡγή καὶ φαντασίας πάντα ἀνάγκη μεσθ' εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς γὰρ οὐ;

ΞΕ. Τὸν δέ γε σοφιστὴν ἔφαμεν ἐν τούτῳ που τῷ τόπῳ
D καταπεφυγῆναι μὲν, | ἔξαρον δὲ γεγονέναι τὸ παρὰπαν
μηδ' εἶναι ψεύδος· τὸ γὰρ μὴ ὄν οὔτε διανοεῖσθαι τινα
οὔτε λέγειν· οὐσίαις γὰρ οὐδὲν οὐδαμῇ τὸ μὴ ὄν μετέχειν.

ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα.

ΞΕ. Νῦν δέ γε τοῦτο μὲν ἐφάνη μετέχον τοῦ ὄντος,
ὥστε ταύτη μὲν ἴσως οὐκ ἂν μάχοιτο ἔτι· τάχα δ' ἂν φαίη
τῶν εἰδῶν τὰ μὲν μετέχειν τοῦ μὴ ὄντος, τὰ δ' οὐ, καὶ λό-
γον δὴ καὶ δόξαν εἶναι τῶν οὐ μετεχόντων, ὥστε τὴν εἰδω-
E λοποικὴν καὶ φανταστικὴν, ἐν ᾗ φαμεν αὐτὸν εἶναι, | δια-
μάχοιτ' ἂν πάλιν ὥς παντάπασιν οὐκ ἔστιν, ἐπειδὴ δό-
ξα καὶ λόγος οὐ κοινωνεῖ τοῦ μὴ ὄντος· ψεύδος γὰρ τὸ πα-
ρὰπαν οὐκ εἶναι ταύτης μὴ συνιστάμενης τῆς κοινωνίας.
Διὰ ταῦτ' οὖν λόγον πρῶτον καὶ δόξαν καὶ φαντασίαν διε-
ρυνήτεον· οἷ ποτ' ἔστιν, ἵνα φανέντων καὶ τὴν κοινωνίαν
261 αὐτῶν τῷ μὴ ὄντι καὶ ἰδῶμεν, | καὶ ἰδόντες δὲ τὸ ψεύδος ὄν
ἀποδείξωμεν, ἀποδείξαντες δὲ τὸν σοφιστὴν εἰς αὐτὸ ἐνδή-
σωμεν, εἴπερ ἔνοχος ἔστιν, ἢ καὶ ἀπολύσαντες ἐν ἄλλῳ γένει
ζητήσωμεν.

ΘΕΑΙ. Κοιμῇ γε, ὦ ξένη, ἔοικεν ἀληθὲς εἶναι τὸ περὶ
τὸν σοφιστὴν κατ' ἀρχὰς λεχθέν, οἷ δυοῖν ἔρευνον εἴη τὸ
γένος. Φαίνεται γὰρ οὖν προβλημάτων γέμειν, ὧν ἐπει-
δάν τι προβάλλῃ, τοῦτο πρότερον ἀναγκαῖον διαμάχεσθαι
πρὶν ἐπ' αὐτὸν ἐκείνον ἀφικέσθαι. Νῦν γὰρ μόγις μὲν τὸ

89. «Προβλημάτων γέμειν». Ἐδῶ γίνεται παρὶνιδι μὲ τῇ διπλῇ
σημασίᾳ τῆς λέξεως πρόβλημα, α) προπύργιο, κάθ' τι, πού «προβάλλ-
λει», τοποθετεῖ ὁ πολεμιστὴς ἐμπρὸς τοῦ γιὰ τὸν κρύβει, καὶ

ΘΕΑΙ. Ἔστ' εἶναι.

ΞΕ. Καὶ ἅμα ὑπάρχει· τὸ ψέμα, ὑπάρχει καὶ ἡ ἀπάτη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ ὅταν βέβαια ὑπάρχει ἀπάτη, ὅλα γεμίζου-
ναι ὁμοίως κατανάγκη ἀπ' ὁμοιώματα, εἰκόνες καὶ φαινομενικὲς
παραστάσεις.

ΘΕΑΙ. Πῶς δὲ;

ΞΕ. Θυμᾶσαι λοιπὸν ποῦ εἴπαμε, πῶς ὁ σοφιστὴς ἔχει
καταφύγει· κάπου σ' αὐτὸν τὸν τόπον καὶ ἀρνίει· ὁλότελα, πῶς
ὑπάρχει· καὶ ψέμα; Γιατί, λέει, τὸ «μὴ ὄν» οὔτε τὸ διανοεῖ-
ται κανένας, οὔτε τὸ προσφέρειν, ἀφοῦ μὲ κανέναν ἀπολύτως
τρόπον τὸ «μὴ ὄν» δὲ συμμετέχει τὴν «οὐσίαν».

ΘΕΑΙ. Ἔτσι τὰ ἔχουμε πεῖ.

ΞΕ. Ἐνῶ τώρα φανερώθηκε, πῶς τὸ «μὴ ὄν» συμμετέ-
χει· στὸ «ὄν», ὥστε σὲ τοῦτο τὸ σημεῖο ἴσως δὲ θ' ἀντιμάχε-
ται πιά. Ἰσως ὅμως μπορεῖ νὰ πεῖ. πῶς ἀπὸ τὰ εἰδη ἄλλα
μετέχουν στὸ «μὴ ὄν» καὶ ἄλλα δὲ μετέχουν καὶ πῶς ὁ
«λόγος» καὶ ἡ «δόξα» εἶν' ἀπὸ κείνα, ποῦ δὲ μετέχουν.
Κι ἔτσι θὰ μπορούσε πάλι ν' ἀντιμάχεται, πῶς δὲν ὑπάρ-
χει ὁλότελα εἰδωλοποιητικὴ καὶ φαντασματοπλαστικὴ τέ-
χνη, ὅπου εἴπαμε, πῶς εἶναι κρυμμένος, ἀφοῦ ἡ δόξα
καὶ ὁ λόγος δὲ μετέχουν στὸ «μὴ ὄν». Καὶ ἂν δὲν ὑπάρχει
αὐτὴ ἡ ἐπικοινωνία, ψέμα δὲ γεννιέται καθόλου. Γι' αὐτὸ
εἶν' ἀνάγκη νὰ διερευνήσουμε πρῶτα, τί εἶναι «λόγος» καὶ
«δόξα» καὶ «παραστάσις». Γιὰ νὰ ἴδουμε καθαρά, ὅταν
φανερωθῶν αὐτά, πῶς συμμετέχουν καὶ στὸ «μὴ ὄν», καὶ
ἅμα τὸ ἴδουμε καὶ τοῦτο καλὰ, ν' ἀποδείξουμε, πῶς ὑπάρ-
χει τὸ ψέμα, καὶ ἅμα τ' ἀποδείξουμε, νὰ δέσουμε μέσ' αὐ-
τὸ τὸ σοφιστὴ, ἂν εἶν' ἔνοχος, ἢ, ἂν δὲν εἶναι, νὰ τὸν
ἀφήσουμε καὶ νὰ τὸν ἀναζητήσουμε σ' ἄλλο γένος.

ΘΕΑΙ. Μοῦ φαίνεται, ξένη, πῶς εἶναι πάρα πολλὴ ἀλη-
θινὴ κεῖνο, ποῦ εἴπαμε τὴν ἀρχὴν γιὰ τὸ σοφιστὴ, πῶς εἶναι
δυσκολόπιστο κυνήγι. Γιατί· νὰ φανερώ, πῶς εἶναι γεμά-
το ἀπὸ προβλήματα⁸⁹ καί, ἅμα ὑψώσει κανέν' ἀπ' αὐτά,
εἶν' ἀνάγκη πρωτότερα νὰ κυριέψουμε τὸ προπύργιο αὐτό,
πρὶν νὰ φτάσουμε στὸν ἴδιο. Καὶ νὰ τώρα, μόλις ὑπερникή-
σαμε μὲ δυσκολία τὸ προπύργιο, πῶς τάχα τὸ «μὴ ὄν» δὲν

β) ἐρώτημα, ποῦ μᾶς προβάλλουν, ἀπαρτία, δυσκολία ἀναζήτησης καὶ
προσπάθει' α νὰ βροῦμε κάτι ἀγνωστο.

B μὴ ὄν ὥς οὐκ ἔστι προβληθὲν διεπεράσαμεν, ἕτερον δὲ | προ-
βέβληται, καὶ δεῖ δὴ ψεύδος ὥς ἔστι καὶ περὶ λόγον καὶ
περὶ δόξαν ὑποδείξαι, καὶ μετὰ τοῦτο ἴσως ἕτερον, καὶ ἔτ'
ἄλλο μετ' ἐκεῖνο· καὶ πέρας, ὥς ἔοικεν, οὐδὲν φανήσεται
ποτε.

ΞΕ. Θορυεῖν, ᾧ Θεαίτητε, χεῖρ τὸν καὶ σικκρόν τι δυνάμενον εἰς τὸ πρόθεν αἰε προΐεναι. Τί γὰρ ὁ γ' ἀνυμῶν ἐν τοῖτοις δράσειεν ἂν ἐν ἄλλοις, ἢ μὴδὲν ἐν ἐκείνοις ἀνυμῶν ἢ καὶ πάλιν εἰς τοῦπισθεν ἀπωθεῖς; Σχολῇ που, τὸ
C κατὰ τὴν παρουσίαν λεγόμενον, ὃ γε τοιοῦτος | ἂν ποτε ἔλοι πόλιν. Νῦν δ' ἐπεὶ, ὦγαθέ, τοῦτο ὃ λέγεις διαπεπέρανται, τὸ τοι μέγιστον ἡμῖν τεῖχος ἡρημένον ἂν εἴη, τὰ δ' ἄλλα ἤδη ὅσα καὶ σικκρότερα.

ΘΕΑΙ. Καλῶς εἶπες

XLV. ΞΕ. Λόγον δὴ πρῶτον καὶ δόξαν, καθάπερ ἐρ-
ρήθη νῦν δὴ, λάβωμεν, ἵνα ἐναργέστερον ἀπολογισώμεθα,
πότερον αὐτῶν ἀπτεται τὸ μὴ ὄν ἢ παντάπασιν ἀληθὴ μὲν
ἔστιν ἀμφοτέρω ταῦτα, ψεύδος δὲ οὐδέποτε οὐδέτερον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

D ΞΕ. Φέρε δὴ, καθάπερ ἐπὶ τῶν | εἰδῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐλέγομεν, περὶ τῶν ὀνομάτων πάλιν ὥσαυτως ἐπισκεψώμεθα. Φαίνεται γάρ πη ταύτη τὸ νῦν ζητούμενον.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον οὖν δὴ περὶ τῶν ὀνομάτων ὑπακουστέον;

ΞΕ. Εἴτε πάντα ἀλλήλοις ξυναρμύεται εἴτε μὴδὲν, εἴτε τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δὲ μὴ.

ΘΕΑΙ. Αἴηλον τοῦτο γε. οἷ τι τὰ μὲν ἐθέλει, τὰ δ' οὐ.

ΞΕ. Τὸ τοιόνδε λέγεις ἴσως, οἷ τι τὰ μὲν ἐφεξῆς λεγόμε-
E να | καὶ δηλοῦντά τι ξυναρμύεται, τὰ δὲ τῇ συνεχείᾳ μὴδὲν
σημαίνοντα ἀναρμύεται.

ὁπάρχει, μᾶς βγάζει ἄλλο μπροστά καὶ εἰμαστ' ἀναγκασμένοι ν' ἀποδείξουμε, πῶς τὸ «ψέμα» ὁπάρχει καὶ στὸ «λόγο» καὶ στὴ «δοξασία». Κι ὅστερ' ἀπ' αὐτὸ ἴσως θὰ μᾶς βγάλει ἄλλο μπροστά καὶ μετὰ κι ἄλλο. Καί, καθὼς φαίνεται ἢ θὰ βρούμε ποτὲ ἀκοιᾶ

ΞΕ. Πρέπει, Θεαίτητε, νὰ ᾔχει θάρρος ὁποῖος μπορεῖ, ἔστω καὶ λίγο, νὰ προχωρεῖ ἀδιάκοπα. Γιατὶ ὁποῖος χάνει τὸ θάρρος του μπροστὰ σὲ τοῦτα τὰ ἐμπόδια, τί θὰ ᾔκανε μπροστὰ σ' ἄλλα; ἢ δὲ θὰ καταφέρει τίποτα, ἢ θὰ σπρωχτεῖ πάλι στὰ πίσω. Βέβαια ἕνας τέτιος δὲ θὰ ᾔκιρνε ποτὲ τὴν πόλη, ὅπως λέει κι ἡ παροιμία. Ἐνῷ τώρα, καλὲ μου, ἀφοῦ ὑπερνικήσαμε τὸ πρῶτο ἐκεῖνο προπύργιο, ποῦ λές, ἔχουμε κυριέψει πραγματικά τὸ πῶς μεγάλο κάστρο καὶ τ' ἄλλα, ποῦ μένουν, εἰν' εὐκολότερα καὶ πιὸ μικρά.

ΘΕΑΙ. Καλὰ λές.

XLV. Πῶς γεννιέται ὁ λόγος. Ἡ ἀπλή πρόταση.

ΞΕ. Ἄς καταπιστοῦμε λοιπόν, καθὼς εἴπαμε τώρα δά, πρῶτα πρῶτα μὲ τὸ «λόγο» καὶ τὴ «δοξασία», γιὰ νὰ ξεκαθαρίσουμε ποῦ φανερά, τί ἀπὸ τὰ δύο γίνεται; Ἐχεῖ καμιάν ἐπαφή μαζί τους τὸ «μὴ ὄν», ἢ καὶ τὰ δύο αὐτὰ εἰν' ὅλως διόλου ἀληθινὰ καὶ κανέν' ἀπὸ τὰ δύο τοὺς δὲν εἶναι ποτὲ ψεύτικο;

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Ἐμπρὸς λοιπόν! Ὅπως εἴπαμε πρωτίτερα γιὰ τὰ εἶδη καὶ γιὰ τὰ γράμματα, ἄς ἐξετάσουμε τώρα μὲ τὸν ἴδιο τρόπο καὶ γιὰ τίς λέξεις. Γιατὶ ἀπὸ τούτῃ τὴν πλευρὰ σὰ νὰ παρουσιάζεται κάποια λύση γιὰ τοῦτο, ποῦ ζητᾶμε τώρα.

ΘΕΑΙ. Καὶ τί ν' ἐκεῖνο, ποῦ θὰ πρέπει νὰ ἐξετάσουμε σχετικὰ μὲ τίς λέξεις;

ΞΕ. Ἄν ὅλες συνταιριάζουν ἀναμεταξύ τοὺς ἢ καμιά, ἢ ἄλλες καὶ κι ἄλλες ὄχι.

ΘΕΑΙ. Ἐτοῦτο τουλάχιστο εἶναι φανερό, πῶς ἄλλες ναι κι ἄλλες ὄχι.

ΞΕ. Μ' αὐτὸ ποῦ λές, θὰ ἐννοεῖς ἴσως τοῦτο δῶ. Ὅσες λέξεις εἰπωθῶνε στὴ σειρά κι ἀπαρτίζουνε κάποιο νόημα, αὐτὲς συνταιριάζουν, ὅσες πάλι μποῦνε στὴ σειρά, μὰ δὲ σημαίνουνε τίποτα, δὲ συνταιριάζουν.

ΘΕΑΙ. Πῶς τί τοῦτ' εἶπες;

ΞΕ. Ὅπερ φήθην ὑπολαμβάνοντα σε προσομολογεῖν. Ἔστι γὰρ ἡμῖν που τῶν τῇ φωνῇ περὶ τὴν οὐσίαν δηλωμάτων διττὸν γένος.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

262 ΞΕ. Τὸ μὲν ὀνόματα, τὸ | δὲ ῥήματα κληθέν.

ΘΕΑΙ. Εἰπέ ἐκότερον.

ΞΕ. Τὸ μὲν ἐπὶ ταῖς πράξεσιν ὃν δῆλωμα ῥημά που λέγομεν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὸ δέ γ' ἐπ' αὐ τοῖς ἐκείνα πράττουσι σημεῖον τῆς φωνῆς ἐπιτεθὲν ὄνομα.

ΘΕΑΙ. Κομιδὴ μὲν οὖν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐξ ὀνομάτων μὲν μόνων συνεχῶς λεγόμενων οὐκ ἔστι ποτὲ λόγος, οὐδ' αὖ ῥημάτων χωρὶς ὀνομάτων λεχθέντων.

ΘΕΑΙ. Ταῦτ' οὐκ ἔμαθον.

B ΞΕ. Δῆλον γὰρ ὥς πρὸς ἑτερόν τι | βλέπων ἄρτι ξυνωμολόγεις· ἐπεὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐβουλόμην εἰπεῖν, ὅτι συνεχῶς ὧδε λεγόμενα ταῦτα οὐκ ἔστι λόγος.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Ὅλον βαδίζει, τρέχει, καθεύδει, καὶ ἄλλα ὅσα πράξεις σημαίνει ῥήματα, καὶ πάντα τις ἐφεξῆς αὐτ' εἴπη, λόγον οὐδέν τι μᾶλλον ἀπεργάζεται.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ;

C ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ πάλιν ὅταν λέγηται λέων ἔλαφος ἑππος, ὅσα τε ὀνόματα τῶν τὰς πράξεις αὐ πραττόντων ὠνομάσθη, καὶ κατὰ | ταύτην δὴ τὴν συνέχειαν οὐδεὶς πῶ ξυνέσκη λόγος· οὐδεμίαν γὰρ οὔτε οὕτως οὔτ' ἐκείνως πρᾶξιν οὐδ' ἀπραξίαν οὐδὲ οὐσίαν ὄντος οὐδὲ μὴ ὄντος δηλοῦ τὰ φωνηθέντα, πρὶν ἂν τις τοῖς ὀνόμασι τὰ ῥήματα κερᾶσῃ· τότε δ' ἡρμოსέν τε καὶ λόγος ἐγένετο ἐνθὺς ἢ πρῶ-

ΘΕΑΙ. Τί ἐννοεῖς μ' αὐτό, ποῦ εἶπες;

ΞΕ. Ἐννοῶ ἐκεῖνο, ποῦ νόμισα, πῶς; ἐσὺ τὸ ἄλγεα στὸ νοῦ σου καὶ γι' αὐτὸ συμφώνησες μαζί μου. Ἐχουμε δηλαδὴ, ἃ δὲ γελιέμαι, οὐδ' λογιῶ σημάδια, γιὰ νὰ φανερώσουμε μὲ τὴ φωνή μας τὴν «οὐσίαν».

ΘΕΑΙ. Ποῖά εἰν' αὐτά;

ΞΕ. Νά! Ἐκεῖνα ποῦ ὀνομάστηκαν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά ὀνόματα καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ρήματα.

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξήγησέ μου τὸ καθέν' ἀπ' αὐτά.

ΞΕ. Τὸ σημάδι, ποῦ φανερώνει τις πράξεις, τὸ λέμε, θαρρῶ, ρήμα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὸ σημάδι τῆς φωνῆς, ποῦ εἰν' ὀρισμένο γιὰ κείνους, ποῦ κάνουνε τις πράξεις, τὸ λέμε ὀνομα.

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Μὲ ὀνόματα λοιπὸν μοναχά, εἰπωμένα στὴ σειρά, δὲ γίνεται ποτὲ λόγος, οὔτε καὶ μὲ ρήματα εἰπωμένα χωρὶς ὀνόματα.

ΘΕΑΙ. Αὐτὸ δὲν τὸ κατάλαβα.

ΞΕ. Εἶναι φανερό, πῶς ἄλλο πράγμα εἶχες στὸ νοῦ σου, ὅταν λίγο πρωτύτερα συμφωνοῦσες μαζί μου. Γιὰ αὐτὸ ἴσα ἴσα ἤθελα νὰ πῶ, πῶς αὐτὰ ἔστ' εἰπωμένα στὴ σειρά μὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν τρόπο δὲν εἶναι λόγος.

ΘΕΑΙ. Πῶς δηλαδὴ;

ΞΕ. Νά λογουχάρη «βαδίζει, τρέχει, κοιμάται» καὶ ὅλα τ' ἄλλα ρήματα, ποῦ σημαίνουνε πράξεις, καὶ ἂν ἀκόμη τὰ περὶ κανεὶς ὅλα στὴ σειρά, καθόλου δὲν καταφέρνει νὰ κατασκευάσει λόγο.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Καὶ ὅταν πάλι λέμε «λιοντάρι, ἐλάφι, ἄλογο» καὶ ὅλα τὰ ὀνόματα, ποῦ δόθηκαν γιὰ ὀνομασία σὲ κείνα, ποῦ κάνουνε τις πράξεις, καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴ σειρά κανένας ποτὲ δὲ συγκροτήθηκε λόγος. Γιὰ οὔτε μὲ τοῦτον ἐδῶ τὸν τρόπο, οὔτε μὲ κείνον ἐκεῖ, οἱ φωνῆς αὐτῆς δὲ φανερώνουν οὔτε πράξη, οὔτε ἀπραξία, οὔτε πῶς ὑπάρχει ἓνα ὄν» ἢ ἓνα «μὴ ὄν», πρὶν ἀνακατώσει κανεὶς τὰ ρήματα μαζί μὲ τὰ ὀνόματα. Τότε μόνο συνταιριάζουν καὶ τὸ πῶ ἀπλὸ σύμπλεγμά

τη συμπλοκή, σχεδὸν τῶν λόγων ὁ πρῶτος καὶ σμικρότατος.

ΘΕΑΙ. Πῶς ἄρ' ὧδε λέγεις ;

ΞΕ. Ὅταν εἴπῃ τις ἄνθρωπος μανθάνει, λόγον εἶναι φῆς τοῦτον ἐλάχιστον τε καὶ πρῶτον ;

D | ΘΕΑΙ. Ἐργωγε.

ΞΕ. Δηλοῖ γὰρ ἥδη πού τότε περὶ τῶν ὄντων ἡ γιγνομένων ἡ γενομένων ἡ μελλόντων, καὶ οὐκ ὀνομάζει μόνον, ἀλλὰ τι περαίνει, συμπλέκων τὰ ῥήματα τοῖς ὀνόμασι. Διὸ λέγειν τε αὐτὸν ἄλλ' οὐ μόνον ὀνομάζειν εἰπομεν, καὶ δὴ καὶ τῷ πλέγματι τούτῳ τὸ ὄνομα ἐφθελγέμεθα λόγον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

XLVI. ΞΕ. Οὕτω δὴ καθάπερ τὰ πράγματα τὰ μὲν ἀλλήλοις ἡρμοῖτε, τὰ δ' οὐ, καὶ περὶ τὰ τῆς φωνῆς αὐτῶν
Ε σημεία τὰ μὲν οὐχ ἁρμόττει, τὰ δὲ | ἁρμόττοντα αὐτῶν λόγον ἀπειργάσατο.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὖν.

ΞΕ. Ἐτι δὴ σμικρὸν τόδε.

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον ;

ΞΕ. Λόγον ἀναγκαῖον, ὅταν περ ἦ, τινὸς εἶναι λόγον, μὴ δὲ τινὸς ἀδύνατον.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Οὐκοῦν καὶ ποῖόν τινα αὐτὸν εἶναι δεῖ ;

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Προσέχωμεν δὴ τὸν νοῦν ἡμῖν αὐτοῖς.

ΘΕΑΙ. Δεῖ γοῦν.

ΞΕ. Λέξω τοίνυν σοι λόγον συνθεῖς πρᾶγμα πράξει δι' ὀνόματος καὶ ῥήματος· οἶτον δ' ἂν ὁ λόγος ἦ, σὺ μοι φράξεις.

263 ΘΕΑΙ. | Ταῦτ' ἔσται κατὰ δύναμιν.

ΞΕ. Θεαίτητος κάθηται. Μῶν μὴ μακρὸς ὁ λόγος ;

ΘΕΑΙ. Οὐκ, ἀλλὰ μέτριος.

τους γίνεται στή σιγῇ λόγος, σχεδὸν ὁ πρῶτος καὶ πῶς μικρὸς ἂν' ἔλους τοὺς λόγους ;

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό ;

ΞΕ. Ὅταν πεῖ κανεῖς «ὁ ἄνθρωπος μαθαίνει», δέχεται, πῶς αὐτὸς εἶναι ὁ πῶς μικρὸς καὶ ἅπλος λόγος ;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ τουλάχιστο τὸ παραδέχομαι.

ΞΕ. Γιατὶ ἄμέσως τότες φανερώναι κιόλας κάτι, γιὰ ὅσα ὑπάρχουν ἢ γίνονται ἢ ἔχουνε γίνεῖ ἢ πρόκειται νὰ γίνουσιν. Καὶ δὲ δίνει μόνον ὀνομασίες, παρὰ καὶ συμπλέκοντας τὰ ῥήματα μὲ τὰ ὀνόματα, ἀποτελεῖ ὡς κάποιον νόημα. Καὶ γι' αὐτὸ εἶπαμε, πῶς «λέει» κάτι καὶ δὲν ἀραδιάζει μόνον λέξεις καὶ ἔτσι τὸ σύμπλεγμα αὐτὸ τ' ὀνομάσαμε «λόγος».

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

XLVI. Ὑπαρχει «ψευδτικός λόγος». Ὅρισμός του.

ΞΕ. Ἐτσι λοιπόν, ὅπως τὰ πράγματα, πού ἄλλα συνταίριαζαν ἀναμεταξύ τους καὶ ἄλλα ὄχι, τὸ ἴδιο καὶ ἀπὸ τὰ σημάδια τῆς φωνῆς ἄλλα δὲ συνταιριάζουν, ὅσα ὅμως ἂν' αὐτὰ συνταιριάζουνε, σχηματίζουνε λόγο.

ΘΕΑΙ. Συμφωνότατος.

ΞΕ. Πρόσεξε ὅμως καὶ τούτῃ θῷ τὴ λεπτομέρεια.

ΘΕΑΙ. Ποιά ;

ΞΕ. Ὁ λόγος, ὅταν πραγματικὰ εἶναι λόγος, ἀνάγκη πᾶσα νὰ εἶναι λόγος γιὰ κάτι καὶ εἶν' ἀδύνατο νὰ μὴ μιλάει γιὰ κάτι τι.

ΘΕΑΙ. Ἔστο· εἶναι.

ΞΕ. Συνάμα ὅμως εἶν' ἀνάγκη νὰ ἔχει καὶ κάποιαν ὀριμένη ποιότητα ὁ λόγος ;

ΘΕΑΙ. Πῶς ὄχι ;

ΞΕ. Ἄς συγκεντρώσουμε λοιπόν τώρα τὴν προσοχή μας στὸν ἑαυτὸ μας.

ΘΕΑΙ. Ἔτσι πρέπει.

ΞΕ. Θὰ σοῦ πῶ λοιπόν τώρα ἐγὼ μιὰ πρόταση, ἀφοῦ ἐνώσω ἕνα πρᾶμα μὲ μιὰ πράξη, ὄνομα καὶ ῥήμα. Καὶ σὺ θὰ μοῦ πεῖς γιὰ ποῖο πρᾶμα θὰ μιλάει αὐτὸς ὁ λόγος.

ΘΕΑΙ. Ὅσο μπορῶ, θὰ τὸ κάμω.

ΞΕ. «Ὁ Θεαίτητος κάθεται». Μὴν εἶναι τάχα μακρὸς ὁ λόγός μου ;

ΘΕΑΙ. Ὅχι, εἶναι σύντομος.

ΞΕ. Σὸν ἔργον δὴ φράζειν περὶ οὗ τ' ἐστὶ καὶ δοῦν.
ΘΕΑΙ. Δῆλον οὖν περὶ ἐμοῦ τε καὶ ἐμός.

ΞΕ. Τί δὲ δὸδ' αὖ;

ΘΕΑΙ. Ποῖος;

ΞΕ. Θεαίτητος, ὃ νῦν ἐγὼ διαλέγομαι, πέτεται.

ΘΕΑΙ. Καὶ τοῦτον οὐδ' ἂν εἰς ἄλλως εἴποι πλὴν ἐμόν
τε καὶ περὶ ἐμοῦ.

ΞΕ. Ποῖον δὲ γέ τινά φαμεν ἀνγκαῖον ἕκαστον εἶναι
τῶν λόγων.

Β ΘΕΑΙ. | Ναί.

ΞΕ. Τοῦτων δὴ ποῖον τινα ἕκαστον φατέον εἶναι;

ΘΕΑΙ. Τὸν μὲν ψευδῆ πον, τὸν δὲ ἀληθῆ.

ΞΕ. Λέγει δὲ αὐτῶν ὁ μὲν ἀληθῆς τὰ ὄντα ὡς ἐστὶ
περὶ σοῦ.

ΘΕΑΙ. Τί μὴν;

ΞΕ. Ὅ δὲ δὴ ψευδὴς ἕτερα τῶν ὄντων.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὰ μὴ ὄντ' ἄρα ὡς ὄντα λέγει.

ΘΕΑΙ. Σχεδόν.

ΞΕ. Ὅντων δὲ γε ὄντα ἕτερα περὶ σοῦ. Πολλὰ μὲν γὰρ
ἔφαμεν ὄντα περὶ ἕκαστον εἶναι πον, πολλὰ δὲ οὐκ ὄντα.

ΘΕΑΙ. Κοιμηθῇ μὲν οὖν.

Γ | ΞΕ. Ὅν ὑστερον δὴ λόγον εἴρηκα περὶ σοῦ, πρῶ-
τον μὲν, ἐξ ὧν ὠμισάμεθα τί ποτ' ἐστὶ λόγος, ἀναγκαῖο-
τατον αὐτὸν εἶνα τῶν βραχυτάτων εἶναι.

ΘΕΑΙ. Νῦν δὴ γοῦν ταύτη ξυνωμολογήσαμεν.

ΞΕ. Ἐπειτα δὲ γε τινός.

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Εἰ δὲ μὴ ἐστὶ σός, οὐκ ἄλλον γε οὐδενός.

ΘΕΑΙ. Πῶς γάρ;

ΞΕ. Μηδενός δὲ ὧν οὐδ' ἂν λόγος εἴη τὸ παράπαν.

ΞΕ. Δικὴ σου τῶρα δουλειὰ νὰ μοῦ πεῖς γιὰ ποῖο πράμα
μιλάει καὶ σὲ ποῖον ἀναφέρεται.

ΘΕΑΙ. Εἶναι φανερό, πῶς μιλάει γιὰ μένα καὶ ἀγαφέρε-
ται σὲ μένα.

ΞΕ. Καὶ τοῦτος ἐδῶ ὁ παρακατῶ;

ΘΕΑΙ. Ποῖός;

ΞΕ. «Ὁ Θεαίτητος, ποῦ τῶρα ἐγὼ τοῦ μιλάω, πετάει».

ΘΕΑΙ. Μὰ κανεῖς δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ τίποτ' ἄλλο, παρὰ
πῶς καὶ αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι δικός μου καὶ μιλάει γιὰ μένα.

ΞΕ. Καὶ εἴχαμε πεῖ, πῶς ἀναγκαστικά κάθε λόγος ἔχει
κάποια ποιότητα;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τί λογιῆς θὰ ποῦμε, πῶς εἶν' ὁ καθένας ἀπ' αὐ-
τοὺς τοὺς δύο;

ΘΕΑΙ. Μὰ μοῦ φαίνεται, πῶς ὁ ἕνας εἶναι ψεύτικος καὶ ὁ
ἄλλος ἀληθινός.

ΞΕ. Ἐκεῖνος λοιπόν, ποῦ εἶν' ἀληθινός, λέει γιὰ σένα
κεῖνα ποῦ εἶναι, ὅπως εἶναι.

ΘΕΑΙ. Τί ἄλλο βέβαια;

ΞΕ. Κι ὁ ψεύτικος λέει ἄλλ' ἀπὸ κεῖνα, ποῦ εἶναι.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄρα λέει τὰ «μὴ ὄντα» γιὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ἀπάνω κάτω.

ΞΕ. Λέει δηλαδὴ πράματα, ποῦ εἶναι «ὄντα», μὰ εἶναι
«ἄλλα» ἀπὸ κεῖνα, ποῦ εἶναι «ὄντα» σχετικὰ μὲ σένα. Γιατί,
καθὼς εἴπαμε, σχετικὰ μὲ κάθε πράμα πολλὰ εἶναι «ὄντα»
καὶ πολλὰ «μὴ ὄντα».

ΘΕΑΙ. Βεβαίως.

ΞΕ. Αὐτὴ λοιπὸν ἡ δευτέρη πρόταση, ποῦ εἴπα γιὰ σέ-
να, σύμφωνα μὲ τὸν ὀρισμὸ, ποῦ δώσαμε γιὰ τὸ τί εἶναι λό-
γος, εἶν' ἀνάγκη ἀπόλυτη πρῶτα πρῶτα νὰ εἶν' ἕνας ἀπὸ τοὺς
συντακτικὰ τοὺς λόγους.

ΘΕΑΙ. Τώρα δὲ πρὶν λίγο μείναμ' εἶσι σύμφωνοι.

ΞΕ. Ἐπειτα εἶν' ἀνάγκη ἀπόλυτη νὰ μιλάει γιὰ κάποιον.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Κι ἂν δὲ μιλάει γιὰ σένα, δὲ μιλάει βέβαια οὕτε
γιὰ κανέναν ἄλλον.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Κι ἂν δὲ μιλοῦσε γιὰ τίποτα, δὲ θὰ μπορούσε καν

ἀπεφύγαναι γὰρ οἱ τῶν ἀδυνάτων ἦν λόγον ὄντα μηδε-
νός εἶναι λόγον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθότατα.

D ΕΕ. | Περί δὴ σοῦ λεγόμενα μέντοι θάτερα ὥς τὰ αὐτὰ
καὶ μὴ ὄντα ὥς ὄντα, παντάπασιν ὥς ἔοικεν ἢ τοιαύτη
σύνθεσις ἔκ τε ῥημάτων γιγνομένη καὶ ὀνομάτων ὄντως τε
καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι λόγος ψευδής.

ΘΕΑΙ. Ἀληθέστατα μὲν οὖν.

XLVII. ΕΕ. Τί δὲ δὴ; Διάνοιά τε καὶ δόξα καὶ φαν-
τασία, μῶν οὐκ ἤδη ἄλλον οἷα ταῦτα τὰ γένη ψευδῇ τε καὶ
ἀληθῇ πάνθ' ἡμῶν ἐν ταῖς ψυχαῖς ἐγγίγνεται;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

E ΕΕ. Ὡδ' εἰσεῖ ῥῥον, ἂν πρῶτον λάβῃς, τί ποτ' ἐστὶ
καὶ τί | διαφέρουσιν ἕκαστα ἀλλήλων.

ΘΕΑΙ. Δίδου μόνον.

ΕΕ. Οὐκοῦν διάνοια μὲν καὶ λόγος ταυτόν' πλὴν δ'
μὲν ἐντὸς τῆς ψυχῆς πρὸς αὐτὴν διάλογος ἄνευ φωνῆς γι-
γνόμενος τοῦτ' αὐτὸ ἡμῖν ἐπωνομάσθη, διάνοια;

ΘΕΑΙ. Πάνυ μὲν οὖν.

ΕΕ. Τὸ δέ γ' ἀπ' ἐκείνης ῥεῦμα διὰ τοῦ στόματος ἰὸν
μετὰ φθόγγου κέκληται λόγος;

ΘΕΑΙ. Ἀληθῇ.

ΕΕ. Καὶ μὴν ἐν λόγοις αὐτὸ ἴσμεν ὅν—

ΘΕΑΙ. Τὸ ποῖον;

ΕΕ. Φάσιν τε καὶ ἀπόφασιν.

ΘΕΑΙ. Ἰσμεν.

264 ΕΕ. Ὅταν οὖν τοῦτο ἐν | ψυχῇ κατὰ διάνοιαν ἐγγί-

90. «Ὅντως τε καὶ ἀληθῶς λόγος ψευδής». Ὁ Πλάτωνας ἐπιδιώκει
τὴν κομφὸν αὐτὸ συνδυασμὸ ἀπὸ ἀντιθέτων ἐννοιῶν γιὰ τὸ ἴδιον πράγμα.
Πρβλ. καὶ «Θεαίτητος» (189 c/d) «τότε ὡς ἀληθῶς δοξάζει ψευδῇ» καὶ
«οἱ ἄλλοι τοῦ ἀληθῶς ψεύδους ἀντιλαβέσθαι».

91. Ὁ ὁρισμὸς τῆς «διάνοιας» καὶ τῆς «δόξης» δίνεται καὶ στοῦ
«Θεαίτητος» (189 e-190 a). Ἡ «διάνοια» εἶναι «λόγος, ὃν αὐτὴ πρὸς

ἐλότελα νά ναι λόγος. Γιατὶ ἀποδείξαμε παραπάνω, πῶς
εἶναι τῶν ἀδυνάτων, ἂν εἶναι λόγος, νά μὴ μιλάει γιὰ τίποτα.

ΘΕΑΙ. Πάρα πολὺ σωστά.

ΕΕ. Ἐνα σύμπλεγμα λοιπὸν καυωμένο ἀπὸ ῥήματα καὶ
ὀνόματα, ποῦ θά ἴλεγε γὰρ σένα τὰ «διαφορετικὰ» γιὰ «ἴδια»
καὶ τὰ «μὴ ὄντα» γὰρ «ὄντα», ἕνα τέτοιον σύμπλεγμα φαίνεται
ἐλακτάθαρ, πῶς εἶναι οὐσιαστικὰ καὶ ἀληθινὰ ἕνας λόγος
ψεύτικος⁹⁰.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινότατα

XLVIII. Ὑπάρχει ψεύτικη σκέψη, ψεύτικη κρίση,
ψεύτικη παράσταση.

ΕΕ. Μὰ δὲ μοῦ λές: Ἄραγε ἡ «σκέψη» καὶ ἡ «κρίση»
καὶ ἡ «παράσταση» δὲν εἶναι τάχα κιόλας φανερό, πῶς
ὅλ' αὐτὰ τὰ γένη μπορούν νά γεννηθοῦνε στὴν ψυχὴ μας καὶ
ψεύτικα καὶ ἀληθινὰ;

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΕΕ. Θὰ τὸ καταλάβεις καλύτερα, ἂν πρῶτα νιώσεις.
τί ναι τὸ καθεὶν ἀπ' αὐτὰ καὶ τί διαφορὰ ἔχουνε συναμετα-
ξύ τους.

ΘΕΑΙ. Φτάνει νά μοῦ τὸ πῆς

ΕΕ. Λοιπὸν πρῶτα πρῶτα ἡ σκέψη καὶ ὁ λόγος εἶναι τὸ
ἴδιον πράγμα. Μὲ μόνη τὴ διαφορὰ, πῶς ὀνομάστηκε ἀπὸ μᾶς
«σκέψη» ὁ διάλογος, ποῦ γίνεται: μετὰ στὴν ψυχὴ μὲ τὸν
ἑαυτὸ της χωρὶς νά συμμετέχῃ ἡ φωνή δὲν εἶναι ἔτσι: «

ΘΕΑΙ. Βεβηλίστατα.

ΕΕ. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ τὸ ρέμα, ποῦ βγαίνει ἀπὸ τὴν
ψυχὴ καὶ περνάει ἀπὸ τὸ στόμα ἐνωμένο μὲ τὴ φωνή, αὐτὸ
δὲν ἔχει ὀνομαστῆ «λόγος»;

ΘΕΑΙ. Ἀληθινά.

ΕΕ. Κι ἀκόμα ξέρούμε, πῶς μέσα στοὺς λόγους ὑπάρ-
χει καὶ τοῦτο δῶ...

ΘΕΑΙ. Ποιό;

ΕΕ. Ἡ κατάφαση καὶ ἡ ἀρνηση.

ΘΕΑΙ. Τὸ ξέρούμε.

ΕΕ. Ὅταν λοιπὸν ἡ κατάφαση καὶ ἡ ἀρνηση γίνονται

αὐτὴν ἡ ψυχὴ διεξέρχεται περὶ ὧν ἂν σκοπῇ, «ὅταν δὲ ὀρίσασα, εἴ-
τε βραχύτερον εἴτε καὶ ἐξύτερον ἐπαίξασα, τὸ αὐτὸ ἦδη φῆ καὶ μὴ
διεστέλλει, δόξαν ταύτην τίθεμεν αὐτῆς».

γνηται μετὰ σιγῆς, πλὴν δόξης ἔχεις διὰ προσείπης αὐτό ;
ΘΕΑΙ. Καὶ πῶς ;

ΞΕ. Τί δ' εἴαν μὴ καθ' αὐτὴν ἀλλὰ δι' αἰσθήσεως
παρῇ τινι τὸ τοιοῦτον αὐτὸ πάθος, ἄρ' οἷόν τε δοθῶς εἰπεῖν
ἑτερόν τι πλὴν φαντασίαν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδέν.

ΞΕ. Οὐκοῦν ἐπέπερ λόγος ἀληθῆς ἦν καὶ ψευδής, τού-
των δ' ἐφάνη διάνοια μὲν αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν ψυχῆς διά-
λογος, δόξα δὲ διανοίας ἀποτελεῦτης, φαίνεται δὲ ὅ | λέ-
γομεν σύμμιξις αἰσθήσεως καὶ δόξης, ἀνάγκη δὴ καὶ τού-
των τῷ λόγῳ ξυγγενῶν ὄντων ψευδῇ τε αὐτῶν ἔνια καὶ
ἐνίοιτε εἶναι.

ΘΕΑΙ. Πῶς δ' οὐ ;

ΞΕ. Κατανοεῖς οὖν διὰ πρότερον εὐρέθῃ ψευδὴς δόξα
καὶ λόγος, ἢ κατὰ τὴν προσδοκίαν ἦν ἐφοβήθημεν ἄρτι,
μὴ παντάπασιν ἀνήνυτον ἔργον ἐπιβαλλοίμεθα ζητοῦντες
αὐτό ;

ΘΕΑΙ. Κατανοῶ.

XLVIII. ΞΕ. Μὴ τοίνυν μὴδ' εἰς τὰ λοιπὰ ἀθυμώ-
μεν. Ἐπειδὴ γὰρ πέφανται ταῦτα, τῶν | ἐμπροσθεν ἀνα-
μνησθῶμεν κατ' εἶδη διαιρέσεων.

ΘΕΑΙ. Ποίων δὴ ;

ΞΕ. Διειλόμεθα τῆς εἰδωλοποιικῆς εἶδη δύο, τὴν μὲν
εἰκαστικὴν, τὴν δὲ φανταστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ τὸν σοφιστὴν εἶπομεν ὡς ἀποροῦμεν εἰς ὁπο-
τέραν θήσομεν.

ΘΕΑΙ. Ἦν ταῦτα.

ΞΕ. Καὶ τοῦθ' ἡμῶν ἀπορουμένων ἔτι μείζων κατε-

μέσα στὴν ψυχὴ μὲ τὴ σκέψη σιωπηλά, πῶς ἄλλιωδες μορεῖς
νὰ τ' ὀνομάσεις αὐτὸ παρὰ «κρίση» ;

ΘΕΑΙ. Ἄμ' πῶς ἄλλιωδες ;

ΞΕ. Κι εἴταν πάλι αὐτὴ ἡ ψυχικὴ ἐνέργεια δὲ γίνεται
μόνη τῆς, παρὰ μὲ τὴ μεσολάβησιν κάποιας αἰσθησεως, ἄρα-
γες μοροῦμε νὰ τὴν ὀνομάσουμε σωστά μ' ἄλλ' ὄνομα ἐχτός
ἀπὸ «παράσταση» ;⁹²

ΘΕΑΙ. Μὲ κανέν' ἄλλο.

ΞΕ. Ἀφοῦ λοιπὸν δεχτήκαμε, πῶς δὲ «λόγος» εἶν' ἀλη-
θινὸς καὶ ψεύτικος καὶ ἀπὸ τ' ἄλλα ψυχικὰ φαινόμενα ἡ
«σκέψη» φανερώθηκε, πῶς εἶναι διάλογος τῆς ψυχῆς μὲ τὸν
ἑαυτοῦ τῆς καὶ ἡ «κρίση» τῆς σκέψεως τ' ἀποτελείωμα, καὶ
αὐτὸ πού λέμε «παράσταση» κατὰ ἀνάμειχτο ἀπὸ αἰσθησεως
καὶ κρίση, ἀφοῦ λοιπὸν ὅλ' αὐτὰ εἶναι συγγενικά μὲ τὸ λό-
γο. κατανάγκη μερικά ἀπ' αὐτὰ καὶ κάποτε θὰ εἶναι ψεύ-
τικα.

ΘΕΑΙ. Πῶς δχι ;

ΞΕ. Καταλαβαίνεις λοιπὸν τώρα, πῶς βρήκαμε τὴν ψεύ-
τικὴ γνώμη καὶ τὸν ψεύτικο λόγον πολὺ πρωτότερον ἀπ' ὅ τι
περιμέναμε, εἴταν εἴχαμε φοβηθεῖ πρὶν λίγο μὴν τυχερὸν μ' αὐ-
τὴ τὴν ἀναζήτησιν καταπαστήκαμε ἕνα ὁλότερον ἀκατέρθωτο
ἔργο ;

ΘΕΑΙ. Τὸ καταλαβαίνω.

XLVIII. Ὑπάρχει ἄρα τέχνη ἀπατητικὴ. Ξαναγουρισμὸς
στὴ διαίρεσιν τῶν τεχνῶν. Διχοτομία
τῆς παραγωγικῆς τέχνης.

ΞΕ. Ἄς μὴν ἀπελπιζόμεσθε λοιπὸν καὶ γὰρ τὰ ἐπίλοιπα.
Κι ἀφοῦ ξεκαθαρίσαμε τὰ τελευταῖα αὐτὰ ζητήματα, ἄς ξε-
ναθυμηθούμε τοὺς χωρισμοὺς σὲ εἶδη, πού κάναμε πρωτότερα.

ΘΕΑΙ. Ποιῶς ἀπ' ὧλων ;

ΞΕ. Εἴχαμε χωρίσει τὴν εἰδωλοποιητικὴν τέχνην σὲ δύο
εἶδη, τὴν ἀπεικονιστικὴν καὶ τὴ φαντασμα-
τοπλαστικὴν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Καὶ εἴπαμε, πῶς ἀποροῦμε σὲ ποιὰν ἀπὸ τῶν δύο
νὰ τοποθετήσουμε τὸ σοφιστή.

ΘΕΑΙ. Ἔστο εἴτανε.

ΞΕ. Κι ἐνὼ βρισκόμασθε σὲ τούτῃ τὴν ἀπορία, μᾶς κυ-

92. Στὸ «Φίληβο» (38 b - 39 c) ἐξηγεῖ ὁ Πλάτωνας ἀναλυτικότερα
καὶ μ' ἕνα συγκεκριμένο παράδειγμα, πῶς ἡ αἰσθησις συναργάσσεται μὲ
τὴ σκέψη γιὰ νὰ δημιουργηθεῖ ἡ παράστασις (φαντασία).

χύθη σκοτοδινία, φανέντος τοῦ λόγου τοῦ πᾶσιν ἀμφισβη-
τούντος, ὡς οὐτε εἰκὼν οὐτε εἰδωλὸν οὐτε φάντασμα εἶη τὸ
D παράπαν οὐδὲν | διὰ τὸ μηδαμῶς μηδέποτε μηδαιμοῦ ψευ-
δος εἶναι.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ἀληθῆ.

ΣΕ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ πέφανται μὲν λόγος, πέφανται
δ' οὖσα δόξα ψευδής, ἐγχαρεῖ δὴ μιμήματα τῶν ὄντων εἶ-
ναι καὶ τέχνην ἐκ ταύτης γίγνεσθαι τῆς διαθέσεως ἀπα-
τητικῇν.

ΘΕΑΙ. Ἐγχαρεῖ.

ΣΕ. Καὶ μὴν οἱ γ' ἦν ὁ σοφιστὴς τούτων πότιρον, διω-
μολογημένον ἡμῖν ἐν τοῖς πρόσθεν ἦν.

ΘΕΑΙ. Ναί.

E ΣΕ. Πάλιν τοῖνυν ἐπιχειροῦμεν, σχίζοντες διχῇ τὸ | προ-
τεδὲν γένος, πορεύεσθαι κατὰ τοῦπὶ δεξιὰ ἀεὶ μέρος τοῦ
τιμηθέντος, ἐχόμενοι τῆς τοῦ σοφιστοῦ κοινωνίας, ἕως ἂν
αὐτοῦ τὰ κοινὰ πάντα περιελόντες, τὴν οἰκείαν λιπόντες
265 φύσιν ἐπιδείξωμεν μάλιστα μὲν ἡμῖν αὐτοῖς, ἔπειτα δὲ | καὶ
τοῖς ἐγγυτάτω γένει τῆς τοιαύτης μεθόδου πεφυκόσιν.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΣΕ. Οὐκοῦν τότε μὲν ἡρχόμεθα ποιητικῇν καὶ κητι-
κῇν τέχνην διαιρούμενοι;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΣΕ. Καὶ τῆς κητιτικῆς ἐν θηρευτικῇ καὶ ἀγωνίᾳ καὶ
ἐμπορικῇ καὶ τισιν ἐν τοιούτοις εἰδεσιν ἐφαντάζεθ' ἡμῖν;
ΘΕΑΙ. Πάνν μὲν οὖν.

ΣΕ. Νῦν δέ γ' ἐπειδὴ μιμητικὴ περιείληφεν αὐτῶν τέ-
χνην, δῆλον ὡς αὐτὴν τὴν ποιητικὴν δίχα διαιρεῖται πρῶ-
B τῇν. Ἡ γάρ πον μίμησις | ποιήσις τίς ἐστίν, εἰδῶλων μὲν-
τοι, φανέν, ἀλλ' οὐκ αὐτῶν ἐκάστων ἥ γάρ,

ρίσειεν ἀκόμῃ μεγαλύτερη παραζάλη, ὅταν ξεφύτρῳε στῇ
μέσῃ τὸ ἐπιχείρημα, ποῦ διαμρισητῇ ἀπέναντι σ' ὅλους,
πῶς δὲν ὑπάρχει καὶ ὅλως διόλου μήτε εἰκόνα, μήτε ὁμοίω-
μα, μήτε φαινομενικὴ παράσταση, ἀφοῦ δὲν ὑπάρχει που-
θενά. ποτε καὶ μὲ κανέναν τρόπο ψέμα.

ΘΕΑΙ. Ἀλήθεια λές.

ΣΕ. Τώρα ὅμως, ἀφοῦ ἔγινε πιά φανερό, πῶς ὑπάρχει
ψεύτικος λόγος καὶ ψεύτικη κρίση, μπορεῖ βέβαια νὰ ὑπάρ-
χουν καὶ «ἀπομιμήματα» τῶν «ὄντων» καὶ ἀπὸ τῆς διαθέσε-
ως νὰ τὰ δημιουργήσει κανεὶς νὰ γεννιέται μιὰ τ ἔ χ ν ἡ ἀ πα-
τ ἡ τ ι κ ῆ.

ΘΕΑΙ. Μπορεῖ.

ΣΕ. Καὶ πρωτύτερα εἶχαμε συμφωνήσει ἀκόμῃ, πῶς ὁ
σοφιστὴς σίγουρα εἶναι μέσα σὲ κάποιο ἀπ' αὐτὰ τὰ εἶδη.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΣΕ. Ἄς δοκιμάσουμε λοιπὸν καὶ πάλι σκίζοντας στὰ
δυσὸ τὸ κάθε γένος νὰ προχωροῦμε πάντα κατὰ τὸ δεξιὸ μέρος
τοῦ σκιασμένου⁹³, παρακολουθώντας τὸ τί ἔχουν κοινὸ μὲ
τὸ σοφιστῆ, ὥσπου νὰ τοῦ ἀφαιρέσουμε⁹⁴ ὅλα τὰ γνωρίσματα,
ποῦ ἔχει κοινὰ μὲ τ' ἄλλα εἶδη, καὶ νὰ τοῦ ἀφήσουμε μόνον
ἐκεῖνο, ποῦ κάνει τὴ δική του ἰδιαίτερη φύση. Κι ἔτσι
νὰ δείξουμε τί ν' ὁ σοφιστὴς, πρῶτα πρῶτα σ' ἐμᾶς τοὺς
ἰδίους καὶ ἔπειτα καὶ σ' ἐκείνους, ποῦ στέκονται ἀπὸ φυσι-
κοῦ τους πέρα πολὺ κοντὰ σὲ τούτῃ τῇ μέθοδῳ.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΣΕ. Τότες λοιπὸν δὲν εἶχαμ' ἀρχίσει διχοτομώντας τὴν
τέχνην σὲ πα ρ α γ ω γ ι κ ῆ καὶ ἀ π ο χ η τ ι κ ῆ;

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΣΕ. Καὶ ὁ σοφιστὴς δὲ μᾶς παρουσιάζει ὅλοένα μέσα
στὴν κυνηγετικὴ καὶ στὴν ἀγωνιστικὴ καὶ στὴν ἐμπορικὴ
καὶ σὲ κάτι τέτια εἶδη ἀπὸ τὴν ἀποχτητικὴ τέχνην;

ΘΕΑΙ. Βεβαίως.

ΣΕ. Τώρα ὅμως, ποῦ εἶδαμε, πῶς ἡ μιμητικὴ τὸν περι-
έχει τέχνην, φανερό εἶναι, πῶς πρέπει νὰ διαιρέσουμε πρῶτα
πρῶτα τὴν παραγωγικὴ τέχνη⁹⁵. Γιατί, ἂ δὲ γελιέμαι, ἡ
μίμησις εἶν' ἕνα εἶδος παραγωγῆς, ποῦ ὅμως, καθὼς λέμε,
παράγει ὁμοιώματα καὶ ὅχι τὰ ἴδια πράγματα. Δὲν εἶν' ἔτσι;

93. Γιὰ τὴ διχοτομικὴ διαίρεση καὶ τοὺς κανόνες τῆς βλέπε τὴν
Εἰσαγωγὴν κεφ. Δ'.

94. Ἡ διαίρεσις λοιπὸν ἀρχίζει τώρα ἀπὸ τὸ μέρος τῶν τεχνῶν,
ποῦ εἶχε μείνει ἀδιαίρετο, δηλ. ἀπὸ τῆς παραγωγικῆς τέχνης.

ΘΕΑΙ. Παντάσας μὲν οὖν.

ΞΕ. Ποιητικῆς δὴ πρῶτον δύο ἔστω μέρη.

ΘΕΑΙ. Ποίω;

ΞΕ. Τὸ μὲν θεῖον, τὸ δ' ἀνθρώπινον.

ΘΕΑΙ. Οὐπω μεμάθηκα.

ΧΛΙΧ. ΞΕ. Ποιητικὴν, εἴπερ μεμνήμεθα τὰ κατ' ἀρχὰς λεχθέντα, πᾶσαν ἔφαμεν εἶναι δύναμιν, ἥτις ἂν αἰτία γίγνηται τοῖς μὴ πρότερον οὖσιν ὕστερον γίνεσθαι.

ΘΕΑΙ. Μεμνήμεθα.

ΞΕ. Ζῶα δὴ | πάντα θνητὰ καὶ φυτὰ, ὅσα τ' ἐπὶ γῆς ἐκ σπερμάτων καὶ διζῶν φύεται καὶ ὅσα ἄνυχα ἐν γῇ ξυνίσταται σώματα τηκτὰ καὶ ἀτηκτα, μὲν ἄλλον τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσουσιν ὕστερον γίνεσθαι πρότερον οὐκ ὄντα; "Ἡ τῶ τῶν πολλῶν δόγματι καὶ δῆμαι χρώμενοι—

ΘΕΑΙ. Ποίω;

ΞΕ. Τῷ τὴν φύσιν αὐτὰ γενᾶν ἀπὸ τίνος αἰτίας αὐτοῦιώς καὶ ἄνεν διανοίας φουούσης, ἢ μετὰ λόγον τε καὶ ἐπιστήμης θείας ἀπὸ θεοῦ γιγνομένης;

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ | μὲν ἴσως διὰ τὴν ἡλικίαν πολλάκις αὐφότερα μεταδοξάζω· νῦν μὴν βλέπων εἰς σέ καὶ ὑπολαμβάνων οἶεσθαι σε κατὰ γε θεὸν αὐτὰ γίνεσθαι, ταύτην καὶ αὐτὸς νενόμικα.

ΞΕ. Καλῶς γε, ὦ Θεαίτητε· καὶ εἰ μὲν γέ σε ἡγούμεθα τῶν εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἄλλως πως δοξαζόντων εἶναι, οὐκ ἂν τῷ λόγῳ μετὰ πειθοῦς ἀναγκαίως ἐπεχειροῦμεν ποιεῖν ὁμολογεῖν· ἐπειδὴ δέ σου καταμανθάνω τὴν φύσιν, ὅτι καὶ

95. Βλ. παραπάνω (219 b). *Εἰδὼ δίνεται ὁ πραγματικὸς ὁρισμὸς τῆς «ποιητικῆς».

96. Ὁ Πλάτωνας ἀποκρούει ἔντονα τὴς θεωρίας, ποὺ ἀρνιούνται τὴ δημιουργία καὶ διακυβέρνηση τοῦ κόσμου ἀπὸ θεϊκῆς διάνοια, ποὺ ἐνεργεῖ «μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης θείας», καὶ σὺ Φίληβο (28 d/e)

ΘΕΑΙ. Ἔτσι εἶναι χωρὶς ἄλλο.

ΞΕ. Τὴν παραγωγικὴν λοιπὸν ἀεὶ τὴ διαιρέσουμε πρῶτα σὲ δύο μέρη.

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Τὸ ἕνα θεῖον καὶ τ' ἄλλο ἀνθρώπινον.

ΘΕΑΙ. Δὲν τὸ καταλαβαίνω ἀκόμη.

ΧΛΙΧ. L, LI, LII. Ἡ διχοτόμηση τῆς παραγωγικῆς τέχνης ὁδηγεῖ στὸν τελειωτικὸν ὁρισμὸ τοῦ σοφιστῆ.

ΞΕ. Ἄν θυμᾶσαι, ὅσα εἴπαμε στὴν ἀρχή, ὀνομάσαμε παραγωγικὴ κάθε δύναμη, ποὺ γίνετ' αἰτία ὧς ἀρχίσουν νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ μιὰ στιγμή καὶ ἔπειτα πράγματα, ποὺ πρὶν δὲν εἶταν⁹⁵.

ΘΕΑΙ. Θυμᾶμαι.

ΞΕ. Ἐ! λοιπόν! Ὅλα τὰ θνητὰ ζῶα καὶ ἀκόμη καὶ τὰ φυτὰ, ὅσα φυτρώνουν ἀπάνω στὴ γῇ ἀπὸ σπόρους ἢ ἀπὸ ρίζες καὶ ὅς' ἄνυχα σώματα συνθέτονται μέσα στὴ γῇ, ποὺ εἶτε λιώνουν. εἶτε δὲ λιώνουν, ἀρχαγες θὰ ποῦμε, πῶς ἄλλος κανεῖς ἢ ὁ θεὸς τὰ δημιουργεῖ καὶ τὰ κάνει νὰ ὑπάρχουν ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, ἐνῶ πρὶν δὲν εἶταν; Ἡ θὰ μεταχειριστοῦμε τὴ λαϊκὴ δοξασία καὶ τὰ λαϊκὰ λόγια...

ΘΕΑΙ. Ποιά;

ΞΕ. Πῶς τὰ γεννᾶει τάχα ἡ φύση ἀπὸ κάποιαν αἰτίαν, ποὺ ἐνεργεῖ ἀπὸ μόνη της καὶ δημιουργεῖ χωρὶς λογικό; ἢ μὲ λογικό καὶ θεϊκὴν ἐπιστήμη, ποὺ προέρχετ' ἀπὸ τὸ θεό;⁹⁶

ΘΕΑΙ. Ἐγὼ, ἴσως ἐξ αἰτίας τὴν ἡλικία μου, πολλὰς φορὰς μεταλλάζω τίς ἀπὸ αὐτὰς γνῶμες. Τώρα ὅμως βλέποντας ἐσένα καὶ ὑποθέτοντας, τῶρα ἐγὼ φρονεῖς, πῶς κάποιος θεὸς τὰ δημιουργεῖ ὅλ' αὐτὰ, ἔτσι δέχομαι καὶ γώ.

ΞΕ. Πολὺ καλὰ κάνεις, Θεαίτητε. Κι ἂν βέβαια σὲ θεωροῦσα ἕναν ἀπὸ κείνους, ποὺ ἀργότερα θὰ ᾄχουμε διαφορετικὴ γνώμη, θὰ προσπαθοῦσα τώρα μὲ τὴ συζήτηση νὰ σὲ κάμω νὰ συμφωνήσεις μαζί μου μὲ πειθαναγκαστικὰ ἐπιχειρήματα. Τώρα ὅμως, ἐπειδὴ νιώθω καλὰ τὸ χαρὰχτήρα σου

«Πότερον, ὦ Πρώταρχε, τὰ ζῶοντα πάντα καὶ τότε τὸ καλούμενον βλον ἐπιτροπεύειν φύσιν τὴν τοῦ ἀλόγου καὶ εἰκῆ δύναμιν καὶ τὸ βην ἔνυχον, ἢ τὰ πάντα, καθάπερ οἱ πρόσθεν ἡμῶν ἔλεγον, νοῦν καὶ φρόνησιν οὕτως θαυμαστὴν συντάττουσαν διακυβερνᾶν;» καὶ στοὺς «Νόμους» (888 e - 889 c).

E ἄνευ τῶν παρ' ἡμῶν λόγων αὐτὴ | πρόσσειν ἐφ' ἅπερ νῦν
ἐλκεσθαι φῆς, ἐάσω· χρόνος γὰρ ἐκ περιτοῦ γίγνεται· ἄν·
ἀλλὰ θήσω τὰ μὲν φύσει λεγόμενα ποιῆσθαι θεῖα τέχνη, τὰ
δ' ἐκ τούτων ὑπ' ἀνθρώπων ξυνοιστάμενα ἀνθρωπίνῃ, καὶ
κατὰ τοῦτον δὴ τὸν λόγον δύο ποιητικῆς γένη, τὸ μὲν ἀν-
θρώπινον εἶναι, τὸ δὲ θεῖον.

ΘΕΑΙ. Ὁρθῶς.

ΞΕ. Τέμνε δὴ δυοῖν οὖσαι δίχα ἑκατέραν αὐτῆς.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

266 ΞΕ. Οἶον | τότε μὲν κατὰ πλάτος τέμνων τὴν ποιητικὴν
πάσαν, νῦν δὲ αὖ κατὰ μήκος.

ΘΕΑΙ. Τετμήσθω.

ΞΕ. Τέταρα μὴν αὐτῆς οὕτω τὰ πάντα μέρη γίγνεται,
δύο μὲν τὰ πρὸς ἡμῶν, ἀνθρώπεια, δύο δ' αὖ τὰ πρὸς θεῶν,
θεῖα.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Τὰ δὲ γ' ὥς ἐτέρως αὖ διηρημένα, μέρος μὲν ἔν
ἅφ' ἑκατέρας τῆς μερίδος αὐτοποιητικόν, τὸ δ' ὑπολοίπω
σχεδὸν μάλιστ' ἂν λεγοῖσθην εἰδωλοποιικόν· καὶ κατὰ ταῦτα
δὴ πάλιν ἡ ποιητικὴ διχῇ διαιρεῖται.

B ΘΕΑΙ. Λέγε | ὅπῃ ἑκατέρα αὐτῆς.

Λ. ΞΕ. Ἡμεῖς μὲν που καὶ ἄλλα ζῶα καὶ ἐξ ὧν τὰ πε-
φυκότες ἐστί, πῦρ καὶ ὕδωρ καὶ τὰ τούτων ἀδελφά, θεοῦ γεν-
νήματα πάντα ἴσμεν αὐτὰ ἀπειρασμένα ἕκαστα· ἢ πῶς;

ΘΕΑΙ. Οὕτως.

ΞΕ. Τούτων δὲ γε ἑκάστων εἰδωλὰ, ἀλλ' οὐκ αὐτὰ παρ-
έεται, δαιμονία καὶ ταῦτα μηχανῇ γεγονότα.

ΘΕΑΙ. Ποῖα;

ΞΕ. Τὰ τε ἐν τοῖς ὕπνοις καὶ ὅσα μεθ' ἡμέραν φαντά-

καὶ ξέρω, πῶς καὶ χωρὶς τὰ δικὰ μου ἐπιχειρήματα μόνος
σου βαδίζεις πρὸς ἐκεῖνα, ὅπου τώρα λές, πῶς ἐγὼ σὲ τρα-
βῶ, θὰ τ' ἀφήσω αὐτὸ κατὰ μέρος, γιὰτὶ θὰ 'τανε περιττὴ
σπατάλη καιροῦ. Θὰ θέσω λοιπὸν γιὰ βάση, πῶς ὅσα λέμε,
πῶς γίνονται ἀπὸ τῆ φύσης, δημιουργιοῦντ' ἀπὸ τέχνης θεϊκῆς,
καὶ ὅσα πάλι συνθέτουντ' ἀπ' ἀνθρώπους, δημιουργιοῦντ'
ἀπὸ τέχνης ἀνθρωπίνης, καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴ τῇ βάσει θὰ δε-
χτοῦμε, πῶς τὰ γένη τῆς παραγωγικῆς τέχνης εἶναι δύο, τὸ
ἐν' ἀνθρώπινω καὶ τ' ἄλλο θεϊκό.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΞΕ. Χώρισε λοιπὸν τώρα πάλι σὲ δυὸ τὴν καθεμιάν ἀπ'
αὐτὲς τίς δυὸ τέχνης.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΞΕ. Νά! ὅπως χώρισε τότες τὴν παραγωγικὴν τέχνην
τοῦ φάρδους, χωρίσέ τηνε τώρα πάλι τοῦ μάχρους.

ΘΕΑΙ. Ἄς πούμε, πῶς χωρίστηκε.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν τὰ μέρη τῆς γίνονται τέσσερα τὸ ὅλο,
δυὸ τὰ ἀπὸ μέρους μας, ἀνθρώπινα, καὶ δυὸ τ' ἀπὸ μέρους
τῶν θεῶν. Θεϊκά.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Αὐτὰ πάλι τὰ τέσσερα μέρη σύμφωνα μ' ἄλλη διαί-
ρεση, ποὺ εἶχανε κάμει, θὰ μπορούσανε νὰ ὀνομαστοῦν ἓνα
μέρος ἀπὸ κάθε μερίδα πραγμάτων παραγωγικῶ, καὶ
τ' ἄλλα δύο, ποὺ μένουν, θὰ μπορούσανε σχεδὸν ἀκριβέστατα
νὰ ὀνομαστοῦν ὁμοιωματοπαραγωγικά. Καὶ πάλι
λοιπὸν μὲ τοῦτο τὸν τρόπο ἡ παραγωγικὴ τέχνη χωρίζεται
σὲ δύο.

ΘΕΑΙ. Γιὰ ἐξηγήσέ μου, μὲ ποῖον τρόπο γίνεται αὐτὴ
ἡ διχοτόμηση;

Λ. ΞΕ. Νά πῶς! Ἡμεῖς βέβαια καὶ τ' ἄλλα ζῶα καὶ τὰ
στοιχεῖα, ποὺ συνθέτουν ἔλα τὰ φυσικὰ πράγματα, δηλαδὴ
ἢ φωτιά, τὸ νερὸ καὶ τὰ παρόμοια. Ὁλ' αὐτά, ξέρουμε πῶς
εἶναι δημιουργήματα ἐργασμένα ἀπὸ τὸ θεὸ τὸ καθένα. Ἡ
τί νομίζεις;

ΘΕΑΙ. Ἔστ' εἶναι.

ΞΕ. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ παρακολουθοῦν ὁμοιώματα, ποὺ
δὲν εἶναι τὰ ἴδια τὰ πράγματα, δημιουργημένα ὥστέσον ἀπὸ
κάποια θεϊκὴν ἐπινόηση καὶ αὐτά.

ΘΕΑΙ. Τί ὁμοιώματα;

ΞΕ. Νά! ἐκεῖνα, ποὺ βλέπουμε στὸν ὕπνο μας, καὶ κεῖ-

ματα αὐτοφύη λέγεται, σκιά μὲν ὅταν ἐν τῷ πυρὶ σκότος
C ἐγγίγνηται, | διπλοῦν δὲ ἥνικ' ἂν φῶς οἰκεῖτον τε καὶ ἀλλό-
τριον περὶ τὰ λαμπρὰ καὶ. λεία εἰς ἐν ξυνηλθὸν τῆς ἐμπρο-
σθεν εἰσδυίας ὄψεως ἐναντίαν αἰσθηθῶν παρέχον εἶδος ἀπερ-
γάζεται.

ΘΕΑΙ. Δύο γὰρ οὖν ἔστι ταῦτα θείας ἔργα ποιήσεως,
αὐτὸ τε καὶ τὸ παρακολοῦνθον εἰδωλον ἐκάστω.

ΣΕ. Τί δὲ τὴν ἡμετέραν τέχνην; Ἀρ' οὐκ αὐτὴν μὲν
οἰκίαν οἰκοδομικῇ φήσομεν ποιεῖν, γραφικῇ δὲ τιν' ἑτέραν,
οἷον ὄναρ ἀνθρώπων ἐργηγορόσιν ἀπειρασμένην;

D ΘΕΑΙ. | Πάνυ μὲν οὖν.

ΣΕ. Οὐκοῦν καὶ τὰλλα οὕτω κατὰ δύο διαιτὰ ἔργα τῆς
ἡμετέρας αὐ ποιητικῆς πράξεως, τὸ μὲν αὐτό, φαιέν, αὐ-
τουρηκῇ, τὸ δὲ εἰδωλον εἰδωλοποιικῇ.

ΘΕΑΙ. Νῦν μᾶλλον ἔμαθον, καὶ τίθημι δύο διχῇ ποιη-
τικῆς εἶδη· θεῖαν μὲν καὶ ἀνθρωπίνην κατὰ θάτερον τιμήμα,
κατὰ δὲ θάτερον τὸ μὲν αὐτῶν ὄν, τὸ δὲ ὁμοιωμάτων τι-
νῶν γέννημα.

ΛΙ. ΣΕ. Τῆς τοίνυν εἰδωλοποιικῆς ἀναμνησθῶμεν ὅτι
τὸ μὲν εἰκαστικόν, τὸ δὲ φανταστικόν ἐμελλεν εἶναι γένος,
Ε εἰ τὸ | ψεύδος ὄντω; ὃν ψεύδος καὶ τῶν ὄντων ἔν τι φανείη
πεφυκός.

ΘΕΑΙ. Ἦν γὰρ οὖν.

ΣΕ. Οὐκοῦν ἐφάνη τε καὶ διὰ ταῦτα δὴ καταριθμήσο-
μεν αὐτῶν νῦν ἀναμνησθητικῶς· εἶδη δύο;

ΘΕΑΙ. Ναί.

267 ΣΕ. Τὸ τοίνυν φανταστικόν αὐθις | διορίζωμεν δίχα.

ΘΕΑΙ. Πῇ;

ΣΕ. Τὸ μὲν δι' ὁργάνων γινόμενον, τὸ δὲ αὐτοῦ παρ-
έχοντος ἑαυτὸν ὄργανον τοῦ ποιοῦντος τὸ φάντασμα;

97. Τὰ εἰδωλα, ποὺ σχηματίζονται μέσα στὰ νερά καὶ τῆς γυα-
λιστερές ἐπιφάνειες, δείχνουν ἢ τὸ δεξιὰ ἀριστερὰ καὶ τ' ἀνάποδο ἢ
ἀναποδογυρισμένα τ' ἀντικείμενα, ποὺ καθρεφτίζονται. Πρβλ. καὶ
«Θαλίητο» (193 e/d) καὶ «Τίμαιο» (46 a/c).

να, ποὺ γεννιοῦνται μόνα τους, νὰ ποῦμε, τὴν ἡμέρα, λογου-
χάρ' ἢ σκιά, ποὺ γεννιέται, ὅταν στὴ φωτιά προστεθεῖ σκο-
τάδι ἢ ὅταν στὰ λαμπρὰ καὶ γυαλιστερὰ σώματα συγκεν-
τρώνεται στὸ ἴδιο σημεῖο διπλὸ φῶς, τὸ δικό τους καὶ ξένο,
καὶ δημιουργεῖ μιὰν εἰκόνα, ποὺ γεννάει ἐντύπωση ἀντί-
στροφη ἀπὸ τὴν πρὶν συνηθ. σμένῃ ὁψη τῶν πραγμάτων⁹⁷.

ΘΕΑΙ. Ἀληθινὰ λοιπὸν ἔχουμε δύο λογικῶν ἔργα τῆς
θεϊκῆς δημιουργίας, τὸ ἴδιο τὸ πρᾶμα καὶ τ' ὁμοίωμα, ποὺ
παρακολουθεῖ τὸ κάθε πρᾶμα.

ΣΕ. Ἀμὲρ γὰρ τὴ δική μας τὴν τέχνη, τὴν ἀνθρώπινη;
Ἄραγε; δὲ θὰ ποῦμε, πῶς κατασκευάζει ἀπὸ τῆ μιᾶ με-
ριά ἓνα πραγματικὸ σπῆτι μὲ τὴν οἰκοδομικὴ καὶ ἀπὸ τὴν
ἄλλη μεριά ἓν ἄλλο σπῆτι μὲ τὴ ζωγραφικὴ, καμωμένο
σάν ἓνα εἶδος ὄνειρο ἀνθρώπινο γιὰ ξυπνητούς;

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστά.

ΣΕ. Ἔτσι λοιπὸν διπλὰ εἶναι καὶ ἑλα τ' ἄλλα ἔργα τῆς
δικῆς μας παραγωγικῆς ἐνέργειας σὲ δύο σειρές, ἀπὸ τῆ μιᾶ
μεριά, νὰ ποῦμε, τὸ ἴδιο τὸ πρᾶμα μὲ τὴν πραγματο-
παραγωγικὴ τέχνη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τ'
ὁμοίωμα μὲ τὴν ὁμοιωματοπαραγωγικὴ.

ΘΕΑΙ. Τώρα κατάλαβα καλύτερα καὶ δέχομαι πῶς τὰ
εἶδη τῆς παραγωγικῆς τέχνης εἶναι δύο χωρισμέ-
να τὸ καθένα σὲ δύο. Ἀπὸ τῆ μιᾶ εἶναι θεϊκὴ καὶ ἀν-
θρώπινη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη καθεμιά ἡ δημιουργεῖ πρᾶ-
ματα, ἢ γεννάει κάποια ὁμοιώματα.

ΛΙ. ΣΕ. Ἄς θυμηθοῦμε λοιπὸν τώρα, πῶς ἡ ὁμοιωματο-
παραγωγικὴ τέχνη θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχει δύο γένη. τὸ ἓν τὸ
εἰκονιστικὸ καὶ τ' ἄλλο τὸ φαντασματοπλαστι-
κό, ἂν ἤθελεν ἀποδείχτει, πῶς τὸ ψέμα ὑπάρχει πραγμα-
τικὸ σάν ψέμα καὶ εἶν' ἀπὸ τὴ φύση του ἓν ἀπὸ τὰ «ὄντα».

ΘΕΑΙ. Ναί! Ἔτσι τὸ ἔχουμε πεῖ.

ΣΕ. Αὐτὸ λοιπὸν δὲν ἀποδείχτηκε ... ἔτσι δὲ θὰ ὡ λο-
γαριάσουμε τῶρ' αὐτὰ γιὰ δύο εἶδη ἀναμφ. ἡτητά;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΣΕ. Ἄς χωρίσουμε λοιπὸν πάλι σὲ δύο τὸ φαντασματο-
πλαστικὸ εἶδος.

ΘΕΑΙ. Πῶς;

ΣΕ. Ἀπὸ τῆ μιᾶ μεριά ἐκεῖνο, ποὺ γίνεται μ' ὄργανα,
καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά, ὅταν ἐκείνος, ποὺ δημιουργεῖ τὸ φαι-
νομενικὸν ὁμοίωμα, χρησιμοποιοῖ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ γιὰ
ὄργανο.

ΘΕΑΙ. Πῶς φῆς ;

ΞΕ. Ὅταν, οἶμαι, τὸ σὸν σχῆμά τις ἐφ' ἑαυτοῦ χρώ-
μενος σώματι προσόμοιον ἢ φωνὴν φωνῇ φαίνεσθαι ποιῇ,
μίμησις τοῦτο τῆς φανταστικῆς μάλιστα κέκληται πού.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Μιμητικὸν δὴ τοῦτο αὐτῆς προσειπόντες ἀπονε-
μώμεθα· τὸ δ' ἄλλο πᾶν ἀφῶμεν μαλακισθέντες καὶ παρ-
B ἔντες ἑτέρῳ συναγαγεῖν τε | εἰς ἓν καὶ πρέπουσαν ἐπωνυ-
μίαν ἀποδοῦναι τιν' αὐτῷ.

ΘΕΑΙ. Νενεμήσθω, τὸ δὲ μεθεῖσθω.

ΞΕ. Καὶ μὴν καὶ τοῦτο ἐτι διπλοῦν, ὦ Θεαίτητε, ἄξιον
ῥηγεῖσθαι· δι' ἃ δέ, σκόπει.

ΘΕΑΙ. Λέγε.

ΞΕ. Τῶν μιμουμένων οἱ μὲν εἰδότες ὁ μιμοῦνται τοῦ-
το πράττουσιν, οἱ δ' οὐκ εἰδότες. Καίτοι τίνα μείζω διαί-
ρεσιν ἀγνωσίας τε καὶ γνώσεως θήσουεν ;

ΘΕΑΙ. Οὐδεμίαν.

ΞΕ. Οὐκοῦν τό γε ἄρτι λεχθὲν εἰδότεων ἦν μίμμημα ; Τὸ
γὰρ σὸν σχῆμα καὶ σὲ γινώσκων ἄν τις μιμήσαιο.

C ΘΕΑΙ. | Πῶς δ' οὖν ;

ΞΕ. Τί δὲ δικαιοσύνης τὸ σχῆμα καὶ ὅλης ξυλλήβδην
ἀρετῆς ; Ἄρ' οὐκ ἀγνοοῦντες μὲν, δοξάζοντες δὲ πη, σφό-
δρα ἐπιχειροῦσι πολλοὶ τὸ δοκοῦν οφείει τοῦτο ὡς ἐνὸν αὐ-
τοις προθυμεῖσθαι φαίνεσθαι ποιεῖν, διτι μάλιστα ἔργοις
τε καὶ λόγοις μιμούμενοι ;

ΘΕΑΙ. Καί πάνυ γε πολλοί.

ΘΕΑΙ. Πῶς τὸ ἐννοεῖς αὐτό ;

ΞΕ. Ὅταν κάποιος μεταχειρίζεται τὸ δικό του σῶμα καὶ
τὸ κάνει νὰ φαίνεται ὅμοιο μὲ τὸ δικό σου παρρησιαστικό,
ἢ ὅταν κάνει τῇ φωνῇ του νὰ φαίνεται ὅμοια μὲ τῇ δικῇ
σου, αὐτὸ προπάντων τὸ μέρος τῆς φαντασματοπλαστικῆς τέ-
χνης ὀνομάζεται, θαρρῶ, μίμησις.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΞΕ. Ἄς τὸ ξεχωρίσουμε λοιπὸν ἰδιαίτερα τοῦτο τὸ μέ-
ρος τῆς ὀνομάζοντάς το μιμητικῆς ὧς πρὸς ὅλο τ' ἄλλο,
ἄς δείξουμε κάποιαν ἀμέλεια καὶ ἄς τ' ἀφήσουμε κατὰ μέ-
ρος νὰ τὸ συγκεντρώσει κάποιος ἄλλος σὲ μιὰν ἐνότητά καὶ
νὰ τοῦ δώσει κάποια πρεπούμενη ὀνομασίαν.

ΘΕΑΙ. Ἄς ξεχωρίσουμε τὸ ἓνα καὶ ἄς ἀφήσουμε τ' ἄλλο.

ΞΕ. Καὶ ὅμως, Θεαίτητε, καὶ τοῦτο τὸ κομμάτι, ποῦ ξε-
χωρίσαμε, σωστὸν εἶναι νὰ τὸ θεωρήσουμε γιὰ διπλό. Καὶ
νὰ ἴδεις γιὰτί.

ΘΕΑΙ. Γιὰ λέγε.

ΞΕ. Ἀπὸ κείνους, ποῦ μιμοῦνται, ἄλλοι τὸ κάνουνε γνω-
ρίζοντας καλὰ ἐκεῖνο ποῦ μιμοῦνται, ἄλλοι πάλι χωρὶς νὰ
τὸ γνωρίζουν. Καὶ ποιά σημαντικότερη διαιρετική βάση
μποροῦμε νὰ βάλουμε ἀπὸ τὴν ἀγνωσίαν καὶ τὴν γνώσιν ;

ΘΕΑΙ. Καμιά.

ΞΕ. Ἡ μίμμησις λοιπὸν, ποῦ φέραμε γιὰ παραδείγμα λί-
γο πρίν, δὲν εἴτανε μίμμησις μὲ γνώσιν ; Γιὰτί βέβαια τὴ μορ-
φή σου καὶ σένα τὸν ἴδιο μόνο γνωρίζοντάς σε μπορεῖ κα-
νεῖς νὰ σὲ μιμηθεῖ.

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Τί γίνεται ὅμως ὡς πρὸς τὴ μορφή τῆς δικαιοσύνης
καὶ γενικά ὅλης τῆς ἀρετῆς ; Δὲν ὑπάρχουν ἀραγε πολλοί,
ποῦ τὴν ἀγνοοῦν ἐλότελα, ἔχουν ὅμως σχηματίσει μιὰ κά-
ποιαν ὑποκειμενικὴ γνώμην γι' αὐτὴ καὶ προσπαθοῦν μ' ὅλα
τὰ δυνατόν τοὺς καὶ προθυμοποιοῦνται νὰ κάνουν νὰ φαίνεται
σὰ νὰ ὑπάρχει πραγματικὰ μέσα τοὺς αὐτό, ποῦ φανταστι-
κά μόνο τὸ γνωρίζουν, μὲ τὸ νὰ τὸ μιμοῦνται, ὅσο μποροῦν,
καὶ μὲ τὰ ἔργα καὶ μὲ τὰ λόγια ;

ΘΕΑΙ. Οὐ ! Τέτιοι πάρα πολλοί.

ΞΕ. Μῶν οὖν πάντες ἀποτυγχάνουσι τοῦ δοκεῖν εἶναι δίκαιοι μηδαιῶς ὄντες ; "Η τούτου πᾶν τοῦναντίον ;

ΘΕΑΙ. Πᾶν.

Δ ΞΕ. Μιμητὴν δὴ τοῦτόν γε ἕτερον ἐκείνου | λεκτέον οἶμαι, τὸν ἀγνοοῦντα τοῦ γινώσκοντος.

ΘΕΑΙ. Ναί.

ΛΙΙ. ΞΕ. Πόθεν οὖν ὄνομα ἐκατέρῳ τις αὐτῶν λήγεται πρόπον ; "Η δῆλον δὴ χαλεπὸν ὂν, διότι τῆς τῶν γενῶν κατ' εἶδη διαιρέσεως παλαιὰ τις, ὥς ἔοικεν, αἰτία τοῖς ἔμπροσθεν καὶ αὐνοῦντος παρῆν, ὥστε μὴδ' ἐπιχειρεῖν μηδὲνα διαιρεῖσθαι καθὼς δὴ τῶν ὀνομάτων ἀνάγκη μὴ σφόδρα εὐπορεῖν. Ὅμως δέ, κἂν εἰ τολμηρότερον εἰρησθαι, διαγνώσεως ἕνεκα τὴν μὲν μετὰ δόξης μίμησιν δοξομιμητικὴν | προσείλωμεν, τὴν δὲ μετ' ἐπισιτήμης ἱστορικὴν τινα μίμησιν.

ΘΕΑΙ. Ἔστω.

ΞΕ. Θατέρῳ τοίνυν χρηστέον' ὁ γὰρ σοφιστὴς οὐκ ἐν τοῖς εἰδόσιν ἦν, ἀλλ' ἐν τοῖς μιμουμένοις δῆ.

ΘΕΑΙ. Καὶ μάλα.

ΞΕ. Τὸν δοξομιμητὴν δὴ σκοπώμεθα ὥσπερ οἰδῆρον, εἴτε ὑγιὲς εἴτε διπλόην ἐτ' ἔχων τινὰ ἔστιν ἐν ἑαυτῷ.

ΘΕΑΙ. Σκοπῶμεν.

ΞΕ. Ἔχει τοίνυν καὶ μάλα συκὴν. Ὁ μὲν γὰρ εὐ-
268 ἦθης | αὐτῶν ἔστιν, οἰόμενος εἰδέναι ταῦτα ἃ δοξάζει· τὸ δὲ θατέρου σχῆμα διὰ τὴν ἐν τοῖς λόγοις κυλίνδῃσιν ἔχει πολλὴν ὑποψίαν καὶ φόβον, ὥς ἀγνοεῖ ταῦτα ἃ πρὸς τοὺς ἄλλους ὥς εἰδὼς ἐσχημάτισται.

ΘΕΑΙ. Πάνν μὲν οὖν ἔστιν ἐκατέρου γένους ὧν εἰρηκας.

ΞΕ. Ὅλοι ἔμῳς αὐτοὶ ἀποτυγχάνουν τάχα καὶ δὲν τὰ καταφέρνουν νὰ φαίνονται, πῶς εἶναι δίκαιοι, ἐνῶ δὲν εἶναι καθόλου ; "Η μὴ γίνετ' ὀλωσδιόλου τ' ἀντίθετο ;

ΘΕΑΙ. Ὀλωσδιόλου τ' ἀντίθετο.

ΞΕ. Εἴμαστε λοιπὸν ὑποχρεωμένοι νὰ ποῦμε, πῶς ἐτούτος ὁ αἰμητὴς εἶναι διαφορετικὸς ἀπὸ κείνον, ἐτούτος ἀγνοεῖ, ὁ ἄλλος γνωρίζει.

ΘΕΑΙ. Σωστά.

ΛΙΙ. ΞΕ. Ἀπὸ ποῦ λοιπὸν νὰ πάρει κανεὶς ὄνομα, ποῦ νὰ ταιριάζει στὸν καθέναν ἀπὸ τοὺς δύο τοὺς ; "Η μὴν εἰν' ὀλοφάνερα δύσκολο αὐτὸ, γιὰτὶ, καθὼς φαίνεται, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ διαιροῦν τὰ γένη σὲ εἶδη, κάποια παλιὰ καὶ ἀκατανόγητα αἰτία παρῳσιαζότανε στοὺς πρωιτερινούς ἀνθρώπους, ἔτσι ποῦ κανένας τοὺς δὲν ἐπιχειροῦσε νὰ διαίρει ; Καὶ γι' αὐτὸ ἀνγκαστικὰ δὲν ἔχουμε ἀρεκτὸ πλοῦτον ἀπ' ὀνομασίες. Μολταῦτα. κὶ ἂν ἀκόμ' εἶναι κάπως τολμηρὰ εἰπωμένοι, ἔμῳς γιὰ χάρη τοῦ σωστοῦ ξεχωρισμοῦ ἃς ὀνομάσουμε τὴ μίμηση, ποῦ γίνεται μ' ὑποκειμενικὴ γνώμη, δοξασομιμητικὴ, ἐνῶ ἐκείνη, ποῦ γίνεται μὲ τέλεια γνώση, θὰ τὴν ὀνομάσουμε ἐπιστημονικὴ μίμηση.

ΘΕΑΙ. Ἄς εἰν' ἔτσι.

ΞΕ. Ὁ μεταχειριστοῦμε λοιπὸν τὴν πρώτη ἀπὸ τῶν δύο. Γιατὶ ὁ σοφιστὴς δὲν εἶταν ἀπὸ κείνους, ποῦ γνωρίζουν, παρ' ἀπὸ κείνους, ποῦ ἀπλὰ μιμοῦνται.

ΘΕΑΙ. Σίγουρα.

ΞΕ. Αὐτόνε λοιπὸν τὸ δοξασομιμητὴ ἃς τότε ψάξουμε καλὰ, ὅπως τὸ σίδερο, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἂν εἶναι ἀτόφιο ἢ ἔχει καμιά διπλωσιὰ μέσα του.

ΘΕΑΙ. Ἄς τὸν ἐξετάσουμε.

ΞΕ. Λοιπὸν ἔχει καὶ μάλιστα σὲ πολλὰς μεριές. Γιατὶ ἄλλος ἀπ' αὐτοὺς εἰν' ἀπλοῖκός καὶ πιστεύει, πῶς γνωρίζει καλὰ ἐκεῖνα, ποῦ μόνο ὑποκειμενικὴ γνώμη ἔχει γι' αὐτά. Τοῦ ἄλλου οὐδ' ἔμῳς τὸ παρῳσιαστικὸ, ἐπειδὴς ἔχει ταλαίπωρηθεῖ μέσα στὶς συζητήσεις, φανερώνει πολλὴν ὑποψία καὶ φόβον, πῶς δὲν τὰ γνωρίζει πραγματικὰ, ὅσα παρουσιάζεται μαρποστὰ στοὺς ἄλλους, πῶς τάχα γνωρίζει.

ΘΕΑΙ. Πραγματικὰ ὑπάρχουνε καὶ ἀπὸ τὰ δύο εἶδη, ποῦ εἶπες.

ΞΕ. Οὐκοῦν τὸν μὲν ἀπλοῦν μιμητὴν τίνα, τὸν δὲ εἰρωνικὸν μιμητὴν θήσομεν;

ΘΕΑΙ. Εἰκὸς γοῦν.

ΞΕ. Τούτου δ' αὖ τὸ γένος ἐν ἡ δύο φῶμεν;

ΘΕΑΙ. Ὅρα σύ.

ΞΕ. Σκοπῶ· καί μοι διτιτῶ | καταφαίνεσθόν τινε' τὸν μὲν δημοσίᾳ τε καὶ μακροῖς λόγοις πρὸς πλήθη δυνατὸν εἰρωνεύεσθαι καθορῶ, τὸν δὲ ἰδίᾳ τε καὶ βραχέσι λόγοις ἀναγκάζοντα τὸν προσδιαλεγόμενον ἐναντιολογεῖν αὐτὸν αὐτῷ.

ΘΕΑΙ. Λέγεις ὀρθότατα.

ΞΕ. Τίνα οὖν ἀποφαινώμεθα τὸν μακρολογώτερον εἶναι; Πότερα πολιτικὸν ἢ δημολογικόν;

ΘΕΑΙ. Δημολογικόν.

ΞΕ. Τί δὲ τὸν ἕτερον ἐροῦμεν; Σοφὸν ἢ σοφιστικόν;

ΘΕΑΙ. Τὸ μὲν που σοφὸν ἀδύνατον, ἐπεὶ περ οὐκ εἰδό-
C τα | αὐτὸν ἐθεμεν· μιμητὴς δ' ὢν τοῦ σοφοῦ ὄηλον οἷ παρωνύμιον αὐτοῦ τι λήγεται, καὶ σχεδὸν ἤδη μεμάθηκα οἷ τοῦτον δεῖ προσεπεῖν ἀληθῶς αὐτὸν ἐκείνους τὸν παντά-
πασιν ὄντως σοφιστήν.

ΞΕ. Οὐκοῦν συνδήσομεν αὐτοῦ, καθάπερ ἔμπροσθεν, τοῦνομα συμπλέξαντες ἀπὸ τελευτῆς ἐπ' ἀρχήν;

ΘΕΑΙ. Πάνν μὲν οὖν.

ΞΕ. Τὸ δὴ τῆς ἐναντιοποιολογικῆς εἰρωνικοῦ μέρους τῆς δοξαστικῆς μιμητικόν, τοῦ φανταστικοῦ γένους ἀπὸ τῆς
D | εἰδωλοποιικῆς οὐ θείον ἀλλ' ἀνθρωπικὸν τῆς ποιήσεως ἀφωρισμένον ἐν λόγοις τὸ θαυματοποιικὸν μόριον, ταύτης

ΞΕ. Θὰ λογαριάσουμε λοιπὸν τὸν πρῶτον γιὰ ἕναν ἀπλοῦ καὶ μιμητὴ, τὸ δεύτερον γιὰ ἕναν ὑποκριτικὸν μιμητὴ;

ΘΕΑΙ. Φυσικά.

ΞΕ. Καὶ τοῦ τελευταίου αὐτουνοῦ πάλι τὰ εἶδη θὰ ποῦμε πὼς εἶν' ἕνα ἢ δύο;

ΘΕΑΙ. Ἐσὺ κοίτα νὰ ἴδεις.

ΞΕ. Κοιτῶ καὶ μοῦ παρουσιάζονται δύο λογῶ. Ὁ ἕνας εἶναι ἱκανὸς νὰ ὑποκρίνεται δημόσια βγάζοντας μακριοὺς λόγους μπροστὰ στὰ πλήθη, ἐνῷ ὁ ἄλλος σὲ ἰδιωτικῆς συνομιλίας καὶ μὲ σύντομους λόγους ἀναγκάζει τὸ συνομιλητὴ τοῦ ν' ἀντιφάσκει στὸν ἴδιον τὸν ἑαυτοῦ του.

ΘΕΑΙ. Πολὺ σωστὰ τὰ λές.

ΞΕ. Πῶς θὰ ὀνομάσουμε λοιπὸν αὐτὸν, ποῦ βγάζει τοὺς μακριοὺς λόγους; πολιτικὸ ἢ δημοσιολόγος;

ΘΕΑΙ. Δ η μ ο σ ι ο ρ ή τ ο ρ α.

ΞΕ. Καὶ τὸν ἄλλο τί θὰ τὸν ποῦμε; σοφὸ ἢ σοφισ-
τ ι κ ό ;

ΘΕΑΙ. Σοφὸ νὰ τὸν ποῦμε εἶναι βέβαι' ἀδύνατον, ἀφοῦ παραδεχτήκαμε, πὼς δὲν ξέρει τίποτα. Ἀφοῦ ὅμως εἶναι μιμητὴς τοῦ σοφοῦ, εἶναι φανερό, πὼς θὰ πᾶρει ἕνα ὄνομα, ποῦ νὰ μοιάζει λίγο μὲ τοῦ σοφοῦ, καὶ ἅπαντα κάτω καταλαβαίνω πᾶς, πὼς αὐτὸς πρέπει νὰ ποῦμε, πὼς εἶν' ἀληθινὰ ἐκεῖνος ὁ αὐτούσιος καὶ πραγματικὸς σοφιστής.

ΞΕ. Τώρα λοιπὸν, ὅπως κάναμε καὶ πρὶν, θὰ συνθέσουμε τὸν ὀρισμὸ τοῦ πλέκοντας μαζί τὰ χαρακτηριστικά του ἀπὸ τὸ τέλος πρὸς τὴν ἀρχήν;

ΘΕΑΙ. Βέβαια.

ΞΕ. Ἔτσι λοιπὸν ὅποιος πεῖ, πὼς ὁ πραγματικὸς σοφιστής κατάγεται ἀπὸ τούτη δυνάμει τῇ γενεᾷ καὶ τὸ αἷμα, δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἀντιφατικοποιητικὴν τέχνην, ποῦ ἀνήκει σὲ ὑποκριτικὸ μέρος τῆς δοξασιομιμητικῆς καὶ εἶναι ἀπὸ τὸ φαντασματοπλαστικὸ γένος τῆς εἰδωλοποιητικῆς, ὅχι τὸ θεϊκόν, παρὰ τ' ἀνθρώπινον εἶδος τῆς παραγωγῆς, καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τῆς τέχνης αὐτῆς τὸ ξεχωριστό, ποῦ κάνει ταχυ-

τῆς γενεᾶς τε καὶ αἵματος ὃς δὴ φῆ τὸν ὄντως σοφιστὴν εἶναι, τᾶληθέστατα, ὥς ἔοικεν, ἔρεϊ.

ΘΕΑΙ. Παντάσῃ μὲν οὐν.

98. *Η τελικὴ διαίρεση, ποὺ ἔδωκε τὸν ὅρισμό τοῦ σοφιστῆ, ἔχει τὸ ἀκόλουθο σχῆμα:

δαχτυλογρικὰ θάματα μὲ τὰ λόγια, αὐτὸς, φαίνεται, θὰ πεῖ τὴν πᾶσαν ἀλήθειαν **.

ΘΕΑΙ. Εἰμαι ἀπόλυτα σύμφωνος **.

99. Τὸ σχόλιο τοῦτο ἀναφέρεται στὸ χωρίο τοῦ «Σοφιστῆ» (234 d - e), ὅπου ἔπρεπε νὰ τοποθετηθεῖ. Ἐκεῖ γίνεται λόγος γιὰ τὴν τέχνη τῶν σοφιστῶν νὰ ἐξαπατοῦν τοὺς νέους, ποὺ βρίσκονται ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀλήθεια, δείχνοντάς τους μὲ τὰ λόγια ψεύτικα ὁμοιώματα γιὰ ὅλα τὰ πράγματα καὶ κάνοντάς τους νὰ πιστεύουν, πὼς αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ. Πρόκειται λοιπὸν γιὰ τίς ψεύτικες δοξασίες, τίς ψεύτικες θεωρίες, ποὺ σχηματίζουν οἱ νέοι ἀκούοντάς τὴ διδασκαλία τῶν σοφιστῶν. Τὸ χωρίο λοιπὸν τοῦτο (234 d - e) μᾶς λέει μὲ ποιὸν τρόπον ἐξελέγχονται καὶ διορθώνονται αὐτὲς οἱ θεωρίες. Ὅταν, λέει, περάσει καιρὸς καὶ μεγαλώσουν οἱ νέοι καὶ πλησιάσουν τὴν πραγματικότητα (<τοῖς οὖσι προσπίπτοντας ἐγγύθεν>) καὶ τὰ παθήματα τοὺς ἀναγκάζουν ν' ἀγγίξουνε χειροπιαστά τὴν πραγματικότητα (<καὶ διὰ παθμάτων ἀναγκασμένους ἐναργῶς ἐφάπτεσθαι τῶν ὄντων>), τότε ἀναποδογυρίζονται καὶ ἀλλάζουν οἱ ψεύτικες ἐκεῖνες δοξασίες καὶ θεωρίες ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα, ποὺ παρουσίασαν ἡ πράξη. Μᾶς δείχνει λοιπὸν ὁ Πλάτωνας ἐδῶ ἓνα δρασιμώτατο μέσο, ποὺ χρησιμοθεῖ γιὰ νὰ ἐλέγχει καὶ διορθῶναι τὴ γνώση. Καὶ τὸ μέσο τοῦτο εἶναι ἡ π ρ ὁ ξ ῆ, ἡ ἄμεση ἐπαφὴ μὲ τὴν πραγματικότητα, ἡ πείρα, ποὺ βγαίνει ἀπὸ τ' ἀποτελέσματα τῆς ἐνέργειάς μας. Νομίζω, πὼς τὸ χωρίο ἐτοῦτο ἔχει μεγάλη σημασίαν ἀπὸ ἀποφῆ γνωσιολογικὴ καὶ πρέπει νὰ προσεχθεῖ πολὺ περισσότερο ἀπ' ὅ,τι ἔγινεν ὡς τώρα. Ἡ πράξις σὰν κριτήριον τῆς ἀλήθειας εἶναι μιὰ πολὺ σημαντικὴ γνωσιολογικὴ ἀρχὴ καὶ ἔχει ἐξαιρετικὴ σπουδαιότητα νὰ τὴν βρῃσκουμε διατυπωμένη καὶ στὸν Πλάτωνα.